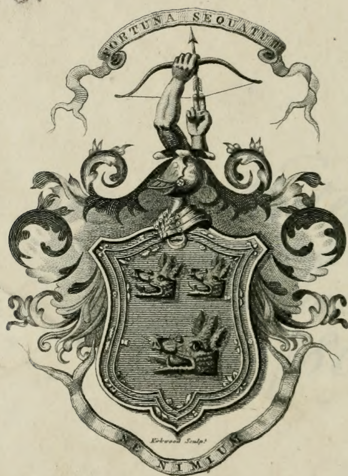
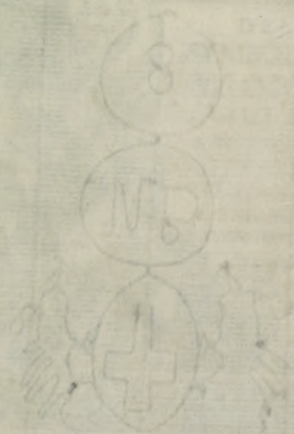

William Gordon Esq.r

of Fyvie.

8
NB

ANTVERPIÆ, EX OFFICINA PLANTINIANA BALTHASARIS MORETI. M.DC.XXXIV.
CVM PRIVILEGIIS CÆSAREO ET REGIO.

TANTO NOBILIOR QVISQVE,

QVANTO PROPINQVIOR DEO EST.

A T

OMNIS IN ILLVM PROPINQVITAS

DE VICINITATE VIRTVTVM,

DE VITIORVM FVGA,

STATVENDA.

Carolus Scribanius è Societate IESV
Philosoph. Christian. cap.5.

PETRVS ALOYSIVS CARAFA, EPISCOPVS TRICARICENSIS, AD TRACTVM RHENI ET INFERIORIS GERMANIÆ PROVINCIAS CVM POTESTATE LEGATI A LATERE NVNTIVS.

ILLVSTR^MO AC REV^MO

PETRO ALOYSIO CARAFÆ

EPISCOPO TRICARICENSI

AC

SEDIS APOSTOLICÆ

LEGATO.

EROEM quærere, cui dicarem Heroïca hæc Symbola, non debui; dum Te, ILLVSTRISSIME ANTISTES, ac LEGATE, iam decennium intueor, quem Genus & Virtus (nam hæc duo Heroës faciunt) prorſus ab vſitatâ conditione hominum eximere videntur. Scio CARAFÆÆ Genti à Scriptore egre-

Angelus Constantij in Historiâ famil. Caraf.

gio primas deferri, inter familias eorum Nobilium, quos Campanus ager, Orbis terrarum pulcherrimus, non frugibus magis quàm deliciis, alit ac nutrit. Sedenim dum eiuſdem Gentis ſtemmata conſidero, egredi fines vnius Regni, veluti anguſtos, debeò; atque diſquirere in Italiâ vniuersâ, num proſapia nobilis alia ſit, quæ me adeò in enumerandis decorum & magnæ fortunæ titulis fatiget. Vt ad Tritauos, vel ſuperiorum ætatum Maiores tuos, non eam, inter quos ipſa Maieſtas Regia non defuit; ſola horum poſteritas dabit in cenſu (præter Epiſcopos plurimos, Archiepiſcopos, Patriarchas, & Apoſtolicos Legatos) VIII. Archiepiſcopos Neapolitanos, S. R. E. Cardinales IX. & I. Pontificem Maximum: ex Proceribus aliis, Comites LXX. Marchiones XXXII. Duces XLIV. ac Principes XIV. vt tacitus præteream Proreges, Ductores maximorum exercituum, Equitum Magiſtros,

giſtros , Supremos Militarium Ordinum Præſides, Hiſpaniæ Magnates, Aurei Velleris Equites, & S. R. Imperij Principes, quibus ætas iſta non caruit. Seorſim hos ipſos referam , quos alioqui cogere intra vnius Epiſtolæ breuitatem nequeo : & in præſentiâ vt nominem dumtaxat Progenitores Tuos ; Atauum habuiſti ANTONIVM, cuius conſilio eſt cur Neapolitanum Regnum acceptum referant Potentiſſimi iam Reges Hiſpaniarum ; Abauum GVRELLVM , Regi Ferdinando intimum ac fidum ; GALEOTTVM Proauum , Federici Regis & Iſabellæ Reginæ eius coniugis conſobrinum : ex quo TIBERIVS primò Terræ-nouæ, dein Suriani Comes, ac Nuceriæ Dux ; in ſecundis verò liberis DIOMEDES Auus Tuus , prodierunt. Ob huius verò Aui merita PHILIPPVS II. Rex Hiſpaniarum Sapientiſſimus Parentem Tuum OCTAVIVM appellauit Antij

Marchionem: cuius iam generoſam ire in ſæcula poſteritatem vides. Tametſi verò doleas, ereptum è viuis FRANCISCVM Fratrem, perinde Marchionem Antij, & Cerciæ Ducem; lætari potes, dum reputas, ſupereſſe ſplendori ac dignitati eius OCTAVIVM filium, & CAROLVM nepotem. Tametſi pariter doleas ob funera duorum adhuc Fratrum; nempe DIOMEDIS, quem ſacræ infulæ Eccleſiæ Tricaricenſis ante Te inornarunt, ac inſuper THOMÆ, quem incredibili memoriâ, ingenio maximo, eloquentiaq́ue admirabili præditum, ſacer Ordo ſancti Dominici, Tecum, nimis citò deſiderauit; ſolatium magnum hauris nihilominùs ex TIBERIO Fratre, Biſiniani Principe, Aurei Velleris Equite, atque Hiſpaniæ Magnate; quem neſcio Tuum, an Familiæ, an Regni totius decus, & delicias potiùs nominarim.

Inter has generis quaſi ſtellas, haud ego Te dixerim micare, velut micat inter ignes Luna minores. Debet inter ſidera Solis inſtar conſulgere, quiſquis ille eſt, quem Genus & Virtus certatim Heroëm conſecrant. Etenim ſtellarum aliquas, & Lunam ipſam, afflatus maligni ſæpenumerò accuſamus: at Sol ſolus eſt extra maleficij eam notam, ſemperq́ue proſper, ſalutaris, & Virtuti ſimillimus, gratuſq́ue bonis & malis oritur. Quàm gratus omnibus Tu ſis in his Regionibus, dicent Vrbes, Prouinciæ, Populi; & qui ſunt inſtar omnium, dicent amplæ huius Legationis Principes Maximi. Sol circumagitur causâ communis boni: publico Tu perinde obſequeris commodo, Tui vel contemptor, vel immemor. Sol nubium ac ventorum, Tu animorum & pectorum diſſidia componis: ac fit pulcherrimè, vt vbicumque alteruter fulſerit, ex æquo ibi conſerenet. Verùm

ipſe Sol cupit excuſari, velut impar Heroï expingendo; etſi peritè adeò in campis flores, in cælo Iridem pingit. Videlicet nequit ſatis exprimere coniunctam in Te cum Nobilitate moderationem animi, ſeu quæ circa opes, ſeu quæ circa voluptates, ſeu quæ circa honores verſatur, nullam enim excipio; & opum tamen, voluptatum, honorum ſolet in primis eſſe appetens Nobilitas. Quid dicam de laboribus aſſiduis, quibus non frangeris, vel ideò quia conſtantiam adamantis præ Te fers in eis ſuſcipiendis & ſuperandis? At in Nobili viro plerumque labor eſt labes, ſudor eſt pudor; contrà verò negotium eius cum aſſiduitate, nihil eſt aliud quàm otium cum dignitate. An non ſingulare illud videtur, ad omnia & ad grandia in primis conſilia Te vnum ſufficere, nec aliorum ſententiam rogare, quaſi integrum propè in animo Senatum habeas? Quod cùm ſit alioqui periculoſum,

culoſum , abs Te ſit citra erroris metum: quia bonæ Te artes ac diſciplinæ, ſeu mites & quæ elegantiam conferunt, ſeu graues & quæ regunt Orbem terrarum, iuris humani diuinique arbitræ, ſeu ſublimes illæ, quæ mundum contemplantur & mundi Conditorem, omnes ſimul excoluerunt: imò venerunt quodammodò ad Comitium, vt Te vnanimi ſuffragatione, in hac hominum Republicâ Conſulem dicerent. Quas ſimul artes ac diſciplinas, quia rarò admodum Nobiles viri vniuerſas capeſſunt; hinc euenit rarò ſumma ea felicitas, vt vel Philoſophi regnent, vel Reges philoſophentur. Profectò has præſtantis animi dotes ad Romanam Aulam Tecum ferens, Veteranus extemplò habitus es, & dignus qui populos regeres. Ideò vix adueneras, cùm PAVLVS V. Pontifex, poſt encomia nobilitatis, eruditionis, prudentiæ, ac probitatis, Te conſtituit Ferrariæ Prolegatum;

affirmans, exordia honoris maiora ab ſe conferri non poſſe, quàm vt ei ditioni præficeret, cui & receptæ non ita pridem, & Magnatibus aliis finitimæ, cuſtos prudens cumprimis ac fidus deſiderabatur. Exacto ibi ſexennio, cùm ineunte Principatum GREGORIO XV. Romam redires, litteris ad eum Pontificem datis, Ferrarienſis Magiſtratus obitam Præfecturam adeò laudauit, vt Te fuiſſe ibi Aureum Præſidem, & mutaſſe propemodum in eâ ciuitate ferri appellationem, apparuerit. Mox à reditu ex ciuitate Ferrarienſi, GREGORIVS XV. vix quieſcenti, Prouinciam Firmi dedit moderandam: quam optant Primarij Præſules, vt in eâ obire gratas vices Cardinalis conſanguinei eiuſdem Pontificis poſſint; nam is ſemper eius Prouinciæ gubernaculo præficitur. Ibi quoque admurmuratione ſecundiſſimâ Præſidem agens, promeritus es, vt præter litteras iterùm

rùm ad Pontificem datas, quæ commendatione præcipuâ fungebantur, abeunti Magiſtratus Firmanus publico decreto ſcripſerit Monumentum in veſtibulo ipſo Senatoriæ Domus. Sed etiam, reſtauratis Ædibus, quæ in eâ parte ab imbribus vitium acceperant, monumentum illud glorioſiore adhuc elogio renouauit proximè ſuperiore anno: tam firma de Te, in eâ Firmanâ vrbe, ſanè Tui ſtudioſiſſimâ, perſeuerat, imò perennat fama & recordatio. VRBANVS VIII. Pontifex Maximus fuit, qui Te inde Romam deuocauit, exeunte fermè illius Præfecturæ biennio, & qui Te ſponte dixit Antiſtitem Eccleſiæ Tricaricenſis, Legatumque Apoſtolicum ad tractum Rheni, atque ad Prouincias inferioris Germaniæ: hoc eſt, ad quinque maximos è ſeptenis S. R. I. Archiepiſcopatibus, & ad Epiſcopatus plurimos eorum ſuffraganeos; quibus omnibus, vno annexu, ineſt gloria

ſimul ſacri ſimul temporarij Principatus. Hîc iam decennium agis, & munia publica ita obis, vt cunctis manifeſtum reddas, ab VRBANO Maximo beneficia & honores in Te optimè collocari. Sunt mirati Rhenus, ac finitimi amnes, ſæpiùs Te vltro-citroq́ue commeantem, benefaciendo ire ac redire; atque vbicumque demum fueras, offerre virtutem, referre famam: quaſi non alio viatico ad gloriam vtereris. Dum in Vrbibus deinde quieſceres, ab eâ ipsâ laude numquam ceſſabas. Vt complectar ſummatim cetera; morum integritas, ingenium facile atque officioſum, conſtans & perpetua in Deum pietas, & conſcientiæ ſolius, præ quibuſuis aliis rationum humanarum ſuffragiis, prærogatiua, Te, cùm ſis à Genere nobiliſſimus, multò à Virtute nobiliorem efficiunt; hoc eſt, verum HEROEM, cui meritò videar hæc SYMBOLA HEROÏCA, in obſequij mei perpetui teſſe-

tesseram, dedicare. Valeas diutissimè, & qui es compos Nobilitatis ac Virtutis magnæ, sis pariter compos magnæ fortunæ, ac magnæ felicitatis. Ita voueo Tibi,

ILLVSTME ac REVME PRÆSVL,

Addictissimus & obsequentissimus

SILVESTER PETRA SANCTA
è Societate IESV.

Leodij Kal. Mart. M. DC. XXXIV.

ELO-

TESSERARIA
ICON
CARAFÆÆ
GENTIS

ELOGIVM GENTIS CARAFAEAE AC STEMMA PROCERVM EIVS.

Etus fama, & à priscis Auis tradita, originem CARAFAEORVM *refert in strenuum quemdam Ducem, qui ex prælio victor, ad Cæsarem, quem pugnando seruauerat, suo ac hostium sanguine conspersus venit: meruitque vt idem Cæsar, in ipso familiæ decora, simul ore, simul manu æternaret, dum ore videlicet laudans eius* CARAM FIDEM, *cognomentum* CARA FE *composuit; & manu, seu exsertis eius ternis maioribus digitis, cruorem extergens, in thoracis chalybe, tesseram illius gentilitiam delineauit. Quod si ita est, tunc primùm Insignia* CARAFAEORVM, *nempe albentes lemnisci tres, in puniceo madore, splenduerunt; lineæ profectò, quæ, si tabula & colores considerentur, indicant, non Apellem aliquem, sed Achillem, fuisse inclytæ huius familiæ conditorem.*

Sunt qui eiusdem familiæ Caput credunt fuisse potiùs Magnatem alium, stirpis Regiæ in Poloniâ, ex prosapiâ Antonius Carracciolus in vitâ Pauli IV.

Philibertus Campanile de Insig. Nobil. Bonfinius in Commentariis Regni Hungariæ.

KORCZAC; *quæ ibi vox idem sonat, atque in Italico idiomate* CARAFA; *hoc est, guttum ex vitro, seu crystallo. Ex quâ familiâ quoniam vnus aliquando Pannoniæ Regnum obtinuit, coniiciunt euenire potuisse, vt* CARAFAEORVM *Gens Insignia Regni Pannoniæ ideò habuerit, quasi Maiestatis Regiæ monumentum.*

Michaël Longinus ab Este de Coronis Principum.

Attamen etsi non deest, qui affirmet, prorsus ea, & CARAFAEORVM Insignia congruere; discrimen facit alba tæniola, quæ vel vni parmulæ tesserariæ additur, vel alteri subtrahitur. Ludere par impar quidem videtur inferius Maiestate; si certare tamen sit necesse de numeri gloriâ, suffragabitur tesseræ CARAFAEORVM *vetus Poëtæ oraculum:*

——Numero Deus impare gaudet.

Angelus Const. in Hist. famil. Caraf. Franciscus Sansouinus de Nobil. famil. Ital.

Alij Scriptores Virum Principem ex Germaniâ in Italiam venisse arbitrantur, nomine SIGISMVNDVM, *& Pisis, olim potenti Etruriæ vrbe, fuisse supremum Cæsaris Vicarium, atque adeò fixisse ibi larem, & liberos procreasse, appellatos ex ipsius nomine Sigismundos. Posteà*

Scipio Mazella in descriptione Regni Neapolitani.

aiunt Stephanum ex eius stirpe, Virum planè militarem, immigrasse aliò, & peruenisse ad Regni fastigium. Cùm enim Insulam Sardiniæ à Saracenis liberasset, meruit in Comitiis Rex acclamari; Regnumque non administrauit modò, sed contulit Riccardo filio. Huic moderatio aut felicitas Parentis defuit: quocircà Regno exutus Neapolim concessit:

concessit: vbi Henricus Cæsar subitis & magnis honoribus eum prosecutus est; & ea res consilium dedit, familiam fundandi, compotem posteà maximorum decorum, Regum affinem, & Reginarum consanguineam.

Demum neque illud omiserim, fuisse aliquos eâ persuasione, vt existimauerint, vnam Gentem eamdemq́ue stirpem esse Neapoli, CARAFAS, & CARACCIOLOS; *cùm exstent ibi nonnulli sepulchrales lapides, vtroque eo cognomento inscripti, vti mox referam. Id si esset, cumulus ingens nouæ gloriæ, nouæq́ue amplitudinis, ex hoc mutuo nexu generis, vtrisque ex æquo accederet: quia de Caracciolis mentio est in tabulis signatis, dum imperaret Constantinopoli Basilius Macedo, vertente nimirum à partu Virginis sæculo IX. & fermè ad eam ætatem pertineat, quòd Eugenius IV. Pontifex Archiepiscopo Neapolitano mandauerit discussionem Controuersiæ* de Iure patronatus, *vt vocant, fundato annis antè quingentis à Petro Caracciolo. At hæc duo præcipua Regni Parthenopæi lumina cogere ad vnum quasi iubar, necessarium non videtur: sed potuerunt* CARAFAE, *orti à Sigismundis Pisanis, vti connubia inierant cum Caracciolis, Magnatibus illius Regni, maternum cognomentum ibi honoratissimum, quoniam erant externi, paterno suo anteferre, ad promerendum Vrbis ac Regni amorem, donec propria ipsorum familia atque successio stabiliretur. Certè ipse* PAVLVS IV. *&*

Ex tabulis Cœnobij sancti Sebastiani.

Angelus Conſtant. Franciſc. Sanſouin. *ante illum Oliuerius Cardinalis, putarunt eſſe magis ad Annalium fidem, ſi* CARAFAEORVM *genus duceretur à Sigiſmundis, quia hi perinde iconem teſſerariam rubram habuerunt triplici verſu argenteo exaratam. Imò ex iiſdem Sigiſmundis oriundos Caracciolos Rubros, quos vocant, credidit idem* PAVLVS IV. *nam neque horum ſigna Gentilitia diſcrepant, niſi quòd ſit variatio in capite ſcutario, ex Regis Roberti dono: qui teſſeræ ſuæ colorem cyaneum eis conceſſit; & hi ſoli fortaſſe vnum habuerunt cum* CARAFIS *genus, atque vtramque appellationem ipſis pepererunt.*

Quòd ſi exiſtimare velimus, familiæ huius exordia ignorari, tamquam Nili fluuiorum maximi: ſaltem quia quæ nota ſunt illius tempora, magnitudine numquam caruerunt, transferre mihi liceat ad ipſius Proceres hanc Horatiani Carminis imitationem:

Libro 3. Carm. Ode 6.

Damnoſa vos non imminuit dies:
Ætas Parentum, Maior Auis, tulit
Vos fortiores; mox daturos
Progeniem generoſiorem.

Jam vt horum ſtirpem vniuerſam, ſimulacro arboris, vti fit, per ſurculos ſeu ramalia eius diſponam; fateor totam eam non poſſe comprehendi, niſi aliquis Centimanus Gyas in arborem, ex Poëtarum quaſi faſcino, ſed innocenti ac delectabili, mutetur. Ne populum proinde aliquem potiùs quàm

quàm familiam vnam videar ordinare; solos eos referam, qui à titulis illustres præ aliis fuerint, aut eorum Parentes, vt ad illos vtique per hos veniam. Iidem illi nihilominùs Populus esse, sed Populus Magnatum tamen ac Procerum videbuntur. Omnes porrò discriminari solent vel stateræ vel spinæ virentis tesserâ: quæ vtraque res, ex sapientum iudicio, icon honoris existimatur, & Symbolum Principatus.

Stirpem & ramos separo; ne dum ea explicat se latiùs, libri magnitudinem excedat, vel sit necesse vniuersam eius gloriam plicando in arctum cogere, & veluti castigare. Prodeuntes ex stirpe surculos, Latini numeri; cifræ autem, seu numeri Barbari, dispositas in surculis tesserarias icones, & nomina Heroüm, seu Procerum, indicabunt.

VII
VIII
IX
I
II
III
IV
V
VI
7
8
10
11
6
5
13
12
4
9
3
2
1

1. S*Criptus in hac arbore primus esto* PHILIPPVS CARACCIOLVS, *appellatus* CARAFA, *qui videlicet, susceptis liberis ex illustris prosapiæ Vxore Caracciolâ, dederit eisdem generis materni appellationem. Ab hoc autem sumere initium libuit, quia temporis nota in eius obitu reperta congruit cum ætate filiorum & nepotum. Obiit verò anno biscentesimo vigesimo post millesimum. Nec extra gloriam fuerit, à* PHILIPPO *exordiri stirpem vnius Gentis, ex quâ expectare sit plurimos* ALEXANDROS.

2. BARTHOLOMAEVS I. CARACCIOLVS CARAFA, *Baro Ripæ longæ, filius Philippi.*

3. PHILIPPVS II. CARACCIOLVS CARAFA, *filius Bartholomæi.*

4. THOMAS CARACCIOLVS CARAFA, *filius Philippi II. de quo tumulus hîc Neapoli superest in Æde sancti Dominici:* Hîc iacet corpus quondam Nobilis Viri, Domini Thomasij Caraccioli, dicti Carafa de Neapoli, qui obiit anno Domini 1332.

5. BARTHOLOMAEVS II. CARACCIOLVS CARAFA, *Thomæ filius; cuius hic alter tumulus Neapoli munia eius honorifica etiam refert:* Hîc requiescit corpus Domini Bartholomæi Caraccioli, dicti Carafæ de Neapoli, Militis magnæ Regiæ, Reginalisque Curiæ Magistri Rationalis; qui obiit anno Domini 1362.

6. IOAN-

6. IOANNELLIVS CARACCIOLVS CARAFA *Bartholomæi II. filius.*

7. GVRELLVS CARACCIOLVS CARAFA *filius primogenitus Ioannelli; percarus Regi Vladislao, & magnus eius militiæ Magister. Cuius Præfecturæ ab eo gestæ fit mentio in hoc Epitaphio:* Hîc iacet Nobilis & strenuus Miles Dominus Gurellus Caracciolus, dictus Carafa de Neapoli, Regni Siciliæ Marescallus; qui obiit anno Domini 1402.

8. ANTONIVS CARAFA, *Ioannelli alter filius, & in quo primùm intermitti cognomentum Caraccioli animaduerto: fortasse quia vocabulum proprium habuit, cùm ob acre consilium & excogitatissimam prudentiam* MALITIA *passim appellaretur. Sæpenumerò enim summas & excessui finitimas virtutes, exprimimus vitiorum appellatione: & fortissimos Viros, audaces; timidos eos, qui sunt maximè circumspecti, interdum nominamus. Ego sanè dum attentiùs Viri præstantiam intueor, ab expugnatâ & deletâ miraculo veræ prudentiæ malitiâ, eum sic appellatum iudico; fermè gloriosiùs, quàm olim Heroës alios, vel Africanos, vel Numantinos, ab expugnatâ deletâque Africâ vel Numantiâ: quoniam minùs illustris Victoria est, vrbes expugnare quàm vitia. Hic Antonius constitutus Orator Reginæ Ioannæ II. cui semper ab intimis consiliis fuerat, Martinum V. Pontificem Florentiæ conuênit, venerans*

rans

rans vt opitularetur Reginæ, obſeſſæ à Sfortiâ Magno, qui Duci Andegauenſi Regnum vi & armis quærebat. Tametſi autem Legatio auribus perparum ſecundis acciperetur, moribus Reginæ haud omnino dignis Eccleſiæ Romanæ eiuſque Antiſtitis ſupremi ope ac patrocinio; captans nihilominùs prudentiſſimè momenta idonei temporis, quo ſciebat Pontificem interminari Cæleſtium execrationes Alphonſo Aragonum Regi, ſi premeret diutiùs claſſe infeſtâ Corſicam Inſulam, Beneficiariam Eccleſiæ Romanæ (Genuenſibus enim eam eripere meditabatur) conſilio ſuo rem eò adduxit, vt Alphonſus Rex Pontifici obſequens fuerit, Reginæque (cui placatus eſt ſimul Pontifex) auxilia promiſerit, dederitque; adoptionem viciſſim ac ſucceſſionem, & dum Regina viueret, Principatum Calabriæ arceſque Regni omnes inſtar præmij habiturus. Itaque his amplis pollicitationibus, etiam refragante Regio Senatu, Regi Alphonſo perſuaſit, vt Regno Europæ locupletiſſimo florentiſſimoque (quod ipſe aiebat) vnum vtique Maris ſcopulum poſtputaret. Digna verò res fuit æternis monumentis, & inſcripta ideò eſt in eius ſepulchro ad ſancti Dominici hoc Tetraſticho:

Auſpice me, Latias Alphonſus venit in oras,
    Rex pius, vt pacem redderet Auſoniæ.
Natorum hæc pietas ſtruxit mihi ſola ſepulchrum:
    CARAFAE dedit hæc munera MALITIAE.

Liberos habuit, qui perinde ac ſinguli eſſent Primogeniti, excepto vno cælibe, & magno Equite Ieroſolymitano, propriam ſucceſſionem cum opibus ac titulis propagarunt: nam ex Primogenito Andriæ Duces, ex altero Duces Ariani, ex tertio Stiliani Principes, ex quarto Nuceriæ Duces, ex ſexto Duces Matalunij nati ſunt; & hi TRVTINAE *teſſerâ omnes gloriantur.*

9. BARTHOLOMAEVS CARAFA *alter filius Philippi II. ducit agmen aliud* CARAFAEORVM A SPINA. *Is cùm à Conſiliis fuiſſet Caroli II. Regis, præfuit inſuper Regiæ domui, dum regnaret Robertus Rex, Romæque Orator Ioannæ I. Reginæ apud Pontificem fuit.*

10. ANDREAS CARAFA *filius Bartholomæi à Spinâ Præfectus cubiculo Reginæ Ioannæ I. & Ductor vnius alæ Equitum eius; Foroliuij ac plurium Oppidorum in Regno Dominus ac Baro.*

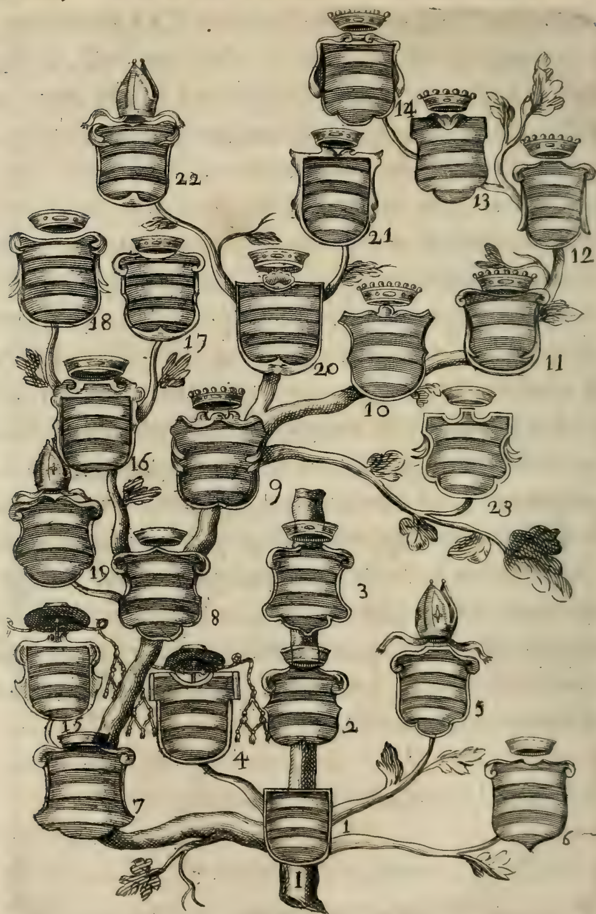
11. PHILIPPVS CARAFA *alter eiuſdem Bartholomæi filius, Archiepiſcopus Bononienſis, S. R. E. Cardinalis, & Æmiliæ Legatus.*

12. BARTHOLOMAEVS CARAFA *item Bartholomæi filius, Barij Archiepiſcopus.*

13. IACOBVS CARAFA *Bartholomæi perinde filius, Epiſcopus Auerſæ.*

Qui omnes tres Andreæ fratres germani, euecti ad Eccleſiaſticas dignitates, confirmant me magis in illâ ſententiâ,

tiâ, vt credam, rectè ſumi originem CARAFAEORVM *à Sigiſmundis Piſanis. Nam fit mihi veroſimile, Vrbanum VI. Pontificem, vti Philippum Caraſam inter Auguſtos Patres cooptauit, decorauitque eum Æmiliæ Legatione, ita dediſſe tum Bartholomæo Caraſæ Barij Archiepiſcopatum (nam ex hoc ille, cùm Cardinalis nondum eſſet, appellatus eſt ad ſummum Eccleſiæ Principatum) tum Iacobo Caraſæ ſacram cidarim & lituum Epiſcopatus Auerſæ. Hac verò beneficentiæ plurimâ ſignificatione vſus fuerit idcircò, vt* CARAFAEOS *ex Patriâ ſuâ oriundos, & ibi olim Magnates, primis iis honoribus condecoraret. Siquidem Vrbanus VI. natus quidem Neapoli eſt ex Neapolitanâ Matre; ſed Pater eius fuerat Piſanus. Quin etiam, vt ad honores varios, & ad faſtigium Romani Pontificatus ex humili loco perueniret, profuiſſe illi potuit, quòd* CARAFAEOS *habuiſſet Patronos ac Mæcenates. Iam ſingulatim* ANTONII & ANDREAE *ſubnectam inclytam poſteritatem; & eos ambos mihi videor appellare poſſe cognomento Magnos, tam multos Heroës certatim in annos conſequentes procrearunt.*

22
21
14
13
12
18
17
20
11
10
16
9
23
19
8
3
5
15
4
2
7
1
6
I

I.

1. FRANCISCVS CARAFA *Antonij Magni primogenitus, opibus & liberis felix, morum innocentiâ & sanctimoniâ clarus, ex primâ Vxore Mariâ Orilliâ, quam ei Regina Ioanna II. nuptum dederat, Carolum, Oliuerium, Alexandrum; ex alterâ coniuge Romanâ, prosapiæ Comitum nobilissimæ, Hectorem & Fabritium suscepit. Diues admodum fuit, & Baro aliquot oppidorum; sed ditior thesauro virtutum maximarum, quas coluit religiosè adeò, vt senium in Claustro exegerit. Ordini enim sancti Francisci sanctioris ac seuerioris disciplinæ, quarto lapide ab vrbe Neapolitanâ, domicilium exædificarat; vt ibi solo habitu absimilis, cetera ex æquo innocens ac pius, viueret: atque ibidem tranquillissimè defecit.*

2. CAROLVS CARAFA *Francisci filius, Airolæ Comes, Marilliani & Montis Sarcij Baro.*

3. IOANNES VINCENTIVS CARAFA *filius Caroli, Airolæ Comes, & Montis Sarcij Marchio. Is omnibus naturæ, indolis, educationis elegantiis excultus, & ideò singulariter charus Ferdinando, dum erat Princeps Capuæ, eidem posteà Regi charior fuit. Deinde quoque Regis Federici animum sibi tam vehementer conciliauit, vt coniugem accipere ab eo veluti Paranympho meruerit, Cuellam de Jeuarâ neptem consanguineam Reginæ Isabellæ, coniugis*

eiuſdem Regis Federici, cum dote prædiuite ex maternâ illius hereditate. Item à Rege Federico creatus eſt Marchio: ſed non ita multò pòſt exutus omnibus ditionibus fuit. Etenim ſequi ſtudia Partium, dum armis de Regno Cæſar & Galli decernerent, aliquibus ad præmium, ſecùs verò ad patrimonij ruinam ipſi ceſſit.

Angelus Conſtan. in Hiſt. fa. mil. Caraf. Alphonſus Ciaconius in Paulo II.

4. OLIVERIVS CARAFA *Franciſci alter filius, & Vir doctrinâ, honoribus, opibus, famaque & rebus geſtis in ſuâ ætate maximus, annos tricenos non exceſſerat, cùm iam erat ſupremus Præſes in ſanctiori Senatu Alphonſi Regis. In Romanâ dein Aulâ Archiepiſcopatum Neapolitanum, S. R. E. Purpuram, & Epiſcopatus, Albanum, Sabinum atque Oſtienſem, vtpote ſacri Collegij demum Decanus, indeptus eſt. Pontificatu etiam non caruiſſet, in Comitiis Sixti IV. Innocentij VIII. & Alexandri VI. niſi Ferdinandus I. Rex, metuens ex eâ exaltatione nimiam* CARAFAEORVM *potentiam, interceſſiſſet electioni eius. Ceteroqui ea ipſius erant merita erga Regiam Aragonenſium Domum, vt ex grati animi ſignificatione, vel dum exiſteret in Purpurâ, ab iiſdem appellatus ſit Comes Rubrorum. Legatus à Latere in maritimam expeditionem contra Ethnicos & Barbaros Aſiæ, confœderatis Sixto IV. Rege Ferdinando ac Republicâ Venetorum, ex eâ rediit Victor, & catenam immanem, reuulſam ex portu Smyrnenſi retulit in Vrbem Romam, glorioſior ex hac ferri prædâ,*

Angelus Conſtan.

Anton. Caracciolus in Vitâ Pauli IV.

prædâ, quàm olim ex auri torque Manlius. Pendet verò catena eadem hodieque in Basilicæ Vaticanæ sacrario, Victoriæ illius monumentum. Functus insuper Legationibus aliis, semper successu magno, auctor fuit præcipuus, tum Pacis inter Sixtum IV. ac Rempublicam Venetam, tum reconciliationis Alexandri VI. cum Vrsinis Romanis Proceribus, quorum ideò Patronus audiuit. Munificentiâ propemodum Regiâ, Ædes varias Diuorum tam Romæ quàm Neapoli aut extruxit aut ornauit. Romæ quidem in templo S. Laurentij laquearia cyaneo lumine illusa, & auro lita, quod adhuc indicant insignia eius, sumptuosè parauit: & Cœnobium Canonicorum Regularium S. Augustini fundauit, ad Diuam Virginem Pacis Tutelarem: vt sileam restauratum magnâ ex parte Templum Aræ Cæli, & alterum Templum SS. Siluestri & Martini, atque adeò Musicum Organum in S. Petri ad Vincula, & Sacellum S. Thomæ Aquinatis in D. Virginis supra Mineruam Æde; monumenta item eius Ecclesiasticæ liberalitatis. Adhæc dotes inopum puellarum perpetuas, quas ipse Summus Pontifex in eâdem sacrâ Æde D. MARIAE supra Mineruam distribuit quotannis ritu solemni, plurimas fundauit; grande vtique præsidium pudicitiæ, quam egestas sæpenumerò prostituit. At Neapoli sub Arâ principe maioris Templi Cellam D. Ianuarij Episcopi, Martyris, & Patroni, ex coloratis & sectis marmoribus, cum eleganti concameratione, quam ful-

Franciscus Sansouinus lib. 8. de famil. Vrsinâ.

Angelus Constan. in Hist. famil Caraf.

Anton. Caracciolus in Vitâ Pauli IV.

fulciunt nobiles columnæ, cum ſignis & cum teſſellati operis tabulis conſtruxit ſumptuosè adeò, vt inter ſtructuras Italiæ admirandas cenſeatur. Eius certè operis elegantiá famáque inductus eſt Alexander Sextus Pontifex, vt ſacra D. Ianuarij lipſana, ex Montis Virginis Cœnobio, in Cellam eam ornatiſſimam, permiſerit transferri. Vixit Oliuerius in Purpurâ annis ſex & quadraginta, ſemper integrâ, imò verò auctâ exiſtimatione, apud externos etiam Reges ac Principes; ac potiſſimùm apud Regem Catholicum. Habuit in cenſu annuo, è ſolis prouentibus Eccleſiaſticis, aureorum ſeptuaginta millia, quæ olim opes propemodum patrimonia Regum æquabant; felix quoniam eas obtinuerit, felicior quoniam eaſdem ſapientiſſimè diſpenſauerit. Obiit anno milleſimo quingenteſimo vndecimo: & vltimo biennio vixiſſe fertur maximè ex ſorbili auro; nec alio cibo nutriri decuit eum, qui ſemper habuerat animam auream. Sepulchrum denique ibi meruit, vbi ædificauerat diuo Januario triumphum.

Antonius Caracciolus ibid.

Angelus Conſtan. in Hiſt. famil. Caraf.

Idem.

5. ALEXANDER CARAFA *Franciſci tertius filius Neapolitanus Archiepiſcopus, in quem tranſcripſit eam dignitatem Oliuerius Cardinalis eius germanus frater.*

6. HECTOR CARAFA *Franciſci quartus filius, & ab eodem Cardinali Oliuerio fratre ſcriptus Comes Rubrorum. Hic Præfectus Cubiculo ſimul & Caſtris Alphonſi Regis II. alter Hector in re bellicâ fuit, tantique nominis men-*

mensuram rebus gestis egregiè impleuit. Fouit quoque mirum in modum ingenia ætatis suæ, & Neapoli Gymnasium publicum grandi ædificiorum accessione ampliauit. Quas omnes laudes in eo pietas, quæ comes est veræ nobilitatis, cumulauit. Vt verò eiusdem pietatis exstaret monumentum, sacellum elegans exstruxit ac dicauit Incunabulis Nati Dei. Ibidem habet tumulum cum hoc Epitaphio: Hector Francisci filius Carafa, Rubrorum Comes, qui Alphonsi II. Neapolitanorum Regis cubiculo exercituique præfuit; cui perpetuâ fide obsecutus est domi forisque; Christi Incunabula Virgini Matri dedicauit, & monumentum hoc viuus sibi fecit. *Vixerat cælebs, soliusque gloriæ complexum amauerat: ideò Fratrem natu quidem minimum, sed successione ac primæ lineæ Carafæorum honore maximum, Comitem Rubrorum, ac patrimonij heredem dixit.*

7. FABRITIVS I. CARAFA, *Francisci vltimus filius, Rubrorum Comes, Valentiani, Santerami, Turris Græcæ Dominus ac Baro.*

8. ANTONIVS I. CARAFA, *Fabritij primi filius, Comes Rubrorum, Marignanellæ ac Turris Græcæ Dominus & Baro.*

9. FABRITIVS II. CARAFA, *Antonij primi filius, Comes Rubrorum, atque Andriæ Dux, qui hanc Ciuitatem sibi & posteris coëmit, vt primus familiæ surculus*

in ætates consequentes maiore quàm solâ Comitis gloriâ propagaretur.

10. ANTONIVS II. CARAFA, *Fabritij II. filius, Comes Rubrorum, & Dux Andriæ.*

11. FABRITIVS III. CARAFA, *Antonij II. filius, Comes Rubrorum, & Dux Andriæ.*

12. ANTONIVS III. CARAFA, *Fabritij III. filius, Comes Rubrorum, & Dux Andriæ.*

13. FABRITIVS IV. CARAFA, *Antonij III. filius, Comes Rubrorum, & Dux Andriæ.*

14. ANTONIVS IV. CARAFA, *Fabritij IV. filius, Comes Rubrorum, & Dux Andriæ.*

15. IOANNES VINCENTIVS CARAFA, *alter Fabritij I. filius, Archiepiscopus Neapolitanus, & S. R. E. Cardinalis, electus à* CLEMENTE VII. *ipso initio Pontificatus; hoc est, quando censetur prima laus noui Principis, optimos eligere.*

16. IOANNES THOMAS CARAFA, *Antonij Primi alter filius, Marchio Santerami.*

17. IOANNES FRANCISCVS CARAFA, *Ioannis Thomæ filius, Marchio Santerami.*

18. CAROLVS CARAFA, *Ioannis Thomæ alter filius, & Marchio.*

19. FRANCISCVS CARAFA, *Antonij Primi tertius filius, Archiepiscopus Neapolitanus.*

20. FRAN-

20. FRANCISCVS CARAFA, *alter filius Fabritij II. Marchio Bitetti.*

21. ANTONIVS CARAFA, *Francisci filius, Marchio Bitetti.*

22. FABRITIVS CARAFA, *Francisci alter filius, Episcopus Bitonti.*

23. VINCENTIVS CARAFA, *tertius Fabritij II. filius, Eques Ierosolymitanus, & in eius militiæ illustri Ordine magnus Prior Hungariæ, & Prior item Capuæ. Fuit quoque Chiliarcha* PHILIPPI II. *in bello Lusitanico, famamque strenui militis sibi comparauerat tum ob defensam aduersus Thraces eorumque classem Melitensium Insulam, tum ob felices alias expeditiones aduersus eosdem Thraces terrâ marique. Fuit insuper primus in supremo Regis Concilio, & tandem Ciurliani Comes obiit.*

30
39
28
6
5
29
33
4
27
11
32
38
7
26
10
34
37
20
3
31
9
25
19
35
36
18
40
12
24
21
23
22
17
8
2
15
16
14
1
13

II

I I.

1. THOMAS I. CARAFA *ſecundogenitus Antonij Magni.*

2. MALITIA CARAFA,*primogenitus Thomæ primi.*

3. THOMAS II. CARAFA, *Malitiæ primogenitus, Præfectus rei tormentariæ regnante Ferdinando Iuniore.*

4. IOANNES BERNARDINVS CARAFA, *Thomæ II. primogenitus.*

5. IOANNES BAPTISTA CARAFA, *Ioannis Bernardini filius.*

6. IVLIVS CAESAR CARAFA, *Ioannis Baptiſtæ filius, Epiſcopus Oſtuni.*

7. ANTONIVS I. CARAFA, *Thomæ II. alter filius, Epiſcopus Venafri.*

8. RINALDVS I. CARAFA, *Malitiæ ſecundogenitus, armorum vſu & militari gloriâ inclytus; quod vulnera accepta corpore aduerſo teſtabantur. Is in bello Neapolitano, cùm terni-deni ex Italis, totidem ex Gallis equeſtri prælio certarunt, inter commilites ſuos primus, impetu facto, aduerſarium ſtrauit, præbentemque ſupplices manus perduxit victor in caſtra: hoc egerunt pariter alij, ex virtutis eius æmulatione, atque ad ſuos, partâ celebri victoriâ, inter plauſus iucundiſſimos remearunt. Sed non erat promptior manu quàm conſilio Rinaldus; cuius vtique fide,*

Franciſcus Bencius in Oratione funebri Antonij Card. Caraf.

prudentiaque & sagaci animo, vsi semper sunt Ferdinandus & Federicus Aragonij Reges, in capiendis deliberationibus iuxtà & in eis exequendis; cùm nimirum esset is qui auderet agere, quæcumque agenda suaderet. Ideò Ferdinandus Rex ei præmij loco dedit in Calabriâ oppidum S. Catharinæ cum prouentibus non contemnendis.

9. HIERONYMVS I. CARAFA, *filius Rinaldi I.*

10. RINALDVS II. CARAFA, *Hieronymi I. filius, Marchio Montis-nigri.*

11. HIERONYMVS II. CARAFA, *Rinaldi II. filius, Marchio Montis-nigri, S. R. I. Princeps, ac Generalis Dux exercitus Regis Catholici: de cuius militari gloriâ, tum recens fama, tum nostri huius æui Scriptores tam multa referunt, vt ea velle in compendium cogere, sit Viri præstantiam premere iniuriosiùs, quàm eam gloriosiùs ad Posteritatis instructionem exprimere. Ideò erit satius de ipso fateri, rebus ab eo præclarè gestis peræquè Scriptorum industriam, & Lectorum auiditatem certatim, cum voluptate tamen perpetuâ, fatigari.*

12. ANTONIVS II. CARAFA, *Rinaldi I. filius, non sine futuræ magnitudinis præsagio, natus ipso die salutatæ à sidereo Internuntio Virginis; nam anno pòst trigesimo à* PIO V. *in eiusdem diei peruigilio scriptus inter Augustos Patres & creatus S. R. E. Cardinalis fuit. Hunc honorem destinauerat ei pridem* PAVLVS IV. *Pontifex gen-*

tilis

tilis eius : cui Pontifici annum agens ſextum ac decimum ANTONIVS, *non à ſecretioribus modò miniſteriis, ſed etiam à potione fuerat. Certè inter arcana chirographa morientis eiuſdem Pontificis nomen* ANTONII *repertum eſt, inſertum nominibus aliorum, quos euehere ille ad Purpuram ſtatuerat : & hoc præmium merebatur iam tum indoles, optimis quà moribus, quà litteris, ſeu Latinis ſeu Græcis, exculta, Magiſtro Gulielmo Sirleto, qui pariter in Cardinales cooptatus eſt. Sed cùm ab obitu* PAVLI IV. *coorta eſſet ingens tempeſtas aduerſus* CARAFAEOS; *lares paternos* ANTONIVS *repetens, otium, non fugam arripere viſus eſt; agenſque animo Alcedonia, vel inter eas ipſas procellas, euoluere ſacros codices, itemq́ue aliorum lucubrationes ex Graio idiomate reddere Latinè, ſtatim cœpit. Vt proinde huic eius erudito ſeceſſui debeamus tranſlatos Commentarios Theodoreti in Dauidis Pſalmos, explanationeſque aliorum in Moyſis Pentateuchum. Tum verò accidit, vt cùm igne fortuito ad lacunaria & tectum vſque pars ædium Marchionis Montis-nigri, apud quem Fratris filium degebat, conflagraret, ipſe Antonij Magni Anachoretæ haud ſe immeritò geſtare nomen, ſed flammis dominari iuſto fermè miraculo patefecerit. Quippe ſcalis tectum conſcendens, ad vndantem incendij vaporem venit, ac de genu implorans diuinam opem, iconem ceream ſacri Agni, quam habebat ſuſpenſam à pectore, in flammam demiſit,* *atque*

Franciſcus Bencius in Orat. funebri Antonij Card. Caraf.

atque incendium omne momento extinxit. Sed & pium pignus dein omnino intactum inter fumantes adhuc cineres reperit; quod ideò Dynastæ Montis-nigri seruant adhuc, & venerantur, ob rei admirandæ recordationem. Quin imò alterius ignis, qui animos vrit, à se imperium haberi, ostendit iuuenis castissimus; quando annos agens dúos ac vicenos, legensque in lecto manè pium codicem, lucente lychno, feminam non pulchram minùs quàm procacem, pudicitiæ suæ insidiantem, clamore primùm (si famulos potuisset ianua per fraudem occlusa pessulo admittere) mox desperatis auxiliis, ad normam D. Thomæ Aquinatis, quem semper coluerat, batillo prunis ardentibus referto, & in eius vultum ac sinum coniecto gloriosè ab se, pudicitiâ incolumi, abire coëgit. Dignus enimuerò, cuius natalem diem, feliciùs quouis albo calculo, ipsa Virginalia Magnæ Deiparæ signauerint; & quem, congruè ad tesseram Familiæ, quodammodò impresserint aliâ tesserâ, pariter rubenti candidáque Pudoris & Castitatis. Cum his itaque virtutibus conscriptus inter Cardinales Diaconos S. R. E. à Pio V. *sanctissimo Pontifice, in omnibus Europæ prouinciis audiuit bonarum quarumuis & sacrarum Litterarum Custos; Litteratorum verò Patronus, ac Mæcenas. Præfuit Bibliothecæ Vaticanæ, illamque auxit, tum libris vndique conquisitis, tum nouis Commentariis, nouisque Operibus. Ea fuerunt Cassiani scripta, expurgata atque illustrata;*

Franciscus Bencius ibidem.

Epistolæ

Epistolæ Summorum Pontificum, sanctorumque Patrum Concilia à mendis vindicata; atque adeò Biblia sacra, exacta ad fidem Codicum vetustissimorum. His deditus occupationibus, quascumque temporis fallendi artes oderat tantopere, vt diceret subinde, Magnos Viros, præsertim Ecclesiasticos, iis animum amittere, non remittere. Ceterùm ipse horum studiorum laborumque fructum percipiebat prorsus dissimilem; nempe sanam conscientiam, & ægram valetudinem: ex quâ maturiùs decessit, hoc est anno ætatis tertio & quinquagesimo. Vti verò maximè obsequens pauperibus fuerat; memorabili exemplo Alumnos Collegij Maronitarum, quorum fuerat Patronus, scripsit facultatum suarum heredes, vt iis auxiliis reduces in patriam ibi Religionem Catholicam certiùs propagarent, postquam in Vrbe Roma simul eruditionem, simul veram pietatem, didicissent.

13. TROILVS CARAFA, *tertius filius Malitiæ, Episcopus Rauelli.*

14. BAORDVS I. CARAFA, *Thomæ I. secundogenitus, Comes Troiæ.*

15. IOANNNES ALOYSIVS CARAFA, *Baördi I. filius, Troiæ Comes.*

16. BAORDVS II. CARAFA, *Ioannis Aloysij filius, Molisij Comes.*

17. ALBERICVS I. CARAFA, *Thomæ I. filius, ter-*

tiogenitus, ab intimis consiliis Ferdinandi I. Regis, Comes Marilliani, atque Ariani Dux: quem Ducis titulum primus adeptus est è stirpe CARAFAEORVM.

18. IOANNES FRANCISCVS CARAFA, *primogenitus Alberici I. Marilliani Comes, Arianique Dux.*

19. ALBERICVS II. CARAFA, *primogenitus Joannis Francisci, Marilliani Comes, & Dux Ariani.*

20. FRANCISCVS CARAFA, *Alberici II. filius, Comes Marilliani, atque Ariani Dux.*

21. BERNARDINVS CARAFA, *alter filius Alberici I. Theati Episcopus, & Patriarcha Alexandrinus.*

22. ALPHONSVS CARAFA, *filius item Alberici I. Episcopus Nuceriæ, atque Antiochenus Patriarcha.*

23. SIGISMVNDVS I. CARAFA, *etiam ipse filius Alberici I. Comes Montis Calui.*

24. IOANNES FRANCISCVS CARAFA, *filius Sigismundi I. Comes Montis Calui.*

25. SIGISMVNDVS II. CARAFA, *filius Joannis Francisci, Comes Montis Calui.*

26. IOANNES BAPTISTA I. CARAFA, *alter filius Joannis Francisci, & Montis Calui Comes.*

27. IOANNES FRANCISCVS II. CARAFA, *filius Joannis Baptistæ I. Comes Montis Calui.*

28. IOANNES BAPTISTA II. CARAFA, *filius Ioannis Francisci II. Comes Montis Calui.*

29. HIE-

29. HIERONYMVS CARAFA, *alter filius Joannis Baptistæ I. ac Sepini Dominus & Baro.*

30. FRANCISCVS II. CARAFA, *Hieronymi I. filius, Sepini Princeps, ac Binetti Marchio.*

31. FABIVS I. CARAFA, *filius Ioannis Francisci II. Comitis Montis Calui.*

32. FRANCISCVS CARAFA, *Fabij I. filius, Dux Campi læti.*

33. FABIVS II. CARAFA, *filius Francisci, Dux Campi læti.*

34. CAROLVS CARAFA, *tertius filius Joannis Francisci, Episcopus Boiani.*

35. IOANNES BAPTISTA CARAFA, *vltimus filius Alberici I. Ordinis Melitensis Eques, & supremus Thalassiarcha, functusque etiam Legatione Ordinis sui ad Cæsarem.*

36. VINCENTIVS CARAFA, *alter filius Joannis Francisci I. Ducis Ariani.*

37. HIERONYMVS II. CARAFA, *filius Vincentij.*

38. DIOMEDES I. CARAFA, *Hieronymi II. filius, Dux Gersæ Maioris, & Regni Quæstor supremus.*

39. HIERONYMVS III. CARAFA, *Diomedis I. filius, Gersæ Maioris Dux, & Regni supremus Quæstor.*

40. DIOMEDES II. CARAFA, *filius Joannis Francisci I. Ducis Ariani, Episcopus Ariani, S. R. E. Cardina-*

lis, eâ famâ integritatis ac virtutum maximarum, vt Populus Romanus, dum proturbaret in tumultu omnia monumenta CARAFAEORVM, *eáque vbique comminueret, ipsius solius insignia, statuamque seruauerit; vsque adeò sæpenumerò fit, vt non Virtus modò, sed simulacra Virtutis etiam amorem promereantur. Summam animi moderationem professus est Symbolo stateræ, cum eâ Epigraphe,* Moderata durant. *Sepultus verò in Ecclesiâ sanctorum Siluestri & Martini, cuius titulum habuerat, & quam ære suo ornauerat, hoc ibi Epitaphio decoratur:*

Philibertus Campanile in insignibus Nobil. Alphonsus Ciaconius in Paulo IV.

Cùm pietas, cùm vera fides, cùm conscia recti
Mens, cùm Religio, cura, timorque Dei,
Cælestem possint animis promittere vitam;
Hanc Superos inter nunc Diomedes habet.

Meruit præterea in eodem templo à Patribus Carmelitis, inscriptum hoc nobile seu grati animi eorum, seu liberalitatis propriæ monumentum.

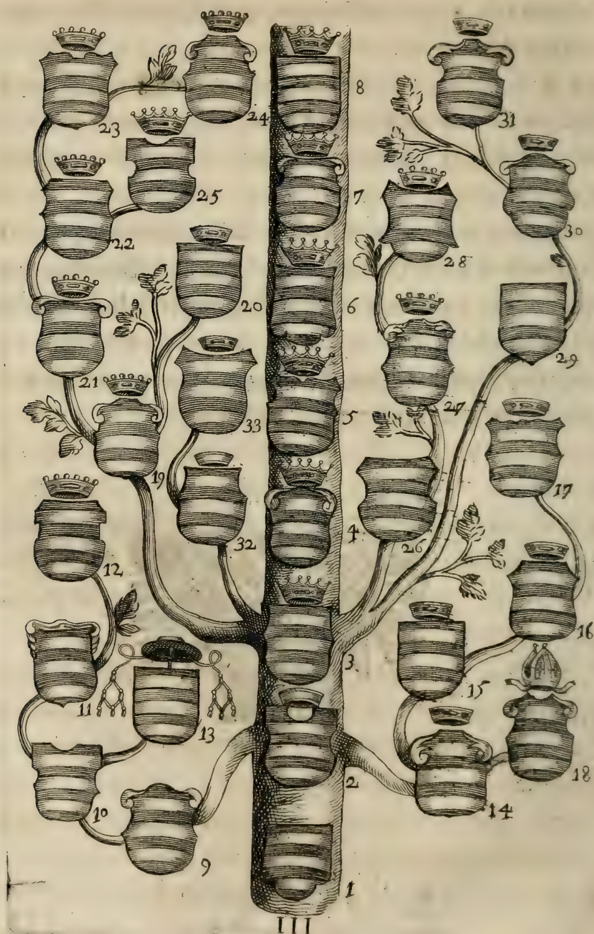
D. O. M.

Diomedi Carafio Presb. Card. Arianensi, tt. huius Ecclesiæ, Viro moribus, virtute, doctrinâ ac sanctimoniâ exculto, sacrarum Ædium restauratori religiosissimo, qui hoc Templum deformatum, in meliorem faciem, quàm dudum fuerat, reduxit; Fratres Carmelitæ ex Elisei scholâ oriundi, ob instauratam sui Cœnobij partem infimo horto contiguam,

nec

nec non ob ſarta detrimenta, quæ illis ex teſtamento donauit, ad nominis perpetuitatem, ad integritatis & honoris virtutiſque fidem, eius illuſtrium Carafiæ & Vrſinæ Familiæ inſignia, & hunc inſculptum lapidem, plurimis effuſis lacrymis, conſtituerunt: atque vt inde poſteri Carmelitæ, dum agnouerint quàm de inſtituto Carmelitico optimus ille Pater fuerit benemeritus, non obliuiſcantur quæ debent; debent autem ſingulâ (ita loquuntur) ſeptimanâ Miſſam funebrem, & quotannis prid. Id. Auguſti, ſupremi illius diei exequias repetere ac iterare. M. D. LXI. die XIV. Octobris.

8
7
6
5
4
3
2
1
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
III

III.

1. ANTONIVS I. CARAFA, *filius tertiogenitus Antonij Magni, Ferdinando I. Regi testatus fidem suam, domi forisque, partim ex Virtutis huius merito, partim ex pretij repræsentatione sibi posterisque adeptus est Arcem Montis Draconis, cùm eâ priuatus fuisset Princeps Rossani, reus perduellionis.*

2. ALOYSIVS I. CARAFA, *filius Antonij I. Comes Aliani, Montis Draconis Dominus ac Baro.*

3. ANTONIVS II. CARAFA, *primogenitus Aloysij primi, carus Regi Federico, & ab eo primùm Comes Montis Draconis appellatus. Cùm verò ditiones alias acquirens, esset insuper Aliani Comes ex maternâ hereditate, obtinuit à Cæsare titulum Ducis Montis Draconis. Sed &* Angelus Constant. in Hist. famil. Caraf. *biennio pòst, ne deberet Duci Ariani cedere in certamine honoris, nuncupatus est Princeps Stiliani, quod oppidum continebatur in Aliani Comitatu.*

4. ALOYSIVS II. CARAFA, *Antonij II. primogenitus, Princeps Stiliani, Montis Draconis Dux; Aliani, Theani, & Carinolæ Comes; Vir omni apparatu magnæ fortunæ proximus Regibus, &* CAROLO V. *Cæsari apprimè gratus. Cuius augustæ inaugurationi interfuit Bononiæ summo cum familiæ splendore. In prælijs deinde pro eodem* CAROLO V. *Cæsare & pro*

PHI-

PHILIPPO II. *Catholico Rege strenuè aliquoties dimicauit.*

5. ANTONIVS III. CARAFA, *Aloysij II. filius, Stiliani Princeps, Dux Montis Draconis, Comes Aliani, Comes Theani, Comes Fundi, Comes Carinolæ, &c.*

6. ALOYSIVS III. CARAFA, *filius Antonij III. Princeps Stiliani, Dux Montis Draconis, Dux Sabionetæ, Dux Traiecti, Comes Aliani, Comes Fundi, Comes Carinolæ, &c. Eques Velleris Aurei, vnus ex Magnatibus Hispaniæ, & S. R. I. Princeps.*

Io. Iacobus Chiffletius in Insignibus Equitum Velleris Aurei.

7. ANTONIVS IV. CARAFA, *filius Aloysij III. Princeps Stiliani, Dux Montis Draconis, Dux Sabionetæ, Dux Traiecti, Comes Aliani, Fundi, Carinolæ, &c. ex Magnatibus Hispaniæ, & S. R. I. Princeps.*

8. IOSEPHVS CARAFA, *Antonij IV. filius, Stiliani Princeps, Montis Draconis, Sabionetæ, Traiecti Dux; Aliani, Fundi, Carinolæ Comes, &c. vnusque ex S.R.I. Principibus, & ex Magnatibus Hispaniæ; qui excedens è viuis, cùm nondum excessisset è pueris, Annæ sorori dotem maximè opulentam, hoc est, enumeratas eas amplas ditiones, ad primas Italiæ nuptias reliquit.*

9. IOANNES VINCENTIVS CARAFA, *alter filius Aloysij I.*

10. OCTAVIANVS CARAFA, *filius Ioannis Vincentij, ac Baro Gersæ Minoris.*

11. ELI-

11. ELIGIVS CARAFA, *filius Octauiani, ac Baro Gersæ Minoris.*

12. IOANNES BAPTISTA CARAFA, *Eligij filius, ac Minoris Gersæ Dux.*

13. DECIVS CARAFA, *Octauiani alter filius, primùm Damascenus, posteà Neapolitanus Archiepiscopus, Sedis Apostolicæ Legatus ad Hispanum Regem, S. R. E. Cardinalis, & Vir morum grauitate, Pietate, Religione, Constantiaque in defendendâ immunitate ac iurisdictione Ecclesiasticâ paucis secundus.*

14. FEDERICVS I. CARAFA, *vnus ex filiis Aloysij I. Marchio sancti Lucidi, oppidorumque aliorum Dominus ac Baro.*

15. FERDINANDVS I. CARAFA, *filius Federici I. Marchio sancti Lucidi.*

16. FEDERICVS II. CARAFA, *Ferdinandi I. filius, sancti Lucidi Marchio.*

17. FERDINANDVS II. CARAFA, *filius Federici II. Marchio sancti Lucidi.*

18. MARIVS CARAFA, *Federici I. alter filius, Archiepiscopus Neapolitanus, Vir honesti perstudiosus, & grauitatis retinentissimus.*

19. FABIVS I. CARAFA, *Antonij II. filius, Dux Matalunij ex dote vxoris Hieronymæ Carafæ, quæ erat illius ditionis heres.*

20. LAELIVS CARAFA, *primogenitus Fabij I. Arentij Marchio.*

21. MARTIVS I. CARAFA, *Fabij I. alter filius, ex Hieronymæ Carafæ matris hereditate Dux Matalunij, ex Lælij fratris verò alterâ hereditate Marchio Arentij, & Cerriti Comes.*

22. DIOMEDES I. CARAFA, *Martij I. filius, Dux Matalunij, Arentij Marchio, Cerriti Comes.*

23. MARTIVS II. CARAFA, *Diomedis I. filius, Dux Matalunij, Arentij Marchio, Cerriti Comes.*

24. DIOMEDES II. CARAFA, *Martij II. filius, Dux Matalunij, Marchio Arentij, Comes Cerriti.*

25. FABIVS II. CARAFA, *Diomedis I. alter filius, Colobraræ Princeps, ex vxore Hieronymâ Carafâ.*

26. HIERONYMVS I. CARAFA, *Antonij II. perinde filius, Castri sancti Laurentij & Castri noui Dominus ac Baro.*

27. IOANNES ANTONIVS CARAFA, *Hieronymi I. filius, Dux Laurini.*

28. HIERONYMVS II. CARAFA, *filius Ioannis Antonij, ac Laurini Dux.*

29. IVLIVS CARAFA, *Antonij II. pariter filius.*

30. FRANCISCVS CARAFA, *Iulij filius, Marchio Pulignani.*

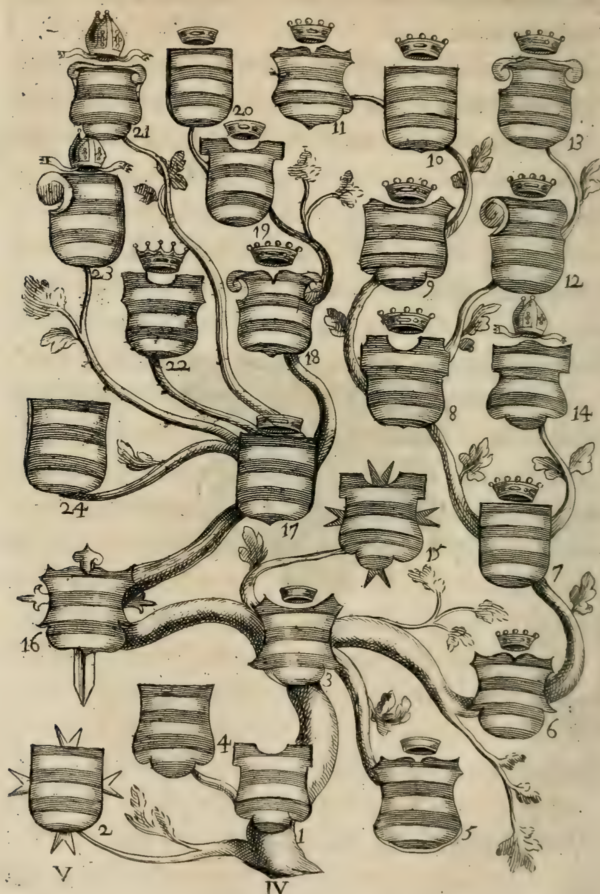
31. AN-

31. ANTONIVS III. CARAFA, *filius Francisci, & Pulignani Marchio.*

32. SCIPIO CARAFA, *filius postremus Antonij* II. *Morconi Comes.*

33. ANTONIVS IV. CARAFA, *Scipionis filius, Quaratæ Marchio.*

21
20
11
10
13
19
9
12
23
22
18
8
14
24
17
15
7
16
3
6
4
2
1
5
V
IV

IV. V.

1. GVRELLVS I. CARAFA, *quartus Antonij Magni filius, plurium in Calabriâ oppidorum Baro.*

2. IOANNES BAPTISTA CARAFA, *quintus Antonij Magni filius, inter Equites Ierosolymitanos Vir illustris.*

3. GALEOTTVS CARAFA, *primogenitus Gurelli I. eâ ornatus generis & morum elegantiâ, vt sponsam obtinuerit, connubio felici*, VICTORIAM CANTELMAM, *duarum Reginarum consanguinitate, & in arcto quidem gradu, inclytam Heroïnam. Consobrina enim erat Isabellæ nuptæ Federico Regi, ac simul neptis alterius Isabellæ, quæ nupserat Regi Ferdinando. Ideò Rex Federicus, qui Primores Regni compellabat solùm titulo* Magnifici; *de* GALEOTTO CARAFA *in diplomate Regio, quod exstat hodieque, ita loquitur:* Federicus Dei Gratiâ, Rex Siciliæ, Ierusalem, &c. Cùm Illustris Eques Galeottus Carafa de Neapoli, Serenissimæ Reginæ Consortis nostræ carissimæ Cognatus Consobrinus, & noster amantissimus Camerarius, & Consiliarius fidelis dilectissimus, ab ineunte ætate Serenissimo Domino nostro ita integrè, constanter, fideliter seruiuerit, vt nec fides maior, studium, integritas, constantia, nec sedulitas in agendo, nec vlla alia virtus

Angelus Constan. in Hist. famil Caraf. Philibertus Campanil. in insignib. Nobil.

tus in eo seruitio desiderari aut optari potuerit: idem superioribus annis, superato Regno nostro Siciliæ à Gallorum Rege, vt fidem suam ostentaret, quam semper inconcussam Serenissimæ Domui nostræ præstiterat, perditis pro eâ seruandâ statibus suis, ac omnibus facultatibus, &c. *Prosequitur dein Rex alia* GALEOTTI *merita; & propterea quòd ditiones patrimonij proprij vendiderat sponte, vt ei suppeditaret neruum belli, dum Carolus Octauus ex Galliâ copias militares per viscera Italiæ in Campaniam traduceret, contulit ipsi ac posteris magnum & pulcherrimum Terræ-nouæ Comitatum. Supersunt quoque aliquot Epistolæ, exaratæ chirographo Isabellæ Reginæ ad Victoriam Cantelmam, coniugem* GALEOTTI, *in quibus* illustrem, excellentissimam, & cumprimis caram atque dilectam sororem *eam vocat. Haud diu tamen* GALEOTTVS *Terræ-nouæ Comes fuit. Nam Federicus mox pulsus est Regno; & ideò ea ditio, vti præmium rei benè gestæ, concessa est Consaluo Magno Duci. Proinde obiit fidei constantiâ erga Regem affinem, quàm gloriâ patrimonij clarior; nisi quòd ingens gloria fuerit, ita patrimonium perdidisse.*

4. BERLINGERIVS CARAFA, *Gurelli I. alter filius, adeò sibi demeruerat animum Regis Federici, vt ab eo creatus sit Præfectus supremus Aulæ; etsi erat superstes Comes Potentiæ, qui Aulam trium Regum antecessorum rexerat:*

xerat: fuit aliquot oppidorum Dominus ac Baro, ſed liberis maſculis omnino caruit.

5. GVRELLVS II. CARAFA, *Galeotti primogenitus, ex matris Victoriæ Cantelmæ præſtantiâ, vel in re anguſtâ parentis, educatus tamquam in opulentâ & propemodum Regiâ Domo, etſi Comes Terræ-nouæ non fuit, quam ditionem à Conſaluo Magno Duce Catholicus Rex noluit repetere; Suriani Comes ſaltem appellatus ab eodem Rege, ob famam in primis atque Virtutem Victoriæ Cantelmæ fuit: quam vtique neptem Iſabella Regina, Ferdinandi I. Regis vidua, Regi Catholico fratri ſuo admodum impensè commendarat.*

6. TIBERIVS I. CARAFA, *Galeotti alter filius, obeunte ſine liberis Gurello II. Suriani Comes, ac inſuper Dux Catanzaræ; poſteaque reſciſſo huius vrbis emptæ à* CAROLO V. *Cæſare contractu, Dux Nuceriæ: quem Titulum ab Imperatore, propter fida in eum obſequia, promeruit.*

7. FERDINANDVS I. CARAFA, *Tiberij filius, Suriani Comes, Dux Nuceriæ.*

8. ALPHONSVS CARAFA, *filius Ferdinandi I. Comes Suriani, Dux Nuceriæ.*

9. FERDINANDVS II. CARAFA, *Alphonſi filius, Comes Suriani, Dux Nuceriæ; qui cum ſplendore familiæ propemodum Regiæ Neapoli vixit; ita vt Viri plurimi ex*

primâ

primâ Nobilitate limen ædium eius frequentarent, egressibus adhærescerent, ac stiparent semper latus eius; essent verò inter illius Ephebos honorarios ingenui nobilesque Adolescentes, & ex iis nonnulli Crucibus militarium Ordinum insigniti. Quæ res prouocare inuidiam potuisset, nisi eam ille fortunis, opibus, potentiaque, & in primis magnitudine animi superasset. Fuit quoque Litteratorum hominum Patronus ac Mæcenas, & aliquos eorum magni nominis perquam liberaliter domi aluit.

10. FRANCISCVS MARIA CARAFA, *Ferdinandi II. filius, Suriani Comes, Dux Nuceriæ, Vir omnibus elegantiis morum excultus, qui in primâ iuuentute Prouincias Europæ omnes peregrinabundus lustrauit, ac sicuti Homerus de Vlysse scripsit,*

Qui mores hominum multorum vidit & vrbes:

vt nimirum summam prudentiam vndique sibi compararet, diuesque artibus animi, ita rediret; quò deinde Militiæ dans nomen (in quâ iam Regi Catholico meret Supremus Magister Equitum) consilio Vlysses, manu Aiax aut Achilles appareret. Religio etiam defensa vsque ad vulnera & sanguinem ab eo fuit; dum Argentinæ pro eâ stricto gladio aduersus sectarios plurimos, armatos hastis oblongis & hæresi pertinaci, stetit non sine quodam miraculo fortitudinis, atque auitam fidem vulnerum cruore consignauit.

11. FRAN-

11. FRANCISCVS CARAFA, *Francisci Mariæ filius, Suriani Comes, Dux Nuceriæ, qui pulcherrimè in Parentis vestigia stimulis gloriæ magnis, tum à virtute, tum à natiuâ indole incitatur.*

12. POMPEIVS CARAFA, *alter Alphonsi filius, Noyæ Dux.*

13. IOANNES CARAFA, *filius Pompeij, & Dux Noyæ.*

14. TIBERIVS CARAFA, *Ferdinandi I. alter filius,* PAVLO IV. *Pontifici affini suo percharus fuit, & ad Purpuram ab eo designabatur, quam indoles & grauitas morum, & dexteritas spectata in negotiis pluribus, merebantur; nisi maluisset eius Aulæ nuntium remittere, ne videretur particeps consiliorum, quibus ab eo Pontifice indicebatur bellum* PHILIPPO *Regi. Rex ideò muneraturus nobilem eius fidem, Potentiæ primùm, ac dein Cassani Antistitem eum creauit.* Angelus Constan. in Hist. famil. Caraf.

15. PETRVS ALOYSIVS CARAFA, *Galeotti tertius filius, Magnus Præses Equitum sancti Lazari, quæ nunc dignitas est penes Allobrogum Duces.*

16. DIOMEDES CARAFA, *quartus Galeotti filius, Eques Ordinis sancti Iacobi, & ex ingenij elegantissimi commendatione charus in paucis* CAROLO V. *Cæsari; cui &* PHILIPPO *Regi aliquoties, conscripto suis stipendiis milite, dimicauit: sed & in ludis atque spectaculis, omni*

apparatu pompæ, ac vibrandæ hastæ seu feriundi Saraceni arte primos semper plausus & prima præmia referebat. Ipse CAROLVS *Cæsar cum eo interdum ludis publicis lanceâ vel acinace decertauit: accidit verò aliquando lepidè, vt debilitatâ manu, dum se armis ambo repercuterent, Cæsar ex eo laxamenti genere ad seria Imperij negotia redierit, & vt non ita multò pòst Diomedes rescriptum gratiæ ab eo petierit. Qui tamen excusauit ioco manum in certamine ab ipso aduersario læsam, quasi stringere stylum nequiret, causâ obsignandi quod petebatur. Nimirum has Nobilium artes coluerat in omni ætate, spectaculaque & munera ludorum exhibuerat impensis magnis Neapoli; dum ibi duæ Reginæ, altera Regis Ferdinandi Senioris coniux, altera huius filia, & coniux Ferdinandi Iunioris, cum ipsâ Mediolanensi Duce morabantur. His enim Regiis Matronis certatim Proceres Regni, modò dramatum oblectamenta, modò simulacra præliorum, modò concentus musicos offerebant. Cùm esset prætereà Diomedes prudentiâ & consilio maximus, bello Neapolitano peracto missus est Orator ad Regem, & tunc Patriæ fidem suam, dotibus aliis præstantis animi consentaneam, satis affatim patefecit. Quinque habuit liberos: primum quidem* CAESAREM CARAFAM, *qui vnicam filiam ex coniuge suscepit, nuptam deinde Comiti sanctæ Seuerinæ, Gentili suo. Neapoli Venetias concessit, & Chiliarcha, diu Rei-*

Angelus Constan. in eâdem Histor.

publicæ

publicæ ſtipendia fecit, poſtmodum ſeceſſit Muranum, & ibi vixit in re tranquillâ: eaq́ue fuit exiſtimatio de ipſius ſingulari & antiquâ prudentiâ, vt Senatores plurimi, etſi externis viris rarò arcana communicant, lintribus ipſum adirent, conſulerentq́ue, veluti Oraculum Politicæ gubernationis. Eadem exiſtimatio fuit de illo apud Hiſpaniarum Regem, & apud Regem Poloniæ, qui datis amicis litteris ſuum Affinem in eis ipſum appellabat. Hòrum ideò Regum, ac pariter Magni Ducis Hetruriæ, Duciſq́ue Mantuani Oratores iubebantur cum ipſo, de rebus quibuſque arduis, conſultare, priuſquam de eiſdem in Senatu Veneto agerent. Quin imò ipſe Aquileenſis Patriarcha, Vir eâ ætate primæ ſapientiæ, Venerabileſq́ue alij Antiſtites Eccleſiæ, cum eo idemtidem conferebant. Nam religioſo ſimul animo erat, atque idcircò introduxit Venetias S. FRANCISCI DE PAVLA *Familiam; quam item magnâ ex parte facultatum ſuarum heredem ſcripſit. Diomedis alter filius fuit* FRANCISCVS CARAFA, *qui cælebs vixit, & fuit Quæſtor ſupremus Regni. Tertius Diomedis filius fuit* FERDINANDVS CARAFA, *etiam ipſe cælebs, & caſtitatis amantiſſimus, ſicut & diſciplinarum pulcherrimarum; quas vnicè coluit. Idem in negotiis publicis fidem domi, foris verò ſtrenuam operam Patriæ ac Religioni nauauit. Interfuit Claſſi Catholicæ ad Naupactum, & apprehenſo vtraque manu ingenti gladio; in vnam hoſtium Triremem,*

grandi bellicæ virtutis exemplo, insiliit; eaque potitus, cùm prædam omnem aliam sectarentur auidè commilitones, qui ipso Duce atque auspice vicerant, pro se nihil seposuit aut reportauit, præter Codices nonnullos, Turcico idiomate exaratos; dignus enimuerò Mineruæ Alumnus, pacisque & belli artibus ex æquo inclytus; atque hi Codices seruantur adhuc in familiâ, vti clarum ac certum huius geminæ virtutis eius monumentum. Quartus filius Diomedis fuit FABIVS CARAFA; *qui in ætatis flore ac robore obiit, cùm dedicasset Clero atque Ecclesiæ mores suos, & sancti Angeli sæcularis Abbas esset.*

17. OCTAVIVS I. CARAFA, *quintus inter Diomedis filios, sed felicitate & successione nulli eorum postremus. Adoptatus enim ab amitâ filius atque heres, & compos patrimonij admodum copiosi, aliquot oppida coëmit.* PHILIPPVS II. *autem Rex Catholicus, ne iisdem oppidis absque tituli honore potiretur, ob Diomedis Parentis merita, eum Antij Marchionem salutauit. Vxorem habuit stirpis* CARAFAEAE, *ex Comitibus Policastri; tantæque fuit auctoritatis Neapoli, vt Nobilibus iuxtà & Plebi apprimè charus esset. Notabile illud visum est, cùm oborto ingenti tumultu populus ædes Nobilium diriperet, popularetque, patuisse nihilominùs vestibulum ædium eius, nec ciues prædabundos, atque ad iniuriam pronos, quidquam intulisse damni, tametsi valuas ædium aliarum cæco furore*

furore perfringerent : tam fida custodia fuit, quam ei amor & beneuolentia publica posuerunt.

18. FRANCISCVS CARAFA, *Octauij I. primogenitus, Antij Marchio, & Dux Cerciæ, Vir tum Neapoli tum Romæ splendore familiæ, & sui generis gloriâ sumptuösus; simulque comis & ad promerendum amorem factus.*

19. OCTAVIVS II. CARAFA, *Francisci filius, Antij Marchio, & ex æquo heres opum ac laudum paternarum.*

20. CAROLVS CARAFA, *Octauij II. filius, Antij Marchio, perinde suorum Auorum gloriam æmulaturus.*

21. DIOMEDES CARAFA, *Octauij I. alter filius, Episcopus Tricaricensis, Vir ingenij cultissimi, ac singulariter pius; qui, dum prima ei decora & munia simul Virtus deposceret, simul Pontifex destinaret, obiit Romæ, correptus morbo, cùm venisset ad Apostolorum limina, mortemque adiit otium animæ, ac limen æternitatis. Vt paratas verò & sitas apud ianuam cæli exuuias corporis haberet, in sacrâ æde Virginis Deiparæ, cui à Montibus est cognomentum, & quam obsequentissimè coluerat, voluit sepeliri. Huic verò fratri, & in Episcopatu antecessori,* PETRVS ALOYSIVS CARAFA, *Episcopus Tricaricensis, dum erat in Apostolicâ Legatione, nusquam absens à pietate erga suos, tumulum posuit.*

22. TIBERIVS CARAFA, *item filius Octauij I. ex*

gemino & felici ab omni parte connubio, si sola fecunditas adfuisset, primùm Bisiniani, mox etiam Scyllæ Princeps, Dux sancti Marci, Comes Claramontis, Altimontis, Tricarici, Sinopolis & Nicoteræ, Velleris aurei Eques, & vnus ex Magnatibus Hispaniæ. Moribus est nobilissimis; est pietate & comitate singulari. Præstitit verò Hispano Regi, in difficillimis temporibus, obsequia Neapoli maxima; eáque licuit aliis, etiam typis publicis, absque inuidiæ metu (quâ ipse maior & excelsior est) commemorare. Dicerem, quâ sit Neapoli gratiâ & auctoritate apud omnium ordinum homines: nec silerem etiam, quam de se Madriti Regiâ vrbe, Romæ verò in eâ Nationum & Orbis Christiani Curiâ excitauerit admirationem, tum splendore atque apparatu familiæ, tum præcipuè suimet ac suarum virtutum pompâ. Sed cùm hæc prolixiorem narrationem iure suo flagitent, mihi volupe interim erit compendio saltem vti, & instar laudum multarum, familiæ vniuersæ decus, ac Regni totius delicias iteratò eum nominare.

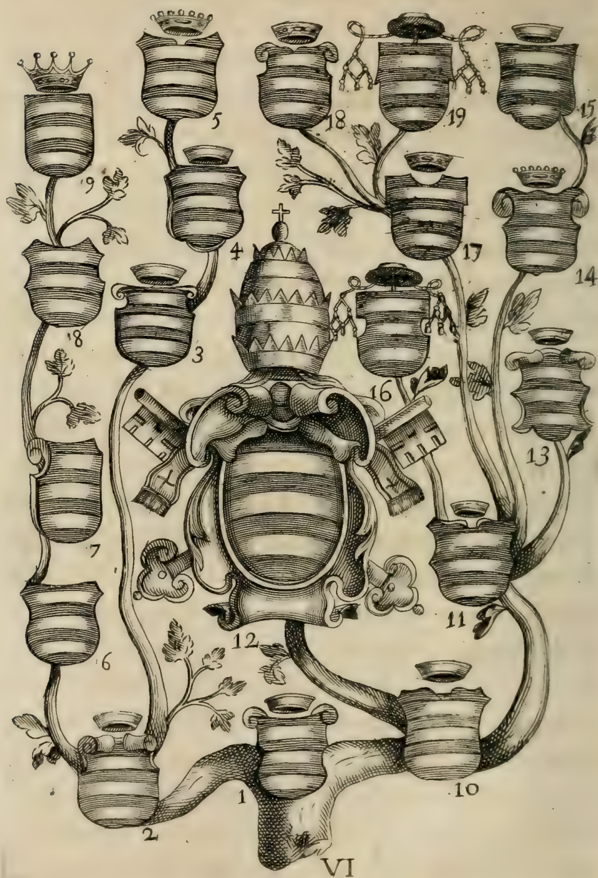
Io. Iacobus Chiffletius in Insignibus Equitum Velleris aurei.

23. PETRVS ALOYSIVS CARAFA, *Octauij Primi perinde filius, Philosophiæ ac sacræ Theologiæ, Humani Diuiniq́ue Iuris Laureâ inornatus, sancti Andreæ Abbas. Hic tribus Summis Pontificibus fidem ac præstantiam animi sui patefecit obsequiis non tacendis: etenim* PAVLO V. *sexennium, in ditione Ferrariensi Prolegatus,* GREGORIO XV. & VRBANO VIII. *fermè biennium,*

in

in præfecturâ Firmani Principatus, & iam soli VRBANO VIII. *decennium, in Legatione ad tractum Rheni, & ad Prouincias inferioris Germaniæ seruiuit, Episcopus Ecclesiæ Tricaricensis ab eodem creatus. Coloniæ primùm, vrbe celebri ab originis gloriâ, & à famâ insuper sanctitatis, dein Leodij, ciuitate insigni à Cleri splendore, & à Religionis Romanæ constanti professione, ita vixit, vt perennitas famæ simul atque amoris consecutura sit abitum eius. Neque mirum id videatur, quia Vir est integerrimus, commodissimis moribus, & maximè pius; meritorum verò quàm honorum studiosissimus, & qui, dum conscientiæ soli placet, vel ideò semper omnibus placuit.*

24. CAROLVS CARAFA, *pariter Octauij I. filius, in Religiosissimam sancti Dominici familiam transscriptus, ac Thomas appellatus, ad huius nominis Angelici præstantiam, ingenti memoriâ, ingenio acerrimo, & sacræ Eloquentiæ miraculo accessit admodum: & tamen in ætatis flore obiit, breue suorum decus pariter ac diuturnum eorum desiderium.*

9
5
18
19
15
4
17
14
8
3
16
13
7
11
6
12
1
10
2
VI

VI.

1. DIOMEDES CARAFA, *filius quidem Antonij Magni natu minimus, sed si opes, si gloriam rectè factorum, si Regum amorem spectes, fratribus aliis omnibus anteferendus. Is Alphonsum Regem, in omnium rerum eius inclinatione, quando nimirum reuocauerat adoptionem Regina Ioanna, secutus est semper fide constanti. Post Reginæ obitum eidem Regi Neapolim oppugnanti victoriam ac Regnum dedit; cum validâ enim militum strenuissimorum manu, per aquæ-ductum clàm peruadens in ipsam Vrbem, propugnatores muri obtruncauit, fixitque ibi Regis Aragonei vexillum; & Ciuitatis territæ, atque à se primùm victæ valuas exercitui patefecit. Itaque si Antonius Parens consilio suo Regnum comparauit Alphonso Regi, id ipsum regnum Diomedes filius manu & virtute suâ ei redonauit. Ob hæc ingentia merita creatus est Matalunij ac Cerreti Comes: sed & auxit ipsius decora Ferdinandus Rex Alphonsi filius. Ex huius sanctiore Senatu cùm esset Diomedes, numquam Neapoli aberat, quin per litteras saltem rogaretur sententiam: tantum verò tribuebat consiliis eius idem Rex Ferdinandus, vt postquam ille in extremo senio Aulæ nuntium remiserat, conuenerit eum Matalunij, de re grauissimi momenti cum ipso consultaturus. Supremam Regiæ militiæ Præfecturam mereri maluit*

Angelus Constan. in Hist. famil. Caraf. Philibertus Campanile in Insignibus Nobili

Angelus Constan. in Hist. famil. Caraf.

luit quàm administrare, gnarus fortunam nonnumquam in bellis malè ludere, fortissimosque Duces euentu virtuti eorum consentaneo fraudare. Saltem emeritus ipse, instruxit alios, nec tyrones quosque aut gregarios, sed ipsosmet Duces & Reges: certè Alphonsus Junior, dum Calabriæ Princeps erat, imperatas à Rege Parente bellicas expeditiones numquam auspicatus est, nisi Diomede priùs belli Magistro uteretur. Exstant hodieque Opuscula eius, Duci Calabriæ inscripta, quæ veteranum quemque possint instruere. Obiit dignus hoc Elogio, quod legitur in tumulo eius: Huic Virtus gloriam, gloria immortalitatem comparauit.

Angelus Constan. ibid.

2. IOANNES THOMAS I. CARAFA, *Diomedis primogenitus, post varium specimen virtutis militaris, præsertim aduersus Thraces, in bello Hydruntino, Præfectus fuit vniuersis castris à Ferdinando Rege Juniore, dum Carolus VIII. Campanum Regnum inuaderet. Et tum superatus quidem in prælio fuit, sed nihil decessit existimationi eius, tam apud Regem Ferdinandum, qui bellorum esse ancipitem aleam satis intelligebat, quàm apud ipsum Carolum VIII. à quo est creatus Eques sancti Michaëlis. Mansit verò ei paternus Titulus Comitis Matalunij, & Comitis Cerreti.*

3. DIOMEDES II. CARAFA, *filius Joannis Thomæ I. Comes Matalunij, & Comes Cerreti, qui sectatus pacis*

atque

atque otij honesti pulcherrimas artes, militiæ omnia munia domesticæ tranquillitati postputauit.

4. IOANNES THOMAS II. CARAFA, *Diomedis II. filius, & Auo similior quàm Patri. Is belli peritiâ & armorum exercitatione clarus, in Regno Neapolitano, in Belgio, & in Insubriâ fuit. Peculiariter in monomachiâ tam pedestri quàm equestri, prostrato aliquoties aduersario, famam indeptus fuerat bellatoris naui strenuique: quo tempore nondum sacræ pariter atque humanæ leges armauerant se contra damnatum eum atque abominatum morem; quemadmodum deinde factum est in Prouinciis ac Regnis Europæ, summo generis humani bono. Diomedes II. Parens, vt generosam indolem in filio, ad gloriosam Auorum æmulationem excitaret exstimularetque, hunc eumdem Ioannem Thomam proficisci ad* CAROLVM V. *Cæsarem in Belgium voluit, deditque illi, præter familiæ comitatum, asseclas honoratissimos, quibus vtique stipatus, sumptusque magnos dispensans, in ludis & publicis spectaculis, non rarò vni impar Cæsari, ceteris verò maior apparuit. Quin & in ludicrâ certaminis specie cum ipso interdum Cæsare concurrere meruit; gloriosus nimirum futurus, seu vinceret in eiusmodi pugnâ, seu (quod videri optabilius poterat) vinceretur. Tandem cùm ex Belgio ad bellum Insubricum venisset, ortâ singulari rixâ, ostendit claro admodum exemplo, eos, qui monomachiam sectantur, seriùs* Angelus Constant. in Hist. famil. Caraf.

 citiùs,

citiùs, vti victimas Martis cadere. Etenim dum eques concurrit cum aduersario, nec aliis armis quàm terno, vti præscripserant Duces, acinace, ad manum, ad baltheum, & ad ephippium; implicatis & surrectis primo congressu equis, diductisque imi thoracis & femorum ex chalybe iuncturis, locum vulneri aperuit, quod ei vitam cum sanguine hausit. Comes erat Cerreti, superstite adhuc parente Comite Matalunij.

5. DIOMEDES III. CARAFA, *Joannis Thomæ II. filius, in vtramque laudem, armorum ac litterarum, educatus,* PHILIPPO II. *militauit contra* PAVLVM IV. *etsi Auum habuerat Diomedem II. eiusdem Pontificis Patruelem. Quæ ipsius fides, oblita quodammodò generis tam propinqui, Catholico Regi placuit tantoperè, vt eum Matalunij Ducem crearit: sed quia prole caruit, soror eius Hieronyma Carafa, Fabio Carafæ nuptui data, in Principum Stiliani propaginem transtulit titulum Ducis Matalunij, & ditionem eius.*

6. ROBERTVS CARAFA, *Joannis Thomæ I. secundogenitus.*

7. IOANNES BAPTISTA CARAFA, *Roberti filius.*

8. ASCANIVS CARAFA, *filius Joannis Baptistæ.*

9. CAROLVS CARAFA, *filius Ascanij, Princeps Colubraræ: cui absque liberis decedenti, successit fratris filia, Hieronyma Carafa; & cum dote eiusdem Principa-*

tus,

tus, nupſit Fabio Carafæ, ſecundogenito Diomedis Ducis Matalunij, ex proſapiâ Principum Stiliani.

10. IOANNES ANTONIVS CARAFA, *Diomedis I. alter filius, ex vxoris dote, quæ erat Victoria Camponeſca, fuit Montorij Comes.*

11. IOANNES ALPHONSVS CARAFA, *Joannis Antonij primogenitus, Comes Montorij.*

12. IOANNES PETRVS CARAFA, *Ioannis Antonij ſecundogenitus, fuit vnius magni Ordinis Clericorum fundator; quod facit ad famam ſanctitatis. Item fuit Epiſcopus Theatinus, Archiepiſcopus primùm Brunduſinus, ac dein Neapolitanus; prætereà Legatus Apoſtolicus ad Ferdinandum Regem Caſtellæ, & ad Henricum VIII. Regem Britanniæ, adhæc S. R. E. Cardinalis; denique Pontifex Maximus, quod facit ad eius immortalem gloriam. Ad eius verò Pontificis pedes proſtrati Oratores Britanniæ ſchiſma deprecati ſunt, atque hæreſim abiurarunt. Idem mores Populi, diſciplinam Cleri, ſanctiora Eccleſiæ inſtituta, reſtituit; profligauit hæreſim, duos Orbis Chriſtiani potentiſſimos Reges inuicem conciliauit, poſt diuturnas grauiſſimaſque ſimultates: affines quoque minùs rectè potentiâ vſos, ex Vrbe atque Aulâ ſubmouit; quod facit ad ipſius commendationem æternam. Vt cogam in arctum encomia, quæ Viri ſummi eius eximiæ virtuti conſecrarunt; audiuit meritò,* [a] Cleri Romani primus reformator, [b] primus

Antonius Caracciolus in Collectaneis Hiſtor. de Vitâ Pauli IV.

Ioannes Roberti in Elogiis 50. Iuriſperitorum.

[a] Verron. in Chron.

[b] Cynus in Panegyr.

suo sæculo deprecator Purpuræ, *nam eam oblatam diu recusauit*; [c] primus Apostolici Clericorum Ordinis restitutor, [d] primus supremi de hæresibus Iudicij in Vrbe auctor, reparator labentis Catholicæ fidei; [e] spes vnica confirmandæ & constituendæ Reipublicæ Christianæ; [f] nulli superiorum Præsulum postponendus; [g] Christianus Cicero, Latinus Chrysostomus, [h] Religionis vindex, veræ libertatis assertor, reparator veteris disciplinæ, Orbis columen, hæresum pessumdator, vitiorum omnium perpetuus hostis; [i] Christianæ legis Antistes; Religionis vindex; libertatis assertor; sanctissimus ac piissimus Princeps; [k] sanctissimus & eloquentissimus Pontifex, & Christianæ pietatis restaurator; [l] sanctissimus & doctissimus, [m] Vir admirabilis, [n] Præsul pietate eximius, Virtutibus eminens, & sacræ vel lectioni, vel operationi, vel meditationi semper affixus; [o] eloquentiâ, doctrinâ, sapientiâ singularis; liberalitate, animi magnitudine præstans, scelerum vindex integerrimus; Catholicæ fidei acerrimus propugnator. *Quod postremum eius encomium* PIVS V. *magnus veræ virtutis æstimator dedit; & is numquam* PAVLVM IV. [p] *compellauit alio nomine, quàm* SANCTVM PATREM. *Succedens verò in Pontificatu, tametsi Pius IV. intercesserat, Pontificiâ epomide, pileo suffulto pelliculis hermionicis,*

c Ricord. Histor. Mon.
d Anton. Bandinius.
e Cherius Epist. ad Caraf.
f Rouerius lib. vlt. Histor.
g Hosius apud Scipionem.
h Ammir. in Tacit. lib. 1. c. 8.
i Canonici Vaticani in Elogio statuæ Pauli IV.
k Card. Sirletus in Elogio iconis Pauli IV. & in Epist. ad Hosium.
l Card. Polus in Epist. ad Sadoletum.
m Paulus III. teste Onuphrio.
n Iulius III. in Epistol ad Carolum V.
o Pius V. in sepulchro quod Romæ Paulo IV. exstruxit.

nicis, ac ſtolâ Hierarchicâ, iiſdem vti voluit, quibus vſus p Antonius
fuerat PAVLVS IV. *exoſculans ea idemtidem: & quaſi* Caracciolus in Col-
animum PAVLI *indueret, cum his inſignibus Maieſtatis* lectaneis Hiſtor. de
auſpicari voluit regimen ſummi ac ſanctiſſimi Principatus: Vitâ Pauli IV.
vſque adeò veluti alter Eliſeus in PAVLO *Eliæ ſpiritum venerabatur. Extant de hoc Maximo Pontifice clara, apud Scriptores egregios, monumenta, præter iuſti voluminis Opus, cui lucem publicam plurimi deſiderant, cùm norint ſpiritum, norint animum eius. Libaſſe interim ex eis pauca oportuit; ne, qui merito anteit omnibus, pars huius Elogij minima fuiſſe videatur.*

13. FERDINANDVS CARAFA, *primogenitus Ioannis Alphonſi, & Montorij Comes.*

14. IOANNES CARAFA, *Ioannis Alphonſi alter filius, Comes Montorij, ac Dux Paliani.*

15. DIOMEDES CARAFA, *Ioannis filius, Comes Montorij.*

16. CAROLVS CARAFA, *Ioannis Alphonſi filius, S. R. E. Cardinalis, Bononiæ Legatus, & functus inſuper Legatione ad* HENRICVM II. *Galliarum Regem, atque ad* PHILIPPVM II. *Regem Hiſpaniarum. Hic & Ioannes Dux primùm à* PAVLO IV. *priuati adminiſtratione Principatus, deinde à* PIO IV. *tamquam Maieſtatis rei vitâ exuti fuerunt in Mole Adriani; & Carolo quidem Cardinali intra conclaue ibidem fauces interpreſſæ atque eliſæ,*

elisæ, Ioanni verò Duci fractæ sunt ceruices. Sic in eis vidit Roma luctuosum exitum tragœdiæ; qualem habent sæpenumerò nonnulli, quibus nocumento vel infortunio debere adscribi videtur, quòd aliquando fuerint potentes aut felices. Attamen vtrique PIVS V. *causâ iterum discussâ, demum famam & honorem restituit: quod integerrimi & sanctissimi Pontificis decretum persuasit multis, magis tempora quàm crimina dedisse consilium, tum animaduersionis adeò seueræ, tum exempli extremæ calamitatis; quam ambo animo infracto & prorsus Christiano, post magnam potentiam magnamque fortunam subiuerunt: facti spectaculum grande iis, qui extra Aulæ sunt aleam; exemplum verò aliis, qui nihilominùs ludere in eâ non reformidant.*

Alphonsus Ciacon. in Paulo IV.

17. ANTONIVS CARAFA, *Joannis Alphonsi perinde filius, Marchio Montis belli.*

18. IOANNES CARAFA, *Antonij filius, Marchio Mirabellæ.*

19. ALPHONSVS CARAFA, *Antonij alter filius, Archiepiscopus Neapolitanus, & S. R. E. Cardinalis, adolescens innocentissimis & castissimis moribus, quem* PAVLVS IV. *solum ob eas laudes retinuit penes se, dispulsis ex Vrbe atque Aulâ fratrum aliis filiis ac nepotibus. Obiit Neapoli, cùm esset ei ætas annorum XXV. flos ipse.* PIVS V. *verò, qui in ipso amauerat dotes animi tam*

insignes,

insignes, sepulchrum Neapoli eidem posuit ornatum sectis & versicoloribus lapidibus, cum hac inscriptione: Alphonso Carafæ, S. R. E. Cardinali, Archiepiscopo Neapolitano, adolescenti non minùs virtute suâ quàm maiorum splendore claro, Patrui Pauli IV. Pont. Max. religionem integritatemque referenti; eâ sapientiâ prædito, vt in secundis rebus summam eius temperantiam, in aduersis miram constantiam, omnes laudauerint, Pius V. Pont. Max. posuit. Vixit annis XXV. diebus XV. obiit M. D. LXV. Kalendis Septembris.

7
19
18
17
34
16
6
14
15
26
25
33
5
13
23
24
32
22
21
4
12
20
31
3
11
10
30
2
29
1
8
9
27
28
VII
VIII
IX

VII. VIII. IX.

1. CAROLVS CARAFA, *primogenitus Andreæ Magni, agmen alterum ducens* CARAFAEORVM A SPINA, *fuit Dominus Foroliuij, & Baro præterea plurium aliorum oppidorum, quibus donatus est tum à Carolo III. Rege, tum ab eius filio Rege Vladislao: nam vtrique Regi ab intimis obsequiis fuerat.*

2. ADRIANVS I. CARAFA, *Caroli filius, & Foroliuij Baro.*

3. BARTHOLOMAEVS I. CARAFA, *filius Adriani primi, & Foroliuij Baro.*

4. ADRIANVS II. CARAFA, *filius Bartholomæi primi, & Foroliuij Baro.*

5. IOANNES ANTONIVS I. CARAFA, *filius Adriani secundi, & Foroliuij Baro.*

6. IOANNES ANTONIVS II. CARAFA, *alterius cognominis filius, ac Dux Foroliuij.*

7. ADRIANVS III. CARAFA, *Ioannis Antonij II. filius, Dux Foroliuij.*

8. BARTHOLOMAEVS CARAFA, *alter filius Andreæ Magni, Eques Ierosolymitanus, & eius Militiæ Magnus Prior in Vrbe Româ; atque adeò eiusdem Vrbis Romæ Senator; quæ tunc dignitas plerumque Regibus concedebatur.*

9. IACOBVS I. CARAFA, *filius quoque Andreæ Magni, Rupellæ, aliorumque oppidorum Dominus, & Baro.*

10. ONVPHRIVS CARAFA, *Jacobi I. filius, Rupellæ Dominus ac Baro.*

11. IACOBVS II. CARAFA, *filius Onuphrij, Baro Rupellæ, ac Generalis Dux Regis Ferdinandi.*

12. VINCENTIVS CARAFA, *Iacobi II. filius, Comes Grotteriæ, Rupellæ Dominus ac Baro.*

13. IOANNES BAPTISTA CARAFA, *Vincentij filius, Marchio Castelli Veteris, Comes Grotteriæ, Baro Rupellæ.*

14. HIERONYMVS I. CARAFA, *Ioannis Baptistæ filius, Marchio Castelli Veteris, Grotteriæ Comes, Rupellæ Baro.*

15. FABRITIVS I. CARAFA, *Hieronymi I. filius, Princeps Rupellæ, Rapolæ Dux, Marchio Castelli Veteris, Eques Velleris aurei, & S. R. I. Princeps.*

Io. Iacobus Chiffletius in Insignibus Equitum Velleris aurei.

16. HIERONYMVS II. CARAFA, *Fabritij I. filius, Rupellæ Princeps, & Castelli Veteris Marchio.*

17. FABRITIVS II. CARAFA, *Hieronymi II. filius, Rupellæ Princeps, Marchio Castelli Veteris.*

18. CAROLVS CARAFA, *Fabritij I. alter filius, Vir nobilissimis moribus, Episcopus Auersæ, & duorum Summorum Pontificum*, GREGORII XV. *ac* VRBA-

NI

NI VIII. *ad* FERDINANDVM II. *Cæsarem cum potestate Legati à Latere Nuntius.*

19. VINCENTIVS CARAFA, *Fabritij I. perinde filius, Dux Borcellani.*

20. IOANNES CARAFA, *Iacobi II. Rupellæ Baronis filius: is prudentiâ singulari præditus, & gnarus rei bellicæ, vti erat propterea in æstimatione præcipuâ apud Regem Ferdinandum II. ita electus ab eodem Rege fuit, vt dum vrgebat belli extrema necessitas, duceret Classem Venetorum. Hæc verò sociorum auxilia ita prouidè administrauit, vt fateri Rex debuerit, se ipsius operâ in primis recuperasse Regnum, quo exutus à Carolo VIII. Rege Galliarum fuerat. Itaque ob rem benè gestam meruit à Rege, cum appellatione Comitis, vrbem Polycastrum. Eumdem Ioannem Federicus alter Rex Oratorem in Pannoniam, ad illius Regni Proceres, misit. Denique* CAROLVS V. *Cæsar, cui erat ab intimis Consiliis, prouentus maiores pendi eidem quotannis, de ipso Regni ærario, mandauit.*

21. PETRVS ANTONIVS I. CARAFA, *Ioannis filius, Comes Polycastri, Vir fuit magni etiam ipse consilij; vnusque è secretiori Regis ac Regni Senatu, prudentiæ suæ aliquoties oracula in eo dispensauit.*

22. IOANNES BAPTISTA CARAFA, *Petri Antonij I. filius, Comes Polycastri.*

23. PETRVS ANTONIVS II. CARAFA, *Ioannis Baptistæ primogenitus, Comes Polycastri.*

24. FEDERICVS CARAFA, *Ioannis Baptistæ secundogenitus, &, ex Petri Antonij fratris obitu sine liberis, Comes Polycastri.*

25. LAELIVS CARAFA, *filius Federici primogenitus, Comes Polycastri.*

26. FABRITIVS CARAFA, *filius secundogenitus Federici, cùm ex Lælij obitu sola superesset Iulia Carafa, eius filia atque heres, acceptâ veniâ connubij à Sede Apostolicâ, eam fratris filiam duxit, ac fuit pariter Comes Polycastri.*

27. GALEOTTVS I. CARAFA, *filius item Andreæ Magni.*

28. ANDREAS II. CARAFA, *Galeotti I. filius, & Vir pari virtutis ac generis claritate.*

29. GALEOTTVS II. CARAFA, *filius Andreæ II. cuius fidem fortitudinemque erga proprios Reges domi forisque, post eius vtriusque virtutis specimen varium in omni ætate, demum hic tumulus, inuidiam non metuens, posteris refert :* Galeotto Carafæ domi ac militiæ clarissimo, qui pro Regibus Aragoneis multa fortiter gessit, vltimoque Ferdinandi Regis I. bello correptus morbo in Ferentanis iam septuagenarius diem obiit, & Rosatæ Petramalæ mulieri præstantissimæ,

Andreas

Andreas Carafa, ſanctæ Seuerinæ Comes, Parentibus optimis poſuit anno M. D. XIII.

30. ANDREAS III. CARAFA, *Galeotti II. filius, Ferdinando I. & ſucceſſoribus Regibus, in bello præſertim, tam fidus, vt Federicus Rex ei, cum Comitis titulo, dederit ciuitatem ſanctæ Seuerinæ. Prudentiâ quoque ſingulari excelluit; atque adeò, quamdiu Neapoli abfuit Carolus Lanoius Prorex, Gubernacula totius Regni adminiſtrauit: quam Præfecturam eidem confirmauit* CAROLVS V. *Cæſar. Is iuxta vrbem Neapolim, in Colle maximarum amœnitatum, exſtruxit propemodum expenſis Regiis ſuburbanam domum; & ſparſit in fundamenta eius trecenta numiſmata icone ſui percuſſa: quaſi ex ære domum eamdem fundaret. Ita verò inſcripſit veſtibulum eius:* Andreas Carafa, ſanctæ Seuerinæ Comes, Lucullum imitatus, par illi animo, licet opibus impar, Villam hanc à fundamentis erexit, atque ita ſanxit: ſenes emeriti eâ fruuntor, delicati iuuenes & inglorij ab eâ arcentor: qui ſecùs faxit, exheres eſto, proximiorque ſuccedito. *Sapienter enimuerò æſtimauit, deliciarum vſum ætati curis & laboribus fractæ parari, vt inter eas demum reſpiret: at ſuum iuuentuti florem eſſe, ſuumque robur; nec debere iuuenes otij honeſti citiùs quàm præclari negotij fructum carpere inter ignobiles (ſi præproperæ fuerint) Villarum amœnitates.*

31. NI-

31. NICOLAVS CARAFA, *Galeotti II. alter filius.*

32. GALEOTTVS III. CARAFA, *Nicolai filius, & Andreæ Patrui, qui sine liberis obiit, heres, sanctæ Seuerinæ Comes.*

33. ANDREAS IV. CARAFA, *filius Galeotti III. Comes sanctæ Seuerinæ.*

34. VESPASIANVS CARAFA, *Andreæ IV. filius, & sanctæ Seuerinæ Comes.*

DE

DE SYMBOLIS HEROICIS LIBER PRIMVS.

PROOEMIVM.

XPOSITVRVS vim & naturam rei, in his Regionibus, quoad artem & præcepta ſaltem, non adeò notæ; aſpectui, antequàm menti, obſequens ero: & quia notitia omnis per ſenſum, quaſi per ianuam, aperitur; promam initiò HEROICA SYMBOLA nonnulla, vt ea intus ad animum oculi tranſmittant. Erit hoc verò peregrinas merces primùm explicare, ac mox ſubſtituere menti texturam earum operoſam; deque ijſdem poſtremò affirmare, niſi exquiſitis pretijs, licere nemini eas nundinari.

Fortaſſe orientur quandoque diſſidia opinionum: nam ita ferent ſtudia partium, in re præſertim Heroïcâ.

Aul.Gel. li.1.c.11. roïcâ. Sed vt olim in exercitu tibicines, præcentione tranquillâ & venerabili, milites, ne ſparſi proruerent, ad quamdam quaſi Caſtrenſis Muſicæ diſciplinam exigebant; ita huius prioris Libri, ſeu Proœmij temperatione, vis omnis, opinor, certaminum remittet. Etenim conſtabit, ſectari me dumtaxat ea Symbola, quæ probantur communibus calculis, & quæ nihil præ ſe ferunt inferius Heroïci nominis dignitate.

CAPVT

CAPVT PRIMVM.

Diuorum Symbola.

PAndere mercium harum officinam libet, ſerulæ Symbolo; quæ non claue vllâ reſeratur, ſed orbibus circumductis; donec litteræ coëant, & fiat certa verbi ſignificatio. Schema eſt HEROINAE illius Magnæ, quam cæleſti legatione Nuntius ſidereus Matrem appellauit, & Virginem nihilominùs eſſe permiſit. Epigraphe clauſtri eſt, VNI PATET VERBO. Non aliter ſinus Virginis, ad alios liberos clauſus, vni patuit VERBO, quando VERBVM CARO FACTVM EST, ET HABITAVIT IN NOBIS. *Ioan. 1.*

NVbes rorida, & inſtar ſpeculi opaca, Solem interdum repræſentat, quia reſpexit eam Sol. Accommodatur hoc Symbolum eidem VIRGINI GENITRICI. Sol enim in eâ generauit Solem : QVIA RESPEXIT DEVS HVMILITATEM ANCILLAE SVAE. *Lucæ 1.*

Ouum,

OVum, exemptis vitello ac albumine, ac refertum rore, ſurſum à Sole trahitur : alia oua, quibus ponderi ſunt cognata viſcera, humi relinquuntur. Sola poſt obitum VIRGO DEIPARA in cælum aſſumitur : quia *gratiâ plena* præ aliis ſola fuit. *Luc.* 1.

GAlea antiqua, nec eo vſu, quo militem ornat ac tegit, ſed inuerſa, ac plena incenſis prunis, ſæpenumerò plumbariis loco eſt foculi; quando ij candefaciunt ferreos cuneos, vt ſtannea ferruminent. Ad S. IGNATIVM transfertur; qui ex milite Legiſlator atque Ordinis noſtri Parens, in ſe ignem habuit, eoque hominum corda inflammauit.

Verſa-

VErſatilis lucerna, non effuſura oleum, non amiſſura lumen, quantumuis manubrio in omnem partem impetus detur, exprimit eiuſdem ſancti IGNATII conſtantem & iugem flammam, inter eas omnes, quæ nos ſurſum verſum agunt, rerum humanarum viciſſitudines.

Speculum

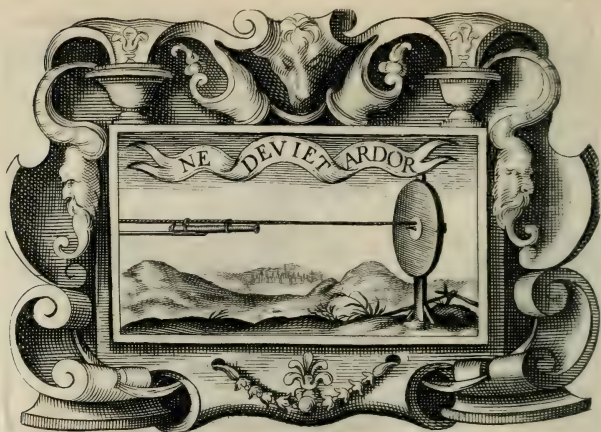

SPeculum ſit omnibus omnia; & refert, ſeu atrum ſeu album hominem. Suadet etiam turpibus peræquè ac decoris in corpore, pulchritudinem animi, 1. Cor. 9. ex veteri conſilio. S. IGNATIVS *omnibus omnia factus, vt omnes* CHRISTO *lucrifaceret*, fuit ſpeculo ſimillimus.

Calcaribus

CAlcaribus generoſi etiam & currentes equi congruè ad metam incitantur. B. Aloysivs Gonzaga Eques, & Caſtilionis Princeps, loco veſtis cilicinæ, calcaria ſuo adſtrinxit lateri. Tametſi enim curreret curſu alacri ad perfectionis metam; idonea ea credidit, quodammodò vt adderet gradum, atque vt ſemet ſuamq́ue virtutem ſuperaret. Verè ex ijs vnus, quibus ad brauium in ſtadio euntibus dictum eſt: *Sic currite, vt comprehendatis.* 1. Cor. 9.

TVbus papyraceus, fartus pyrio puluere, & innexus filo, ne cùm arſerit, à ſcopo aberret, conſilium exponit eiuſdem B. ALOYSII: qui voluit ad regimen & quaſi ſtamen Religioſi Ordinis adhæreſcere, tantùm vt vitaret periculum erroris ab ardore nimio; dum ardor interim nihil remitteret.

HÆc de DIVIS Symbola aliqui ingenio felici compoſuerunt: & tametſi Auctores ſingulorum ignorem; ſcio IV. V. VII. & VIII. laudem deberi FAMIANO STRADAE è Societ. IESV, Magiſtro meo,

&

& Viro ab elegantiâ morum & litterarum inprimis claro. II. verò eſt PAVLI ARESII, Clerici Regularis, & qui, edito etiam volumine de Symbolis ſacris, Italico idiomate, adeptus eſt eruditionis famam.

Sed enim, vt in medium adducam ex DIVIS ipſis aliquem, qui ſuum ſibi Symbolum concinnauerit,

S. CAROLVS BORROMAEVS Mediolani Archipræſul, & S.R.E. Cardinalis, Ceruo vſus eſt, qui aduerſus anguium venena fontem quærit, cum hac Epigraphe: VNA SALVS. Solitus videlicet ſibi vnicè in aduerſis mederi, hauriendo *aquas de fontibus Saluatoris.* *Iſaiæ* 12.

CAPVT II.

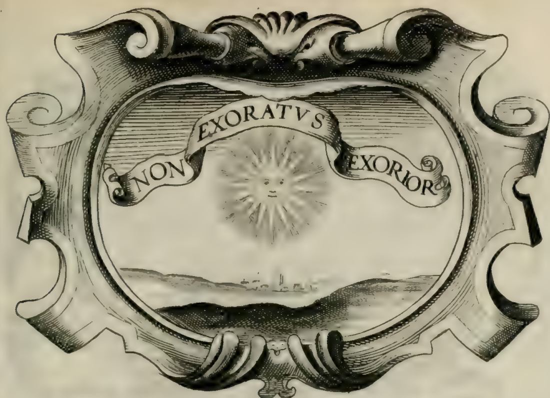
Pontificum, & Præsulum Symbola.

CÆlitibus proximos accenseo Pontifices, ac sacerdotes Magnos; in quorũ Infulis ac purpurâ reperitur sæpè animus Herois, ac veluti consecratur.

CLEMENS VII. Rom. Pont. ex gente Mediceâ (quæ globulos senos pro schemate habet) globulum è crystallo figurauit; qui lucet in Sole Solis instar, & simul res obiectas inflammat, iis exceptis, quæ candorem habuerint. Professus est, in se candorem animi lædi non posse.

ALOYSIVS

ALOYSIVS Cardinalis ESTENSIS accepit, pro liberalitatis ſuæ teſſerâ, Solem, cum Epigraphe: NON EXORATVS EXORIOR. Propoſuerat enim beneficia conferre vltrò, nec exſpectare preces. Etenim hæ ad gratiam veluti ius habent, hominemq́ue quaſi DEVM conſtituunt, quemadmodum ait Martialis ſcribens ad Cæſarem Domitianum:

Si quid fortè petam timido graciliq́ue libello, Lib. 8. Epigr. 24
Improba non fuerit ſi mea charta, dato.
Et ſi non dederis Cæſar, permitte rogari;
Offendunt numquam thura preceſq́ue Iouem.
Qui fingit ſacros auro vel marmore vultus,
Non facit ille Deos; qui rogat, ille facit.

PETRVS FRANCISCVS FERRERIVS Epiſcopus Vercellenſis, & S.R.E. Cardinalis, pinxit follem pugillarium, proiectum in mare, dum hoc tempeſtate ſæuit. Dicere enim poteſt ſecurus, & cum fluctibus quaſi ludens: INANES MINAE veſtræ ſunt, nec vmquam ego ſubmergar. Vita humana maritimis eſt moribus, aguntque eam procellæ ac minæ ſonantes. Sed in his ille ſtatuerat, ſpiritu & virtute animi plenus, nihil formidare.

IOAN-

IOANNES FRANCISCVS GAMBARA Cardinalis, vſus vomere aratri ex rudi ferro (nec enim aliter deſerit officinam fabri) ſed cui lux erit, inſtar argenti, poſtquam ſplendorem acquiſiuerit arando, ferrum hoc præ aliis innocens tranſtulit à culturâ agri, ad culturam animi. Qui vtique exercendus eſt, vt ſplendeat; & debet cordi eſſe crebra illa Platonis adhortatio: *Otio labores anteponite, niſi fortè rubiginem ſplendori præſtare exiſtimatis.* *Marſil. Ficin. in Vitâ Platonis.*

Cygno

CYgno inter volucres nulla eſt manſuetior: nec enim quampiam ex grege auium laceſſit, quippe animal Muſicum,& factum ad pacis harmoniam. Prouocantes aquilas tamen adoriri ac proſternere ſolet. Nobile conſilium HERCVLIS Cardinalis GONZAGAE fuit, ſponte nulli nocere, non vlciſci, non vincere, niſi cùm hoſtis prouocarit.

CHRI-

CHRISTOPHORVS MADRVCIVS Cardinalis, vim ab ipſis aduerſis, veluti redintegrato ſpiritu, accepturus, Phœnicem in rogo, quæ ideò flagrat, VT VIVAT, pro ſchemate vſurpauit.

ALEXANDER CARDINALIS VRSINVS, Vrſæ, quæ ſuctu priorum pedum, à puerperio, multos dies viuit, hoc lemma ſuperſcripſit: IPSE ALIMENTA SIBI. Futurus nimirum ſibimet auctor laudis & immortalitatis, atque is qui aleret ſe gloriâ illuſtrium meritorum.

ASCA-

ASCANIVS PICCOLOMINEVS, Archiepiſcopus Senenſis, id curaturus in obitu, vt, ſi corpus ad terram deprimitur, animus ad ſidera erigatur; figurauit ſitulas, quibus puteum haurimus: nam dum altera deorſum voluitur, altera ſurſum agitur. Obiter illud etiam diſcas, ſitulam deorſum ire, quæ vacua eſt; ſurſum venire aliam, quæ, cùm plena ſit, adfert putei opes. Ita in morte corpus deprimitur, pars hominis vacua; ſed animus, cùm eum virtus & fama implent, feliciſſimè erigitur.

PETRVS ALOYSIVS CARAFA, Epiſcopus Tricaricenſis, ac Sedis Apoſtolicæ Legatus, ſitulis eiſdem ſemet, atque Amicum, officij mutui & gratæ vicis admonuit: nam eæ ALTERNANT PONDERA EVNDO. Olim inter Charites vna myrtum, in quâ credebatur Amor plumeus nidulari; altera roſam, quæ eſt gaudium veris, & lætitia florum: tertia talos luſorios, in manu geſtarunt: eoq́; commento Veteres, beneficiis amorem & hilaritatem comites dederunt; atque indicarunt, debere beneficia, ſicut taxilli ſolent, in mutuas manus ire ac redire: quia ludus hominis pulcherrimus eſt, gratiæ viciſſitudo. Dictum ideò fuit Alcibiadi: *In te amor à ciconiâ non differt: ſi, poſteaquàm prope te, velut in nido Amorem alatum ſouerit, ab illo iterùm nutriatur.*

Plat. in Alc. 1.

Idem

IDem PETRVS ALOYSIVS CARAFA, dum ſtateram Symbolum vetus familiæ, cùm hac nouâ Epigraphe, OMNIBVS EADEM, prodire voluit; profeſſus eſt, ſe in adminiſtrando iure nemini vni fauere, ſed ſeruare imò erga omnes iuſtitiæ æquamentum.

STaterę affinis eſt libra, cuius ambę lances, vbi motæ fuerint, inuicem diſcrepant : ſed quando dabunt ſuum cuique pondus, conſiſtent in æquo. Placuit hæc Libra eidem PETRO ALOYSIO CARAFAE, & ſententia fuit: Tolle, deprime, aut proſperis, aut aduerſis, CONSISTAM IN AEQVO. Et vt oſtendam, quale apud me habeant pondus vel triſtia vel ſecunda, implebo Lyrici Poëtæ carmen illud:

Horat. lib. 2. Od. 3.

Æquam memento rebus in arduis
Seruare mentem, non ſecùs in bonis
Ab inſolenti temperatam
Lætitiâ, moriture Deli.

Opti-

OPticum ſpecillum vibrat in Album ex Sole maculas neſcio quas: Sol intereà, veluti Mercator aureus lucis aureæ, procul à maculis eſt, procul à tenebris. Quòd ſi dignaretur alloqui curioſos nimiùm mortales, cùm nihil in ſe niſi lucem habeat, diceret conſcius pulchritudinis ſuæ: NON IDEO MACVLOR. Magnanimus vir virtutem habet, omnibus numeris abſolutam; cui conſecrant honores magnos viri boni: dedecus contrà, & infamiam, quæ obuenire ipſi iure nequeunt, ſolet coaſpernari, conſcius ſuæ virtutis, ſuæque gloriæ. Hinc ALEXANDER iniurias irridere, AVGVSTVS remunerari, diſſimulare TIBERIVS, TITVS contemnere, THEODOSIVS, ARCADIVS, HONORIVS, Pater, Filius, Nepos, Cæſares, condonare, & excuſare, quàm vlciſci maluerunt. Principes verè aurei, verè magnanimi; & ideò PETRO ALOYSIO CARAFÆ, eorum ſimillimo, Symbolũ hoc dedicaui.

CAPVT

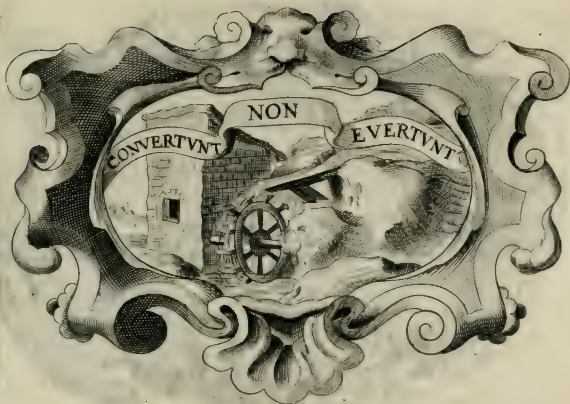
CAPVT III.

Cæsarum, Regum, & Principum Symbola.

VT ij prodeant iam, ex heroïci nominis prærogatiuâ, primas defero CAROLI V. Symbolo: id est Soli, necdum constituto in summâ circuli sui altitudine, cum hoc lemmate: NONDVM IN AVGE. Qui magna obtinuerat, se aspirare adhuc ad maiora profitebatur.

CLO-

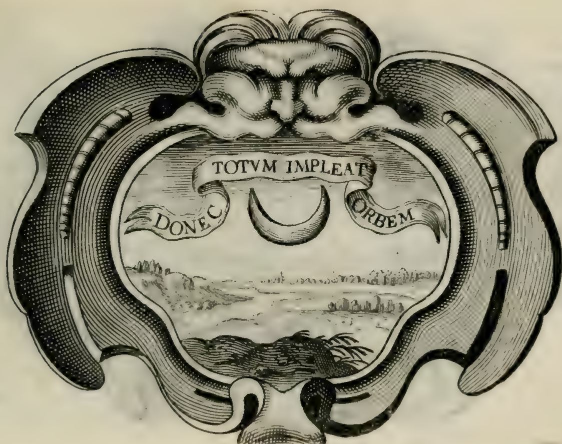

CLOTHARIO Francorum Regi tribuitur rota molendini, quam aquæ CONVERTVNT, NON EVERTVNT. Haud aliter viro ſapienti & Heroï exercitium præbent, non exitium, res aduerſæ.

LVDOVICVS XII. Rex Galliarum, hiſtricem formauit, haſtatum & pharetratum animal, cum lemmate, EMINVS ET COMINVS. Etenim miſſiles aculeos vibrans in venaticos canes, nocet eis & procul & propè. Ita LVDOVICVS Rex meditabatur formidini eſſe aduerſariis ſuis, tam ex propinquo, quàm ex longinquo loco. Et profectò Regibus eſſe oblongas manus, vulgò etiam iactari audimus.

HEN-

HENRICVS filius FRANCISCI Primi Galliarum Regis, ſuperſtite adhuc Parente, Lunæ Symbolo cornua exſerentis, lemma hoc adſcripſit: DONEC TOTVM IMPLEAT ORBEM. Luna videlicet luce lucet Solis, eiq́ue ſuccedens ſenſim augetur, donec orbem expleat. Ita Henricus velut ex Parentis vitâ & luce ſpirans, eiq́ue ſucceſſurus, creſcere in omni laude ſtatuerat; donec heres Regni, orbem atque periodum ſuæ magnanimitatis expleret.

PHILIPPVS II. Hispaniarum Rex figurauit antiquum circum, & equum generosum, qui metam in eo transiliat, cum hoc lemmate: NON SVFFICIT ORBIS. Siue ad MARIAE Reginæ connubium, & ad Regnum illorum, quos appellauit Poëta

Virg. Eclog. 1. — *toto diuisos orbe,* —

siue ad noua Regna Indorum alludere voluerit.

RENA-

RENATVS Siciliæ Rex bouem annoſum propoſuit, cum Gallicâ Epigraphe, PAS A PAS. Etenim grandi mole conſiliorum, & neque cunctabundus, neque admodùm properans, ſed gradiens tamen, potiri adhuc aliis Regnis meditabatur.

FERDINANDVS Rex, filius ALPHONSI Primi Aragonenſis, MARINVM Marcianum Seſſæ Ducem, & Roſſani Principem, reum coniurationis, in cuſtodiam ſolùm dedit; abſtinuit verò à nece illius, ne Affinis cruore inquinaretur: vſus muris Armenij ſimilitudine, qui candidis villis conueſtitus, eam pellis ſuæ diuitem ſupellectilem adeò cordi habet, vt cubilis oſtiolum limo reſperſum à venatoribus, numquam egrediatur; malitque capi & mori, quàm fœdari.

EMA-

EMANVEL PHILIBERTVS Sabaudiæ Dux, ſimulacro elephanti, qui ouiculas, ne fortè obuias proterat, ſubmouet proboſcide, adiunxit hoc lemma: INFESTVS INFESTIS. Futurus nimirum naturâ leni; neque nociturus vllis, niſi adæquè fortes eſſent, & qui ſimul iniuriam primi auderent inferre.

IDem EMANVEL PHILIBERTVS armorum congeriem, quæ in armamentarium referuntur, inscripsit hac Epigraphe: CONDVNTVR, NON CONTVNDVNTVR. Quasi, pace etiam initâ, non soleret intermittere omnino belli præsidia: gnarus, opinione atque auctoritate belli, pacem maximè sustentari.

FRAN-

FRANCISCVS MEDICEVS, Magnus Dux Hetruriæ, hoſtes curâ, ſedulitate, conſilio ſuperaturus, muſtelam cum ramuſculo rutæ, quâ enecat bufonem, & cum Epigraphe, AMAT VICTORIA CVRAM, effinxit.

FERDINANDVS MEDICEVS, FRANCISCI frater, atque item Hetruriæ Magnus Dux, vti erat ſimul Præfectus Alæ Nobilium cataphractorum in ciuitate Senenſi, & vt propoſuerat ſolâ dignitate eis præeſſe; regem apum cum choro & ſatellitio pinxit, & lemma Symboli hoc fuit: MAIESTATE TANTVM. Solus enim rex, inter apes, eſt ſine aculeo: quia *noluit*, inquit Seneca, *illum natura, nec ſæuum eſſe, nec vltionem magno conſtituram petere; telumque detraxit, ac iram eius inermem reliquit.*

Lib. 1. de Clementiâ.

Viciſ-

VIcissim, quia iracundissimæ, & pro corporis captu pugnacissimæ sunt apes; & quia regem suum, quando aciem ducit, stipant, ac tegunt, veluti modicellæ Amazones,

Spiculaque exacuunt rostris, aptantque lacertos, Virg. 4. Georg.
Et circa regem, atque ipsa ad prætoria densæ
Miscentur, magnisque vocant clamoribus hostem:

idcircò ij Nobiles equites, Magno Duci FERDINANDO fidam custodiam, & omnem fortitudinem promiserunt, schemate apum, quæ ante conflictum ad lapillos, quasi ad cotem, spicula pro rege exacuant.

ALEXANDER MEDICEVS rhinocerotem pro Symbolo habuit:qui paulò humilior elephanto,& tergo buxei coloris quaſi thorace perpetuo munitus , cornuque oſſeo prægrandi ante nares armatus, obuio hoſti transfodere ventrem ſolet; niſi ab eo priùs, circumiectæ ad collum proboſcidis nexu, & quaſi laqueo , ſtranguletur. Eſt verò exitus pugnæ, aut victoria,aut mors decora: quia numquam,ſuperſtite aduerſario , de pugnâ redit ; ſed aut vincit, aut cadit. Ideò ALEXANDER MEDICEVS ei adſcripſit Hiſpanicè : NON REDEO , NISI VICERIM. etiam ipſe aciem ingrediens, aut profligaturus hoſtem, aut in prælio manſurus.

FERDI-

FERDINANDVS GONZAGA, Dux Mantuæ, quæſiturus lumen animi, & gloriæ iubar, ex propriâ, quàm ex maiorum virtute ac famâ; Solem formauit, qui ſui nitoris ſuæq́ue lucis faber eſt, cùm Luna & ſtellæ ab eo, quaſi fœneratrices, lucem mutuam accipiant.

VESPASIANVS GONZAGA, Dux fortiſſimus, ad militaris virtutis profeſſionem vſus eſt echino, & hoc lemmate: DECVS ET TVTAMEN IN ARMIS. Quando enim canes eum impetunt, in globum ſemet, quaſi in vallum, recipit, colligitque; & hoſtibus aciem aculeorum obiectans, ſuâ ſe virtute inuoluit.

FRAN-

FRANCISCVS MARIA Vrbini Dux, eius nominis I I. vni elatæ palmarum, quæ quantumuis inclinata, ſub pondere exurgit, fortis animi, quem vtique pondus fortunæ aduerſæ nullum deprimat, ſignificationem idoneam pro ſe ineſſe, exiſtimauit.

COLVM-

COLVMNENSES Proceres in vrbe Româ, contra hoſtium iras ac minas, velut infracti animi ſchema, propoſuerunt vimina; quæ, ſi commota fuerit palus, flecti quidem vndis, ſed iis frangi non ſolent.

Nico-

NICOLAVS VRSINVS Pitiliani Comes, & ſupremus Dux militię Venetorum, ſpondens fore, vt Rempublicam defenderet, & vt ſimul conuulneraret eos, qui armis infeſtis auderent eam inuadere; millum, ſeu collare moloſſi, ex corio munito clauulis capitatis, pro Symbolo extulit: millus enim moloſſum defendit, & lupum prætereà conſauciat, ſi ore hianti collum canis interſtringere voluerit. SCIPIO ÆMILIANVS ita populum Romanum allocutus aliquando fuiſſe perhibetur: *Vobis, Reique publicæ præſidio eritis, quaſi millus canis.* Feſtus.

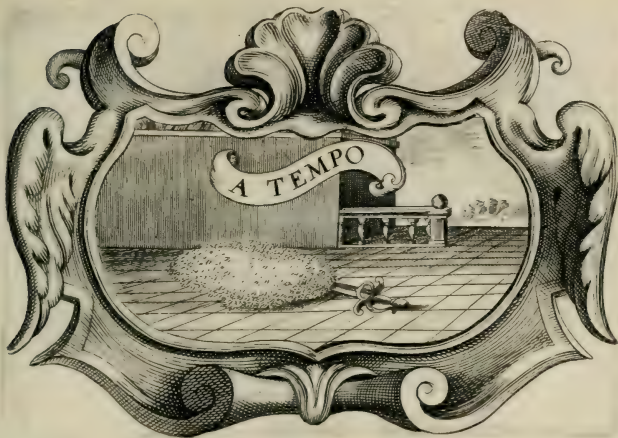
F CARO-

CAROLVS VRSINVS folle luſorio, quem percuſſum cæſtis ligneis ac dentatis, conſtat ſurſum agi, efferendum ſe in aduerſis ſignificauit. Hoc idem ſchema tribuitur ab aliis IOANNI IACOBO MEDICEO; qui fuit Marchio Marignani, & præfectus copiarum CAROLI V. congruitque familiæ globulis pila ea pugillaris. Obiter aduertere ſit, plura Symbola contra fortunam aduerſam, quàm contra eamdem propitiam extare; accidit tamen ſæpenumerò, vt fortunæ blandienti ſuccumbat is, qui reſtitit ſæuienti.

1. de Leg. *An Legumlatores*, inquit Plato, *claudam fortunam poſuerunt; quæ ad ſiniſtram quidem aduerſis reſiſtere poſſit, ad dexteram verò ſecundis lætiſque ſubruatur?*

VIR-

VIRGINIVS VRSINVS, Bracciani Dux, ex bello redux, & Florentiæ agens apud Magnum Hetruriæ Ducem, affinem ſuum, frequentabat ACADEMICOS FVRFVRARIOS (quos vocant ex Symoblo cribri piſtorij, ſuccernentis florem tritici à furfure; ſic enim ipſi flores ac deliciæ ingeniorum à vulgo ſecernuntur) interim Aulici ex licentiâ veteri, carpere conſilium; quaſi Viro militari parum eſſet decorum, inter litteratos verſari. Tum ipſe diſtrictum enſem, & in furfuris aceruo merſum, pro Symbolo aſſumpſit. ſicut enim enſis, factus ceteroqui ad vſum belli, dum pax eſt, congruè in furfure moratur, vt ne rubiginem contrahat: ita ipſe, tametſi factus ad virtutem, & ad gloriam militarem; dum belli occaſio deerat, laudabiliter, vt retineret ſplendorẽ animi, & vt diſpelleret otij rubiginem, inter FVRFVRARIOS ACADEMICOS verſabatur.

F 2 Dux

DVx Terræ nouæ Oceanum pinxerat, cuius vaſtum gurgitem Sol quidem hauriat, ſed numquam exhauriat: vt ſignificaret, nullius infortunij æſtu inareſcere poſſe magnitudinem ſuam.

NICO-

NICOLAVS BERNARDINVS Bisiniani Princeps, ex gente SANSEVERINA, baculum in latice integrum, sed quem oculi fractum credant, pro schemate habuit: vt insinuaret, falli eos, à quibus liberalitatis nimiæ insimulabatur; quasi frangi sensim beneficentia eius videretur. Hortari libet, vt securâ manu homines fortunati opes & bona distribuant: quia aut numquam donando inopes erunt; aut si egestas fortè ingruet, erunt diuites gloriâ & famâ, digniq; iudicabuntur, propter quos audiantur querimoniæ totius generis humani, fortunam accusantis meritò; quoniam interdum esse locupletes illos, qui sunt dignissimi, non patitur.

Aristot. lib. 4. Ethic. ad Nicom.

GABRIEL CAESARINVS, vir Princeps, aquilæ ad Solis radios exploranti pullorum indolem ac genus, adiecit hanc Epigraphen: MEI NON DEGENERANT. Laus congeneris proſapiæ, & vt liberi ſint benè geniti, benè educati, cenſeri prima debet inter pacis artes, & domeſtica familiæ ornamenta. Videlicet natura in hominibus opem poſcit à parentibus; conſultrix ceteroqui ferarum, quibus mens & ratio deeſt; atque ideò ſponte

—— bonis
Horat. lib. 4. Od. 4. *Eſt in iuuencis, eſt in equis patrum*
Virtus: nec imbellem feroces
Progenerant aquilæ columbam.

At ſæpenumerò iſthęc homini ſola confert inſtitutio.

Marchio-

MArchionis VASTII Symbolum anſer fuit: qui eo perhibetur ingenio eſſe, vt ſi carpere roſtro germen aliquod incipiat, aut illud reuellat omnino, aut ſibi collum abrumpat. Significatur conſtantia vſque ad mortem in re laudabili. Et ſanè cauere inprimis nos oportet, ne conſilia ac propoſita noſtra, cum ſtatuis Dædali fugitiuis cognationem habeant; quæ auolabant, niſi ligarentur. *Semper nobis*, inquit Plato; *id quod propoſuimus, oberrat; neque conſiſtere vult, vbi ſiſtimus. Progenitoris noſtri Dædali opera eſſe, quæ dixiſti, videntur.*

Plinius lib. 10. cap. 54.

In Euſiphrone.

Comes

COmes PETRVS NAVARRVS, qui primus ſuffodere cuniculos cœpit, exſcindendis & ſubruendis molibus, per immiſſa pulueris pyrij fomenta, obluctanteſque intus flammas; ex quâ re famæ plurimum adeptus fuit: is, inquam, vt eam diuerſam ab aliis virtutem profiteretur, ſtruthio-camelum pinxit; qui oua fouet, non incubando, ſed intuendo, ſoloque aſpectu pullos excludit.

HIERO-

HIERONYMVS FALLETTVS, Trigniani Comes, odorem famæ, ſolito fragrantiorem inter inuidorum afflatus malignos, roſæ Symbolo pollicitus eſt: quæ ſicubi inter capita olida cæparum atque alliorum ſeritur coliturq́ue, olet ſuauiùs, rubet amœniùs, floret feliciùs; quaſi aduerſus peſtem illam exſerat omnem odoriferam auram ſuam. *Plutar. lib. de Capienda ex hoste vtilitate.*

CAPVT IV.

Eruditorum hominum Symbola.

ETiam ij conſcribendi ſunt in albo Heroum, quorum immortales animæ æterna poſteritati conſecrant monumenta. SCIPIO BARGALIVS nobilis Vir, qui de iis Symbolis Heroïcis pręcepta & exempla, Italico idiomate, Auctor præ aliis eximius edidit, pro ſchemate ſuo apem depinxit: quæ dicitur nullo floris damno mel ſugere; haud operatur tamen fruſtrà, in eo floris, non tam ego morſu dixerim, quàm oſculo. Sit etiam vſus amicitiæ, tamquam floris; ita vt ex eâ multum haurias oblectamenti, & nihil amico inferas detrimenti, amicus vſque ad aras.

Idem

IDem SCIPIO BARGALIVS circa roſas, quas habuit gentilitias in ſchemate familiæ, ſcripſit hoc lemma: ET DECERPTAE DABVNT ODOREM. promittens futurum, vt moriens perinde ac viuens, famæ odorem optimum ac fragrantiſſimum afflaret.

IOANNES BAPTISTA PORTA bombyci è ſerico ſuo ergaſtulo egredienti, adſcripſit : ET FECI, ET FREGI. expreſſitque liberationem ſuam ex quodam amatoriæ veſanię veluti carcere, in quem incautus induerat ſe. Plato, de homine irretito his laqueis, dixit, eum in corpore ſuo mortuum eſſe, ac degere in corpore alieno: hoc eſt, velut in carcere, amiſsâ ſimul honeſtate, ſimul libertate.

Marſ. Ficin. in Vitâ Platonis.

Alteri

ALteri cuidam idem vermiculus, dum eſt adhuc incluſus, & pergit nere in ſuâ ſecretâ officinulâ, viſus eſt typus hominis modeſti, & qui ab animi demiſſione, vel à metu laudis, propriam occultat virtutem.

ADRIANO FLERONTINO, S.Lamberti Leodij Canonico, & Viro cui eſt commendatio magna ab ingenij laude omni, & ab omni honeſtate; dum celebraret ſacras primitias, obtuli ego florem intra hortuli areolam, cum Epigraphe: NON ALIBI MELIVS. Canonicus in arâ, eſt flos in areâ: alibi neuter meliùs floreat, aut meliùs vigeat.

ANTO-

Antonivs Abvndantivs, clarus in Epiſtolis & Italicâ Poëſi, cùm ſe primùm Aulæ dedit, optauit quidem, in munere ſuo præcipuo dirigi; ſed ita, vt euaderet is qui ſimul dirigeret, & eſſet negotiorum omnium capax. Circinus perinde regitur manu, vt orbem deſcribat; at orbe circumducto manum ipſam dirigit: ita vt figura eius præ cunctis capax, arcere & continere ſine errore poſſit cælum quoque, ſupremorumq́ue orbium vaſtas ac propemodum immenſas conuerſiones.

Ioan-

IOANNES A ROSMARINO, allectus in eamdem Aulam, vt ostenderet, solo aspectu benigno Illustrissimi Heri sui, PETRI ALOYSII CARAFAE, Episcopi & Legati, se pulcherrimè colorari; crystallum figurauit, instar oblongioris trianguli: quæ admota oculis, res obiectas ornat eâ opulentiâ colorum; vt non ita columba in colli sui torque, non ita iris in fontium vel nubium rore, pingi atque ornari à Sole videantur.

LAV-

LAVRENTIVS AVVEDVTVS, vt ſignificaret, ſe muniis publicis, & eorum onere ad benè merendum de patriâ, erigi potiùs quàm deprimi, ſtateram effinxit: quæ dum ſuſcipit pondera, erigitur.

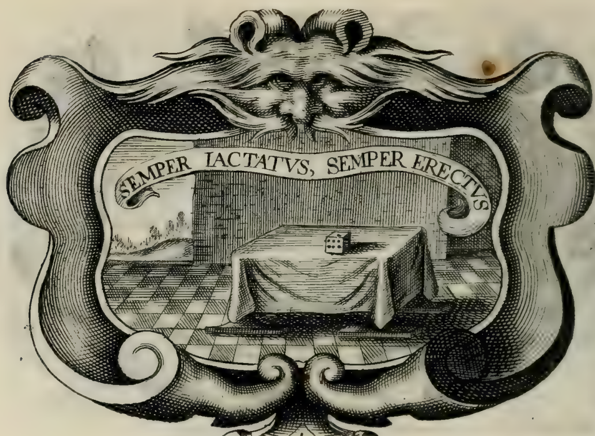

ALter tubum papyraceum, refertum incendiario puluere, accepit pro ſchemate, cum Epigraphe Italicâ: ARDENDO M' INALZO. id eſt, DVM ARDEO, EXTOLLOR. Sapientes in ipſis aduerſis, etiam quando vri eis videntur, ſolent exaltari.

Eadem

EAdem ſignificatio eſt maris, quando ventorum flabra illud exagitant, cum lemmate : TVRBANT, SED EXTOLLVNT. Homines mali, tamquam venti, quippe animæ vehementes, oderunt ſapientum virorum tranquillitatem. Sapientes contrà, dum videntur ab eis perturbari, ad meritum & ad famam extolluntur.

NEc diſſimile conſilium eſt teſſeræ, ſuper alueolum ludi talarij, cum Epigraphe: SEMPER IACTATVS, SEMPER ERECTVS. Nimirum ſicut talus luſorius, ita Vir ſapiens: deeſt in eo ruinæ locus; iactari à fortunâ poteſt, deiici non poteſt.

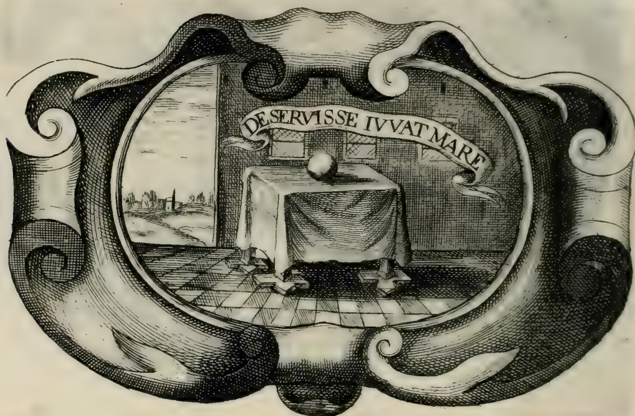
BERNAR-

BERNARDINVS BALDINVS per acum nauticam, & per Arctoum ſidus, cum lemmate, INOCCIDVA SEQVOR, expreſſit deliberationem ſectandi Chriſtianam virtutem; in quâ ſolâ vtique ſummum bonum reperitur.

CAPVT V.

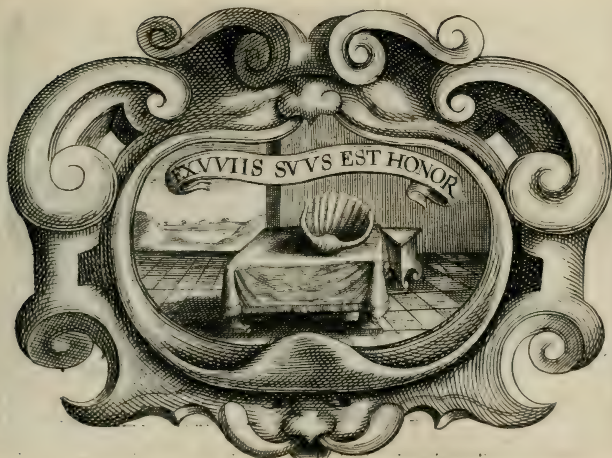
Symbola feminarum.

CVm Heroïdes ſuas hic ſexus habeat, ſubdam aliqua etiam illuſtrium mulierum Symbola.

Dum Romæ, in Baſilicâ Liberianâ, exequiæ fierent MARGARITAE AVSTRIACAE, Hiſpaniarũ Reginæ; congruè ad gemmeum nomen, & ad gemmeos mores eius hoc Symbolum prodiit. Hoc eſt, vnio ſeu margarita; nec intra concham, vel in mari, ſed in thecâ gemmariâ, cum lemmate: DESERVISSE IVVAT MARE. Quia nimirum cælo recepta mens eius, erat inter ſidera; ſicut margarita ex mari excerpta, eſt inter gemmas.

Ad

AD corporis eius exuuias, quæ etiam decorantur funere, ſpectauit concha ipſa, vnionis mater, aut certè ſinus. Habetur ea etiam inter gemmas, & ſimilis eſt humano corpori: cui Plato aliquando dixit, omnes nos in modum oſtreæ alligari. Porrò huius vtriuſque Symboli ſanè pulcherrimi Auctor fuit FAMIANVS STRADA, Magiſter meus. *In Phædro.*

Obitum

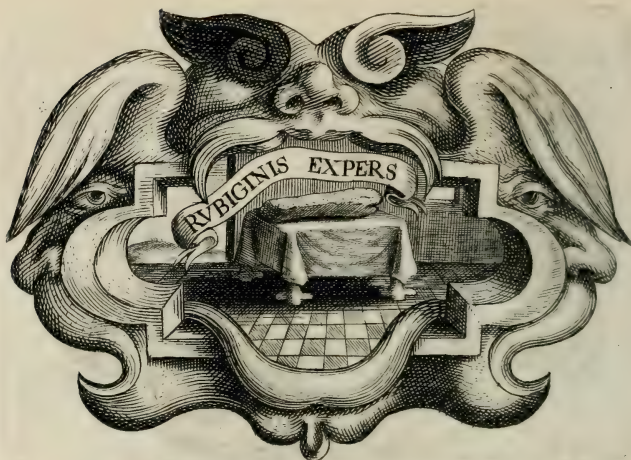

OBitum eiuſdem MARGARITAE Reginæ ANGELVS PASQVALINVS, Liberianæ Baſilicæ Canonicus, deſcripſit ſimilitudine ſtellæ cadentis, cum hoc lemmate: CECIDISSE VIDETVR. Illudit enim oculis,& ſurſum agitur,dum videtur agi deorſum. Etiam Regina,dum viſa fuerat cecidiſſe, in cælum, aſtro ſimillima, migrauerat.

Auroræ

AVroræ pictura, quæ perit, dum parit diem, eiuſdem Reginæ interitum in puerperio, ibidem lamentati ſunt.

VXor GVIDOBALDI, Ducis Vrbini, nitorem animi ſui profeſſa eſt auro: quod inter metalla rubiginis expers eſt. *Si aurea mihi anima foret*, inquit Plato, *nónne arbitrareris, me libenter reperturum aliquem ex his lapidibus, per quos probari ſolet aurum optimum? ad quem animam admouens meam, ſi ab ipſo quaſi rectè educata approbaretur; certò ſcirem, me ſatis habere, nec probatione vlteriùs aliâ indigerem.* Sic ipſe. Pietas in DEVM hic lapis eſt: eaque ſola indicat animam bonam, ANIMAM AVREAM.

In Gorgiâ.

CLAVDIA

CLAVDIA RANGONIA, Matrona nobilis, flammæ Symbolo, quæ numquam tendit deorſum, declarauit propoſitum nihil admittendi, quod inferius videretur ſui generis gloriâ, & ſuæ pudicitiæ honeſtate. Flammam intereà, quam paſſim inceſtant alij, & quam ad obſcœni amoris ſignificationem trahunt, vindicauit à probro, cohoneſtauitque, dum inſinuauit, ſordes terræ deſeri ab eâ, & cælo affinem locum puramque ſedem acquiri.

VXorem ſuam, quę vitam virtuti conſentaneam, adhuc PEREVNDO MELIOR, concluſerat morte honeſtiſſimâ, iudicauit BERNARDINVS ROTA croco fuiſſe ſimillimam. Quem florem ita deſcribit Plinius: *Gaudet calcari, & atteri; pereundoque meliùs prouenit: ideò iuxta ſemitas & fontes lætiſſimum.* *Lib.21. cap.6.*

Ibidem. Crocum item nuſquam in coronis fuiſſe, fatetur idem Plinius; cùm dicat tamen ad theatra replenda vſurpari ſolitum, quoniam atteri & calcari gaudet.

Teri

Teri exercitatione per theatra ingeniorum, hæc Tractatio mea de Symbolis Heroïcis, peræquè gaudebit; coronæ honorem vltrò aliis deferens, qui de eodem argumento ſcripſerunt: lucro autem apponet, ſi attritu euadere melior potuerit.

Interim priùs agam de præcipuis quibuſdam aliis Symbolis figuratis; vti de VETERVM NVMISMATIS, de ANNVLIS, de NOTIS CLANDESTINIS, ac de EMBLEMATIS; & ad Tractationem de SYMBOLIS HEROICIS per hæc veluti veſtigia ſenſim accedam. Statueram de SIGNIS GENTILITIIS familiarum perinde agere: ſed creuit labor in molem operis; cui ſecundariæ curæ editio non congrueret, vt differri propterea in aliam & propriam editionem debuerit.

DE SYMBOLIS HEROICIS LIBER SECVNDVS

ET IN EO

DE VETERVM NVMISMATIS.

IDEAR ſectari auaram eruditionem, ſi ſtudium lucri, & nundinandi amor potiùs, quàm deſiderium locupletandi ærarium animi, me in præſentiâ inuitet. Cuſa in his numiſmatis ſæpenumerò Heroïcæ mentis ſignificatio, nunc ſurdo ære, nunc adſcriptis notis, & metallo additâ loquelâ, facit vt de his iam diſſeram. Sed ſolùm attingam præcipua quàm breuiſſimè; ne actum agam. Sed & vt plurimùm ipſas icones numiſmatum, impreſſas toties in aliorum voluminibus, prætermittam.

CAPVT

CAPVT PRIMVM.

De Numiſmatis, in quibus rerum pretia olim erant.

PRimi mortales, dum pecori, hoc eſt viuæ agriculturæ, operam darent, vſi commutatione rerum, ſocietatem inuicem coluerunt. Iidem, ne pro calceo ſemper panem, aut pro veſte ſemper ouem acciperent, nummum excogitarunt; quo vno ſibi omnia compararent. Et ideò verus nummi vſus cenſetur, ſi eo rem diuerſam, videlicet panem, calceum, veſtem, aut domum, acquiſieris. Secùs nummum nummo augere, eſt fœnerari; notatque Ariſtoteles, τόκος Græcè à pariendo (ſicut apud Latinos à fœtu fœnus) dici: quia vt ſimile à ſimili, ita pecunia in fœnore à pecuniâ producitur. Id porrò vituperatur meritò: nam ſolius permutationis gratiâ nummus inuentus eſt; diciturque non incongruè ab Ariſtotele, veluti fidei-iuſſor quidam, dari. Deinde, quia æris pondere, rerum pretia exæquabant; tædium ponderandi effecit, vt pecunia ſignaretur; & vt quanti valeret nummus, id nota eius definiret.

1. Polit. cap. 10.

5. Ethic. cap. 5.

Ariſtot. 5. Polit. cap. 9.

Varro

Varro ait, æs antiquiſſimum pecore notari cœptum, & ex eo repetit ipſum pecuniæ vocabulum. Plutarchus quærens, cur boue, oue & ſue pecunia ſignaretur; reſpondet, cauſam videri, quia ideò inducta eſt, vt permutaretur in ſuem, in ouem, & in bouem. Cur poſteà fuerint æris notæ, Ianus geminus, & roſtrum nauis, ita explicat Ouidius:

Lib. 1. Faſtor.

Multa quidem didici: ſed cur naualis in ære
Altera ſignata eſt, altera forma biceps?
At bona poſteritas puppim ſignauit in ære,
Hoſpitis aduentum teſtificata Dei.

Lactantius quoque id factum ait, propterea quòd Ianus errantem Saturnum ſuſcepiſſet. At Macrobius arbitratur, id potiùs argumento eſſe, Ianum ante alios omnes pecuniam ſignaſſe. Vt dicam, quod mihi veroſimilius eſt; Ianus Noë fuit, eamque ei appellationem dedit vox Hebræa יַיִן *Iain*, id eſt vinum; cùm Noë fuerit vineæ ac vini repertor. Quoniam itaque ab ipſo vniuerſa hominum poſteritas ſeruata & propagata eſt; idcircò, ob ingentis beneficij recordationem, in nummis ſculptus Noë, ſeu Ianus, & biceps quidem fuit: nam vtrumque mundum, veterem & nouum, ſpectauit; quaſi vultus geminos habuiſſet. Sed & additur roſtrum nauis; eius nimirum,

nimirum, in quâ cum Noë, & liberis eius, feliciter hominum natio, velut redacta in compendium, gubernante Deo, nauigauit.

Materia horum nummorum apud Romanos æs, argentum, aurum, ſed diuerſo tamen tempore, fuerunt: à Seruio Rege, vſque ad primum bellum Punicum, nummi ęrei, cum bifronte Iano, & cum Cymbâ percuſſi ſunt. Argentei nummi, quinquennio ante hoc bellum, prodierunt; & erant horum notæ, hinc Roma galeata, hinc Equites duo, Caſtor & Pollux. Inductæ poſteà ſunt, hinc Deorum tutelarium, & Victoriæ icones; hinc Bigæ & Quadrigæ; ex quo Victoriati, Bigati & Quadrigati nummi dicebantur.

Poſt annos LXII. demum nummi etiam aurei Romæ ſplenduerunt; feriebanturque ijſdem notis: niſi quòd interdum, in aureis argenteiſque nummis, Dea moneta cum lance, aut tres Deæ, auri, argenti, æris præſides, cælarentur.

Curatores denariorum flandorum vocabantur, qui præerant nummis feriundis. Quibus ſucceſſerunt Triumuiri monetales, auri, argenti, æris flatores; atque hos indicabat frequens ea nummorum inſcriptio IIIVIR AAAFF: hoc eſt, Treſuiri mo-

netales, auro, argento, ære, flando, feriundo.

Digredi ad nummos Nationum longum ſit: & terrori eſſent fortaſſe aliquæ eorum formæ. Sic Ageſilaus Rex, reuocatus à Senatu Spartano ex limine ipſo victoriæ ſupremæ contra Perſas, amico ſciſcitanti cauſam reuerſionis, dixit: An tu miraris, qui militiæ peritus es, me recentiſſimorum triginta millium ſagittariorum ſuſtinere impetum nequiuiſſe? Totidem enim nummos aureos, icone ſagittarij percuſſos, à Tiſſapherne Persâ, aliquot è Senatoribus acceperant, & ipſum ideò reuocauerant: atque ita euênit, vt fortiùs in auro, quàm in acie ac ferro tunc Perſæ dimicauerint.

CAPVT II.

De Numiſmatis cuſis ad famam rerum præteritarum.

AD nummos honoris venio; *quibus*, vt loquitur M. Tullius, *familiæ ſua quaſi ornamenta & monumenta ſeruabant, & ad memoriam laudum domeſticarum, & ad illuſtrandam nobilitatem ſuam.* Hi nonniſi viris præſtantiſſimis, & poſt obitum ipſorum, tem-

tempore Reipublicæ,feriebantur : datumque eſt vni Iulio Cæſari viuenti, vt famæ ſuæ intereſſet, ſeque ſuaſque laudes in æris cælaturâ contemplaretur. Bruti enim caput, qui vnus ex coniuratis Cæſarem oppreſſit, in ipsâ belli ciuilis licentiâ, nec Romæ, ſed in Prouincijs exteris percuſſum eſt. Viſebantur autem in eiuſmodi nummis merita virorum illuſtrium.

Sic in numiſmate Lucij Bruti, eius qui Rempublicam liberauit à Regio dominatu, hinc ipſe & lictores cum faſcibus,hinc Libertas, erant.

Sic Liuius Caſſius, auctor legis Tabellariæ,& auctor ferendæ ſententiæ, actione auditâ, per notam, vel abſolutionis A. vel condemnationis C. vel ampliationis N. L. ſeu *Non liquet*, in denario ſculptus erat, & tabellam, cum A. litterâ ſalutis, in ciſtulam demittebat.

Sic in nummis Porciæ familiæ, ex quâ prodierat aliquoties lex Porcia, virgarum ignominiam ſubmouens à corpore ciuium Romanorum,vir togatus ſellam inſidebat, inter lictorem & ciuem; eratque adſcriptum,PROVOCO.

Sic in P. Licinij Neruæ numiſmate, qui comitia ordinauerat, arctaueratque in eis pontes; ne ibi ad

appellandum rogandumque consisterent alij, præter eum vnum, qui suffragium ferebat; erant septa, seu cancelli comitiorum, & pons, & cista, cum diribitore tabellarum.

Sic propter auctam vel defensam Religionem, Q. Cassius, qui damnatis virginibus incestuosis templum Vestæ repurgauerat, meruit numisma; in cuius alterâ parte caput Deæ, in alterâ fanum eius, spectabantur.

Sic, vt exprimerent auorum genus; tum Sextus Pompeius Festulus, lupam cum gemellis pueris, & picum auem, Faustulumq; opilionem, à quo ille suam prosapiam repetebat; tum Petronia, & Trituria Gens, à Sabinis oriundæ, illa quidem virginem Tarpeiam, obrutam clypeis Sabinorum (nam ijs ornamentis sinistræ manus, non armillis, vti sperauerat, stetit ei proditio arcis) hæc autem Sabellarum virginum raptum in circo, ludis consualibus; tum C. Mamilius, progenitus ab Vlysse, Deâque Circe, seu à Thelegono filio, Tusculi conditore, eumdem Vlyssem, ab Homerico cane agnitũ post annos viginti, cælarunt.

Sic, quod attinet ad obita munia, ex præscripto Senatus, M. Æmilius Lepidus, hinc turritum feminę caput, Ægypti nimirum aut Alexandriæ; hinc seipsum,

ſum, manu adpoſitâ, ſupra vnius Regij pueri cæſariem, in numiſmate habuit, cum hac inſcriptione: M. ÆMILIVS LEPIDVS, PONTIFEX MAXIMVS, SECVNDVM CONSVL TVTOR REGIS. Nam eum virum ampliſſimum atque integerrimum elegerat Populus Romanus, ſcriptus filij Tutor à Rege Ptolemæo. De quo Valerius Maximus, *Ipſius beneficio*, inquit, *Regia incunabula conſeruata pariter & decorata*, incertum Ptolemæum reddiderunt, Patríſne fortunâ magis, an Tutoris Maieſtate poſſet in poſterum gloriari. *Lib. 4. cap. 4.*

Sic quod ſpectat ad ſpolia hoſtium, T. Manlius Torquatus, ereptum torquem, cum vitâ, militi Gallo, ad Anienem fluuium; ſic alij coronas Ciuicas, Murales, Obſidionales, Triumphales & trophæa; quod ſpectat verò ad inſignia Magiſtratus & Sacerdotij, faſces, ſellas curules, lituos augurales, in eis percuſſerũt.

Poſt inclinationem Reipublicæ, quando ad vnum conferri vniuerſam dominationem oportuit, ægrâ diu ciuitate à diſcordijs inteſtinis; ſoli Cæſares erant, quibus nummi honoris feriebantur. Modò autem continebant benefacta, cum Epigraphe, inſtar Elogij; vt ADRIANO RESTITVTORI APHRICAE, LOCVPLETATATORI ORBIS TERRARVM. mo-

dò exprimebant Religionis curam, & eius professionem; vt inscriptio illa, GLORIA EXERCITVS, in numismate Constantini Magni, circa labarum,

in cuius apice hi characteres ☧, qui Christi nomen Græcè inchoant, legebantur.

Quos eosdem characteres, ipse Constantinus in

galeâ,

galeâ, & Maioranus Auguſtus in clypeo geſta-

runt, rati omnino decorum eſſe, nomen Ducis æterni, cui militabant, in armis pro teſſerâ circumferre.

Addam obiter, eos ipſos characteres à Conſtantino adſcriptos laureæ coronæ triumphantium. Qui enim templum Apollinis prope vrbem Antiochenam, in Daphne, hoc eſt in celebri laureto, quod Græci Δάφνην vocant, à ſuperſtitione omni expiauerat; effecit etiam, vt Imperatores triumphaturi, & milites alij, non ab Apolline, ſed à Chriſto Domino victoriæ auctore coronam acciperent deinceps, eodem modo inſcriptam, ac veluti conſecratam:

cratam: cuius laureæ formam hodieque oſtendit Romæ vetus numiſma, in Muſæo Lælij Paſqualini.

Modò victoriæ tituli, trophæa, & triumphi erant in eiſdem nummis. Vti poſt Ægyptum pacatam, in numiſmate Auguſti, crocodilus ad palmæ arborem catenatus, cum Epigraphe: NEMO ANTEA RELIGAVIT. In numiſmate Commodi Imperatoris, Victoria, cum palmâ & clypeo, ſedens ſupra congeriem hoſtilium parmularum, cum hac inſcriptione: VICTORIA BRITANNICA. Vt ſileam titulos illos,

de Germanis, de Poenis, de Cimbris, ac pompam etiam triumphi; vti in numiſmate Titi, Quadrigam triumphalem eius, cum præeuntibus captiuis, Ioanne ac Simeone, Ducibus factionum, quæ Hieroſolymam perdiderunt.

Non omittam Apotheoſim, & Diuûm honores ſculpi ſolitos. Sic Magnus Conſtantinus inſidens Quadrigæ veluti auriga, manum appellantem de

cælo, ſequi videtur capite obuoluto; fortaſſe, quia obducta velo Æternitas pingitur, ad quam ille tum inuitabatur.

CAPVT III.

De Nummis, qui erant indices futuræ felicitatis.

SÆpè in his numiſmatis, ad promerendos animos, beneficia feriebantur; continebant verò inprimis formam gubernandi, quam Princeps erat initurus. Sic delphinus anchoræ implexus, in nummo Auguſti, inſinuabat grande illud præceptum, FESTINA LENTE. Titus deinde tum eo Symbolo vſus eſt, tum ſolâ etiam anchorâ, quæ eſt typus conſtantiæ ac firmitatis; tum duplici Cornucopiæ, & ſimul Caduceo, pacem ſpondens, atque annonæ vbertatem. Neruæ atque Antonino Pio fulmen placuit ſupra torum veluti quieſcens: vt intelligerent ſubditi, mortuam non eſſe poteſtatem puniendi, ſed indormire in ſtrato Clementiæ; eamq́ue, ſi vitia perſtrepant, exſuſcitari poſſe. Certè olim poteſtatem illam fulmen ſignificauit; ideoq́ue Regnum Aſiæ ac Ponti prænuntiauit Mithridati, quando & puero in cunis faſcias excuſſit, & ſagittas viro in pharetrâ, prope lectulum, cremauit.

In Traiani numiſmate, claua ſupra leonis caput, argu-

argumento fuit,vim cedere ſapientiæ. Alcides enim, ſapiens & heros , leonem Nemeæum , clauâ verberatum, confecit. Eadem erat ſignificatio leonis procumbentis humi , & noctuæ ſuperuolantis (quæ eſt auis ſapientiæ)in Antiochi numiſmate: niſi fortè hic Rex polliceri voluerit, daturum ſe operam, vt robur & ſapientiam copularet.

Lyſander,leonem integens vulpinâ pelle,& quaſi iungens robori calliditatem, referri potuit ad aquilæ illius genus ; quam ex arboris ramo , ait Albertus Magnus, ſuſpendere oua, intra vulpinæ pellis inuolucrum, vt à ſole foueantur. Hæc verò, dum pullos ſuos fouere,ignobilis mater,calore pectoris dedignatur ; idea Imperij non eſt : cùm doceat id eos , qui imperant; vt calliditate inquinent Maieſtatem.

Ne multis; obligata Principum fides , variis promiſſionibus, in ære publico ac ſignato prodibat: atque hæ inſcriptiones erant : SECVRITAS PVBLICA, SECVRITAS PERPETVA , PVBLICA FELICITAS, PVDICITIA , FECVNDITAS, LIBERTAS , LIBERALITAS.

Sed ille titulus , præ aliis faciebat ad vulgi plauſum, quo annona vberior promittebatur. Ita Senatus , in nummi aduersâ parte , Auguſtum percuſſit;

& in auersâ imaginem Cereris, ſpicas in manu habentis, ſed vultu tamen Liuiæ, vt abundantiam frumenti polliceretur. Senatus, inquam; nam in quibus nummis deerat hæc nota S. C. ij ab adulatoribus, abſque auctoritate publicâ, feriebantur: quale fuit numiſma C. Cæſaris, cum Temone, Cornucopiæ, & Caduceo, in ſpem pacis, vbertatis, & conſentaneæ gubernationis.

DE

DE SYMBOLIS HEROICIS LIBER TERTIVS,

ET IN EO

DE ANNVLIS, ET EORVM NOTIS.

DE re iam agimus, in quâ, neſcio, plus fortuna luſerit, an luxus ſæuierit: cùm ſæpenumerò vnius aut Vrbis, aut ſaltem fundi pretia homines in digito geſtauerint.

CAPVT I.

Quanam fuerit Annuli origo.

PEſſimum vitæ ſcelus Plinius patraſſe arbitratur *Lib.* 33. eum, qui annulum digitis primus induit; neque *cap.* 1. qui fecerit, tradi fatetur. In fabulis Prometheus ha-

betur huius criminis reus : quia exſertum circulum ferreum ex catenâ, quâ ad Caucaſum adhæſerat, dicitur geſtaſſe, cum fragmento rupis,vt maneret pœnæ recordatio. Ex quo factum aiunt, vt in gratiam Promethei parentis, homines dein annulos geſtarint.

Hæc etſi fabuloſa ſunt,indicant tamen ipſius annuli antiquitatem. Quam ignoraſſe Plinius videtur, dum vſum annuli cœpiſſe non putat, niſi poſt tempora belli Troiani, inductus auctoritate Homeri; qui in conſignandâ pretioſiori ſupellectile de nodis tantùm, non de annuli notis vmquam meminit, & prætereà,dum *Non ſignat*,inquit,*Oriens,aut Aegyptus, etiam nunc litteris contenta ſolis*. Fuiſſe verò in Palæſtinâ, atque in Ægypto, vſum priſcum annulorum, conſtat ex ipſis Hiſtoriæ ſacræ monumentis. Sic Iu-
Geneſ.38 das Patriarcha nurui ſuæ Thamari, quam perſonatam, & inſtar meretriculæ compreſſerat,pignoris loco (vti ſonat vox Hebræa, quâ vſus eſt Moyſes) ſigillum,hoc eſt annulum ſigillaricium, armillam, & baculum reliquit : donec hœdus, pretium ſtupri, ad illam ex grege mitteretur. Ceterùm tria hæc, quod mirantur aliqui, haud excedebant æſtimationem vnius hœdi : quoniam annuli, & armillæ,præſertim ordi-

ordinarij & quotidiani vſus, vti deinceps dicam, ex ferro & ſimplici ære tunc parabantur. Sed fateor tamen, ex auro parari cœpiſſe in annos conſequentes, aureumque eum annulum fuiſſe, quem Ioſepho Proregi dedit Ægypti Rex Pharao; aureos item annulos, quos Matronæ Hebræorum in Tabernaculi donaria contulerunt. Quæ cùm ita ſint, veroſimile eſt, ab Hebræis & ab Ægyptiis ad Græcos, à Græcis ad Romanos vſum annulorum manaſſe. *Geneſ.41*

Vt redeam ad eorum originem; putem ſeruis in libertatem vocatis, circulum ex catenâ, cum lapidis, de quo fuerant empti, particulâ eidem circulo inſertâ, dari conſueuiſſe, vt eſſent memores conditionis antiquæ. Ex luxu deinde, qui eſt res ſeruilis, nec ingenuum ac liberum animum decet, ferrum in aurum, lapidem in gemmam mutatum eſſe, ac geſtamen cœpiſſe haberi, quod anteà vinculum fuit: atque adeò ſplenduiſſe inſtar ornamenti, quod initiò fuerat tormentum.

Porrò in hac me ſententiâ confirmat Epigramma illud Martialis, in Zoïlum creatum Equitem, ex ſeruulo ergaſtulario:

Zoïle quid totâ gemmam præcingere librâ *Lib.11. Epigr.22*
Te iuuat, & miſeram perdere ſardonycha?

Annulus

Annulus iste tuis fuerat modò cruribus aptus:
Non eadem digitis pondera conueniunt.

Quasi diceret: Vnius libræ annulum, etsi aureum, gestas; & arbitraris, peræquè magnos digitis, atque olim pedibus, annulos conuenire. Sic idem Martialis catenas, quas vnà cum compedibus fingit Zoïlum eumdem consecrasse, ritu veteri, Saturno seruorum Deo, postquam fuit adeptus Equestrem dignitatem, annulos vocauit, in his aliis versibus:

Lib. 3. Epigr. 23

Has cum geminâ compede dedicat catenas,
Saturne, tibi Zoïlus, annulos priores.

atque hinc serui dicebantur pedibus annulati: quæ omnia indicant, non omnino incongruè à seruorum vinculis repeti annulorum originem.

CAPVT II.

Quibusnam licuerit olim Annulos gestare.

CVm annuli fuerint, aut nuptiales, aut honorarij seu indices dignitatis, aut sigillaricij; sponsis, in omni ætate priscâ vel recenti, annuli dati sunt, ideò potissimùm, quemadmodum ego interpretor, quia seruire inuicem coniuges debent: neque enim suimet in matrimonio retinent libertatem.

Certè

Certè apud Pythagoram Symbolum ſeruitutis annulus erat; atque hoc ille videtur voluiſſe innuere, dum vetuit, ne quis arctum annulum ferret: quaſi & ipſe, reputans eam quam diximus originem annuli, atque annulum adhuc pro vinculo habens, ſuaderet per verborum eas ambages, ne quis in ſeruitutem duram atque incommodam ſe ipſum conijceret.

Id etiam cauſæ erat, cur Flamini Diali olim interdiceretur annuli vſu: nam decere opinabantur, vt eſſent maximè liberi Sacerdotes. Sed nos rectiùs Sacerdotibus annulos tribuimus: quia Cælo, Superis, ac Deo ſeruiunt; atque in pectore humeroq; ferunt nomina, hoc eſt debita populorum. Quamquam Abrahamus Gorlæus Flamini Diali annulum ſimplicem, & ſine gemmâ tribui ſolitum, affirmat. *In Præloquio Dactylothecæ.*

Ad hæc Regum duorum ſtatuæ, hoc eſt, Numæ Pompilij ac Seruij Tulli, ſpectabantur cum annulis in Capitolio, tempore Plinij: nec immeritò; quia, vt Sapiens quidam dixit, REX BONVS SERVVS EST PVBLICVS.

Poſt exactos Reges, annulus ferreus Imperatoribus & Ducibus dabatur: nec aliter de Iugurthâ Rege C. Marius triumphauit. Ferreo vtebantur etiam

Spartani & Macedones; ferreumque à Matre dono habuit Seleucus Rex. Neque frequens vsus annuli, tametsi ferrei, videtur fuisse Romæ ante Gn. Flauium, ex libertino patre genitum, & Appij Cæci Scribam. Cuius Comitia tantum indignitatis ha-
Lib. 9. buisse narrat T. Liuius, vt Nobiles plerique non ferentes ipsum, inuitis Patribus, Ædilem Curulẽ & Tribunum plebis creatum, annulos & phaleras posuerint.

Manserunt porrò annuli ferrei, quamdiu Romæ perseuerarunt aurei mores: ex quibus videlicet in ipsos annulos aurum abijt, crescente luxu, ac labente sensim disciplinâ. Quinimò tam citò facta est ea variatio, vt ipsemet C. Marius, in tertio Consulatu, cum annulo aureo fulserit. Sed superbo vsui tunc erat saltem reuerentia, vel pudor: nam solis Legatis peregrè, & in Prouincias exteras euntibus, concedebantur annuli aurei: atque ijdem Legati ferreis domi contenti, gestabant aureos solùm, quando publicè prodibant.

Dein aureo annulo cœpti sunt Equites à plebe, Tribuni & Centuriones à milite distingui: eumdemque sibi ac Medicis aliis promeritus est Antonius Musa libertus; qui Augustum, post conclamatam eius valetudinem, sanauit.

Vsur-

Vſurpari demum cœpiſſe, ſecundo bello Punico, domi foriſque, abſque Tribuni & militis, Equitis & plebis diſcrimine, atque ex aureis annulis fuiſſe modios tres, quos ad ſignificandam illatæ cladis magnitudinem Annibal miſit Carthaginem poſt victoriam ad Cannas, Plinius opinatur. Cui tamen ne ego aſſentiar, facit illud, quòd necdum ferreorum vſus Romæ tunc omnino deſierat: etenim *memoriâ auorum*, inquit ipſemet Plinius, *multi Præturâ functi in ferreo conſenuerunt*. Præterea maior pars Iudicum, Auguſto decurias ordinante, in ferreis annulis adhuc erat. Sed & in funere, luctu, atque acerbis caſibus Reipublicæ mos fuit ponere annulos aureos, ac ſumere ferreos. *Lib. 33.*

Peculiariter quia ex annulis aureis Aſdrubal dicitur agnouiſſe Centurionum ac Tribunorum cadauera; honoremque ſepulturæ, Scipionis rogatu, eis conceſſiſſe; id argumento eſt, adhuc in ferreis plebem ac militem fuiſſe. Conijcio id etiam, quia cùm pollicitationibus magnis Cæſar milites ſuos adhortaretur, vt Arimini tranſirent Rubiconem, & cum digito exſerto ſurrectoque promiſſis fidem faceret; perſuaſio fuit in caſtris, promitti annulum aureum & dignitatem Equitis: quo annulo aureo etiam tunc *Appianus de Bell. Punicis.*

ille Ordo à plebe, ſicut ab Equite tunicâ lati-clauiâ Senatus, ſolebat diſcriminari. Confirmant hoc leges duæ, altera Tiberij, altera Othonis, quam Domitianus reuocauit: quia enim eæ leges aureum annulum tantùm iis concedebant, qui cenſum amplum quotannis perciperent, ingenuiq́ue & ex ingenuis parente ac paterno auo nati eſſent; oſtendunt manifeſtè, aureum annulum non fuiſſe promiſcui vſus, niſi poſtquam Septimius Seuerus ius eiuſdem militi cuiuis conceſſit.

Tum verò creuit maximè varietas annulorum; & præſertim poſtquam digitos in feminis imbelles, in libertis ignobiles res tam decora circumdedit. Erant nimirum annuli æſtiui, annuli hiberni; hoc eſt pondere auri aut gemmæ leues, vel graues. Inſinuauit hoc inter alios Iuuenalis in his verſibus:

Sat.1.in Criſpinum.

Ventilet æſtiuum digitis ſudantibus aurum,
Nec ſufferre queat maioris pondera gemmæ.

Vſque adeò emaſculatas reddiderat luxus Romanorum eas manus, quibus graue anteà non fuerat, pondus militaris clypei, vel dum æſtas anhela erat, noctu atque interdiu ſuſtinere.

Nec defuerint fortaſſe annuli Verni & Autumnales, ita vt candida gemma Hiemem, praſina Ver, flaua

flaua Æſtatem, rubea Autumnum repræſentarit. Imò parum hoc fuerit, niſi faſtidioſos digitos omnium quoque menſium annuli exornauerint; nempe inſtructi gemmis illis duodenis, quas contulerant Poëtæ in Apollinis diadema, ad menſium ſignificationem.

Maioris adhuc portenti auctor Heliogabalus in Principatu fuit, cùm quotidie toto anno annulos mutauerit; & quem induerat ſemel, eum luxu inſano reſpuerit.

Quid ſi habuerit quiſpiam annulos item omnium horarum? Sanè Apollonius Thianæus, qui ab Iarchâ annulos ſeptenos, cum ſeptem Errantium ſiderum notis, vt credibile eſt, in magiæ vſum, dono accepit, non quouis die tantùm eis vti, ſed quauis horâ potuiſſet: cum tribuant Mathematici Planetis ſingulas diei horas, diemq́ue nominet ſtella quę diem inchoat. Propterea ſi à Sole cenſum horarum ineas, regrediendo per ſtellas citimas Terris, vltimas Cælo, rectè conſequuntur Lunæ, Martis, Mercurij, Iouis, Veneris, ac Saturni dies; progrediendo autem ab eo per ſtellas ſuperiores, rectè antecedunt Saturni, Veneris, Iouis, Mercurij, Martis, ac Lunæ dies.

Philoſtr. in Vitâ Apoll. li. 3. c. 13.

Atqui vt annulos quis indueret omnibus horis, non trecentos ſexaginta quinque, ſicut Heliogabalus, ſed octies mille ſeptingentos ſexaginta ſex (tot enim horæ ſunt anni) deſideraret. Ita verò annulos variare, ſoli Annibali fortaſſe licuiſſet, dummodò retinuiſſet prædam Cannenſem. Sed potuiſſet tunc indignari Natura, tamquam victa; propterea quòd plures in vnius hominis manu gemmæ, quàm in ipſo cælo ſtellæ conſulgerent.

CAPVT III.

Recenſentur Annuli aliqui celebriores.

Cic.lib.3. de Offic. OMitto annulum illum fabuloſum, cuius præſtigiis nunc manifeſtus nunc occultus Gyges, anteà opilio, inuaſit Regnum Lydiæ; & quem annulum ſi induiſſet Vir ſapiens, ex Platonis ſententiâ, nihilo plus peccaſſet, quàm ſi eo caruiſſet. *2. & 10. de Rep.*

Herodotus in Thaliâ. Polycratis Tyranni annulus eſt fortunæ luſu celebris; quem vtiq; ille merſerat ſponte, vt aſſiduo gaudio laſſus, ſentiret mœrorem: mox verò recepit, intra piſcis ilia; vt agnoſceret, aliquando exiſtimari poſſe argumentum Numinis irati, ſemper eſſe felicem. Herodotus gemmam huius annuli ait fuiſſe ſmaragdũ,

Plinius

Plinius autem ſardonychen ; & affirmat ſuperfuiſſe adhuc tempore ſuo Romæ, in fano Concordiæ, intra cornu aureum,ex dono Auguſtæ.

Achates,opus ſolius Naturæ, in Regis Pyrrhi annulo, Apollinem cum citharâ, Muſas cum inſignibus propriis habuit. Si addidiſses cantum & ſonum, fuiſſet verè ibi Parnaſſus; nec in rupe, ſed in gemmâ. *Plin.l.37*

Nonij Senatoris Annulus ex luxu enormi retinet famam adhuc aliquam, ſed malàm. Hominem Antonius proſcripſit, quem vniuerſa Reſpublica ægrè totum ornare ſatis potuiſset ; quandoquidem pro vnius digiti ornatu ſeſtertiûm viginti millium gemmam induerat.

Profectò cùm in arctum vnius lapilli Natura ſuam maieſtatem, non ad licitandum, ſed ad contemplandum coëgerit; atq; adeò cùm noſtro æuo in ciuitate aliquâ Italiæ,homo calculoſus,veros adamantes,pretioſo ac diuite humani corporis vitio, emiſerit ; neſcio Naturam in eo ægram, an indignantem vocauerim, miſcentemque ſordibus præcipuas opes ſuas, in pœnam æſtimationis prauæ ; quâ gemmas iam quærimus, ex auaritiâ dumtaxat, non ex admiratione.

Vt aliquos promam, etiam ſine gemmâ, illuſtres annu-

annulos, eſſe poſſet omnium inſtar annulus CAROLI V. dignus famâ temporum, quia in manu ſapientiſſimi Principis tempora diei noctiſque abſque errore diſpenſabat. Erat enim in fundâ ſeu palâ eius Horologium, paruis libramentis & machinulis aptũ; nec foris modò ſingulas horas indiculo ſignificabat, ſed intus prætereà ſecretiore obſequio digitum toties perſtringebat, quoties ad vnam quamlibet horam perſtrepunt ictu malleoli cetera Horologia. Sic admonebat temporis acti, exigebatque, num menſuram eius benefactis Princeps Magnus impleuiſſet.

Vt nobis etiam præſtò ſit ſimilis officina temporis, adiiciam annulos duos magis parabiles, hoc eſt, ſaltem inſtructos Horologio ſolari.

Alterius funda, ſecta in partes binas, intus habeat

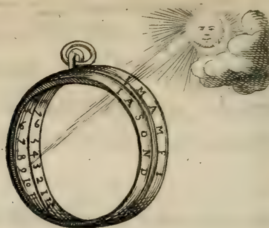

horarum

horarum characteres; & in eius medio ſit caueola, cum acu magneticâ. Hæc acus, agmine tremulo & ſollicito ſuum quæret ſidus, horam verò indicabit vmbra ſtaminis, quod in clauſtri oſtiolo tendetur. Claudetur dein annulus, vt foris in eo etiam gemma fulgeat.

Alter annulus ita in ſe Horologium habet, vt ſubſidio magnetis non egeat: neque enim ei cum ſidere alio, quàm cum Sole, negotium intercedit. Porrò deſcribitur hac arte. Primò elementa priora, hinc eorum menſium qui ad Solſtitium à Brumâ intercurrunt, nempe Ianuarij, Februarij, Martij, Aprilis, Maij, & Iunij; illinc menſium aliorum, qui ad Brumam à Solſtitio eunt, videlicet Iulij, Auguſti, Septembris, Octobris, Nouembris, & Decembris, deſcribantur ordine ſuo, ſupra hemicyclum annuli conuexum. In hemicyclo dein concauo è regione ſint horarum characteres, & hinc quidem progrediendo IV. V. VI. VII. VIII. IX. X. XI. XII. illinc autem regrediendo, ſed infra vltimam notulam, I. II. III. IV. V. VI. VII. VIII. Prætereà pars conuexa fiſſionem tenuem habeat, eáque ducatur inter menſium vtramque ſeriem. Huic verò circulus alius exilis ac ductilis ita circumponatur, vt in illo

N etiam

etiam sit foramen, quasi ocellus. Tunc si ocellus hic constituetur iuxta characterem mensis qui in anno agitur, ex Sole aduerso radiolum, quasi punctum lucis, per fissionem vibrabit in concauum hemicyclum, quem opacant vmbræ hemicycli conuexi; fietq́ue certa horæ significatio.

Cùm hic autem circulus horas, menses, annum contineat, posset enimuerò ex quadam honoris prærogatiuâ, & veluti iure proprio, annulus, quasi paruus annus nominari. Certè annulum & annum sortiri originem vocabuli communem, existimare malim, quàm assentiri Abrahamo Gorlæo, qui ignobilem, nec honestam ei deriuationem dedit.

In Prælo-quio Dactylotheca.

CAPVT

CAPVT IV.

De pronubo beatißimæ Virginis Deiparæ annulo.

PErusiæ, nobili Vmbriæ ciuitate, colitur religiosissimè annulus, quo MARIA sanctissima Virgo stirpis Regiæ nuptui data est Iosepho Viro congeneri, ac beato: qui mansit in connubio cum eâ cælebs corpore, sed affectu curâque, & toto penitus animo maritus.

De hoc annulo, Clusij olim Porsenæ Regiâ vrbe diu in honoribus magnis habito, ac Perusiam translato cum gloriâ & cultu maiori, edidit non ita pridem, stylo eleganti, eruditos commentarios Ioannes Baptista Laurus. Peculiariter verò ait, sublucere in dorso eius, notæ alicuius vestigium; quam sensim ætas abederit, & quæ multis videtur flos erumpens è calyce iam repando. Aliis refert binos flores semiclusos, binósve oculos, vel caput serto redimitum; fortasse Dauidis Regis, qui fuit vnus ex magnis Auis huius sponsæ Regiæ.

Sedenim quia sæpè fit, vt alat coniecturas & opiniones ipsa rei vetustas & veneratio; existimo sim-

plicem & cum læuore orbem esse, nec vllâ cælaturâ operis prominuli eum asperari. In quâ me sententiâ confirmauit Ioannes Baptista de Ninis, Iuris Pontificij ac Cæsarei peritiâ, meritisque sinceræ amicitiæ mihi præcipuus. Nec enim aliâ specie, quàm teretis ab omni parte circuli, eum sacrum annulum, Perusiæ in patriâ suâ ab se visum, affirmauit.

Hic idem annulus ex metallo non est, sed ex gemmâ onychinâ, vel amethysto: & potuisset ex smaragdo fieri, gemmâ illis solis nuptiis aptâ, in quibus nullus intercessit matrimonij vsus. Alioqui frangitur smaragdus, ac sentire videtur iacturam virginitatis; quod aliquando euenisse annulo smaragdino vnius Reginæ Hungariæ primâ nocte nuptiarum, apud Scriptores non ignobiles legi.

Albertus Magnus & Ruell. lib. 2. de Gemmis.

CAPVT V.

De alijs Annulis pronubis.

NVptialis annulus apud Romanos, etiam tempore Plinij, ferreus fuit sine gemmâ; commendabatque antiqui victus parsimoniam, & frugales mores. Circulum etiam, nullo inserto lapillo, in hunc finem dari consueuisse puellis Hebræis, quando

Alex. ab Alex. l. 2. cap. 5.

do nubebant, opinatur Ioannes Baptiſta Laurus, velut æquabilis connubij teſſeram. *In lib. de Ann. B. Virginis.*

In regionibus pariter oræ Septemtrionariæ datur alicubi nouis nuptis annulus aureus expers gemmæ; & congruè figura ea æterna exprimit amoris in coniugio perennitatem.

Apiros vocauit Ariſtoteles hos annulos, quibus funda ſeu locus gemmæ non eſt; deq́ue his meminit, exponens vim & naturam *Infiniti*: omni enim caret fine pariter, atque initio circulus vndique rotundus ac teres; terramq́; ideò ἀπείρονα, ſeu orbicularem, Homerus appellauit. Eoſdem ſimplices annulos à Litteratis viris caſſos dici, affirmat Abrahamus Gorlęus. *Lib. 3. Phyſ.* *In Prœloquio Dactylotheca.*

Olim tamen obtinuit, obtinetq́ue nunc etiam inter coniuges, in Prouinciis Europæ variis, vt gemmæ loco, annuli pronubi dexteras duas aſtrictas inuicem & iugatas, velut fidei mutuæ Symbolum, habeant. *Pier. lib. 41.*

Certè Clemens Alexandrinus, dum negat ornamenti causâ ſponſæ olim à viro tradi annulum conſueuiſſe, ſed vt eo potiùs quæcumq; erant domi, obſignaret cuſtodiretq́ue; quia vir adminiſtrat Rempublicam, vxor rem domeſticam; ſatis innuere videtur, in annulis pronubis non defuiſſe cælaturam. *Lib. 3. Pædag. cap. 11.*

CAPVT VI.

De Digito annuli pronubi, & huius occaſione de Digitis alijs annularibus.

DIcitur inuentus annulus pronubus ad cor ipſum coniugum coronandum ſimul & ligandum; vt illi obſtricti inuicem, regnum domeſticum, optimum regnorum omnium & tranquilliſſimum, mutuâ concordiâ adminiſtrent. Ideò inſtitutum fuiſſe putant, vt ſiniſtræ manui, & digito qui in eâ eſt alter à minimo, induatur. Scribunt enim Auctores varij, neruum tenuiſſimum ex eo digito ad cor vſque pertingere; eoque ideò exiſtimarunt coronari cor, ac veluti ligari: ſed & per venulas virtutem gemmarum aduerſus faſcinum & venena ad ipſum cor tranſmitti opinabantur; quod cauſæ erat, vt aurum in imâ parte gemmæ non intercederet, ſed illa digitum ipſum tangeret. An ita ſit, & an in hoc digito maior, quàm in aliis, affinitas cordis reperiatur, (quod negat Abrahamus Gorlæus) malim ego vt à Medicis definiatur.

Macrob. in Satur. l. 3. c. 13.

Agellius l. 10. c. 10

In Præloquio Dactylotheca.

Alij annuli digito, qui eſt pollici proximus, & qui index vocatur, dein minimo digito, poſtremò digitis omni-

omnibus, si medius tamen excipiatur, dari cœperunt. Eum verò excipi Abrahamus Gorlæus apud Romanos consueuisse affirmat; quia fuerat infamiæ notatus ab Atheniensibus, & quia καταπυγων, quasi cinædus & scortum, fuerat appellatus. Martialis eum etiam impudicum appellat; & qui causam quærit, videat cur verpus vocetur. Nihilominùs Galliam & Britanniam in hoc etiam digito annulos habuisse tradit. Ceterùm onerari solitos annulis omnes digitos sine discrimine, ita apud Martialem lego, in Epigrammate eius de Stellâ ad Seuerum: *Ibidem.*

Sardonychas, smaragdos, adamantas, iaspidas, vno
Portat in articulo Stella, Seuere, meus. *Lib. 3. Epigr. 11*

En in articulo, hoc est in vno digito, quatuor annuli: quos comparat cum luminibus & ornamentis carminum eiusdem Stellæ insignis Poëtæ, ideoque cultam eius manum appellat; & per metonymiam cultum eum totum esse, in hac Epigrammatis conclusione affirmat:

Multas in digitis, plures in carmine gemmas
Inuenies; inde est hæc, puto, culta manus.

& de eodem in proximo Epigrammate:

Quòd nutantia fronte pertinaci
Gestat pondera Maschion superbus; *Ibidem Epigr. 12*

Aut

Aut grandis Linus omnibus lacertis
Septem quòd pueros leuat, vel octo;
Res non difficilis mihi videtur:
Vno cùm digito vel hoc, vel illo,
Portet Stella meus decem puellas.

hoc eſt, decem ora & vultus puellarum in totidem annulis diſtinctis, vel omnes in vno, quod veroſimilius eſſe arbitratur Matthæus Raderus noſter, referens ſe ad Apollinem & Muſas nouem, in vnâ Regis Pyrrhi gemmâ. Quamquam hoc intelligi de annulis denis in vno digito, quis vetat? cùm idem Martialis de Carino ſcripſerit:

In Commentar. Martialis.

Lib. 11. Epigr. 35

Senos Carinus omnibus digitis gerit,
Nec nocte ponit annulos,
Nec cùm lauatur, ſi cauſa quæ ſit quæritis;
Dactylothecam non habet.

Lib. 7. Natur. Quæſt. cap. 31.

& cùm Seneca queratur, ita exornari annulis digitos cœpiſſe, vt in omni articulo gemmæ diſponerentur.

Plinius l. 33. c. 22

Etſi verò initio familiare fuit, ſolùm in læuâ geſtare annulos; quod Plinius ait ſtudio factum ab eo, quem inuentionis puderet; nam alioqui, ſi honos ſecurus fuiſſet, dextrâ, vt ait ipſe, erat oſtentandus: poſtmodum annuli honoris & ſigillaricij collocari cœpti ſunt in dexterâ, tamquam digniori ac magis conſpicuâ;

conſpicuâ; quam vtique in bello clypeus non occultaret. Nec Cæſar Arimini aliter, exercitui annulum, exſerto digitò, ad fidem faciendam, oſtendere potuerit; cùm ſola ad eum finem dextera manus digitum exſereret: atque idem confirmat deſcriptio Hieroſolymæ, in annulis Hebræorum, de quibus non ita multò pòſt à nobis mentio fiet. Coniici etiam hoc idem poteſt ex Diuino illo oraculo apud Ieremiam: nempe, *Si fuerit Jechonias filius Joakim Regis Juda ſigillum in manu dexterâ meâ, inde euellam eum.* & hoc ſeruatum fuit etiam in Deorum ſimulacris, vt ſcribit Abrahamus Gorlæus. *Cap. 22.* *In Præloquio Dactylothecæ.*

Peculiariter indicem dexteræ manus, qui vocatur digitus ſalutaris, debere decorari Antiſtitum & Pontificum annulis, exiſtimat Ioannes Stephanus Durantes Epiſcopus Toloſanus. Neſcio tamen, an inter ſacros ritus id iam præſcribatur: & poſſent fortaſſe Antiſtites etiam, cùm ſint ſponſi Eccleſiæ, in ſiniſtræ manus digito annulari congruè ſuos annulos geſtare. *Lib. 2. de Rit. Eccl. Cath. c. 9. n. 37.*

CAPVT VII.

De Annulis ſigillaricijs, ac de variâ eorum cælaturâ.

Actione 6. in Verrem. Sigillum eſt paruum rei ſignum aut ſimulacrum: ideoque M. Tullius ſigillatos vocauit eos ſcyphos, in quibus erant inſerta Emblemata, & paruæ icones ad ornatum. *De Orat. cap. 12.* Sigillaria etiam Tertullianus vocauit parua Idola, & Veterum fictiles Deos. *Lib. 6. contra Gentes.* Arnobius item Ethnicos irriſit, quòd ſigillaria ſua crederent Deos eſſe; putarentque, in minimis ſigilliolis Deos contrahi atque arctari, extendi verò in vaſtis ſimulacris.

Sigillum itaque in annulis, eſt parui ſigni cęlatura: ſicuti pupilla eſt ea pars oculi, in quâ paruam iconem noſtri, quaſi pupulam, aſpicimus, dum aſpicimur.

Lib. 7. Saturn. cap. 13. Iam quia Macrobius ait, Veteres potiùs ſignandi gratiâ, quàm ſemet ornandi, annulos circumtuliſſe; adeò non ſemper inertem in manu gemmam habuerunt; libet referre formas rerum præcipuas, quas in annuli gemmis olim ſculpſerunt.

Cælarunt frequenter Deos, quos colebant. Sic Venus

Venus armata, in Cæſaris annulo, erat teſſera ipſius, *Dio Caſ. Hiſtor.*
in ſummis rebus. Sic Nero Marſyę effigiem, ſuperati *Rom.*
ab Apolline, & ab eo ad arborem excoriati, con- *lib.43.*
gruè, in annulo habuit: etenim lanienam ſimilem
in Principatu exercebat. Sic Neroni teſſeram nefan- *Galen.*
di coniugij Sporus Eunuchus dedit, cælatum in an- *lib.17.de Vſu par-*
nulo Proſerpinæ raptum. Sic admirationi fuit, ex- *tium.*
preſſus, in annuli lapillo, caſus Phaëtontis. Sic Bac- *Plat.Iun.*
chus in amethyſto, perſuaſit vini vſum innocentem, *in Græc. Epigr.*
ac temperatum.

Modò expreſſerunt eos Philoſophos, quorum inſtituta ſectabantur: nempe Stoïci Zenonem, Platonem Academici, Peripatetici Ariſtotelem. Quo pacto etiam ait M. Tullius, non in tabulis ſolùm, ſed in *Lib. de* poculis, & in annellis, ſpectari ſolitam Romæ imaginem Epicuri. *Finib.*

Sæpenumerò Patriam, Parentes, Auos in eis figurarunt. Sic Hebræi, præſertim exſilij tempore, Vrbem Ieroſolymam; & fortaſſe eò ſpectat illud: *Si oblitus* Pſal.136 *fuero tui Jeruſalem, obliuioni detur dextera mea* (ferens nimirum in annulo tui delineationem.) Sic Africanus ſimulacrum Patris, Lentulus figuram Aui, Iulius Cæſar iconem Veneris, ex quâ & Anchiſe Troiano genitus dicebatur, Galba Imperator ſuæ proſa-

piæ ſigna, hoc eſt canis caput ſub prorâ nauis, ſculpsêre in ſuiſmet annulis.

Interdum res geſtæ in eis viſebantur. Sic habuerunt, Lucullus Ptolemæum Regem, Sylla traditionem Iugurthę, Alexander Magnus imaginem Darij; ſed pro epiſtolis in Aſiam ab ſe victam: nam ſuimet icone, epiſtolas in Europam, vbi non adeò vicerat, obſignauit.

Fuerunt & vultus illuſtrium virorum ac feminarum. Ita ſignauit codicillos ſuos Auguſtus imagine Alexandri, Commodus Imperator icone Amazonis, Imperatorum plerique & Primores Vrbis vultu Auguſti.

Philo Iudæus. Nec defuit etiam ars, in anguſtias vnius gemmæ cogendi arcendique grandia corpora, vti Coloſſos & Gigantes; (crediderim, adhibito pedis aut digiti menſore) fortaſſe vt parui quoque magnos animos præferrent. *Cæl. Rodig. lib. 6. c. 11.* Facit verò ad hanc rem Morionis illius dicterium: qui Principes bonos, aiebat, ſculpi poſſe vniuerſos, intra vnum annulum: tam pauci ei videbantur fuiſſe ſimul Principes, & ſimul boni.

Aliquando animalia, & ſigna rerum alia, ad hos ſigillaricios annulos tranſtulerũt. Talis erat, in Pompeij annulo, Enſifer Leo; Sphinx in annulo Auguſti, ad

ad initia Principatus(Symbolum roboris cum ſoler- *Sueton.in Auguſto.* tiâ; vel vt indicaretur, ſecreta debere eſſe Principum conſilia) dein imago Alexandri, poſtquam incepe-rant aliqui ſiniſtrè id interpretari, quaſi ænigmata potiùs, quàm epiſtolas Auguſtus ſcriberet. Rana in annulo Mæcenatis, non autem ex iis quæ aſſiduè coaxant, ſed ex ranis Inſulæ Seriphi, quæ perpetuò *Plin. l. 9. c.63.* ſilent: vt videlicet, cùm eſſet à ſecretis Auguſti, omnem ſilentij fidem profiteretur. Harpocrates ſilentij Deus in annulis aliorum, qui idem profitebantur. Ancora in Seleuci Regis annulo: Aquila Draconem complexa, in annulo Arij Lacedæmonum Regis: *Ioſephus Hebr. l.12. c.2.* quo ille annulo epiſtolam obſignauit, ſcriptam Oniæ Pontifici Hebræorum; cùm inſinuauit repertos Annales vetuſtiſſimos, in quibus Spartanorum origo referebatur ad Abrahæ abnepotes: vt propterea exiſtimarit, Hebræos Spartanoſque debere, vti conſanguineos, colere inuicem amicitias.

Ad hæc opinatur Gretſerus noſter, in annulo, *Lib.4.c.9* quem Pharao Ægypti Rex dedit Ioſepho Proregi, Crucem ſculptam fuiſſe, argumentum ſupremæ poteſtatis; exigendi nimirum à reis etiam vltima ſupplicia: cùm interim pulchrè illius Regno præluderetur, qui per Crucem aſſerüit humanum genus in

libertatem ſempiternam. Quamquam alij credunt, in annulo Ioſephi ſcarabæum fuiſſe; quo Symbolo paſſim Ægyptij, ſe fore ſtrenuos atque omnino viros, profitebantur.

Vt ad Romanos redeam; plerique illuſtres Viri Cæſarum, qui tum imperabant, imaginem in annulis circumferebant, & tabulas eâ obſignabant. Plebeij vultus proprios vſurpabant; & huc ſpectant verba illa Lenonis apud Plautum:

In Pſeud. 15.

—— Eho Polymachæroplacides
Purus putus eſt ipſus, noui.

Peculiariter, Chriſtianorum ſigilla, ſuadebat Clemens Alexandrinus, vt columbam, aut piſcem, aut nauem, aut lyram, aut anchoram, aut Piſcatorem, ob recordationem Apoſtolorum, referrent. Carerent verò idolis, nudíſve amicarum ſimulacris: carerent gladio, & arcu, ne impij apparerent, aut inhoneſti, aut pacis minùs ſtudioſi: carerent cyathis & poculis; quia hæc ſigna iis qui temperantiæ dediti erant, conſentanea non exiſtimabantur.

Lib. 3. Pædag. cap. 11.

Mouet admirationem, in S. Auguſtini annulo, *ſigillum hominis attendentis ad latus*; vt ipſe loquitur, ſcribens ad Victorinum: & ſatis equidem conijcere non poſſum, quid eo Symbolo vir ſanctiſſimus, nec

Epiſt. ad Victorin.

tamen

tamen ſanctior quàm ingenioſior, exprimere voluerit. An ſuimet cuſtodiam, in his quæ ſpectant ad ſecuritatem animæ; an filij Adeodati, à ſe geniti, & de femore ac latere ſuo nati, memoriam eo fuerit complexus, vt incontinentiæ illius pœnitendæ numquam obliuiſceretur. Certè noxas anteactas, in vitæ ac ſanctitatis æquali ſenio, expiauit editâ publicâ confeſſione; eaſdemque noxas eſt deprecatus etiam dum deficeret; vt voluerit ideò, ad parietem cellæ, in quâ moriebatur, Hymnos pœnitentium circumſcribi.

Sileo & Romanos, in annuli palâ cor cælaſſe, vt eius Symboli admonitu, corde præſtarent: alios, figuraſſe Amorem inſidentem leoni, habeniſque regentem iram eius; propterea quòd fortia quæque Amori cedant. Quas aliaſque formas auium ac ferarum, nobilem vt plurimùm habuiſſe ſignificationem virtutis, equidem non dubito. Nec videtur iudicaſſe aliter Fabius Quintilianus: dum enim Oratorem, quem virtus nulla exornat, nominauit ſigillum raſum ac terſum; inſinuauit tacitè, ſemper aliquam virtutis notam imprimi conſueuiſſe in ſigilli cælaturâ.

CAPVT

CAPVT VIII.

De Annuli ſigillaricij vſu in ſacrificijs.

Lib. 33. cap. 1. Religio quædam & reuerentia olim annulis fuit: & ideò Plinius ait, grauatis ſomno, ac morientibus, detrahi eos conſueuiſſe. Propterea etiam *Ael. Spart.* recenſetur inter prodigia mortis Adriani Principis, annulus ex digito eius ſponte lapſus, dum Antoninum poſtremò laudaret: & cadere tunc in ſuâ imagine videri potuit, quia ſculptus in annulo illo erat. Vanam hanc ſuperſtitionem fuiſſe tamen, oſtendit *Appianus.* annulus Seleuci Regis, quem cùm iuxta Euphratem amiſiſſet, rerum ibi potitus eſt, vt Matri prædictum fuerat.

Studio reuerentiæ erga eoſdem annulos, vetuerat Tiberius, metu propoſito extremi ſupplicij, ne quis annulos, ac nummos, ſignatos icone non vulgaris argumenti, in lupanaria, latrinas, vel alia obſcœna loca inferret.

Lib. 3. de Benef. cap. 26. Seneca factum id interpretatur ex accuſandi frequenti ac pænè publicâ rabie; & narrat de Paulo viro Prætorio, qui accuſatus fuerat, quoniam in conuiuio, matulâ indigens, manum cum annulo & imagine

gine Tiberij, eminente gemmâ, obſcœno vaſculo admouiſſet. Quem tamen liberauit ſeruus, annulum ebrio extrahens, ne crimen heri probari poſſet.

Myſtæ ac ſacrificuli etiam incurrebant pœnam capitis, immolando Diis victimam, quam annulo priùs non ſignaſſent. Quem ritum antiquiſſimum inſinuat quoque Horus Apollo, dum orygem vnicornem feram, ex genere ſilueſtrium caprearum, ait ſigillo Deorum non debuiſſe ſignari: ne videlicet in Deorum poſſeſſionem videretur tranſſcribi bellua obſcœna, quæ erat typus impuri ac ſceleſti animi. Nam quando Sol vel Luna exoriuntur, indignanti ſimilis toruos humi oculos defigere, ac mox auerti, aluumque exonerare perhibetur.

Herod. lib. 2.

Lib. 1. Hierogl.

Sphragiſtæ, id eſt ſigillatores, appellabantur Myſtæ, qui victimis ſigillum ante ſacrificia imprimebant; eratque annuli nota (quod mireris) homo in genua prouolutus, manibus reuinctis, cum gladio ad iugulum. An quia bouem, hircum, agnum, hominis loco, immolabant, ad eluendam offenſionem Diuinam; Deo has victimas acceptante, ne periret omnis homo; ſiquidem omnis homo erat mortis reus? Certè potuerint, à priſcis Hebræis, Ethnici ſacrificuli hoc addiſcere; atque inſtituere, vt homines expiarent hoſtia-

Plutar. lib. de Iſide & Oſiride.

rum ſanguine noxam illam, quam alioqui purgare atque proluere ſanguine proprio eos oportuiſſet.

CAPVT IX.

De Annuli ſigillaricij vſu in Epiſtolis.

PRiuatæ ac publicæ tabulæ, vt conſtaret earum fides, ſignabantur annulis; & hi vel figuras, quas anteà recenſuimus, vel characteres nominum, interdum claros, interdum occultos, imprimebant. Quod Symmachus videtur inſinuaſſe, dum, *Cupio,* inquit, *cognoſcere, an omnes obſignatas acceperis eo annulo, quo nomen meum magis intelligi, quàm legi promptum eſt.* Carolus Magnus tamen, non in annuli gemmâ, ſed in gladij capulo, ſigillum habuit; vt edicta & leges obſignaret: putabat enim eiuſdem gladij debere eſſe, leges tueri, ac eas promulgare.

Lib. 2. Epiſt. 12.

Gorroz. de Dictis mirab.

Ceterùm iis ſigillariciis annulis deferebatur olim tantoperè, vt ſeruulo, heri annulum promenti, crederetur perinde atque ipſi hero. Sæpè tamen fraus erat; & voluntatem ſeruuli potiùs, quàm heri, annulus indicabat. Vt propterea M. Tullius illud conſilij dederit Q. Fratri: *Sit annulus tuus, non miniſter alienæ voluntatis, ſed teſtis tuæ.* Seneca etiam querebatur, annulis pluſquam animis interdum credi.

Lib. 1. Epiſt. 1.

Lib. 3. de Benef. cap. 17.

Ad

Ad hæc, ne adulterinis notis locus eſſet, in obſignandis litteris, & publicis tabulis, in Principatu Neronis, *aduerſus falſarios*, inquit Suetonius, *tunc primùm repertum, ne tabulæ, niſi pertuſæ, ac ter lino per foramina traiecto, obſignarentur*. Hoc autem ex Romani Senatus decreto fuiſſe ſancitum Paulus Iuriſconſultus affirmat, atque explicat etiam his verbis: *Ampliſſimus Ordo decreuit, eas tabulas, quæ publici vel priuati contractus ſcripturam continent, adhibitis teſtibus ita ſignari, vt in ſummâ marginis ad mediam partem perforatæ, triplici lino conſtringantur, atque impoſitum ſupra linum ceræ ſigna imprimantur; vt exteriores ſcripturæ fidem interiori ſeruent: aliter tabulæ prolatæ nihil momenti habent.* Sic ipſe.

In Nerone c. 17.

Lib. 5. Sent. Tit. 25.

Vtebantur porrò cerâ Aſiaticâ, ſicut frequens vſus iam eſt ceræ Hiſpanicæ. M. Tullius, *Hæc*, inquit, *quæ à nobis eſt prolata laudatio, obſignata erat cerâ illâ Aſiaticâ, quæ ferè eſt omnibus nota nobis: quâ vtuntur omnes, non modò in publicis, ſed etiam in priuatis litteris: quas quotidie mitti videmus, à Publicanis ſæpè, vnicuique noſtrûm.*

In Oratione pro Flacco.

Poſteà mos fuit, vt epiſtolæ Pontificum ac Cæſarum, & præſertim eorum diplomata, plumbeis bullis; litteræ verò ad familiares, annulis & cerâ ſignarentur.

De Offic. Ecclesiæ Constant. c.5.n.27. rentur. Ita Godinus adnotauit, Constantinopoli Præfectum sigillo, signasse cerâ & annulo tantùm eas litteras, quas Imperator ad Matrem, ad Coniugem, ad Liberos dabat; cùm quæ ad Despotas, ad Patriarchas, & ad alios Magnates scribebantur, eæ signarentur plumbeâ bullâ.

Demum nec illud omiserim, non fidei dumtaxat, sed secreti etiam significationem in sigillaricijs annulis fuisse. Sic admouit Alexander Magnus Hephęstionis ori sigillum suum, posteaquàm is clàm sublegerat Olympiadis epistolam; admonuitque, silentio arcana Regum tegi debere. *Plutar. in Fortunâ Alexandri.*

CAPVT X.

De Annuli sigillaricij vsu in re familiari.

VEreor, quemadmodum accipient multi id quod iam subdam; cùm vtique infamiam ingenij sordidi ac deparci afflare annulis videri possit. *Quæ fuit illa Priscorum vita*, inquit Plinius, *qualis innocentia, in quâ nihil signabatur? at nunc cibi quoque & potus annulo vindicantur à rapinâ: hoc profecerunt mancipiorum legiones, & in domo turba externa.* *Lib. 33. cap. 1.*

Fuerit nihilominùs intra laudem, obsignare armaria, horrea, penuaria, ex studio œconomiæ: in quem finem,

finem,ait Clemens Alexandrinus, etiam inter Christianos,vxori annulum à viro traditum esse; nec aliò spectat illud Plauti: *Lib. 3. Pædag. cap. 11.*

Obsignate cellas, referte annulum ad me. *In Casin. Act. 2. Scen. 1.*

At claudere & custodire annulo vilissima vtensilium, quod Parthis displicuisse in Vonone (quando ex Augusti domo, vbi diu obses fuerat,vocatus ad Regnum, secum Græcos homines, ingenio illiberali, adduxit Oeconomos Regiæ domus)insinuat Cornelius Tacitus. Obsignare item reliquias de mensâ, & raphanorum dimidias partes,vt loquitur Theophrastus,qui carpit hoc in homine auaro: nec cibos tantùm semesos, sed sal & condimenta ipsa condere, quod Plautus reprehendit in quibusdam Parcipromis, contra quos ita inuehitur; *Initio l. 2. Annal.* *Cap. de Obscœnit.*

Nam id demum lepidum est: triparcos homines vetulos, auidos, aridos *In Perf. Act. 2. Scen. 3.*
Benè admordere; qui salinum seruo obsignant cum sale.

hæc,inquam,præclarè erant sordida. Sed quid si addam,signari consueuisse vasa etiam vacua? libet referre illud Martialis:

Septem post calices Opimiani, *Lib. 9. Epigr. 88*
Denso cùm iaceam triente blæsus,
Adfers, nescio quas mihi tabellas,

Et dicis, Modò liberum esse iussi;
Zenas seruulus est mihi paternus,
Signa. Cras meliùs, Luperce, fiet:
Nunc signat meus annulus lagenam.

Quam nimirum exhauserat; & ideò ebrius signare Luperci tabulas recusabat. nisi tamen seruare annulo vini reliquias voluerit; ne illas famuli exsorberēt, qui ad id maximè captabant tempus, in quo herus foret temulentus. Sed citra omne dubium id affirmat M. Tullius de Matre suâ. *Sicut olim,* inquit, *Matrem meam facere memini; quæ lagenas etiam inanes obsignabat:* causamque addit: *ne dicerentur inanes aliquæ fuisse, quæ furtim essent exsiccatæ.*

Lib. 16. Epist. ad Tironem.

Paulò fuit honestius, sacculos pecuniæ munire annulis: eumque morem insinuat Plinius, dum narrat, interdum fulmine aurum, argentum, æs intus liquari, sacculis nullo modo ambustis, ac nē confuso quidem signo ceræ. Id autem fiebat, ne pecunia dolo immutaretur, ingererenturque nummi adulterini, exemptis optimis ac probatis. In eam sententiam Apuleius; *Ne fortè,* inquit, *aliquis istorum, quos offers, aureorum, nequam vel adulter reperiatur; in hoc ipso sacculo conditos eos, annulo tuo prænota; donec altero die, nummulario præsente, comprobentur.*

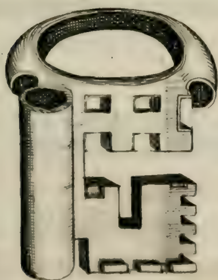
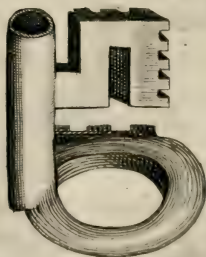
Lib. 12. cap. 13.

Lib. 10. Metamorph.

Sed

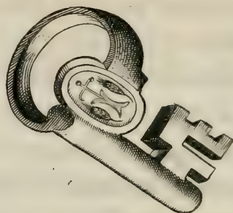
Sed Gylippus Lacedæmon nihilominùs, diſſuens inſernè ſacculos, ſubmiſſam pecuniam à Lyſandro ſurripuit, ſigillis intactis: nec patuit fraus, niſi poſtquam ſeruus indicium fecit; innuens Magiſtratui, multas noctuas cubare in Ceramico: id eſt, in heri tecto, & ſub tegulis (quas Græci appellant Ceramos) multos aureos nummos eſſe, qui Athenis icone noctuarum feriebantur. *Plutar. in Lyſand.*

Vt redeam ad annulos ſigillaricios; noſtro æuo hęc infamia eis ampliùs non irrogatur: quia ſunt tantùm fidei teſſera; neque arcas, cellas, lagenas ampliùs ſignant. Porrò inuentos in Batauis antiquos annulos, ferreos tamen, cum adiunctâ claui, ad vſum ſignandi aperiendique; Iuſtus Lipſius refert. & hæc illorum forma. *In Cõm. ad lib. 2. Taciti.*

Abra-

In Da-ctylotheca n.42. Abrahamus Gorlæus eius generis annulum alium reperit æreum, & cum gemmâ onychinâ; in quâ ſunt inciſæ ſpicæ duæ, atque in medio earum nauis gubernaculum. In manubrio verò Crux aſpicitur, vt ex icone eius apparet. Hi tamen plerumque non

ab annulariis, ſed à ferrariis fabris, nec tam ornatus causâ, quàm in miniſterium œconomiæ, vti reor, parabantur.

CAPVT XI.

In quemnam vſum gemmæ Annulis additæ fuerint.

QVando innocentior ætas erat, in ſimplici metallo, ſeu ferrum, ſeu æs, ſeu argentum, ſeu aurum eſſet, ſigilla figurabantur. Dein luxus, vt hoc multo

multò fieret pretiosius aut superbius, addidit annulis gemmas, non vt sicuti priùs spectarentur, & coronarentur auro, sed vt seruirent tamquam fidei tesseræ, atque iniuriam cæli vel scalpri paterentur. Cælatura eminentes, scalptura profundas rerum icones reddebat; neque gemmæ vlli luxus pepercit, excepto adamante, propter indomitam eius naturam. Sed hanc domuit tamen nostra ætas, & primus celebratur Iacobus Treccia Mediolanensis, qui gentilitia signa PHILIPPI II. Hispaniarum Regis mirâ prorsus arte in adamante sculpsit.

Abrahamus Gorlæus in Præloquio Dactylothecæ.

Venit in mentem hoc loco adamantis, quem Wolfangus Gulielmus, Neoburgi, Iuliæ, Cliuiæ, Montium Princeps Madriti MARIAE Austriacæ, PHILIPPI IV. Regis Hispaniarum sorori, donauit, ipso die Virginis Deiparæ per Nuntium sidereum olim in Nazareth desponsatæ. In quo adamante cùm esset imago eiusdem cælestis Internuntij, velut prouolantis ad suam legationem, ea dedit occasionem donum adhuc magis ornandi verbis & votis: significauit enim hic Princeps, se illud inprimis optare, vt Sponso Magno, inclyto & Regio (quem illa vtique iam habet) Cælestis Paranymphus eam pariter desponsaret.

Vt ad gemmas redeam; tres maximè idoneæ habebantur, vt fierent ex eis annuli ſigillaricij, nempe Achates, Onyx, & Sarda : nam hæ ceram non trahunt, pulcherrimeque imaginem exprimunt.

Arte ſcalpendi apud Græcos excelluit Pyrgoteles; à quo ſolo Alexander Magnus permiſit in gemmâ vultum ſuum formari. Romæ verò Dioſcorides pro ſigillis Auguſti ſcalptor nobilis fuit.

Annulis,& characteribus notisque eorum,in magiæ, veneficij, & veneni miniſterium aliquando veteres vſos eſſe,ſatis conſtat. Sic Demoſthenes venenum gerens in annulo præuenit Archiam Thurinum à Rege inimico miſſum,vt necem ei intentaret;& ſimili leto Annibal occubuit, antequàm Romanis ab Rege infido traderetur.

Denique ne abſoluam triſti exemplo eorum,qui tædio vitæ aut fortunæ aduerſæ inducti, auro & gemmâ ſe peremerunt : addam potiùs ſolitos olim, Magnates præſertim,amicis peregrè euntibus adeſſe comites; & hoc genus officij, dicebatur *ad annulos hærere.* Ita Conſtantino Magno laudi datum hoc fuit in Panegyrico, quòd digredienti ad annulos ſederit. atque etiam in Plinij Panegyrico leges: *Tenuis adhuc, & obſcurus, obtinenti Africam, comes hæſerat.*

DE

DE SYMBOLIS HEROICIS LIBER QVARTVS, ET IN EO DE NOTIS CLANDESTINIS.

AGEMVS iam de ratione loquendi, ſcribendique, ad quam ſecreti neceſſitas, & negati ſæpè aditus, hominem prudentem etiam ac probum poſſunt adigere.

CAPVT I.

Modus loquendi apud Veteres, ſine dictione, & ſcriptione.

VEteres aliquando, dum nihil dicerent, ſcriberéntve; ſatis tamen aperuerunt ſententiam animi. Tarquinius nihil filio, qui apud Gabios erat, nihil *Liv. Dec. 1.*

hil internuntio respondit ; sed virgâ in hortulo decussit summa papauerum capita : & filius mentem parentis assecutus, mox prima vrbis capita obtruncauit.

Clem. Alex. in Hierogl. Idanthura Rex Scytharum, extrema interminans Dario, qui Istrum traiecerat, murem, ranam, auem, iaculum, & aratrum ei dono misit. Id verò vnus è Tribunis Darij benignè interpretans, existimauit, Scythas Persis deferre Imperium ; & mure quidem habitationem, aquam ranâ, aue aërem, iaculo arma, aratro campos, omnemq; Regionem polliceri, Contrà ex Tribunis alius, coniicere se potiùs ait, Scythas ominari futurum, vt nisi Persæ, tamquam mures terram, tamquam ranæ aquam subirent, aut abuolarent in aërem tamquam aues, numquam euitarent Scytharum iacula; sed imò iis conficerentur, aut superstites, tamquam serui, agerentur ad stiuam aratri.

CAPVT II.

An modo eo loquendi vsa sit Aetas posterior.

ALiqui etiam ex magis recenti memoriâ, visi sunt ab hac parte Priscos æmulari. Buchardus Montmorentius, illustris Heros, qui in acie steterat in-

infracto animo, dum capeſſerent fugam alij; quadam die à conflictu, intrauit Aulam Philippi Primi Galliarum Regis, torquatus monili aureo, quod ceruina capita ita componebant, vt ante pectus ex illis canis penderet. Mouit verò Aulicorum ingenia nouum illud ornamenti genus: & fortaſſe iudicarũt aliqui, circumferri ab ipſo ſiluarum ſpolia, aut venationum trophæa. Regi tamen ſciſcitanti, reſpondit, notari torque illo Proceres, qui fuerant in prælio, ceruorum inſtar timidi, ac celeres ad fugam; dum ipſe manſerat, inſtar Moloſſi, ad cuſtodiam Regis. Placuit virtus; & vt facti recordatio iret in annos conſequentes, inſtituit Rex Ordinem militarem canis, cum torque ex capitibus ceruorum. *Philip. Moriceau.*

Boleſlaus Rex Poloniæ, vni ex Proceribus, qui fugiens, anſam exercitui dederat ſigna deſerendi, in pugnâ contra Ruſſos, ad Haliciam, pellem lepuſculi, colum, & fuſum, loco muneris, ſubmiſit; inuaſitque hominem confuſio tam vehemens, vt ſuſpendio remedium quæſierit. *Cromer. lib.6.*

Olim etiam Cretenſium lex, aut conſuetudo fuit, vt Magiſtratus iuberet, adulteros laneâ corollâ, tamquam molles ac mulieroſos, redimiri. *Ælian. l.12. Var. Hiſtor.*

Galeacius Sfortia, Princeps Mediolani, illudens

Paul. Iou. in Elog. Barthol. lib. 3.

ex licentiâ iuuenili Bartholomæo Bergomati, celebri militum Duci apud Venetos, tamquam exactæ ætatis bellatori, nec ſemper tamen cauto aut ſatis callido, vulpem antiquam, ſed in caueâ, donauit. Alter viciſſim tinunculum Galeacio miſit, compeditum loro, & inſtructum binis argenteis crepundiis; qualem, dum luſitant, pueri pro accipitre habent, exprobrans ingenij leuitatem, tamquam Principi, magnæ quidem fortunæ, ſed qui egregij Ducis haberet nihil, præter ornamenta, vel inanem pompam.

Iuſtinianus Genuenſis Hiſtoricus l. 6.

Ab eodem Galeacio Sfortiâ, Franciſcus Marcheſius Orator Genuenſis copiam ſermonis diu expetierat, vt nimium eius deprecaretur imperium, ac ne ſub eo Principe totam pateretur ſeruitutem Genua; quæ dediderat ſe Franciſco parenti dumtaxat, vt aduerſus inteſtina diſſidia haberet Tutorem ac Præſidem. Itaque excluſus aliquoties à Principis conſpectu, miſit ſaltem ei, dum erat in celebri epulo, intra argenteum vas, vulgarem herbam ocymum, quam Itali *baſilicam* vocant: & mox accerſitus, vt donum explicaret; dixit herbæ illius hoc ingenium eſſe, vt fragret ſuauiter, dum tractatur molliùs; ſed grauiùs oleat, ſi nimiùm prematur, atteratúrve. Genuenſes perinde, ipſi agenti leniùs amorem & obſe-

quium,

quium,ſed alia non tam grata ſpondere, duriùs tractanti. Et verò huic germini apud Italos, meritò eſt Regium nomen:quod germen,vtinam Reges ipſi,in hortulis ſuis ſererent , colerentq́ue ; ſed ita vt ſimul ab eo diſcerent regnare.

Adhæc Præpotenti cuidam in aulâ , & fermè alteri Seiano , amicus clauum ferreum in polubro argenteo miſit; vt fortunam ſuam figeret,retineretq́ue indulgentem ac propitiam , priuſquàm elaberetur: ſicuti poſtmodum elapſa, hominem conſtituit inter exempla illorum,qui in perniciem ſuam felices,formidare ſecunda & proſpera, aut numquam,aut ſerò didicerunt.

CAPVT III.

Modus alius diſsimulanter conſilia exponendi.

DVbitaui,prȩterire an proponere hunc modum etiam deberem ; quem vtique animaduerto interdum in flabellis vulgi, otium æſtatis ventilare; interdum (quod deterius eſt) lenocinari amatoriæ quorumdam veſaniæ.

Riſum vix teneas , ad aliquorum in hoc genere ineptias : vt exprimeretur hoc nomen BARBARA , fuit,

fuit qui barbam & ranam dimidiam pinxerit: nam in his natura & vis rerum non ſpectatur, ſed vocabulorum ſonus, quem compoſuerint ſyllabæ, nunc nexæ inuicem, nunc diſiunctæ. atque hoc refert Ludouicus Dominicus.

Alter, vt ſcriberetur LVCRETIA, figurauit lucum & aliquot retia, cum gerulo, qui humeris ianuam exportaret. Debuit porrò id in Inſubriâ confictum eſſe; nam ibi ianua VS vocatur. Sic ademptâ eâ ſyllabâ; quod anteà fuiſſet LVCVS RETIA, erat LVCRETIA. Hoc Paulus Areſtius commemorat.

Procabatur alius nobilem puellam in Hiſpaniâ ex Reginæ Gynæceo, quam ſperabat riualis eius nobilior, & opulentior. Vt huius verò nuptias illa reſpueret, admonebat icone auis, in inſertę galeri redimiculo: quæ auis, Hiſpanico idiomate, vocatur *anadinō.* Cùm verò Anna eſſet puellæ nomen, ſenſus erat, ANA DI NÒ: id eſt, Anna, dic te nolle riualem meum.

Quidam alteri quærenti, cur amicitiæ renuntiaſſet, loco reſponſionis, tranſmiſit vnionem gemmam, & pronubum annulum, ſed fractum. Vocatur ab Italis vnio, PERLA; & nuptialis annulus, FEDE, propter copulatas coniugum in eo dexteras: & fuit perinde,

inde, ac si diceret; PER LA FEDE ROTTA. hoc est, Deserüi amicitiam, quia tu fidem fregisti.

Feminæ Principi, quæ appellabatur nomine Italico BIANCA, Aulicus nescio quis, hoc fidelis obsequij schema in spirâ galeri ostentabat: cereum nimirum ex auro, sed encausticè album. Si autem tres primæ syllabæ eius separarentur, id quod esse videbatur CANDELA BIANCA, seu cereus albus; fiebat. CAN DE LA BIANCA; id est, canis semper fidelis erga Principem Blancam.

Cœnanti Pontifici Clementi VII. adstabat inter nobiles alios Bononiensis quidam Eques, & Poëta, ferens in redimiculo galeri gemmam achatem, in eâque iconem festi Pentecostes. Pietatem id consilij dedisse, credi poterat, & cupere hominem Poëtam, linguas de cælo igneas; vt diceret etiam ipse: *Paul. Iouius in Dial. de iis Symb.*

Est Deus in nobis; agitante calescimus illo.

At Pontifici causam roganti longè aliud respondit, affirmauitque, vti se Symbolo illo incepisse, postquam sumptibus magnis adspirauerat frustrà ad puellæ primariæ nuptias: exprimi autem dixit voce illâ PENTECOSTE, Pœnitere & constare sibi hoc admodum carò. Responsio inopinata tanto excepta est plausu, vt Pontifex ipse, alioqui moribus grauissi-

mis, ex cœnâ nondum absolutâ præ risu confestim abierit.

Annibal Carus, clarus vir in omni eruditione, cuidam rusticulo, sed benè nummato, & qui ad stemma nobilium anhelans, petierat sibi posterisq; insignia familiæ, iudicauit hæc tria congruere posse, vtpote homini quem agricultura fecerat locupletē, Grana frumenti seu segetem, vitem, & vnam pyrum. Porrò ea nomina si coniungantur, sonant ferè *Gran Vitupero*: & videbatur sanè grande vituperium, vnius rustici manus paganas, quæ ad stiuam & ad ligonem diu obcalluerant, velle arripere statim nobilitatem.

Hippolytus Senior, Cardinalis Estensis, persuasurus, vt maturè omnia ac tempore idoneo fierent, pinxit falconem auem, constringentem falculis partem illam Horōlogij, quæ agmine perpetuo cietur, & quam Itali appellant TEMPO: quasi diceret; FAL CON TEMPO. id est, Ea quæ agis, agas cum tempore, & succedent ex voto.

Didacus à Gusman, significaturus, negotium quod susceperat, è sententiâ non fluere, maluâ vsus est; & sensus fuit, MAL VA: Malè res cedit.

Ferdinando etiam Regi Castellæ, Isabella vxor

&

& Regina, dum erat in profectione, ad quam minùs afficiebatur, fertur in campis oſtendiſſe maluam; & rogaſſe, num audiret, quid germen illud ſucclamaret: inſinuaſſe autem, perſonare vndique MAL VA: & tum Rex, veluti malè auguratum, iter illud abrupit.

Sed characteres aliquando, atque integras voces, iis notis locutionis clandeſtinæ miſcuerunt. Sic in Comœdiâ Pantomimus, illudens Thraſoni, colligenti ex omni re vaniſſimè gloriam, & ſeſqui-Herculem agenti, inſignia obtulit; in quibus canis, carrus, littera T, & vinea eſſet: eique ſuo idiomate ſplendidè ita imprecatus eſt, CANCAR TE VEGNA; id eſt, cancer morbus te inuadat, penitusq́ue exedat odioſam iſtam vaniloquentiam tuam.

Nobilis vir, ludis publicis, de equi ſternacis ephippio excuſſus, rediit poſtridie in eamdem arenam cum lugubri inſtructu armorum, nigris nimirum phaleris, haſtâ, clypeo, & criſtis omnino atris: niſi quòd ſplenderet, in ferali clypeo, caſci vnius argentea figura; quæ litterâ maiuſculâ O inſcribebatur. Feſtiui hominis ingenium excitauit multos, ſi quomodo explicare Symbolum poſſent: nemo tamen aſſequi potuit quod erat: nimirum hominem,

adhuc pridiani infortunij memorem, exclamare, ò CASO DVRO! ô casum acerbum ac durum!

Nubilem puellam procus aliquis, gemmam ipsi cognominem, & adiectam ei gemmæ paruulam soleam ex corio, cum interpositâ litterâ T, gestans in galero, ita compellabat: MARGARITA, TE SOLA DI COR AMO. id est, Margareta, te solam ex corde amo. nam solea ex corio Italicè vocatur SOLA DI CORAMO. Tum riualis eius, retentâ gemmâ, & litterâ T, soleam auream fecit; ac fuit sensus, MARGARITA, TE SOL' ADORO, id est, te solam adoro: atque huius insania, ad idololatriam trahens amorem, ceteroqui honestum ac nuptialem, si æstimare sit vtrumque Symbolum, censuram mèretur; quâ necesse sit aurum corio postputare.

Sed multò æquiùs oporteat execrari amentiam feminæ, quæ per annulum questa se ab amasio deseri, in palâ foris adamantem falsum aptauerat, & in circulo annuli characteres intus Hebraicos scripserat, vt hæc sententia redderetur: DI AMANTE FALSO, PERCHE MI HAI ABANDONATO? id est, Dic ficte amice ac simulate, cur me deserüisti? Adamas enim Italicè appellatur DIAMANTE.

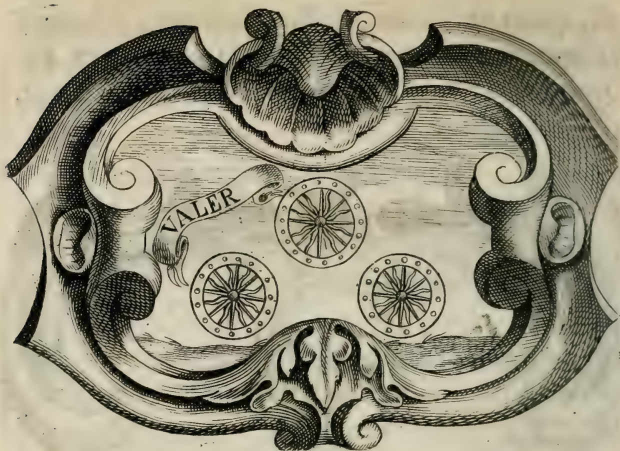
Sed vt prodeat aliqua huius generis latebra honestior,

neſtior, & prorſus Heroïca; venit in mentem clypei, quem præ ſe fert, in Bracciani arce, Virginius Vrſinus, cum inchoatâ eâ ſententia, LA VIRTV FA. Quoniam autem hæc inſcriptio eſt circa Germen

ſemper viuum, vt vocant, erit ſenſus; Virtus efficit, vt quis famâ & gloriâ ſemper viuat. LA VIRTV FA SEMPRE VIVO.

FERDINANDVS IV. Rex Legionis & Caſtellæ, quo die ſuos educere in aciem conſtituerat, adhortatus eſt, vt fortiſſimè dimicarent, propoſito vexillo

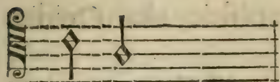

aut clypeo, in quo diademata erant, cum adſcriptâ voce Hiſpanicâ VALER: & ſententia hæc fuit, DIA DE MAS VALER; nempe dies adeſt, in quo maximè, ſi vnquam aliàs, eſt ſtrenuè dimicandum.

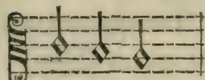
Vt admiſceam quoque Muſices aliquam harmoniam; quoniam de conſtituendo Rege Romanorum aliquando fruſtrà actum fuerat, quidam tractationem eam omnem ita complexus eſt.

Erat qui Cæſari tunc imperanti ita ſuadebat, vt Regem diceret:

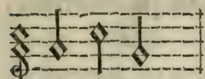
id eſt,

 id eſt, FA RE; Fac Regem.

Erat, qui Regnum peteret, & is priori accinebat:

 hoc eſt, FA MI RE; Fac me Regem.

Cæſar ipſe ita excipiebat:

 nempe MI SOL RE; Ego ſolus Rex.

Demum iis notulis, alius ſubſcripſit verba, in hanc ſententiam: *Nobiles Cantores ij non ſunt concordes.* & reipsâ ſimul modulatè non cecinerunt: quia Regem dicere, alium à ſe, Imperator recuſauit.

CAPVT IV.

De Veterum ſcriptione clandeſtinâ.

VT omittam, quod inſinuauit Ouidius verſiculo illo,

Nil opus eſt digitis, per quos arcana loquaris;

quæram in præſentiâ, quonam pacto priſci homines, ſcribendo, fidem ſecreti cuſtodierint.

Aliquando, quæ ij exararunt, legi non poterant; niſi ſuper ſcriptionis occultæ notas, loco atramenti aliquid

aliquid ſpargeretur. De quo artificio, idem Ouidius ita meminit:

Tuta quoque eſt, fallitque oculos è lacte recenti
Littera : carbonis polline tange ; leges.

Idem præſtat Tithymalum, herba lactaria, quam vocant alij lactucam caprinam. *Narrant*, inquit Plinius, *lacte eius inſcripto corpore, cùm inaruerit, ſi cinis inſpergatur, apparere litteras : & ita quidem alloqui maluerunt, quàm codicillis.*

Lib. 26. cap. 8.

Vis eadem eſt lactis ficulneæ ; quo vtique inſcriptis humeris, mittebantur ſerui ad abſentes amicos: ne in viâ, quæ ſcripta fuerant, ipſimet legerent.

Agellius l. 17. c. 9.

Profundior latebra, & obſcurior fuit ; quâ Hiſtieus, in Perſiâ apud Darium agens, arcana neſcio quæ Ariſtagoræ in Aſiâ nuntiauit. Siquidem vernæ ſuo, diu ab oculis ægro, ſpecie medendi, capillum deraſit ; & cutem iis inſcripſit, quæ cupiebat amico eſſe manifeſta. Deinde domi eum attinuit, donec rurſus capillatus, in Aſiam mitti poſſet. Ibi Ariſtagoræ ſignificauit, heri deſiderium eſſe, vt ipſe etiam venienti capillum reſecaret. Is ergo interpretans hoc fruſtrà non exigi, morem geſſit ; legitque in eius capite abſconditos admirando conſilio characteres.

Item Pœnus quidam, vir illuſtris, pugillaria noua, ceràque nondum illita, inſcripſerat iis quæ optauerat clanculum legi; mox eadem obducens cerâ, ad amicum, quaſi tabulas ſcripturæ primùm aptatas, ſubmiſit. Tum ceram omnem ille, conſcius ſecreti, exterſit; & in codice litteras incolumes ſublegit. *Agel. ibidem.*

Attamen aliquando ipſa ſcriptio palàm erat; ſed litteræ locum & poteſtatem alienam occupabant. Tales ambages repertæ ſunt, in libris Epiſtolarum Caij Cæſaris ad Caium Oppium, & ad Balbum Cornelium, qui res ipſius abſentis procurabant; nec in totâ tamen paginâ, ſed vbi magis ſecreto opus videbatur. Porrò ea erat teſſera, vt ſedem primæ litteræ quarta littera inſideret, & ſic deinceps fieret mutatio in hunc modum: *Agell. ibidem.*

a	b	c	d	e	f	g	h	i	l	m	n	o	p	q	r	s	t	u	x	y	z
d	e	f	g	h	i	l	m	n	o	p	q	r	s	t	u	x	y	z	a	b	c

Quocircà Caius Cæſar, ſi ſcribere voluiſſet illud: IACTA EST ALEA, TRANSIVIMVS RVBICONEM; vſus fuiſſet iis characteribus: NDFYD HXY DOHD, YVDQXNZNPZX VZENFRQHP.

Auguſtus verò, vt per latebram ſcriberet, ſecun-

dam litteram pro primâ, & ſic deinceps alias variauit:

a	b	c	d	e	f	g	h	i	l	m	n	o	p	q	r	s	t	u	x	y	z
b	c	d	e	f	g	h	i	l	m	n	o	p	q	r	s	t	u	x	y	z	a

Atque ita vt ſcriberet, FESTINA LENTE, immutaſſet characteres in hunc modum, GFTVLOB MFOVF.

Rationem aliam Lacedæmonij excogitauerant, in quâ retinerent ordinem litterarum, & impedirent nihilominùs, ne manarent cõſilia. Surculos enim duos, ambos teretes ac pares, aptabant, vt ex eis alterum Senatus, alterum Imperator ſeruaret in expeditionibus bellicis. Quoties autem ſecretiora ſcribere opus foret, Senatus ſurculum ſuum tegebat tenui loro, ſæpiùs circumducto, ita vt omnino partes eius coïrent: & tunc epiſtola, per tranſuerſas iuncturas exarabatur à ſummo ad imum, lorumque exemptum Imperatori mittebatur; neque verò ſparſi apices in partes diuerſiſſimas, prodi ſecretum patiebantur. Imperator poſteà lorum ſurculo æquali circumponens, litteras colligebat rurſus, & epiſtolam legebat.

Cal. Rodig. lib. 9. cap. 23. De Pythagoræ ſpeculo, & ſanguineis notis in eo impreſſis, quas in orbe Lunæ à tergo alius legerit, nihil attinet dicere; quoniam à fabulis & à præſti-

giis

giis abſtinere calamum, & proſequi vera, propoſuimus.

CAPVT V.

Quanam ſcriptione clandeſtinâ vtatur noſtra Aetas poſterior.

NImiùm fortaſſe coli hanc artem in noſtro æuo, queri poſſemus: & quod ad notas priores ſpectat, quæ aſpectum ludunt, videtur ad eas propemodum papyrus inuenta eſſe. Ita ſi alumen reſolues aquâ, & papyrum inſcribes; poſtquam hæc inaruerit, nullæ apparebunt notæ: ſed mox fient conſpicuæ, vbi epiſtola immaduerit intra purum laticem.

Ad ignem contrà leges, quæcumque pomi citrij, aut medici, aut cæpæ, aut omnium ferè acrium ſucco ſcripſeris: quòd ſi hoc egeris ſucco vuæ acerbæ, ſcriptura ante ignem referet eum colorem, quem vua maturior in vite habuiſſet; at quæ ſcripſeris ſale Ammoniaco, aquæ mixto, ad ignem nigros characteres ea repræſentabunt.

Si eadem papyrus aceto, adipe, gummi, aut lacte ficulneæ exaretur; oſtendet literas ſolùm aſperſa, vel exuſtæ paleæ, vel chartæ, vel carbonis polline: idem-

que eueniet in ſcyphis aut vitreis aut cryſtallinis, ſi ſcribantur gummi Arabico, intra aquam reſoluto.

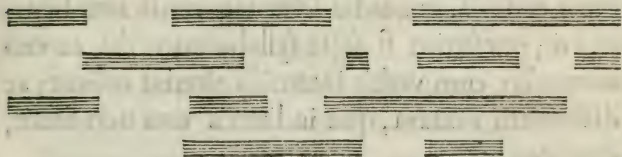
Adhæc hirci adipe lapis inſcriptus, & in acetum aliquamdiu merſus, characteres anteà occultos exhibebit adeò manifeſtos, vt extare & quaſi ſculpti eſſe videantur.

At cùm ſcriptura ſe prodit quidem, ſed celat tamen ſententiam, tot iam ineuntur clandeſtinæ ſcriptionis artes ac formulæ (ſiue ex litteris, ſitu earum variante, ſiue ex numerorum notis id fiat) quot recenſere nemini vni liceat.

Teſſeram excogitauit nouam tutiſſimamq; Erycius Puteanus, clariſſimus Vir, & veræ elegantiæ Louanij Præſes: & poſt Epiſtolas, inſtar corollarij, edidit ſchema ſuæ huius Cryptographiæ. Cauta inprimis, & ſurculo Lacedæmonum non abſimilis, mihi videtur norma ea ſcribendi, in quâ vti characteribus ordinariis liceat; ſed interſcribenda ſunt alia quæ ſenſum abrumpant, & quæ ab amico, cui mittitur epiſtola, legi non debeant, verùm vti parerga, quippe ad verum ſenſum occultandum tantummodò vtilia, præteriri. Schema duplex paretur, habeatque intercisa in lineis ſpatia, nunc maiora, nunc minora, ſed ex æquo tamen, vt ſimillimum ſchema

vtrumque

vtrumque ſit; & alterum is,qui ſcripturus eſt, retinebit,alterum amico abeunti tradet. Cùm erit ſcribendum, membranæ aut paginæ ſchema ſuperponetur; & vbi abſciſſa interualla papyrum oſtendēt, ibi ſcribentur ea,quæ legi ab amico debuerint.Spatia poſtmodum alia, ſchemate ſublato,ſuppleri verbis poterunt,quæ ſententiam diuerſam alteri cuiuis epiſtolam intercipienti propinent. Ita ſi fuerit hoc

ſchema; tum ex ciuitate obſeſsâ, in hunc modum ad eos, à quibus liberationem ſpero, diſſimulanter ſcribam:

Nobis Hoſtis contemptui eſt ad ludibrium vſque: muros ipſe verberat tenuiter: nos econtrà illos fortiſſimè tuemur. Etiamſi tu cũ nouis copiis huc non veneris,omnes victores,aut inuicti futuri ſumus.

Vera tamen ſententia epiſtolæ illa erit, quam alterum ſchema, ſcripturæ ſuperpoſitum, per abſciſſa ſpatia linearum, quaſi per feneſtras aperuerit, nempe:

Hoſtis eſt ad
muros tenuiter nos illos
tuemur ſi tu non
veneris,omnes uicti ſumus.

Sicut autem, qui caruiſſet altero,id eſt ſimili penitus ſurculo, legere Lacedæmoniorum epiſtolam nequiuiſſet,tametſi artem non ignoraret: ita nec legetur epiſtola, quamdiu ſchemate ſimili non licuerit vti; præſertim ſi ſecta ſyllabatim verba ex vno interuallo, cum verbis interualli alterius coëant; ac dictionem nouam, quæ in litteris tota non fuerit, componant.

Similem alium modum eidem ſurculo ſuggeſſit Erycius Puteanus, dum Louanij nuper ei aderam: nempe vt ſupra bacillos duos litteræ omnes,manente aut variante ordine, diſponantur iiſdem omnino ſpatiis: tum alterum bacillum retineat in ciuitate amicus, alterum efferat amicus alius, qui ab eo digreditur.Si ſecretò ſcribere oporteat,ſumetur album filum, & ab initio bacilli extendetur vſque ad primam litteram, ex quâ epiſtolam libuerit auſpicari; tum nodulo ibi facto, aut impreſsâ tenui notulâ atramenti, hinc rurſus filum ducetur ad ſecundam litteram,

litteram, & ſic deinceps. Filum poſteà inſtar glomi amico ſubmittetur, & is eo epiſtolam requiret, legetq́ue vniuerſam in bacillo ſuo.

Vt modum alium etiam proponam atque expendam, luſit ingeniosè Famianus Strada Magiſter meus (in eâ Proluſione Academicâ, in quâ vel vnus eius genius omnium Poëtarum felicitatem aſſequi videtur) dum Lucretij ſtylum imitans, rationem quamdam alloquendi abſentes amicos, abſque epiſtolis & abſque internuntiis,ita deſcripſit:

Magneſi genus eſt lapidis mirabile: cui ſi
Corpora ferri plura, ſtylosq́ue admoueris, inde
Non modò vim,motumq; trahēt,quo ſemper ad Vrſam,
Quæ lucet vicina polo, ſe vertere tentent:
Verùm etiam mirâ inter ſe ratione modoq́ue,
Quotquot eum lapidem tetigere ſtyli, ſimul omnes
Conſpirare ſitum motumq́ue videbis in vnum.
Vt ſi fortè ex his aliquis Romæ moueatur,
Alter ad hunc motum,quamuis ſit diſſitus longè,
Arcano ſe naturai fœdere vertat.
Ergo age; ſi quid ſcire voles, qui diſtat, amicum,
Ad quem nulla accedere poſſit epiſtola: ſume
Planum orbem, patulumq́ue, notas elementaq́ue prima
Ordine, quo ſcribunt pueri, deſcribe per oras

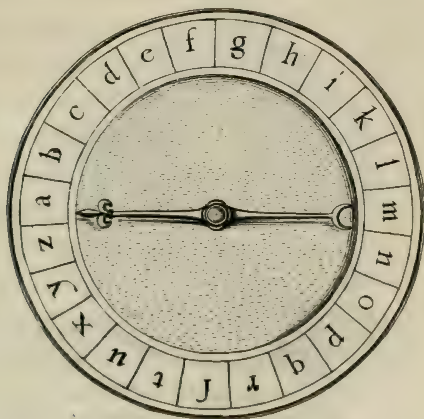
Extremas

Extremas orbis, medioque repone, iacentem,
Qui tetigit magneta stylum; vt versatilis inde
Litterulam quamcumque velis, contingere possit.
Huius ad exemplum, simili fabricaueris orbem
Margine descriptum, munitumque indice ferri,
Ferri, quod motum magnete accepit ab illo.
Hunc orbem discessurus sibi portet amicus,
Conueniatque priùs, quo tempore, queisve diebus
Exploret; stylus an trepidet, quidve indice signet.
His ita compositis, si clàm cupis alloqui amicum,
Quem procul à tete terrai distinet ora;
Orbi adiunge manum, ferrum versatile tracta.
Hîc disposta vides elementa, in margine toto:
Queis opus est ad verba notis, huc dirige ferrum;
Litterulasque, modò hanc, modò & illam, cuspide tange:
Dum ferrum per eas, iterumque iterumque rotando,
Componat singillatim sensa omnia mentis.
Mira fides; longè qui distat, cernit amicus,
Nullius impulsu, trepidare volubile ferrum,
Nunc huc, nunc illuc discurrere. Conscius hæret,
Obseruatque styli ductum, sequiturque legendo
Hinc atque hinc elementa: quibus in verba coactis,
Quid sit opus, sentit, ferroque interprete discit.
Quin etiam, cùm stare stylum videt; ipse vicissim,

Si

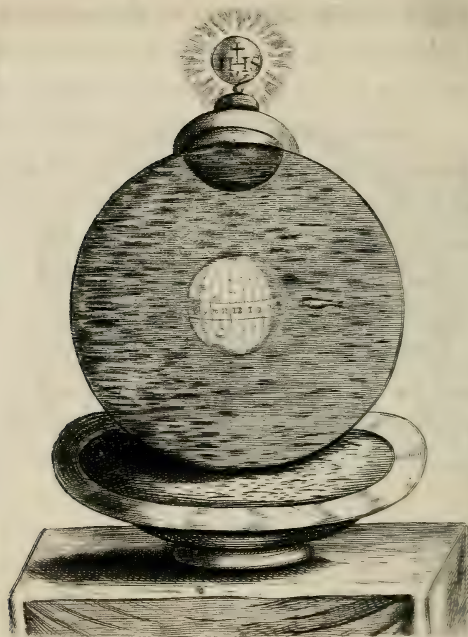
Si quæ reſpondenda putet, ſimili ratione,
Litterulis variè tactis, reſpondet amico.

Superuacanea videri poterit figura huius commenti: ſed eam adiiciam tamen, vt ab aliis queat conferri cum ipſo carmine, in quo idem commentum ad-

eò graphicè deſcribitur. Si res hæc ad Philoſophiæ ſeueriorem trutinam vocetur, quidnam erit ſentiendum, aut definiendum? Scio magnetis lapidis effecta prorſus admiranda eſſe, atque ex illius virtute prodire ſemper aliquid noui. Sic Leodij nuper, in

Collegio Anglorum noſtræ Societatis, P.Franciſcus Linus, Magiſter Matheſeos, excogitauit feliciſſimè

orbem, qui intra phialam in circumfuſæ aquæ centro (ſicut in circumfuſo aëre tellus) hęret ſecreto ſuę molis

lis libramento. Sed conuerſionem cęli tamen ab Ortu in Occaſum, arcanâ vi, & veluti quodam amore, conſectatur, ſpatioq́; viginti quatuor horarum omnino circumagitur. Piſciculus intereà indicis loco eſt, & quaſi nandi peritus, ac libratus pondere ſuo, prætereuntes horas veluti admirans deſignat roſtro, easq́ue oculis defixis intuetur. Motâ phialâ, ſi aquæ impetus detur, mox iter ſuâ ſponte orbis releget; penitusq́ue ratio temporis conſtabit, poſtquam tranquillitas redierit. Indicem quoque in phialâ conſtituas, & indicabit perinde horas. Sed & Solem finge in eodem orbe; verum Solem in Ortu, Meridie, Occaſu ſequetur: atque adeò è ſede ſuâ excuſſus, requiret illicò & repetet ſtationem ſideri conſentaneam. Tantùm plus nimio adproperabit, quia neſcit amor tarditatem: nihilominùs, dum aliquoties tranſiliet, reſilietq́ue, demum obtinebit locum, ex quo citra errorem, Solis comes denuò ibit.

Vt redeam ad modum propoſitum alloquendi amicos abſentes, cùm fatear, vt dixi, magnetis vim admirandam eſſe, fictum id & inane commentum iudico: atque eadem ſententia eſt Nicolai Cabei Scriptoris noſtræ Societatis; qui oſtendit apertis rationibus, nec ſponte magnetem præterire vm- *De Philoſoph. magnet. l. 4. c. 10.*

quam mundi latus,ad quod ſemper rapitur; nec ferreas acus, ſpatiis regionum diſſitas,eâ vi eoq́ue conſenſu poſſe inuicem agere ſeu moueri. Alioqui commoda eius inuenti, Petrus Bembus,vti à Pontificijs epiſtolis fuerat, commendaſſet meritò in iis verſibus:

In eadem Famiani Proluſione.

O vtinam hæc ratio ſcribendi prodeat vſu!
Cautior & citior properaret Epiſtola, nullas
Latronum verita inſidias, fluuiosq́ue morantes:
Ipſe ſuis Princeps manibus ſibi conficeret rem:
Nos ſoboles ſcribarum, emerſi ex æquore nigro,
CONSECRAREMVS CALAMOS MAGNETIS AD ORAS.

CAPVT VI.

De Indiciis varijs tempore belli.

De Milit. Rom. l.5. Dialog.9.

MIratur Iuſtus Lipſius, nunc ignorari vel negligi indicia illa, quorum vſus olim in bello fuit; vſurpari verò alia minùs certa, & magis moleſta.

Suidas ait, Phryctos vocari à Græcis, faces è ligno; quas miles circumferebat per mœnia, vt ſignificaret,hoſtes an ſocij aduenirent: ſed eo diſcrimine,

vt

vt quando aderant ſocij, faces quietas oſtentaret; quando ingruebant hoſtes, quateret eaſdem agitaretque.

Scipio ad Numantiam, conſtitutis & diuiſis caſtris, præceperat Tribunis, ſi quam ſtationem inuaſiſſet hoſtis, hoc interdiu rubro panno in haſtâ, & noctu igne indicarent. *Appian. in Ibericis.*

Vegetius etiam ait, vſitatum id fuiſſe, vt quando erant ſeparatæ legiones, ſignificatio fieret fumo per diem, & per noctem flammis.

Omitto vaſa, & ſuberis beneficio in eis natantes ignes, inſtar lampadarum; qui nimirum manante & ſubſidente aquâ depreſſi, ſociis abſentibus patefacerent, quæ ſcire ipſos intererat: nempe aſſultare in campis equitem, aut adeſſe pedeſtres & graues copias, aut claſſem hoſtium appelli, aut annonam importari. Omitto, inquam, hæc vaſa, & eos ignes: quia Polybius ipſemet fatetur, ea fuiſſe inutilia; cùm non *Lib. 10.* poſſent indicare, niſi tantùm illa, de quibus anteà conuenerat. Secùs alia inopinata, vt ſi conſpiraſſent ad defectionem ciues, ſi fuiſſent diſcordes Duces, ſi horrea conflagraſſent, indicare non potuiſſent.

Cleoxenes & Democritus excogitarunt modum *Polyb. ibidem.* omnia exprimendi, accenſis funalibus: quod vt fieret,

ret, tabellæ duæ ſimiles erant parandæ, & in eis ita diſtribuenda elementa, vt horum eſſent quatuor claſſes; atque rurſus in ſectiones quinas claſſis quælibet diuideretur.

a	f	m	r
b	g	n	s
c	h	o	t
d	i	p	u
e	l	q	x

Si alteram tabellam itaque ij qui obſiderentur, alteram ij habuiſſent, à quibus auxilia ſperabantur, tunc debuiſſent diſponi accenſæ faces à dextris quaternæ, vt claſſes litterarum, à ſiniſtris verò quinæ, vt litterarum ſectiones monſtrarentur. Quocircà ſi momentum aderat, in quo adoriri collatis viribus circumuallationem hoſtium obſeſſi & ſocij decreuerant; obſeſſi ſociis dixiſſent, VENITE, attollendo primùm à dextris quatuor faces, ac totidem à ſiniſtris, vt fieret V. mox à dextris vnam facem, & à ſiniſtris quinque, vt E. haberetur: tum à dex-

dextris tres, & à ſiniſtris duas, vt exprimeretur N. poſtmodum à dextris duas, & quatuor à ſiniſtris, vt notaretur I. dein à dextris quatuor, & tres à ſiniſtris, vt T. formaretur; demum à dextris vnam, & à ſiniſtris quinque, vt clauderet dictionem littera E.

Id ſuccederet quoque interdiu noctuque, ſi nolæ duæ, ſono diſpares, litterarum claſſes & ſectiones eodem modo enuntiarent: nam faces interdiu non apparent, & noctu à ventorum flabris extingui poſſunt.

Quin etiam quia excitatus de induſtriâ clamor militaris, poſſet æris Campani ſonum confundere, ne à ſociis abſentibus audiretur; conferent ad eumdem vſum tubi papyracei, farti puluere pyrio; ſi eâdem lege, ac de facibus dictum eſt, vel à dextris, vel à ſiniſtris vibrentur totidem, quot faces, ſublatæ hinc atque illinc, claſſes aut ſectiones litterarum indicare alioqui potuiſſent: ac per eos tubos accenſos noctu fiet ſignificatio, ſeu ventus fuerit, ſeu ſtrepitus.

Vt ad faces redeam, quinque adhuc ſat erunt ad arcanam locutionem; ſi in hunc modum litteræ diſponantur, atque inſuper ſi ita ipſæmet faces vario

a	e	i	o	s
b	f	l	p	t
c	g	m	q	u
d	h	n	r	x

rio flexu & motu agitentur. Vna enim fax erecta erit A. depressa erit B. vibrata in dexteram erit C. in læuam reflexa erit D. Sic binæ faces dabunt E. F. G. H. ternæ verò I. L. M. N. quaternæ item O. P. Q. R. quinæ demum S. T. V. X. Quinque igitur faces in dexteram motæ, duæ sublatæ, tres in sinistram flexæ, tres item elatæ, quinque depressæ, & rursus duæ sublatæ, dicerent sociis, VENITE.

Quòd si suspicio suboriatur, ne hostis posteà obseruet loquentes; tunc, vt non emanent consilia, litteræ in sectionibus ordinentur aliter ac fit in Alphabeto, & sociis detur tabella cum simili litterarum partitione: atque ita tutior erit latebra, hostisque omnis industria eludetur.

CAPVT

CAPVT VII.

Modus transmittendi epistolas tempore belli.

AVes tabellariæ, ac per cælum euntes nuntij, obsessis in omni ætate vsui fuerunt. Sic Hircius Consul scripsit ad Decium Brutum, dum is ab Antonio Mutinæ obsideretur. Et ideò, *Nihil vallum,* inquit Plinius, *& vigil obsidio, atque retia amne prætensa profuere Antonio, per cælum eunte nuntio.* Sic obsidentibus Christianis Ptolemaidem, quia Saladinus epistolâ columbulæ alligatâ, hortabatur obsessos ad constantiam, & vt suppetias expectarent, auem interceperunt nostri, ac mox dimiserunt cum litteris aliis contrario argumento scriptis; quocircà illi, desperatis auxilijs, deditionem fecerunt. Sed Iustus Lipsius de Tyro id narrat. Nuper etiam, Siluam-Ducis columbæ aliquoties (ad vicinos pagos priùs delatæ intra caueam) sunt regressæ cum litteris. Et in eum finem conducit, tempore pacis, ac re tranquillâ, vel etiam imminente obsidione, illas exportare identidem, & condocefacere vt ad nidulum redeant.

Varro ait, Patresfamilias consueuisse olim, cùm per vrbem itarent, mites & domesticas eas aues secum efferre, vt nuntias cum tabellis domum remitterent, & quid facto opus, indicarent.

Marrhes Ægyptius Rex cornicem cicurem habuit, eâque tamquam fideli tabellariâ diu est vsus; vt curauerit propterea mortuam sepeliri honorificè, ac tumuli honore ipsam etiam decorauerit.

Demum hirundines quoque instrui possunt, vt vltrò citroque codicillos ferant. Aiunt tamen, aues has omnes, militum clamore, & castrorum barritu, detrahi è cælo, non tam hiante aëre, vt reor, quàm strepitu magno pauefactas. Fortasse ideò quæsiti olim fuerunt alij per cælum euntes nuntij, qui absque eo metu vel periculo epistolas certiùs perferrent. Hæ nimirum erant vibratæ in ciuitatem obsessam sagittæ: seu quæ inscriptum haberent, quid spei superesset; quo pacto Cleomenes Lacedæmonum Rex, militibus suis mandauit, vt coniicerent ad Socios obsessos tela cum hac Epigraphe: VENIO, VT VRBEM ASSERAM IN LIBERTATEM: seu quæ ferrent alligatam epistolam; neque aliter Cæsar spem fecit liberationis Ciceroni à Gallis obsesso: nam intempestâ nocte iussit, vt miles propiùs ad mœnia

suggre-

ſuggrederetur, & iaculum immitteret, cum epiſtolâ in hanc ſententiam, CAESAR CICERONI FIDVCIAM OPTAT, EXPECTA AVXILIVM: & reipsâ vrbem paullò pòſt liberauit.

Poſſent iam quoque tormentorum miſſiles globi, ſecti in partes duas vt epiſtolam includant, & clauſtro idoneo dein conſtricti, ad deſtinatum locum traiici; nempe intra ſociorum caſtra, vel ab iis in foſſam & pomœrium ciuitatis obſeſſæ; vt accepti apertique arcana enuntiarent: neque ars vibrandi eos abſque damno & abſque iniuriâ, deeſſet.

Sed ne omnino prætercam euntes etiam itinere terreſtri tabellarios; quid ſi canes conſuefierent, vt abditas in collaris corio epiſtolas ferant? Apti ſunt certè ad eam ſolertiam: cùm narret Iuſtus Lipſius, canem fuiſſe Louanij, qui epiſtolas heri ſui curſim inde Bruxellas perferebat, referebatque reſponſa, eodem die. *De ſolertiâ canum.*

Addámne receptos in hominum viſcera codicillos, & perlatos ita occultè, vt fruſtrà fuerit omnis induſtria hoſtium excutientium penulam, imò ipſam interulam, tabellarij? Globulos ex ære graui Medici præſcribunt pro voluuli curatione, vt hi nimirum accepti ore, & tranſmiſſi in aluum, internodia, qui-

bus letalis ille morbus ilia interſtringit, euoluant, ac ſoluant pondere ſuo. Conſtans fama eſt, eiuſmodi globulos argenteos, ſed ita aptatos, vt reſerari poſſent, & epiſtolam intus continerent, non ita pridem, dum Rupella & Traiectum obſiderentur, datos latori deglutiendos; eiq́ue iniunctum, vt cùm veniſſet ad ſocios, hauſto pharmaco, quò eos citiùs egereret, epiſtolam eximeret, traderetq́ue. Hanc tamen ſecreti viam ignorare honeſtas ac dignitas epiſtolæ potuiſſet.

DE SYMBOLIS HEROICIS LIBER QVINTVS,

ET IN EO DE EMBLEMATE.

De pictâ eâ Poësi sermonem instituo; quæ Auctorem præcipuum habuit Andream Alciatum, Virum Iuris humani ac simul eruditionis amœnæ scientissimum.

CAPVT I.

Emblematis nomen explicatur.

OBtinuit meritò hæc noua Poësis nomen antiquum; quia digna est antiquis & Heroïcis temporibus. A verbo Græco ἐμβάλλω, cuius significatio est eadem atque *inserere* seu *iniicere*, deriuatur

vox Emblema, congruitque iis clauiculis ac ſigillis, quæ ita inſeruntur aureis vaſis argenteisque, vt eximi etiam poſſint. Emblema igitur vocabulum honoris atque ornamenti ſemper fuit.

Act. 6. M. Tullius, Verrem, ait, ex vaſis, quæ iuſſerat perferri ad ſe, cruſtas atque emblemata extraxiſſe, atque Haluntinos, excuſſis deliciis, cum argento puro remiſiſſe. Sed & addit de eodem euerriculo Siculæ Prouinciæ, ipſum emblemata, quæ vellerat ex thuribulis & patellis, ita ſcitè in aureis poculis illigaſſe, itaque aptè in aureis ſcyphis incluſiſſe, vt in illam rem nata eſſe viderentur.

In Bruto. Significat etiam Emblema, quodcumque opus vermiculatum. *Nullum*, inquit M. Tullius de M. Calidij Oratione, *niſi loco poſitum, & tamquam in vermiculato emblemate ſtructum verbum, videres.*

Sueton. in Tiberio. Tametſi verò Tiberius Princeps, nimio ſtudioſior Romanæ linguæ, vocabulum hoc Emblema, vti peregrinum, faſtidierit, cenſueritque expungendum ex quodam decreto Senatus; manſit nihilominùs, tum quia Latio illud pepererat Parens Romanæ eloquentiæ M. Tullius, tum etiam quia illud anteà inſtar ornamenti in Romanum ſermonem inſeruerat Poëta, cuius verſiculos refert idem Marcus Tul-

Tullius, agens de idoneâ collocatione verborum: *3. de Orat.*

Quàm lepidè lexeis compoſtæ, vt teſſerulæ omnes,
Arte pauimento atque emblemate vermiculato!

CAPVT II.

Quid Emblema ſit, & quæ ſint illius partes.

POſſet Emblema ita circumſcribi, vt ſit Symbolum ingenioſum, ſuaue, ac moratum, conſtans ex picturâ & breui carmine, ac ſententiam aliquam grauiorem complectens. Eius itaque partes erunt Pictura, & breue Carmen: Lemma autem, quod Alciatus ei ſæpenumerò ſuperſcripſit, ſatis conſtat, partem eius non cenſeri, ſed omitti poſſe. Ita Epigrammatis pars non erant inſcriptiones; de quibus Martialis: *Lib. 14. Epigr. 3.*

Lemmata, ſi quæris, cur ſint adſcripta, docebo;
Vt, ſi malueris, lemmata ſola legas.

Pictura & Metrum in hoc genere Poëſeos vſurpantur ideò, vt quoniam pars videtur eius Philoſophiæ quæ ad mores pertinet, continetq́ue ſemper admonitionem aliquam (admonitio enim eſt morum medicina) condiatur picturæ ac metri ſuauitatibus atque deliciis, quò ita ſine nauſeâ ab ægro animo accipiatur.

Phar-

Pharmacum propinat quis in ſcypho aureo, nemuſculis, leunculis, geniolis inſtructo: hic ornatus in Emblemate noſtro pictura erit. Dein ſcyphi eiuſdem labro ſuccum addit dulcem ac ſuauem, vt caſtiget infuſam amaritiem: hoc in eo erit metri ſuauitas & dulcedo carminis: & hoc pacto admonitio, quæ eſt vt plurimùm triſtis atque inamœna, propinabitur ſapientiùs, ſeruabiturq́ue illud;

Horatius de Arte Poët.

Et prodeſſe volunt, & delectare, Poëtæ.

Picturæ nomine, in hac poëſi, comprehendimus omnem figuratam expreſſionem alicuius rei, ſeu in tabulis, ſeu in ære, ſeu in marmore. Nec iudicamus neceſſarium, vt vnum Emblema ſemper plures figuras contineat: etſi enim hoc exigit in eo Lucas Contile, ſuadet, vt aliter ſentiamus, Alciati auctoritas: nam etiam vnius iconis emblemata compoſuit, in quibus nec voluptas deſideratur, nec admonitio.

Ceterùm ab argumenti inopiâ metuere non oportet; quia Emblematum ſcriptori materiam vberem ſuppeditabunt ſemper Hiſtoriæ omnes, Poëtarum commenta, Apologi, Hieroglyphica, virtutesq́ue & poteſtates germinum atque gemmarum.

Metri genus nullum præſcribitur, & nullum etiam proſcribitur; ſeu verſus Elegi, ſeu Lyrici, ſeu Epici,

Epici, ſeu Dramatici placuerint. Menſura ipſa carminis ea ſit,vt dicatur quantum opus eſt, quantum ſatis eſt, ferè ad normam Epigrammatis. Curandum erit tamen, vt quod pictura proponit, id pariter metro,citra faſtidium,explicetur. Iam,vt quæ inſinuaui hactenus, ea in alterâ Emblematis deſcriptione contineantur quàm breuiſſimè, Emblema erit ſuauis expoſitio rei veræ, vel fictæ, conſtans picturâ & metro, ac vim habens admonendi. Sic enim Oratio, eſt ornata & grauis elocutio, vim habens perſuadendi.

CAPVT III.

Quænam admonitio ſit Emblematis propria.

ALiter Ægyptiorum Hieroglyphica, aliter Pythagoræ Symbola, aliter Æſopi fabellæ admonent, ac mores inſtruunt; hoc eſt, modum habent peculiarem ac diuerſum id præſtandi, ex eóque differunt: quemadmodum ſunt diſſimiles artes, Cælatoria, & Fuſoria; quoniam illa cælando & feriundo, hæc liquando ac fundendo, Alexandrum aut Bucephalum imitatur. Emblema etiam modum habet proprium admonendi,dum vtitur nimirum picturâ & metro; efficitque vt admonitio, quæ

eſt ſponte amarior, temperetur ac reddatur mitior dulciorq́ue.

Porrò Emblema admonet aliquando apertè ac palàm. Sic Alciatus ad ſimulacrum caſtæ Veneris, opus Phydiæ, cuius Veneris alter pes teſtudinem animal premebat, hos adſcripſit verſus:

Plutar. in Iſid. & Oſirid.

Alma Venus, quænam hæc facies, quid denotat illa
Teſtudo, molli quam pede Diua premis?
Me ſic effinxit Phydias, ſexumq́ue referri
Femineum noſtrâ iuſſit ab Effigie.

Quodq́;

Quodq́ue manere domi, & tacitas decet eſſe puellas,
Suppoſuit pedibus talia ſigna meis.

Teſtudo enim, quam Pacuuius Domiportam appellauit, ſemper domi eſt; atque inſuper, vel linguâ ipſâ vel linguæ vſu ac ſono caret.

Sed aliquando etiam Emblemati ſolùm tacitè ineſt admonitio. Ita idem Alciatus, naturam Camæleontis verſicolorem ad adulatores iis verſibus transfert:

Semper hiat, ſemper tenuem, quâ veſcitur, auram
Reciprocat Camæleon,
Et mutat faciem, varios ſumitque colores;
Præter rubrum, vel candidum.
Sic & adulator populari veſcitur aurâ,
Hianſque cuncta deuorat:
Et ſolùm mores imitatur Principis atros,
Albi & pudici neſcius.

Dum verò hæc ait, tacitè admonet, aſſentari, eſſe vitium ignobile ac ſeruile: quod tamquam veri amoris venenum, ac peſtis amicitiæ, debeat vitari.

DE

DE SYMBOLIS HEROICIS LIBER SEXTVS, ET IN EO DE VI ET NATVRA SYMBOLI HEROICI.

DAbimus nos iam in adyta operis præcipui; & priùs naturam eius adumbrabimus, mox eamdem pleno & toto lumine clariùs & liquidiùs contemplaturi.

CAPVT I.

Quid significet Italica vox Impresa.

HOnoratissimum hoc nomen deprimere ad humilitatem artis, quæ Symboli Heroïci ministra est, eique, vt possit prodire, ancillatur, videntur

Iul. Cæſ. Capac. l.1.c.7. tur omnes ij, qui credunt hanc vocem Italicam *Impreſa* deriuari, vel à Latino verbo *Imprimere*, propter-eà quòd imprimatur (quemadmodum Deorum ali- *Cic. 2. de Diuinat.* quis olim dictus eſt Aius, quoniam aiebat, & loquebatur) vel ab Italico verbo *Imprendere*, in eâdem ſignificatione figurandi imprimendiq́ue : ſi hanc tamen obtinet , apud Hetruſci ſermonis Arbitros & Magiſtros. Cedò enim Auctorem, qui voce, vt loquuntur Grammatici , *ſubſtantiuâ*, rem imprimi ſolitam , appellauerit vmquam *Impreſſa*; ex quo dein vocabulo, demptâ vnâ litterulâ, manſerit *Impreſa.*

Potiùs in præliis quàm in prælis inuenietur eadem vox; ita vt ſonet rei arduæ ac laudabilis ſuſceptionem , oriaturq́ue à Verbo Italico *Imprendere*: cùm ſignificat , honeſtè quidpiam aggredi, vel moliri.

Nec aliud opinatur Scipio Bargalius , dum eam vocem ait ſonare idem , atque in idiomate Gallico, *Entrepriſe.* Quamquam ipſe originem eius ex Galliâ iure non repetit : nec enim eſt Italia tam inops , vt neceſſe habeat peregrinari, & nomina rebus ſuis alibi quærere.

Rectiùs aſſumit Paulus Areſius, hoc vocabulum *Impreſa* eſſe omnino Italicum; ex eoq́ue infert, Symbola

bola Heroica ab Italis fuiſſe inuenta: quemadmodum etiam Ariſtoteles infert, Comœdiam eſſe inuentionem Doricam; quia eſt Doricum vocabulum eius.

Porrò ſicuti Auguſtus dici non potuiſſet aliquid aggredi ſeu moliri, quando metu Solis etiam hiberni petaſatus domi ſub dio ſpatiabatur; quæ res finitima otio fuit, & laude caruit; ſed quando Rempublicam ordinabat, vel Ianum pacato Imperio claudebat: ita ſemper eâ dictione, *Impreſa*, grande aliquid exprimimus; vti, *far l'impreſa di Terra ſanta*, hoc eſt, ſuſcipere expeditionem in Terram ſanctam: nec eam vſurpamus pro re quæ poſſit dedecori eſſe, vel ex quâ nihil aut parum laudis promereri videamur. *Sueton. in Auguſto.*

CAPVT II.

Quonam modo poßit Latinè reddi eadem Italica vox Impreſa.

QVia idem nomen ſortiuntur, ipſa rei præclaræ ſuſceptio, & eius ingenioſa explicatio; de hac in præſentiâ quærimus, quemadmodum exprimi Latinè poſſit.

Schema,

Schema, Phrenoſchema, Epicherema, Symbolum, Signum, Inſigne, Argumentum, Teſſera, vel ſunt Græca nomina, vel Latinitati quidem ſeruiunt; ſed totam pulchritudinem ac dignitatem eius vocabuli auribus non proponunt.

Id etiam eſt cauſæ, cur nec omnino placeat nomen figurati Epigrammatis; quod ei nuper dedit
Lib. 3. cap. 32. Alexander Donatus è Societate noſtrâ, in ſuis de arte Poëticâ eruditis Commentariis. Præterquàm quòd ea appellatio poſſet transferri quoque in Alciati Emblemata, quæ conflantur ex figurâ & epigrammate, ſeu breui carmine: decet autem nomina quoque rerum diſtare, quando res differunt.

Quocircà inducor equidem, vt quod eſt Italicè *Impreſa*, Latinè id appellem *Symbolum Heroïcum*. *Symbolum* quippe, aut ſolam figuram, aut lemma ſolum, aut vtrumque ſignificat. Et dum addo *Heroïcum*, aſſequor vim ac dignitatem vocabuli: quoniam, vti aiebam, ſemper ea vox *Impreſa* rem ſonat laudis & famæ compotem; honoriſque appellatio ea iudicatur.

CAPVT

CAPVT III.

Quo primùm tempore prodierint hæc Symbola Heroïca.

AN repetere ſit hæc Symbola ab Arturo Britanno Rege, an à ſeptem Ducibus ad Thebas, an à magis priſcâ origine; diſquirant & definiant ij, qui ſemper æui ſui faſtidiunt gloriam, & arbitrantur nihil poſſe promi præclarum aut magnum, quod Pilumni & Venaliæ non interfuerit ætati.

Ego veſtigia eorum aliqua extare apud Veteres, adeò non diſſimulem, vt imò ea proferam. Sint omnium inſtar duo, figurata ſimul & diſerta: nempe in ſcuto Capanei Vir cum tædâ, & cum Epigraphe, COMBVRAM VRBEM. & in ſcuto Etheoclis Vir item cum ſcalâ, vt arcem inſcendat, & cum adſcripto clamore, in hæc verba: NEC MARS QVIDEM REPELLET. Figuram vtriuſque ſequens pagina oſtendet.

Æſchyl. in Tragœd.

Ibidem.

CREMABO VRBEM

NEC MARS IP SE REPELLET

Sed hæc Symbola, cum figurâ ſimul & lemmate, apud antiquos Scriptores adeò ſunt rara, vt eorum aliud par apud ipſos ægrè ac vix reperias. Sunt præterea imperfecta; neque iis legibus ac præceptis concinnata, quæ in ipſis conſtruendis ingenium errare non patiantur.

Cùm autem hæc præcepta & has leges excogitaſſe, ſit Heroïca Symbola inueniſſe, ſit præſcripſiſſe normam & perfectionem eorum: hinc poteſt meritò noſtra Ætas, quæ eas leges & ea præcepta primùm excogitauit, de illorum inuentione felici gloriari.

CAPVT IV.

Quanam ratione poßint hæc Symbola Heroïca circumſcribi.

ADducam in medium Auctores varios, vt dicant ſententiam, veluti coacto Senatu: nec eorum quemquam primum, aut proximum præ aliis, niſi ex nominis ordine rogabo.

Adrianus Politus ait, Symbolum Heroïcum eſſe conſilium animi, quod exprimitur comparatione vnius lemmatis, & vnius corporis figurati.

De Arte Poët. l. 3. cap. 32. Alexander Donatus è Societate nostrâ, ait, in Symbolis his figuram, accedente verborum notâ, certam repræsentandi facultatem adipisci; & fieri velut ex duobus conflatum corpus, quod nanciscitur vim vlteriorem significandæ actionis in altero, cuius gratiâ excogitatum Symbolum fuerit. Et paullò pòst ait ipsum eò tendere, vt per spectatam similitudinem, quidpiam mente conceptum, præclarâ inuentione significetur.

Hercules Tassus existimat, constare necessariò Symbolum Heroïcum ex figurâ, vel naturali (humanâ tamen sublatâ) vel artificiali; & ex verbis aliquot, seu propriis, seu translatis: quæ duo seorsim accepta nihil inferant, iuncta verò inuicem exprimant; non dotem vllam quidem ipsius figuræ, sed consilium illius qui Symboli fuerit Auctor.

Iulius Cæsar Capacius, Symbolum Heroïcum ait expressionem esse, quæ fit specie alicuius rei naturalis eleuatæ, vt ipse loquitur, supra naturæ propriæ significationem: vt fiat significatio alia nobilior occulti consilij, quod ipse Symboli Auctor iniecit.

Lucas Contile Symbolum Heroïcum modò ait esse compositionem figuræ ac lemmatis, quæ repræsentet consilium virtutis magnanimæ; modò esse expressum

pressum desiderium aliquid moliendi ad immortalis famæ acquisitionem: modò esse susceptionem rei arduæ, ac testimonium præclari & generosi conatus. Existimat verò in figurâ semper reperiri debere similitudinem; & debere lemmate ipso designari dotem eam peculiarem figuræ, ex quâ similitudo hauritur. Quin imò in eiusmodi Symbolo putat illustrem promissionem contineri, quâ suam Auctor obstringit fidem ad id præstandum, quod in eo spondet, ac veluti pollicetur: atque adeò lemma existimat esse promissionis eiusmodi stipulatorem, fidei-iussorem, sigillum, & testem etiam iuratum.

Nicolaus Caussinus è Societate nostrâ, cùm dixisset, Symbolum Heroïcum (quod Emblema ipse appellat) eo differre ab Ænigmate, quòd sublatis velis rem puriùs ac liquidiùs proponat; affirmauit ipsum propriè esse Symbolum aliquod ingeniosum, suaue ac moratum, ex picturâ & lemmate constans; quo aliqua grauior sententia indicari solet. De quo autem Symboli genere loquatur, statim exemplo indicat: *Si velis*, inquit, *significare, patientiam rebus aduersis illustrari; tum depingas Cerauniam gemmam, quam aiunt in locis dumtaxat fulmine ictis inueniri, inter fulgura, Cælique tumultus, suauiter emicantem;* *In Præfat. ad Symb.*

tem; & addas, FVLMINE CREVIT, *efficies Emblema.*

Paulus Aresius, Symbolum Heroïcum ait esse imaginem, seu similitudinem, quæ exprimat suadeatque peculiare consilium suscipiendi rem arduam atque laudabilem. Alio in loco ait, esse Symbolum compositum ex figurâ & lemmate; cuius propria significatio & potissima eò spectet, vt efficaciter & cum voluptate consilium Auctoris repræsentet.

Scipio Ammiratus ait Symbolum Heroïcum videri significationem mentis nostræ: quæ vno annexu rerum ac verborum insinuet aliquantulum secretò id, quod clàm animus molitur.

Scipio Bargalius etiam ipse iudicat Symbolum Heroïcum esse expositionem peculiaris consilij, quæ fiat similitudine rei seu naturalis (exceptâ humanâ specie) seu artificialis, cum adiunctâ necessariâ breui & acutâ Epigraphe.

Torquatus Tassus existimat Symbolum Heroïcum esse expressionem consilij deliberati circa rem nec modicam nec indecoram; & in quâ suscipiendâ expediendâque sint futuræ difficultates. Alibi ait esse imaginem naturalem seu artificialem, quæ possit

ad

ad nobilis animi ſimile conſilium,ſuſceptum ex honoris ac famæ deſiderio, transferri.

Plura ex iis Auctoribus, imò plures Auctores etiam proferrem in præſentiâ, ſi ſcriberem hæc in Italiâ, vbi Codices multi ſuppetunt idiomate Italico, editi de hoc argumento; atque adeò,niſi Romæ ALEXANDRO CARDINALI VRSINO, qui tum erat magnum Vaticanæ Purpuræ lumen ac decus, reliquiſſem aureum de his Heroïcis Symbolis Volumen FAMIANI STRADAE Magiſtri mei;quod Volumen, & alios illuſtres de arte Oratoriâ & Poëticâ Commentarios, vtinam prælo iam & luci nimia Auctoris modeſtia non ſubtraheret.

Nihilominùs ſummatim illud affirmare ſit, Symbolum Heroïcum communiter, & ex quodam veluti conſenſu, appellari explicationem conſilij de re laudabili; & cenſeri publicam profeſſionem, atque, vt ita dicam,chirographum omnino exſtimulans ad ea gerenda quæ Auctor aggredi ac moliri propoſuerit: quemadmodum Ducem & ſtrenuos bellatores exſtimulant, quæcumque in vexillis, in ſagulis, clypeis, loricis, & galeis figurant.

Ceterùm ego ex eorumdem Auctorum, aut omnium, aut plurium calculis atque ſuffragiis, aſ-

ſumam

ſumam deinceps pronuntiata nonnulla;eaq́ue inſtar legum erunt, & vim atque naturam conſtituent Symboli Heroïci. Quoties præterea accedet conſenſus Academicorum, toties arbitrium, lex & norma,ac ne multis,Senatûs Conſultum habebitur; cui refragari, temeritas aut piaculum videatur.

CAPVT V.

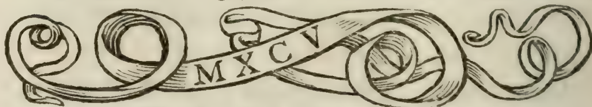
An ex lemmate ſolo, ſine figurâ omni, poßint fieri Symbola Heroïca.

MOdò in vſu lemmatis ſolius habeas dumtaxat numerorum characteres. Sic Iſabella Mantuæ Princeps ſcripſit pro ſe has notas:

quaſi diceret, vti explicat Paulus Iouius, VINTI SETE; hoc eſt,Victi eſtis: ſuos enim aduerſarios atque æmulos ſuperauerat.

Hor. Apol. in Hierogl. Sic olim Hieroglyphicum ſilentij erat in iis nu-

meris, quia ille dierũ cenſus triennij ſpatium comprehendit:

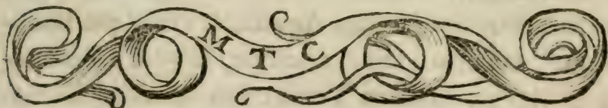
prehendit: ſpatio autem eo circumacto, aiebant Infantem, ſi nondum loqueretur, captum linguæ vſu haberi.

Modò inuenias lemmatis loco ſola elementa litterarum; vt S. P. Q. R. in baltheo, intra vrbis

Romanę, & in faſciâ intra vrbis Remenſis inſignia, quippe Romanorum Coloniæ; vt Senatus Populuſque ibi Romanus, hîc Remenſis exprimatur.

Arpinum etiam, oppidum celebre Ciceronis Natalibus, adhuc in inſigni retinet primos nominum eius characteres, ob recordationem Ciuis egregij.

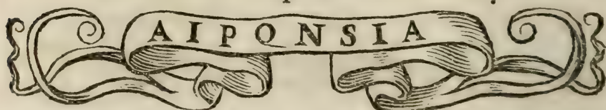
Fridericus III. inauguratus Aquiſgrani Impera-

tor, ibidem circa ſe lemmatis loco quinas litteras,

vocales habet, nec ſatis videtur conſtare illarum interpretatio. Nicolaus Reuſnerus reiicit hanc, vt minùs modeſtam; AVSTRIA EXTENDITVR IN ORBEM VNIVERSVM: & potiùs eam aliam probat; AQVILA ELECTA IVSTE OMNIA VINCIT. quia Magiſtratu legitimo nihil ſanctius, nihil ad victoriam & ad felicitatem efficacius eſſe arbitratur. Quid ſi fuerit hæc ſententia, AQVILAE EST IMPERIVM ORBIS VNIVERSI? Certè id fuiſſet tempori aptum; quia tunc ciuitas Conſtantinopolitana ceſſit in Turcarum poteſtatem: & fortaſſe ad ſolatium in eâ ingenti iacturâ pertineant, quæ ſunt adſcripta ibidem ad Friderici nomen; id eſt, *Rerum irrecuperabilium ſumma felicitas eſt obliuio.* Intereà placet in iiſdem vocalibus ciuitatis Regiæ Aquiſgranenſis comparatio cum Aquilâ, & vtriuſque Encomium, vel prærogatiua: nempe, AQVILA EXCELLIT INTER OMNES VOLVCRES. & AQVISGRANVM EXCELLIT INTER OMNES VRBES.

Ferdinandus I. complexus eſt ſuum Symbolum

iis aliis octonis litteris; id eſt, ACCIDIT IN PVNCTO,

CTO, QVOD NON SPERATVR IN ANNO. Suadens debere permagno æstimari momenta temporis quantulacumque: nam ſæpenumerò in eis, quando minimè opinamur, nanciſcimur occaſionem rei benè gerendæ.

Rodulphi II. hæc fuit in Imperio teſſera, eamq́ue

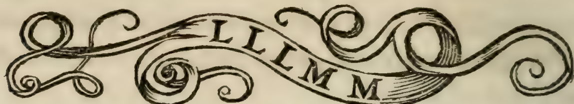
à ſe non ſatis percipi fatetur Nicolaus Reuſnerus: explicat verò duplici hoc ſenſu; AVXILIVM DOMINI SIT INIQVIS TERROR, AVSTRIAE DOMVS SECVRA IOVIS TELORVM. Non eſſet ab re; ADIVVANTE DOMINO SVPERABO IMPERATOREM TVRCARVM.

Sabaudiæ Principes, in Torque Ordinis SS. Lazari & Mauritij, circumferunt quaternas has litteras,

eæq́ue elogium continent Amadei Magni; vt ſit hæc ſententia. FORTITVDO EIVS RHODVM TENVIT. quod opportuniùs alibi exponemus.

Marcus Craſſus, admirans omnes ferè parietes ædium Terracinæ inſcriptos iis characteribus,

cognouit à ſenioribus eius oppidi, hunc in eis verſiculum contineri;

LACERAT LACERTVM LARGI MORDAX MEMMIVS.

recenſeriq; in eo popularem iocum, aduerſus Memmium quemdam; qui cùm ibi mulierculam deperiret, Largio riuali ſuo, rixâ obortâ, mordicus brachium ſtrinxit.

Bernardinus Stephonius, è Societate noſtrâ vir elegantiæ & eruditionis exquiſitiſſimæ, propoſuit aliquando, in Satyris Menippæis, hos characteres,

cumque redderentur, ſi rectè memini, hæ tres explicationes,

MALA MERX MVSICA MALA.
MALA MERX MEDICVS MALVS.
MALA MERX MVLIER MALA.

quoniam

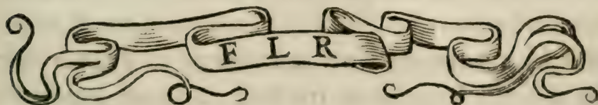
quoniam ſi hæc tria nequam fuerint, Muſica ſenſum, Medicus corpus, Mulier animum peſſumdant ac deprauant; Margites, vti fortè inter ſapientes aderat, adiiciens interpretationem ſuam, MALA, inquit, MERX MVLA MALA. memor vtique calcitroſæ mulæ, quæ impacto calce crus aliquando ei debilitauerat.

Dicimus quoque Arces omnes, quantumuis munitas, vnâ ex ternis his litteris,

hoc eſt aut Fortitudine, aut Fraude, aut Fame ſuperari.

Quidam etiam ingenioſè, quoniam Braſilienſes Indi, ante Euangelij promulgationé, iis ternis litteris

in Alphabeto ſuo caruerant; interpretatus eſt, id factum ideò, quia dudum vixerant ſine Fide, ſine Lege, ſine Rege.

Modò vſurpantur quidem integræ aut ſyllabæ,

aut dictiones : ſed vel ordine præpoſtero leguntur; quo pacto Iulianus Mediceus, Laurentij filius, ſcripſit in triangulari parmulâ, quaſi diceret Italicè SI

VOLGE:id eſt, VERTITVR; vti exponit Paulus Iouius: expertus enim, diu fortunam aduerſam, tandem incipiebat eâdem vti proſperâ & propitiâ. Vel ordine ſeruato, mutantur interpunctiones, ſeu omittuntur: eoque ſpectat tum illudens olim oraculum in verbis illis, IBIS REDIBIS NON MORIERIS IN BELLO. tum lis diſcuſſa Venetiis de noctuis, aucupij causâ emptis, iuxta ſcripturam amici; qui ex ſuburbano rogaſſe viſus fuerat centum & duas, ægrè inueniendas vel in ipſis olim Athenarum auiariis : cùm tamen numerum ita exprimeas 1 0 2. (excepto quòd circa litteram,

litteram, ò, interpunctionem & accentum omiſerat) noctuam vnam aut alteram petiuiſſet: vt fuerit proinde, adiudicatâ causâ, malè mulctatus, quia malè ſcripſerat; & pretium repræſentauerit. tum abdicata hoſpitalis & benignæ domus præfectura, propter punctum tranſlatum in liminari eo verſiculo,

Porta patens eſto. nulli claudaris honeſto.

Modò ſententia aperta eſt, & clara: ex quo genere fuerunt, Symbolum Traiani, QVALIS REX TALIS GREX. Symbolum Marci Aurelij, REX VIVA LEX. Symbolum Gordiani, PRINCEPS MISER, QVEM LATET VERITAS. Symbolum Valeriani, MAGNVM SATELLITIVM AMOR. Symbolum Numeriani, ESTO QVOD AVDIS. Symbolum Maximiani, MELIVS MORI, QVAM SIBI VIVERE. Symbolum Flauij Iulij Criſpi, HOMO NON HOMO IRATVS. Symbolum Heraclij, INSANIA LAETA VOLVPTAS. Symbolum Leontij, PVLCHRA EST CONCORDIA CORDIS ET ORIS. Symbolum Othonis II. PACEM CVM HOMINIBVS, CVM VITIIS BELLVM. Symbolum Friderici Pulchri, QVOD PALAM, HOC CLAM. etenim ſæpè fit, vt cùm Princeps palàm laudetur, ſecreta malè audiant. Symbolum Philippi III. SATIVS RECVRRERE, QVAM MALE CVRRE-

CVRRERE. & quod vtinam eſſet norma omnium, SCOPVS VITAE MEAE CHRISTVS, Symbolum Flauij Iouiani; eius nimirum qui baltheum ponere, & diſcrimen vitæ adire, quàm deficere à Chriſto maluit, imperante Iuliano; & qui, eodem Iuliano exſtincto, appellatus Imperator, negauit conſenſum de ſe, niſi exercitus profiteretur Religionem eamdem: ac dumtaxat Imperium Chriſtianum acceptauit.

Iam ſolo exprimi lemmate non debere Symbola Heroïca, de quibus agimus, iudicant Adrianus Politus, Alexander Donatus, Hercules Taſſus, Nicolaus Cauſſinus, Paulus Areſius, Scipio Ammiratus, & Scipio Bargalius; qui figuram peræquè in eis requirunt: atque hoc idem ſentiunt Academici. Aliter iudicauit Iulius Cæſar Capacius; ſed is non eſt ille Iulius Cæſar Dictator, cui grauiorem ſententiam vniuerſo Senatu olim tribuerunt. Debent nimirum diſtingui à Symbolis Pythagoricis, cuiuſmodi ſunt; LOQVERE VT TE VIDEAM. ADORATVRI SEDEANT. item ab Ænigmatis & Gryphis; & hoc beneficio figuræ conſequuntur. Debet item vitari ab eis obſcuritas, & ſignificatio incerta vel ambigua, qualis eſt in notis clandeſtinis; quod numquam ſatis impetrabitur, quamdiu lemmatis

comes

comes figura non fuerit. Quis verò, absque Oedipo coniectore, vel prioris generis numeros, vel solitarios characteres, vel syllabas & dictiones, tam ordine præpostero, quàm desideratis vel immutatis interpunctionibus scriptas, vnquam, aut sine improbo labore, perciperet?

Postremi generis lemmata sunt quoad sensum ea quidem manifesta; sed vt meræ voces absque vllà corporis specie vel pulchritudine prodeunt: ac videntur veluti tenues animæ, nudæ à pulcherrimis exuuiis, absque vitâ, sine motu, instar soni perstrepere, vel instar vmbræ peruagari.

CAPVT VI.

An ex figurâ solâ & sine lemmate poßint fieri Symbola Heroïca.

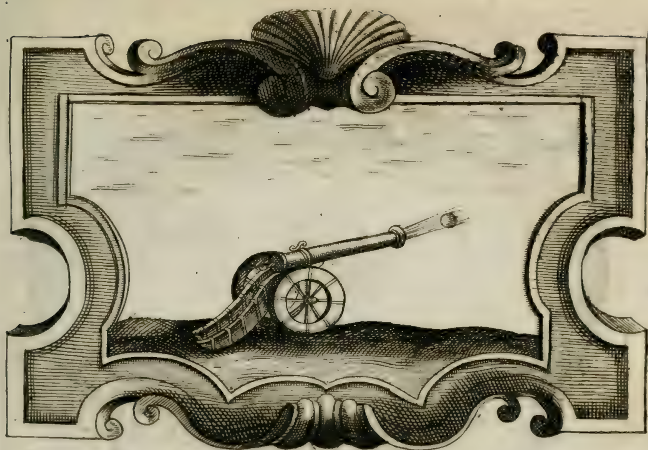
QVia tolerabilius esset admittere solas figuras sine omni Epigraphe; ideò aliqua Symbola id genus admittunt, sed tamquam minùs perfecta, Iulius Cæsar Capacius, Lucas Contile, Ioannes Andreas Palatius, Alexander Farra. Imò & Hieronymus Ruscellius existimat ea esse magis recondita, & magis religiosa. Alij Auctores tamen, atque adeò

Academici, figuras pingi, ſed ſilere interim, alienum ducunt à Symbolis Heroïcis.

Cur autem eis adiici lingua & ſonus debeat, Hercules Taſſus eam cauſam adfert: nempe vt à Hieroglyphicis, à ſignis gentilitiis & ſigillis, à multis etiam notis clandeſtinis, aliiſque mutis Symbolis, poſſint interſtingui. Alioqui eſſent perinde ac ſphinx in annulo Auguſti, in annulo Mæcenatis rana, nox in Tydei clypeo, icon Iuſtitiæ in clypeo Polynicis; pugio & gladius in Caij Cæſaris libellis, qui continebant lectiſſima Senatorum nomina, vt perimerentur ab immani eo lictore: nam in Principatu carnificem agebat, ideoque optauerat, vt vnam ceruicem Romanus Populus haberet.

Scipio Bargalius lemma inſuper neceſſarium putat, vt impediatur, quò minùs figuræ prodeant obſcuræ, incertæ, aut confuſæ. Quippe dotes ac perfectiones varias à naturâ vnaquæuis res accepit; & lemma eſt lingua ſeu index illius, quæ in propoſito Symbolo conſiderari ſola debet. Quid enim? Lucas Pitti Florentiæ Coſmi Medicei æmulus, machinam belli æneam, quæ per ignem, cum fulgure ac tonitru, ferreum orbem extrudit, figurauerat, ſine omni Epigraphe.

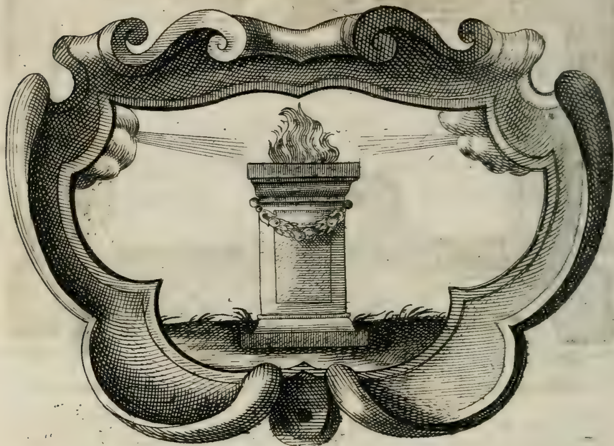
Quis

Quis in ſcopum Auctoris collineet? creditur eo Symbolo iactaſſe, fore breuî exactas, ferro & igni, Florentiâ pilas Mediceas: & aliter tamen ceſſit; quia mox ipſe ſolum vertere coactus fuit.

Marchio Vaſtius iugem ignem inter ventorum flabra pinxerat in Iunonis arâ: cumque profiteri vellet, nullâ inuidorum vi extingui poſſe ardorem fortitudinis, ac lucem gloriæ ſuæ, tranſtulere Symbolum alij ad æſtum amoris; ac Virum ſtrenuum, ab

eâ nobili cogitatione, ac prorſus maſculâ,ad perturbationes animi effeminatas & molles traduxerunt.

Defuit videlicet Epigraphe, quæ ageret interpretem ac nomenclatorem, & quæ Auctoris mentem adiuuaret.

Vt ea lemmatis neceſſitas fiat manifeſtior,Solem proponam,ex quo ſidere totidem manant dotes fermè quot radij. Erunt nihilominùs obſcuræ, niſi per circumſcriptam Epigraphen clareſcant. Solem inquam

quam ſolum proponam, abſque figuris & parergis aliis. Si nihil adſcripſerim, nónne anceps animi

erit Lector, vel in ſummâ eius luce, & quaſi tentabundus progredietur adhuc in tenebris? Ecquam vnam dotem à me potiorem haberi exiſtimabit? Quonam pacto peculiariter aſſequetur pertinere eam Solis figuram ad Chriſti Domini obitum? Quod fuit Symbolum inprimis laudatum FAMIANI STRADAE Præceptoris mei, cum hac Epigraphe:

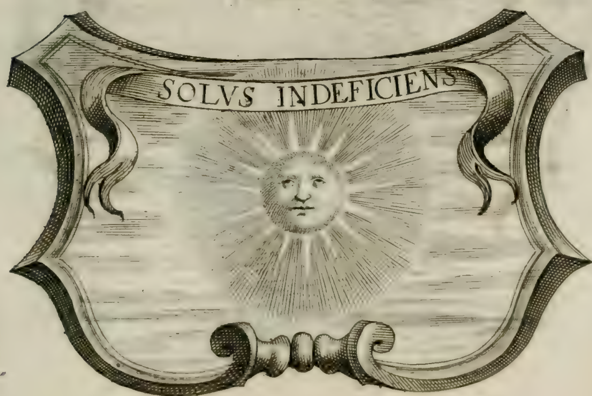

SPECTATVR CVM DEFICIT. Verè enim Solem, in ſui defectione, ſpectamus curioſiùs, quàm cùm pulcherrimus oritur, ſuiq́ue compos luminis, diem & vitam quotidie mundo adfert. Nec aliter Chriſtus Sol iuſtitiæ: inuitauit enim maximè ad ſpectaculum ſui, quando in morte acerbiſſimâ defecit.

Cur potiùs non reputet Solem numquam deficere, ſed perſtare imò in eâdem luminis ſui gloriâ; dum Luna vel augetur vel ſeneſcit, patiun-

tur-

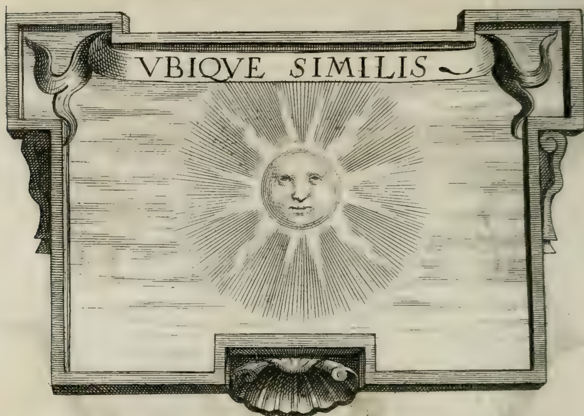
turq́ue aliquæ ſtellæ minores etiam incrementum lucis ac decrementum: vti obſeruatum eſt in ſtellâ Veneris, & in ſtellâ Mercurij, auxilio tubi optici; quod Symbolum cum lemmate, SOLVS

INDEFICIENS, placuit Friderico III. Mantuæ Marchioni: vti conſtituerat mentis vim & vigorem animi retinere, quantumuis variaret fortuna; & nunc lætorum, nunc triſtium viciſſitudine in terris generi humano illudere videretur.

Nec

Nec magnopere differt idem Sol cum altero eo lemmate, VBIQVE SIMILIS, quo vſus eſt Franciſcus

Villadumius Magnus Præſes Equitum Rhodiorum; profeſſus inuicti animi conſtantiam, ſeu pax foret, ſeu Thraces Rhodum inuadere meditarentur.

Vidimus perinde, Solem ſolum, ad liberalitatem
Pag. 13. ſponte venientem, in Symbolo Aloyſij Cardinalis
Pag. 37. Eſtenſis; & ad ſuimet gloriam, in Symbolo Ferdinandi Mantuæ Ducis pulchrè transferri: poſſentq́;

adduci

adduci Symbola id genus plura; ſed quæ hactenus expoſuimus, erunt abundè, vt conſtet, abſque lemmatis certâ determinatione, neminem fore, qui facilè poſſit coniicere, ex quanam potiſſimùm figuræ dote Symbolum confletur, niſi fortaſſe Augur, Interpres vel Internuntius Iouis fuerit.

Maneat igitur, cum figurâ epigraphen non poſſe in Heroïcis Symbolis deſiderari; ac decere omnino, vt in eis imagines non prodeant viduæ à ſententiis, aut elingues, aut prorſus brutæ, quales à naturâ procreantur, ſed potiùs cum loquelâ & voce, cum ornatu ſermonis, ac diſertæ.

CAPVT VII.

An in Symbolis Heroïcis figura ſit corpus, Epigraphe verò ſit anima.

QVæſtionem hanc non planè ignobilem, induxit primus, vti reor, Paulus Iouius, aſſerüitque, figuram in iis Symbolis corpus, breuem ſententiam in iiſdem animam eſſe. *In Dialogo de Symbolis Heroïcis.*

Videtur ei Alexander Donatus ſuffragari, dum figuram ait inſtar materiæ, epigramma inſtar formę haberi: atque adeò ſicuti materiam, ex ſe ad omnia *De Arte Poët. l. 3. cap. 32.*

tendentem, naturalis forma in certo quodam ordine corporum coärctat & comprimit; ſic imaginem plurimis inſtructam facultatibus, & pluribus etiam ſignificationibus obnoxiam, coërceri per adſcripta verba, & eò contrahi, vt id ſolùm oſtendat, quod placet Auctori.

At omnino id negant Scipio Bargalius, Hieronymus Ruſcellius, Lucas Contile, atque Auctores alij. Nimirum verba & voces in homine, non ſunt eiuſdem hominis mens & anima; ſed ſunt adiumenta, quibus affectus proprios anima exprimit. Sic lemma, quaſi adiumentum ſui, adhibet ſimilitudo, quæ potiùs eſt anima Symboli Heroïci.

Præterea neque notæ numerorum, neque adſcripta iis verba ſunt ipſius Muſices anima; ſed potiùs harmonia eſt anima eius. Sic etiam nec figura, nec epigraphe ſunt anima Symboli Heroïci, ſed ſimilitudo eſt potiùs anima illius.

Item nec rectè dicentur in Tragœdiâ Perſonæ illuſtres, & Perſonæ priuatæ in Comœdiâ eſſe corpus, Verſus autem aut ſermo eſſe anima vtriuſque: ſed potiùs imitatio actionis illuſtris, perfectæ, ac magnæ, purgans per miſericordiam atque terrorem haſce perturbationes, eſt anima Tragœdiæ; imitatio dete-

deterioris actionis, quæ irrisu spem & gaudium corrigit, temperatque, est anima Comœdiæ. Sic anima Symboli Heroïci est similitudo seu comparatio; quę conflatur ex figurâ & lemmate, quemadmodum harmonia, vti est Musices anima, ex numeris ac sonis; imitatio verò, pariter Dramatis anima, ex versibus ac personis conflari solet.

Quòd lemma dein figuram, multis imbutam dotibus & facultatibus, multisque ideò significationibus obnoxiam, ad vnam præ aliis coërceat; hoc minimè arguit, lemma esse formam vel animam Symboli Heroïci. Etenim Indiculus pererrando, circumeundoque ostendit horas, & Nolula horas easdem narrat crepitando, tinniendoque: attamen quãuis efficiant ambo, vt Horologium certam habeat significationem, non ideò Indiculus seu Nolula forma & anima Horologij censentur: sed anima eius est conuersio machinarum, certis legibus, & tractim librato agmine, temperata. Sic lemma indicat potiùs, quàm constituit animam Symboli Heroïci, & ex plurimis dotibus figuræ vnam tangit, ex quâ oritur comparatio: quemadmodum Indiculus ex pluribus horis vnam designat, ex quâ fit Horologij significatio.

CAPVT VIII.

An Symbola Heroïca consilium Auctoris ita exponant, vt simul obligent eius fidem.

QVi ad hæc Symbola veram similitudinem requirunt, hi, vti compertum suo loco erit, putant eisdem obstringi fidem ad præstanda illa, quæ lemmate simul ac figurâ exprimuntur. Et meritò sanè: quia quæ palàm & non vsitato nec tenui apparatu, sed propositâ tam illustri tesserâ, quale est Symbolum Heroïcum, profitemur, ea instar promissionis magnæ haberi debent.

Lampridius. Alexander Seuerus, dum croceo & albo amiciebatur panno, spondebat se fore terrarum orbi & vniuerso Imperio beneficum, instar Solis, & instar Lunæ.

Paul. Iouius in eius Elogio. Tamerlanes visus adesse in prætoriis candido, coccineo, & atro; vrbibus obsessis, nisi deditionem facerent, clementiam, cædem, vltimum excidium offerebat.

Quòd si expers omnis figuræ color obligabat Ducum eorum fidem; quantò magis obliget Symbolum Heroïcum, quandoquidem cum instructu longè nobiliori proponitur?

Ad

Ad hæc, ſi pellibus leonum, vrſorum, aprorum, & ſimilium ferarum inuoluti Heroës ad prælia olim veniebant; atque adeò ſi iam, quod inde natum eſt, ferarum earumdem imagines in vexillis, in clypeis, in ſagulis, in galeis idcircò circumferunt; vt habitu eo præferoci profiteantur, ſe aduerſus hoſtes venire, ſicuti leo ſolet contra imbelles feras, vel ſicuti ſolet aquila contra imbelles aues: quantò id certiùs profitetur, qui pro ſe extulit Symbolum Heroïcum, in quo vis maior ſignificationis, adiectâ figuris dictione, ac veluti clamore, continetur?

In aciem redeant Capaneus & Etheocles, vt exhibeant rurſus in ſcutis, alter militem cum face, & cum minaci eâ Epigraphe, CREMABO VRBEM; alter militem perinde, ſed cum ſcalâ, & cum minis illis, NEC MARS AB ARCIBVS REPELLET; an non ij promiſerunt diſtinctè id, quod erant molituri? Heroës alij tacitè ſua etiam ipſi hoſtibus damna interminari videbantur, præſeferendo in clypeis argumenta futuræ virtutis, quemadmodum Tydeus alter Heros ad Thebas, oſtendens in clypeo ſuo cælum cum lunâ & ſtellis, vt hoſtibus noctem & interitum minaretur. *Æſchyl. in Tragœd.* *Ibidem.*

Dixi etiam, promiſſam in Cæſarum numiſmatis *Pag. 82.*

modò ſecuritatem publicam, modò vberem annonam, modò clementiam,& pœnam reorum ſeram, ſed aliquam. Inſinuaui quid aut rana in annulo Mæcenatis,aut ſphinx in annulo Auguſti,aut Harpocrates ſilentij Deus in aliorum annellis pollicerentur. Adieci, Philoſophos geſtare ſolitos icones eorum, qui Principes ſectarum fuerant,& quorum profitebantur inſtituta. Nec verò eas icones in annulis tantùm,ſed pendulas loco inaurium tulerunt; vt eſſet in comperto, quibuſnam aures, per quas hauritur ſapientia, conſecraſſent. Repetere etiam debeo conſilium illud Clementis Alexandrini,ſuadentis vt Chriſtiani pharetram cum iaculis,aut enſes,aut ſicas,aut pocula, aut cyathos in annulis non ſculperent, quippe alienas teſſeras à manſuetudine ac temperantiâ: ſed ſculperent imò alia ſigna, quæ leniſſimæ ipſorum profeſſioni eſſent magis accommodata.

Pag.83. *Pag.108. & 109.* *Clemen. Alex.* *Pag.110.*

Quæ cùm ita ſint,quis Heroïcis Symbolis negauerit eamdem vim; & quis non fatebitur debere ea prorſus cenſeri publicam profeſſionem & promiſſionem etiam, cùm tanto apparatu,& pompâ prodeant? Profectò illa quæ ita cælamus & pingimus, non abuolant, quaſi irreuocabile verbum;ſed pluſquàm

quàm littera ſcripta manent potiùs, atque exſtimulant, vt id præſtemus, quod non verbo dumtaxat vel chirographo, ſed ſanctiùs ac religioſiùs per has honoris teſſeras profitemur. Vt prorſus meruerint eadem Symbola Heroïca ſtipulationis, fidei-iuſſionis, promiſſionis publicæ, ſigilli, ac teſtis iurati appellationem.

CAPVT IX.

Cur in Heroïcis Symbolis neceſſaria ſit Comparatio.

FLos & deliciæ compti atque eruditi ſermonis eſt comparatio, eaque à me hîc accipitur duobus modis.

Primò, vti oratio, quæ vtrumque ſimile ponit ſeorſim, & inuicem confert; & tum partes habet geminas, Protaſim, atque Apodoſim, per quas videlicet fit vtriuſq; ſimilis collatio; vt ſi dixerim: Quemadmodum fugiendo Scythæ hoſtem ſuperant; ita non aliter voluptas, quàm fugiendo, ſuperatur. *Plato in Lachete.*

Secundò accipitur, vti eſt ad vnum verbum contracta eius breuitas: ſic enim M. Tullius vocauit Metaphoram. Talis eſt, ſi mortem otium animæ

Plato in Clitiphone. mæ dixeris;ſi vrbem ſitam ad mare,ſalſam & amaram, propter mixtionem nationum, & morum,appellaueris. Quæ Metaphora,quia modeſta eſſe debet, interdum metu audaciæ nimiæ effertur cum adiunctis particulis comparatiuis, VT, QVASI, VELVTI,& quodammodo temperatur. Tum verò Imago nominatur: cuiuſmodi eſt, ſi dixeris, virum ſapientem, qui peccantem alium corripit, iudicari, quaſi è Machinâ, Deum: vel ſi eas voluptates tantùm eſſe admittendas pronuntiaueris, quæ ſint domeſticæ virtutis, & quæ illam comitentur, vt pediſſequæ: vel ſi Europæ populos habitare, veluti formicas & ranas, circa paludes & mare, affirmaueris.

Plato in 4. de Legibus.

Plato in Clitiphone.

Plato in Philebo.

Plato in Phædro.

Iam cur comparatio videatur requiri neceſſariò ad Symbola Heroïca, potiſſimùm ex eo euincitur, quia qui componunt Symbola Heroïca, hi delectare volunt, & perſuadere futurum; vt prorſus moliantur illa, quæ figuræ ac lemmatis teſtificatione tam publicâ viſi ſunt polliceri. Atqui Comparationi ſeu Metaphoræ inprimis ineſt vtraque ea poteſtas, delectandi pariter ac perſuadendi.

Vt hoc iam generatim & paucis palàm fiat,quod etiam ſingillatim,& fusè alibi proſequi neceſſe erit, ſic

ſic ratiocinari poſſumus.Delectat Comparatio,quoniam ex eâ animus multa diſcit: nempe ſimile,quod in Protaſi aſſumitur; ſimile aliud, quod cum illo in Apodoſi confertur, & prætereà vtriuſque conuenientem naturam. Ita ſi Tyrannum dicam bubulco ſimilem eſſe,quoniam abundè mulgeat; ſi cum Pericle Samios appellem infantibus ſimiles, qui nutrimentum accipiunt, ſed plorantes (nam accipiebant etiam ipſi ab Athenienſibus beneficia, & interim querebantur) proculdubiò delectabit diues ea notitia ſimul Tyranni & bubulci, ſimul Samiorum & infantium, & conuenientiæ inter ipſos: atque adeò occurret alia notitia, nempe ingenij præſtantis, quo alius excogitauit iſtiuſmodi comparationes, inter res ceteroqui tam diuerſas: nam hoc eſſe proprium ingenij excellentis, Ariſtoteles fatetur. *Plato in Theateto.*

Delectat adhuc magis Metaphora,tum quia omnia hæc peræquè animus in eâ diſcit, cùm ſit comparationis breuitas contracta ad vnum verbum, tum etiam quia prodit inſtructa inſolito & alieno habitu, ac veluti perſonata. Quemadmodum autem erga peregrinos aliter, atque erga ciues vel noſtrates affici videmur; vt iucundius multò ſit Perſam,Indum,Iaponem,quàm Europæum quempiam

 aſpicere:

aſpicere: ita Metaphora delectat maximè, quia verbum tranſlatum in alienâ ſede hoſpes eſt ; & res, ad quam transfertur, vt ita loquar, peregrinum gerit indumentum. Tranſit nimirum gaudium & hilaritas ab homine ad prata, dum ea dicimus ridere; & abit flos item ab ipſis pratis ad hominem, cùm in eo dicimus formam florere ; & ars pingendi tranſit ad ſenſus noſtros, dum eos pictores animæ vocamus.

Plato in Philebo.

At ſi quando aliquid diſcimus , ſemper eſt voluptas; quando plura diſcimus, erit ſemper maior voluptas ; & quod inde fit , magna ſemper voluptas ex Comparatione & ex Metaphorâ orietur.

Quòd deinde vtrique inſit vis & neruus quidam orationis efficacior ad perſuadendum , norunt hoc etiam ij qui artem Oratoriam vel à limine ſalutarunt : & id nos diſtinctè alibi oſtendemus.

CAPVT X.

An ad Symbola Heroïca idonea ſit Comparatio, quæ ſumitur ex Apologis, & ex alijs rebus fabuloſis.

VT huius generis priùs aliquot Symbola recenſeam ; repertum in onyche gemmâ equinum

num caput, cum hominis & vultu & barbâ in pe-ctus promiſsâ, cum pedibus gruis, cum caudâ galli gallinacei, & cum adſcriptis ternis characteribus, *Pierius in Hieroglyph. Gorlæus in Dactylothecâ.*

FAB. ſchema fuit Fabij Cunctatoris; vt virtutes vnius perfecti Ducis eo monſtro exprimerentur: hoc eſt, equi capite, præfectura & principatus in bello; vultu, barbâ, & pectore hominis, prudentia: cunctatio & vigilantia, pedibus gruis; & caudâ galli gallinacei demum victoria.

Eduardus VI. Rex Britanniæ pro Symbolo habuit orbem terrarum catenatum, pendentem-

que ex cæleſti manu; cum lemmate, NIL SINE DEO.

Henrico

Henrico I. Regi Luſitaniæ, Africæ littora cum claſſe obeunti, Pegaſus placuit, extremis pedibus proterens leonem; eratque Symboli Epigraphe,

PERENNITAS LAVDIS. Veluti eſſet animo alacri & magno, breuî omnes Africæ nationes, quantumuis præferoces & barbaras, domiturus.

Hugo de Verdala Cardinalis, & Ordinis Melitenſis Magnus Præſes, vſus eſt trito Æſopi Apologo, nempe gruis obſonantis, intra vas oris ob-

longi, coram vulpe ieiunâ & ringente; cum adſcripto lemmate, FRAVS FRAVDE COMPENSATVR.

Perinus Cardinalis Gonzaga. Herculem figurauit Hydræ capita conuerberantem clauâ, cum lem-

mate, TV NE CEDE MALIS. tamquam is, qui pari fortitudine animi monſtra inuidiæ erat ſuperaturus.

Albertus

Albertus Auſtriæ Archidux pinxit Iaſonem, & in eius manu vellus aureum. Aderant, ſub altero ipſius pede cuſtos velleris ſerpens draco, ac ponè etiam ſpirantes ignem tauri, cum hac Epi-

graphe, ASSIDVITATE. ac ſpes eo Symbolo fiebat conatûs alicuius Heroïci, ex æmulatione Iaſonis, qui cum Argonautis in Colchidem nauigauit.

Mathias

Mathias alter Archidux Auſtriæ, & ſupremus militiæ Præfectus in Regno Hungariæ, expreſſit in ſchemate ſuo Perſeum, à quo liberatur Andromeda, ex Nereidum odio ad ſcopulum reuincta; cum hoc lemmate, AMAT VICTORIA CVRAM.

Quippe vti Perſeus Andromedam, virginem formoſam, à monſtro immani; ſic ipſe Hungariam, Regionem pulcherrimam, à iugo Turcarum erat liberaturus.

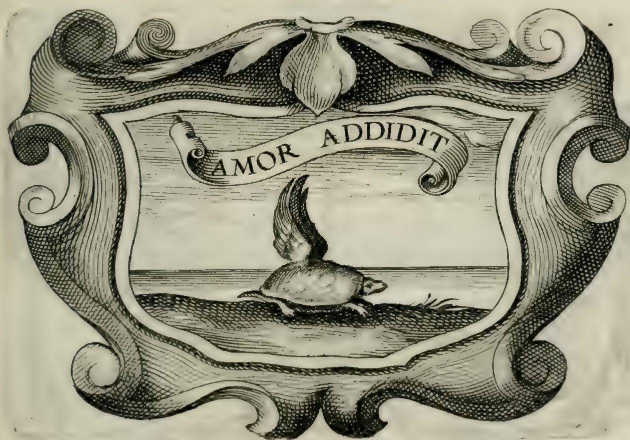
Octauius Farneſius, Dux Parmæ & Placentiæ, pro Symbolo habuit clauam, glomum fili, & tres piceos orbes: hoc eſt, ea quibus inſtructus The-

ſeus, peremit in Cretæ labyrintho Minotaurum; profeſſus contra hoſtes & æmulos induſtriam & fortitudinem parem.

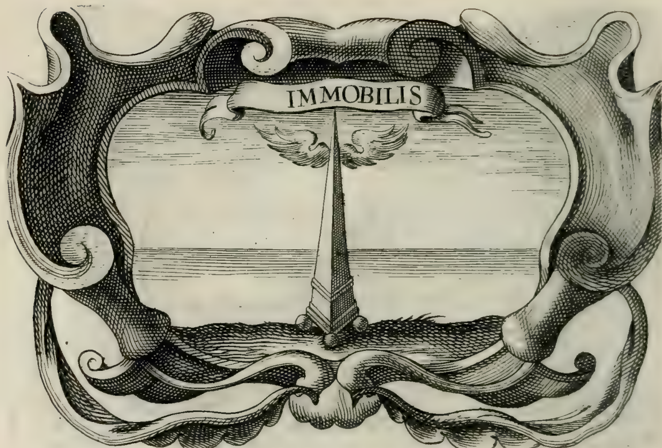
Felix

Felix Princeps Salerni, ac generalis Dux, eunte per aërem testudine alatâ, cum Epigraphe, AMOR ADDIDIT, vsus est: vt Regi amorem, fidem, & ad

subita obsequia alacritatem profiteretur, sine mixtione temeritatis, aut celeritatis improuidæ.

Andreas Sfortia Marchio Palauicinus, ac Venetarum copiarum generalis Dux, alas obeliſco agglutinauit, cum hac Epigraphe, IMMOBILIS. Pro-

poſuerat enim, vel ſi alas ipſi adderes, è conſtantiâ ſuâ numquam dimoueri.

Ioan-

Ioannes Petrus Polignani Marchio delineauit Tantalum ſitientem, & fatigantem labia in fluuij ludibrio, cum lemmate, INOPEM ME COPIA FECIT.

An vt exprimeret, verſari ſe inter medios honores, nec conſequi eos tamen, quamuis ad eos auidè anhelaret?

Hæ Comparationes, ſumptæ ex Apologis & fabellis, reiiciuntur à Symbolis Heroïcis: & ita iudicant Academici, atque Auctores ferme omnes; dum-

modò excipiam Paulum Areſium, & Herculem Taſſum. Etenim eſto, Auctoris conſilium exponant; haud probant tamen id futurum, quod ille pollicetur. At Paulus Areſius, hoc munus exponendi aptè ad perſuadendum, tam opinatur ſpectaread perfectionem Symboli Heroïci, quàm ſpectet facultas volandi ad perfectionem hominis. Admitto, ſed hominis Platonici; cuius perfectio verè fuit facultas volandi, etiam poſt detractas plumas, & tametſi animal implume ſalutaretur. Videtur certè cum Heroïcis Symbolis perinde agi: nam ſponte illis adimitur facultas perſuadendi atque obligandi fidem, quam tribuunt ipſis Auctores alij, quam teſſerę omnes hoſpitales, militares, theatrales, conuiuales, atque adeò colores, ſigilla, icones ferarum obtinuerunt; ac dein pronuntiatur, vim perſuadendi ad perfectionem eorum non pertinere.

Sed quid? eiuſmodi Apologos & fabulas recenſet Ariſtoteles inter Oratorias argumentationes, ac refert actionem Æſopi: qui vt virum Reipublicæ Principem, accuſatum repetundarum apud Samios, liberaret; de vulpe in voraginem lapsâ, & non probante conſilium erinacei, nec muſcas abigente, à quibus mordicus excruciabatur, orationem inſtituit.

Lib. 3. Rhetor. cap. 39.

Per-

Perſuaſit verò Samiis, vt eum iam diuitem & ſaturum retinerent; ne, cum maiori damno, ſucceſſoris integram famem experirentur.

Scio, Apologos etiam, vim ſuauem perſuadendi, præſertim apud aures vulgi, obtinere. Nec aliter Menenius Agrippa plebem Romanam, ſeceſſione factâ in Montem ſacrum, reduxit; quàm dum exponeret, indignatas corporis humani partes, ventri omnia quæri, eumque in medio quietum, nihil aliud, niſi datis voluptatibus frui: conſpiraſſe autem illicò, ne cibum ad os manus ferrent, ne os acciperet datum, ne dentes conficerent; ſed mox illas conſpirationis pœnituiſſe, ac redactas in extremam tabem agnouiſſe, haud ſegne nimirum eſſe ventris miniſterium. *Liu. 1. Decad. lib. 2.*

Sed ſcio etiam perquàm infirmas eiuſmodi argumentationes eſſe: quod enim aſſumitur in eis, commentitium eſt; quippe Protaſis ficta, & incredibilis: ideoque quod vibratur in eiſdem, eſt, ferè dixerim, vmbratile ac fictum iaculum; nec reipsâ ferit, ſed dumtaxat ferire videtur.

Hæc mera itaque hominum commenta in Symbolis Heroïcis, quia inania ſunt, numquam inducent perſuaſionem firmam ac ſolidam; poſſetque ex-

pro-

probrari, vendi fabulas, & interim grandia promitti; Apodosim fore eamdem cum Protasi; & abitura demum in verba & nænias omnia, quæ tam specioso apparatu promittuntur.

CAPVT XI.

Vtrùm ad Symbola Heroïca sit idonea Comparatio sumpta ex Parabolis.

Lib. Respons. ad Orthodox.

PArabolam Iustinus Martyr ait esse orationem rei fictæ, sicut Historia est commemoratio rei factæ. Et verò in re fictâ semper Parabolam fundari (quod aliqui tamen negant, imò errori adscribunt) coniicitur ex eo etiam, quia passim de narrationibus dubiis quæri solet, Parabolæ sint an Historiæ: quæ locutio satis ostendit, Historiæ, hoc est rei factæ, opponi Parabolam, nempe rem fictam.

Hoc si admittatur, in partes suas omnis Comparatio tum poterit rectè distribui; & constabit alia ex Protasi verâ, alia verò ex Protasi fictâ. Rursus prior ex his conflabitur, vel ex Protasi verâ & necessariâ; & tum erit similitudo Apodosim habens genere diuersam, vt si apes & earum regimen transferas ad ciues & ad curam Reipublicæ: vel ex Protasi verâ, sed

ſed contingenti; & tum erit exemplum, Apodoſim habens genere eamdem, cùm ſit hominis cum homine, in re verâ & credibili, collatio; aut certè erit Comparatio ſumpta ex euentis fortuitis, ſeu eamdem ſeu diuerſam genere Apodoſim ſortiatur. Poſterior perinde componetur vel ex Protaſi fictâ atque incredibili, & tum erit Apologus; vel ex Protaſi fictâ, ſed credibili, & tum erit Parabola.

Porrò iis obſtare Ariſtoteles exiſtimandus non eſt, dum ait Parabolam eſſe Comparationem, quæ ducitur à formâ ad formam. Significat enim dumtaxat ea locutio, in Parabolis particulatim omnia conferri, & Protaſis formas ſeu partes ſingulas, ad formas ſeu partes ſingulas Apodoſis pertinere (videlicet vineam ad Populum Hebræum, vineę Herum ad Deum, ſeruos ad Prophetas, filium item Heri ad Filium Dei) modò excipiantur pauca & minima, quę inſtruunt narrationis pulchritudinem, & ſunt ſicuti parerga. *Lib. 3. Rhetor. cap. 18.*

Ideò autem olim qui inter Græcos erant ſapientiſſimi, Malogranata Mercurio Deorum interpreti ſacrificabāt; quia in Malogranatis, quemadmodum exponit Clemens Alexandrinus, perinde atque in Parabolis, multæ ſunt latebræ. Atque hoc fuit cauſę,

cur Ariſtoteles dixerit, in eis à formâ ad formam duci Comparationem; & cur eæ debeant particulatim inuicem conferri.

At enim reprehenditur Eraſmus, propterea quòd ſacras Euangelij Parabolas, quas Chriſtus Dominus conſecrauit ore ſuo cæleſti, fabulas impiè appellarit. Quid tum? reprehenditur meritò, quia fabulæ vt plurimùm ſonant narrationes fictas & incredibiles, cuiuſmodi ſunt Apologi. Ab his autem abſtinuit is qui erat æterna veritas; & cùm ſæpiùs vera, interdum ea quæ eſſent ſaltem veroſimilia, hoc eſt, ficta ſimul & credibilia, commemorauit.

Nimirum fuit vetus conſuetudo Hebræorum, Ægyptiorum & Græcorum, vt quotquot inter eos eruditiſſimi erant, conſentaneas humanæ vitæ ſententias iſtiuſmodi comparationibus tegerent, inuoluerentque.

Iam hæc de Parabolis conſtituiſſe, fuit ſimul excluſiſſe illas à Symbolis Heroïcis, vti collationes, quæ ex Protaſi fictâ, tametſi credibili, deſumuntur; cùm eis deſit vis ea maior ad perſuadendum, quam diximus in Heroïcis Symbolis, præter vim exponendi, deſiderari.

CAPVT

CAPVT XII.

An ad Heroïca Symbola ſit idonea Comparatio quæ ſumitur ex Hieroglyphicis.

OFferunt ſe multa huius generis Symbola ; & ferme ſufficerent, ſi recentem obeliſcum Ægyptus ex iiſdem ornare vellet.

Innocentius VIII. in montis cacumine figuauit oleæ ac palmæ ramum, cum Epigraphe, AR-

DVA VIRTVTEM; nam Hesiodus virtutem in arduis collocauit.

Pius III. oleæ ramo iunxit flagellum, cum hac

inscriptione, POENA ET PRAEMIVM, quasi sciscitaretur à subditis, vtram vellent sortem promereri.

Clemens

Clemens VIII. gladium, lituum ſacrum, & lyram in medio eorum, accepit pro Symbolo; adiecitque lemmatis loco, NIHIL ILLE RELIQVIT. Et-

enim omne tulit punctum, quiſquis ex Religione ac Iuſtitiâ, veluti ex graui ſono & acuto, temperet gratam regiminis optimi harmoniam.

Rodulphus I. brachio armato, ac ſtringenti clauam cum oleæ ramo, adſcripſit pro lemmate, V-

TRVM LVBET; quaſi hoſtibus ſuis ex æquo pacem & bellum offerret.

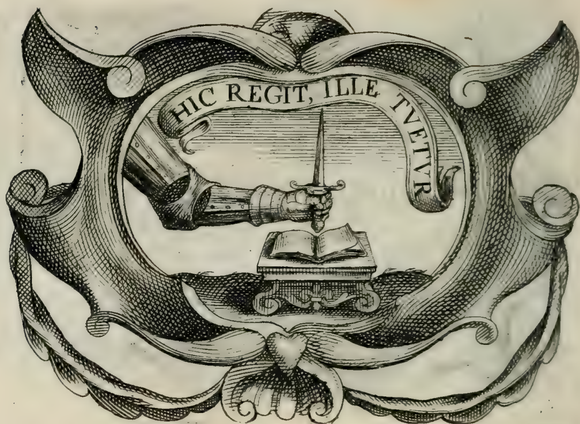
Henricus

Henricus VIII. dexteras duas inuicem iugatas, ac ſuſtinentes caduceum, propoſuit cum Epigraphe, FIDE ET CONSILIO. Conferunt enim ſummoperè duæ illæ virtutes ad Imperij felicitatem.

Fride-

Fridericus III. brachium armatum,cum distri-cto gladio, supra codicem apertum, pro Symbolo elegit; & lemma erat, HIC REGIT, ILLE TVE-

TVR. Statuerat enim ita efficere; vt quidquid præ-ciperent leges, id gladius seu Imperij potestas exe-queretur.

Carolus

Carolus Fridericus Iuliæ, Cliuiæ, Montium Dux ſparſa in clypeo habuit corda, cum duplici Epi-

graphe, alterâ Latinâ, HIC MVRVS AHENEVS ESTO; alterâ Italicâ, cuius erat ſenſus, Beneuolentia eſt optimum præſidium. Hac certè ſecurior multò redditur Princeps, quàm arcibus munitis, & domeſtico ſatellitio.

Ottobertus Comes Habſpurgenſis habuit pro ſchemate ſuo armatum brachium cum citharâ, &

cum Epigraphe, HAEC MIHI TVBA. Videretur molle quid, ſi citharam teneret manus armillis quàm ferro inſtructa: at in eâ ſpecie militari eſt omnino decora res, oſtenditque, bonos Principes ſubditorum fide atque concordiâ, tamquam tubâ, exſtimu-

lari ad grandia. In hoc autem incertum eſt, maior Principum felicitas, an ſubditorum commendatio inueniatur.

Coſimus

Coſmus Mediceus, Hetruriæ Magnus Dux, teſtudini velum, tamquam nauigio, adpinxit, cum Epigraphe illâ celebri, FESTINA LENTE.

Idem Coſmus Capricorno, inter priores pedes quidem orbem terrarum & remum, in dorſo autem Cornucopiæ adpoſuit, cum lemmate, FIDEM FATI VIRTVTE SEQVEMVR. Hoc idem fuerat Auguſti ſchema: cuius videlicet, & Caroli V. & eiuſ-

dem Coſmi Horoſcopum fuiſſe Capricornum, ij notarunt, qui Viris Magnis obſequi ſtellas & cælum opinantur.

Hæc Symbola ex Hieroglyphicis accepta Paulus Areſius admittit ſine exceptione vllâ: Hercules Taſſus adprobat dumtaxat, ſi quæ minùs obſcura videantur, ſumanturq́ue ex rebus familiaribus, ac veluti propriis; vti ſunt palma & laurus pro victoriâ, oliua pro pace, pro amore myrtus, & pro funere cypreſſus.

Sed

Sed alij Auctores ea reijciunt: quia cùm ſint imagines ſeu figuræ, determinatæ ex hominum arbitrio ad ſignificandum aliquid, vſurparenturque olim ab Ægyptiorum ſapientiſſimis litterarum vice (ſic enim ea deſcribit Nicolaus Cauſſinus) ſunt etiam, quod inde fit, mera hominum commenta; & ipſis deeſt vis ea maior ad perſuadendum, quam in Heroïcis Symbolis requirimus. Præterquàm quòd vim etiam exponendi conſilium Auctoris, quoniam vt plurimùm obſcura ſunt, obtinere interdum non videntur. *In Prolegom. ad Symb.*

Non id velim tamen intelligi de dotibus & facultatibus naturæ, ex quarum accommodatione Hieroglyphica ſæpenumerò prodierunt. Ita de cornice aue (quæ ſymbolum fuit amoris & fidei inter coniuges; quia cùm in connubio eſt, neque mas alteram feminam, neque marem alterum femina deſiderat, & poſt coniugis obitum colit viduitatem) fieri Symbolum Heroïcum cum laude poſſet, quia dos & facultas naturæ in eâ, non autem ſignificatio ex hominum arbitrio determinata, tum videretur conſiderari. *Hor. Apoll. in Hierogl.*

CAPVT XIII.

An ad Symbola Heroïca ſit idonea compara-tio, quæ ſumitur ab exemplis.

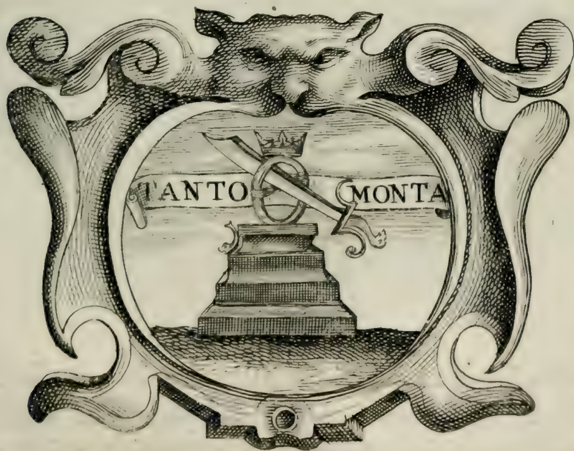
NE exemplis caream, dum de exemplis ago, proponam initio hîc etiam Symbola nonnulla, quæ ab eis petuntur. In perueteri Clodouei ſchemate brachia duo cælo ſupina, brachiis item aliis fulciebantur, cum hac Epigraphe, TVTISSIMVS.

Refer-

Refertur hoc ad Moyſis victrices manus, quæ hoſtium cuneos veluti feriebant, dum ſublatæ in vota & preces quaſi feriabantur. Diſcant Duces, in acie pietatem in primis fortiſſimè dimicare.

Ferdinandus Rex Catholicus pro Symbolo ſuo vſus eſt nodo Gordio & gladio, cum Epigraphe, TANTO MONTA. quaſi diceret, ſibi perinde eſſe,

ſi controuerſiam obortam de Regno Caſtellæ armis, aut aliis artibus atque conſiliis expediret.

Philip-

Philippus II. Rex Hiſpaniarum figurauit malogranatum apertum, cum lemmate, Tot Zopyros. Satis nota eſt hiſtoria Zopyri, qui raro fingendi

aſtu, ſibiq́ue ſponte impreſſis vulneribus, vt ſimularet defectionem; redegit Babylonios in poteſtatem Darij. Vir propterea tam gratus eidem Regi, vt is dono accipiens pomum Punicum, optauerit totidem Zopyros in Regno ſuo, quot in pomo illo erãt grana. Par fuit deſiderium Philippi Regis; habendi

nimi-

nimirum ſubditos adæquè fidos, dum in Belgio nonnulli deficerent.

Chriſtophorus Cardinalis Madrucius faſcem haſtularum figurauit cum hoc lemmate, VNITAS.

memor Micipſæ Saluſtiani, & poſtremæ eius Orationis. Quam Seuerus quoque Imperator, moriens pariter, miſit legendam liberis ſuis, cùm animaduerteret, inter ipſos iam tum odij fauillas ſcintillare.

Eleonora de Toledo, vxor Cosmi Magni Hetruriæ Ducis, Lucretiam pinxit Collatini vxorem: quæ à Tarquinio compressa, ne esset dedecori superstes,

mortem sibi consciuit; eratque inscriptio, FAMAM SERVARE MEMENTO. Vir ob virtutes plurimas, femina ob solius pudicitiæ famam commendatur.

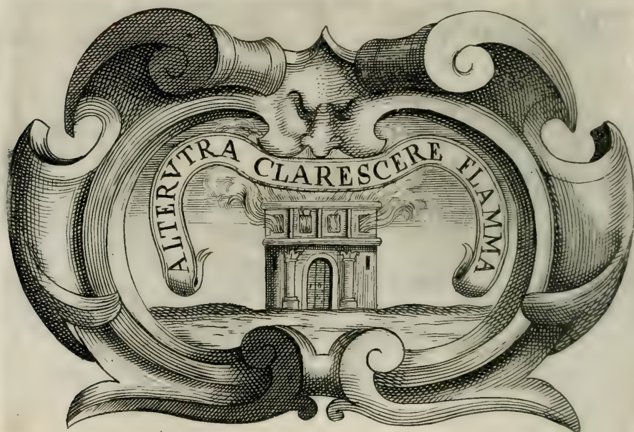
Sigis-

Sigiſmundus Malateſta, Princeps Arimini, aram cum igne, & in câ Mutij dexteram cum ſicâ figurauit, adiectâ Epigraphe, HIS GRAVIORA.

Paratus videlicet flammis & ferro non manum dumtaxat, inſtar Mutij, ſed corpus totum & vitam exponere inſtar Codri, pro ſubditorum defenſione.

Aloysius Gonzaga, vnus ex iis Caroli V. Ducibus qui vrbem Romam inuaserunt, ac dederunt direptioni, flagrans Ephesi fanum Dianæ proposuit, cum Epigraphe, ALTERVTRA CLARESCERE FLAMMA.

famæ vtique magnæ cupidus, & ob eam rem compos illius etiam, sed malæ.

Est qui pro Symbolo elegit celebrem illam nauim, quæ VICTORIAE nomen consecuta est; propterea quòd sinus Oceani varios scopulosque &

& maris monſtra omnia ſuperans, orbem terrarum vniuerſum, ÆMVLA SOLIS, circumierit.

Hæ collationes, tametſi conſtent Protaſi verâ, rejiciuntur etiam ipſæ nihilominùs à Symbolis Heroïcis: atque ita ſentiunt cum Academicis fermè Scriptores omnes, dum excludunt ab eiſdem Symbolis icones humanas. Nimirum peculiare hominis factum, cùm ſponte ſit, & cùm ideò potuerit non eſſe, haud præbebit argumentum efficax ad dele-

ctandum ſuadendumque. Quid enim? vt pollicearis pietatem in Parentes, Æneam propones, qui Anchiſem humeris effert.

Si perpendas hominis ingenium, cùm ſit compos ſuæ libertatis; ſæpè in homine iſthæc officia deſiderabis. De Nerone audies:

Quis neget Aeneæ magnâ de ſtirpe Neronem?
Suſtulit hic matrem, ſuſtulit ille patrem.

Ariſt. libro 7. Ethic. ad Nicom. Leges de quodam etiam, qui cùm accuſaretur quoniam patrem verberaſſet, hanc pro ſe habuit defenſionem: Sic parens iſte meus auum, ſic auus abauum verberauit: quin & filius hic meus paruulus, vbi adoleuerit, me parentem ſuum pariter verberabit; cùm id generi noſtro ſit hereditarium. De *Ibidem.* alio item leges, qui, cùm à filio raptaretur, monuit in ipſo ædium veſtibulo, ſiſteret furorem: nam eò vſque, nec vlteriùs parentem, proprium ipſe raptauerat.

Quantò id ſanctiùs pollicearis, & certiùs de te ſuadeas, ſi ciconiâ vtaris potiùs; quæ defectos æuo & ſenio parentes effert, & diu ſuperſtites nutrit? Hæc pietas numquam deficit, omnibus inſita, immutabilis & conſtans eſt. Quod verò ab homine officium prouenit, eſt rarum, liberum, contingens,

gens, & ideò minùs efficax ad perſuadendum.

Paulus Areſius, qui hæc Symbola admittit, dummodò in Protaſi & Apodoſi ſignificatio eadem non fuerit; ſicut ipſi eadem non videtur, in Hercule ſuccollante oneri Atlantis: quod Symbolum placuit Philippo II. Hiſpaniarum Regi, poſtquam ei Ca-

rolus V. Cæſar & parens ceſſit Regnorum ſuorum adminiſtrationem, cum Epigraphe, VT QVIESCAT ATLAS. cùm alioqui eſſet omnino eadem ſignificatio,

catio, ſi Achillem quis pingeret, dum raptat Hectorem, idemque hoſti ſuo minaretur: hic, inquam, Auctor cenſet, vim probandi & ſuadendi exemplis non deeſſe, quantam ad Heroïca Symbola Scriptores alij requirunt. Nam ait, humanas res, etſi liberè geruntur, euadere immutabiles ac neceſſarias poſtquam geſtæ ſunt. Sed interpretatio hæc, ſi expendatur ad Philoſophiæ trutinam, nihilo plus conſequitur, quàm quæ ita geruntur, ea nihilo plus continere quàm verum contingens; & ideò exemplis deeſſe fortiorem aliquam vim ad perſuadendum: tametſi Protaſis in eis vera ſuperet ceteroqui Apologos, Parabolas, & Hieroglyphica, in quibus ficta, commentitia, & proxima veris ſolùm efferuntur.

Deinde exempli alicuius Protaſis, vel ab homine peculiari ſumetur; & tum Scipio Bargalius ait neceſſariam fore ſyngrapham, quæ ſignificet, Achillis imago ſit an Alexandri; vel ſumetur generatim ab ipsâ naturâ hominis, exprimendo ea quæ ſunt cuiuis homini communia, vti vultum ſublimē habere, diſſerere, ac ratiocinari: & tunc à ſemet deriuabit ſimilitudinem Symboli Auctor; ſi quidem homo eſt, & humani à ſe nihil alienum putat. Atqui hoc fieri nequit: nam, vt loquitur Lucas Contile, cum homine

homine homo ſimilitudinem non habet, ſed proprietatem. Sed & prætereà laus non eſt, profiteri ea, ad quæ omnes conditi & nati ſumus.

Non tamen religio ſit, partes humani corporis aliquando pingere, in Symbolis Heroïcis, commoditatis vel ornamenti causâ; nempe manum, vt gladium aut florem teneat: quia hoc Scipio Bargalius & Auctores alij admittunt, cùm in ipſis ſignificatio Symboli non fundetur.

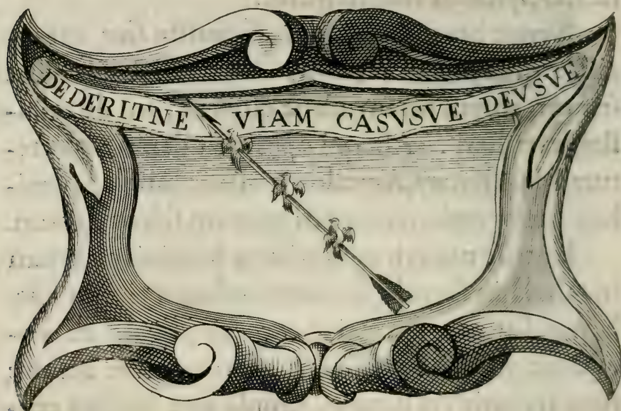
Neque horrori erunt, quaſi mutilæ ſint, aut reciſæ: quia, vt ait Hercules Taſſus, Pictor ſimulat ſemper, corpus totum adeſſe quidem, ſed de induſtriâ occultari. Alioqui opus eſſet damnare Veterum Numiſmata, Annulos, & alia Symbola, in quibus partes eædem corporis humani ſolent figurari.

Fortaſſe nec erit opus reiicere hominis picturam in tabulâ, in ſpeculo, in amne, vmbram eius in ſole, laruas ſeu oris ſeu totius corporis, quales ex centonibus ruſtici conſarciunt ad terriculum auium: nam res artis vel naturæ, omnia hæc poſſunt cenſeri.

CAPVT XIV.

An ad Heroïca Symbola ſit idonea comparatio, deſumpta ex iis quæ fortuitò eueniunt.

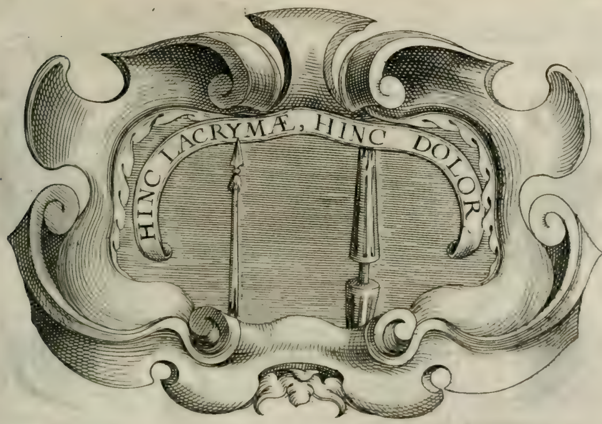
GOdefrido Bullonio, Heroï Magno, tribuunt tres eas ardeas, quas vno iaculo ſimul pene-

trauit, cum lemmate, DEDERITNE VIAM CASVSVE DEVSVE. Præſagium enim fuerunt expugnatæ Ieroſolymæ.

Catha-

Catharina Medicea, Galliarum Regina, perfractæ haſtæ adſcripſit; HINC LACRYMAE, HINC

DOLOR, viduata nimirum Henrico II. Rege, dum haſtis luderet.

Quidam Præfectus militiæ, Pyrrhus nomine, assumpsit pro Symbolo equum Iulij Cæsaris, qui neminem alium sessorem passus fuisse perhibetur, cum lemmate; SOLI CAESARI. Eo autem Sym-

bolo Regis alterius Magni oblata stipendia recusauit, maluitque deinceps etiam Cæsari, sub quo diu meruerat, militare.

Multa ex hoc genere possent recenseri: vt Thebis araneas, quæ telas candicantes semper circa Cereris valuas

valuas texuerant, demum veluti omen darent, nigro opere oſtium velaſſe, dum eò Macedones, cum armis infeſtis, mouerent. Sic Attilæ Hunnorum Regi, obſidenti iam triennio Aquileiam, ciconiæ quadam die pullos roſtro efferentes ac migrantes, victoriæ augurium fecerunt. Homini etiam, qui vltrò ac libenter fideiiuſſorem agebat, & qui rogatus ioco à venatoribus, pro lupo, dum erat iam intra caſſes, ſpoponderat; idem lupus velut officij memor abactas ex alio armento equas, & nondum inuſtas redonauit; atque has ille ad ſuum præſepe adductas, ſignatasque lupi ſtigmate, lupiferas nominauit.

Pauſan. in Bœotijs.

Pier. l. 17

Strab. l. 5

Sed huius generis quoque Symbola communibus calculis reiiciuntur: quæ enim caſu vel fortuitò eueniunt, fidei quàm minimum faciunt; nos autem oportet conſtans quid & immutabile pro Symbolis noſtris Heroïcis ſectari.

CAPVT XV.

An ad Symbola Heroïca sit idonea comparatio, quæ sumitur ex arte factis.

PRæter alia quę percensuimus in Operis Procœmio. Leo X. habuit pilam pugillatoriam, cum

eâ Epigraphe, VI ET VIRTVTE. alludens verò ad senos familiæ suæ orbes, significauit, non corporis modò, sed & animi vigore vsurum se, dum regeret orbem

orbem terrarum. Sic, vt eam pilam lusoriam cæstis rectè, aut in aërem vibres, aut venientem excipias, non sola vis in lacertis, sed inprimis ars, seu dexteritas conducit.

Henricus cognomento Auceps, extulit pro Symbolo falconem auem, in manu venatoris, cum lemmate, MAIORA CAEDVNT. *Falconem,* inquit

Iacobus Typotius, *quis primus domuerit, non quæro: turpe enim, si Cæsarum aliquis: nam aliæ sunt artes Imperatoriæ.*

ratoriæ. Sic ille. Nihilominùs curas interdum alias quieſcere; vt animus leuamenti aliquid capiens, ad regimen,quaſi renouatis viribus, redeat vegetior, in Principe reprehendi non debet.

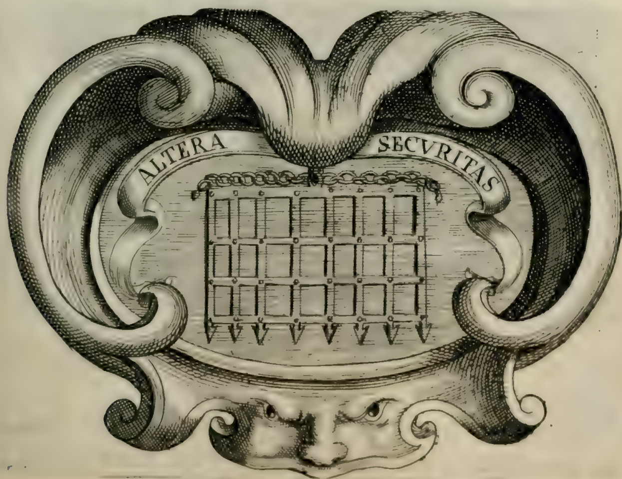
Edoardus I. Rex Britanniæ, vineam pinxit; quâ defenſi olim bellatores, ſuggredi tutò, & mœnia ſubruere ſolebant, cum hac Epigraphe; HINC

FORTIOR IBO. Videlicet eius Regni Proceres, Henricum Regem, Richardum fratrem, qui Cæſar

Cæſar iam fuerat appellatus,atq; Edoardum filium in cuſtodiam dederant. Sed is ex eâ euaſit, perdomuit rebelles, pieq́ue ac fortiter tam parentem quàm patruum liberauit. Figurant alij xyſtum, aut carceris ſepta: ſed Heroïco Symbolo ea minimè congruerent.

Bellofortij, fratres Henrici IV. pro ſchemate acceperunt fores cancellatas, & ex catenis pendulas; quas, ſi ex inopinato hoſtes ingruant, vel vnus poſſit demittere: nam arcis portas tardiùs, & plurimi,

moliuntur. Lemma erat, ALTERA SECVRITAS. Quippe prudentis animi eſt, vni tantùm conſilio non fidere, ſed ſalutem collocare in præſidiis multis; quò ita, vno deficiente, alterum ſufficiatur.

Laurentij Prioli, Ducis Venetæ Reipublicæ, Symbolum fuit ſolare horologium, cum eâ Epigraphe: NVLLA HORA SINE LINEA.

Nullam in Principatu horam tranſigere ſine lineâ, & benefactis, ars eſt & laus multò præſtantior, quàm cùm Apelli non fuit dies ſine lineâ.

Guliel-

Gulielmus Comes Palatinus Rheni, pro ſchemate habuit Dentale, quo glebam agricolæ comminuunt, & agrum exæquant, vt ſemen occatum terrâ cohibeatur. Lemma erat, EVERTIT, ET AEQVAT.

Nimirum optimi Principis eſt, deprimere illos, qui exſtant cum bonorum iniuriâ; & ad morum frugem, ſub quodam iuſtitiæ ac legum æquamento omnes continere.

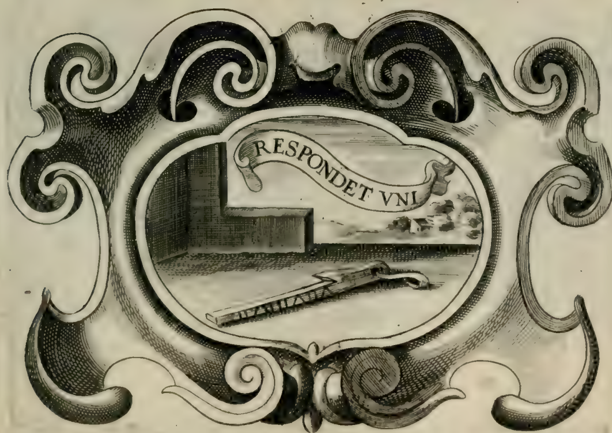
Alphonſus I. Dux Ferrariæ, globo incendiario diſſilienti, vomentiq́ue ignem & flammas, Epigraphen hanc Gallicam adſcripſit, AV LIEV, ET TEMPS. id eſt, Loco, & tempore.

Is, in celebri ad Rauennam prælio, cùm excogitauerit primus iſtiuſmodi ferreos orbes, fartos intus puluere pyrio, qui concepto igne diſrumpuntur ac ſtragem edunt; inſinuauit, ſicut ij accenſi citiùs auctorem læderent, & accenſi ſeriùs hoſti non obeſſent,

eſſent, ita debere magnas res loco ac tempore congruo ſemper geri.

Auguſtinus Bardius, ad teſſeram dimidiam, & in longum ſectam, cum notulis rei coëmptæ, adiecit hanc Epigraphen; RESPONDET VNI. Siqui-

dem vni & ſoli Principi ſuo facere obſequenter, & inprimis ſeruare fidem, propoſuerat.

Honorius de Bellis, ſerulæ innexæ orbibus volubilibus ac litteratis , circumſcripſit hoc lemma:

SORTE AVT LABORE: nam præſidio vtriuſque niti ad gloriam, ſtatuerat.

Globus

Globus maioris tormenti, excuſſus in congeriem lanæ, arcis muro prætenſam, cum eâ Epigraphe, IN MOLLI FRANGITVR, lenitatis eſt Symbo- *Paul. Areſ. in Symbolis ſacris.*

lum, quæ ſola virtus poteſt vniuerſum iræ impetum hebetare.

Larua

Larua cum Epigraphe, VERA LATENT, commendat prudentem interdum ac necessariam consilij suscepti dissimulationem.

Rota ingens versatilis, intra quam gradiens equus, aut molossus, & semper in imo tamen loco

MA-

MANENS, ATTOLLIT ALIA, fuit ſymbolum honeſtum cuiuſdam; qui alios à ſe promoueri, ſuammet verò promotionem à ſe negligi, gloriabatur.

Hæc Symbola Heroïca, deſumpta ex arte factis, probantur ſuffragiis Auctorum omnium; quoniam eis vera ſimilitudo ineſt, nobiliſſima inter comparationes alias, & vena, ſcaturigo, ac mater eorumdem Symbolorum. Nimirum præterquàm quòd delectat plurimùm, & eſt gratiſſimi vſus, collatio ex iis

 rebus

rebus artificiatis accepta, vim habet magnam etiam ad persuadendum, cùm ex Protasi constet omnino verâ, & ferè dixerim necessariâ.

Philosophiæ quidem seuerius iudicium aliter censeret; sed Musæ mitiores, in quarum palæstrâ versamur, permittunt, vt necessarium appelletur omne id, quod semel & semper fit eodem modo, neque vllatenus variatur. Ita frænum est hominis inuentum; attamen, velit nolit homo, equus fræno regetur. Hominis pariter inuentum est ex artis præscripto versare argillam in rotâ: attamen; velit nolit figulus, semper exibit vrceus; cùm artis leges eæ sint, vt ea in opere ipso errare artificem non patiatur.

Prætereà cùm facultates proprietatesque rei arte factæ soleant, vt plurimùm, sicut & rei naturalis dotes, in Symbolis nostris considerari; eæ verò proprietates non vni rei artificiatæ, sed omni, & soli, & semper conueniant, fundant, quod inde fit, similitudines idoneas, & induunt rationem quamdam veri necessarij. Atque hoc pacto, vti ars, æmula cùm sit, naturam imitatur; ita opus artis imitatur necessitatem, quam habet opus naturæ.

CAPVT

CAPVT XVI.

An ad Symbola Heroïca ſit idonea comparatio, quæ ſumitur ex rebus naturalibus.

ETiam hîc attexam ſchemata huius generis multa, præter illa, quæ ſatis magno numero, ad ſpecimen operis initio recenſui.

Ludouicus VI. Rex Galliarum, & ex proſapiâ Pipini vltimus, ranam in paruâ inſulâ, quam cir-

cumluunt aquæ, figurauit cum hoc lemmate, MIHI TERRA LACVSQVE. Vſus eſt eo ſymbolo ranæ Mæcenas etiam, eoque, dum Auguſtus aberat, ſignauit litteras, quibus vectigalia & pecuniæ imperabantur. Vt mirum non ſit, teſſeram illam terrori fuiſſe populo Romano, quemadmodum Plinius memorat: quia eiuſmodi litteræ ſonum continebant odioſiorem multò, quàm quem edunt ranæ, quando importunæ atque obſtreperæ coaxant.

Ludouicus XII. Galliarum item Rex, Craterem

ſignum

ſignum cæleſte pro ſchemate habuit, cum eâ Inſcriptione, INTER ECLIPSES ORIOR. Vt enim hoc ſidus XV. Calend. Maij oritur, inter maiorum Siderum defectiones: ita ipſe Regnum adierat, mortuo abſque liberis Carolo VIII.

Alphonſus X. Rex Legionis & Caſtellæ, pelicano, dum ex fonte pectoris ſanguinem mittens, pullos charitate ſummâ irrorat, eosq; vel nutrit, vel ad vitam reuocat, adſcripſit hanc Epigraphen, PRO LEGE, ET PRO GREGE. An quia lex naturæ ſemper

fuit, vt parens, quaſi paſtor, alat gregem liberorum, nec ſit eis ſuperſtes? Saltem Alphonſus Rex eo ſymbolo ſanguinem & vitam pro lege & pro ſubditis pollicitus eſt.

Ioannes Rex Aragoniæ, Salamandrâ vſus eſt; quæ aut igne alitur, aut ab igne non læditur: & lemma

Symboli fuit DVRABO. quaſi aſſiduè in aduerſis repeteret animo Virgilianam illam paræneſim;

Durate, & voſmet rebus ſeruate ſecundis.

Philip-

Philippus II. Hiſpaniarum Rex, ad truncos duos, ex lauro igniariâ fundentes mutuo attritu vaporem & flammam, ſcripſit lemmatis loco, DOMINVS MIHI ADIVTOR. Etenim extincta

gloria domus Burgundicæ, viſa eſt rurſus clareſcere in familiâ Auſtriacâ.

Edoardus

Edoardus II. Rex Britanniæ, pro ſchemate ſuo araneam pinxit, quæ flante vento, adhuc telam ſuam orditur, ac nititur contrà, cum Epigraphe, AVDENTIOR IBO. Etenim vis aduerſa, &

reſiſtens impetus acuit, non hebetat, genuinam veramq́ue virtutem.

Iacobus

Iacobus V. Scotiæ Rex, muſculum piſcem, qui cete belluam maximam, & minùs perſpicacem, propter graue pondus ſuperciliorum, ideoque in vada præcipitem, regit tamquam oculus, hac Epigraphe circumſcripſit, VRGET MAIORA. An

quia dedignari humiles ac tenuis fortunę homines, in Principatu non oporteat; cùm euenire poſſit, vt Regem & Purpuratum iuuet ſemiamictus aliquis, & aliquando etiam ſeruet?

Margarita Valeſia, Nauarræ Regina, figurauit pro ſe Heliotropium in Sole, cum hac Inſcriptione, NON INFERIORA SECVTVS. nempe vti

ſequitur flos aureus Solem aureum; ſic ipſa è ſtirpe Regiâ, maritum Regem meruerat.

Guido

Guido Ferrarius Cardinalis, puteo adſcripſit, MOTV CLARIOR. etenim aqua in eo fit limpidior, dum hauritur frequenter: ac de ſe pa-

rem ipſe claritatem pollicebatur, ſi amici haurirent crebrò ipſius liberalitatem.

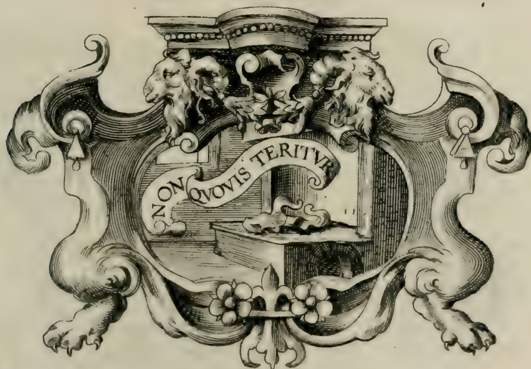
Leonardus Loredanus, Dux Reipublicæ Venetorum, elephanto hanc Epigraphen adiecit, NASCETVR. decennio enim vterum geſtat: & res magnæ

ſpatio euadunt validæ; quia feſtinatio plerumque improuida eſt.

Frideri-

Fridericus Vrbini Dux, circa igniarium ſilicem & ignitabula ſcripſit pro lemmate, NON QVOVIS TERITVR: hoc eſt non ferro vulgari, ſed

ſolo chalybe: vt propterea neque conſtans in aduerſis animus eius, quidquam ab iniuriâ huius ſæculi ferrei pateretur.

Guidobaldi Ducis Vrbini filius flammæ adſcripſit, QVIES IN SVBLIMI: & pulchrè, ſicut Fridericus Dux in ſilice, ita ipſe in igne luſit: oſtenditque

que hîc in terris ſe aduerſis quidem poſſe agitari, & quati; ſed quieſcere animum, cælumque ac ſedem Piorum meditari.

Hun-

Hunfridus Comes Habſpurgenſis teſtudinem propoſuit; cui Sol interdiu vapore ſuo confert, vt ſupernatet mari, nec mergatur; cum lemmate illo,

IMMERSABILIS. Sic dum in Religionis luce ageret; ærumnis, ſapiens eius animus, mergi non poterat.

Cæſar

Cæſar Dux Mutinæ, Soli inter nubila, adiunxit hoc lemma, OBSTANTIA SOLVET: vt

qui perinde inuidos atque æmulos erat ſuperaturus.

Ferdi-

Ferdinandus Gonzaga, Præfectus ſupremus copiarum Caroli V. habuit pro Symbolo plumam aquilæ, inter diuerſarum auium plumas; quas aiunt ab eâ vnâ adigi ad teredinem & tabem. Lemma Symboli fuit, ALIAS DEVORAT VNA MEAS. Inſinuauit, ſua omnia priuata decora ſuperari ab vnâ eâ gloriâ, quam indeptus maximam erat, Aquilæ, hoc eſt Imperatoris Caroli, auſpiciis.

Marcus Antonius Columna, Dux Paliani, vſus pro Symbolo eſt veſte talari, inter flammas, ex asbeſtino ſeu amyantho lapide; qui lapis velut in ſubtegmina finditur, ac texturæ operam admittit. Lemma erat, SEMPER PERVICAX: & eam con-

ſtantiam profeſſus eſt, quâ Veronam aduerſus Gallos ac Venetos defendit.

Andreas Gonzaga, Marchio Guaſtallæ, ſcorpioni adſcripſit, QVI VIVENS LAEDIT, MOR-

TE MEDETVR. ſtatuerat ſiquidem exigere à reis pœnas; vt prodeſſent, ſi nocuerant.

Curtius Gonzaga, Caſtilionis Marchio, Epigraphen hanc adiecit vitulo marino, SIC QVIESCO. nam ea bellua, dum tempeſtas eſt, ſupra ſco-

pulum ſtertit, ac dormit placidiſſimè. Ita inter fortunæ aduerſæ procellas vir magnanimus.

Ferdi-

Ferdinandus Sanſeuerinus, Princeps Salerni, & Magiſter Equitum Caroli Quinti gruem figurauit, quæ lapillum pede ſuſpenſo tenet, cum lemmate; OFFICIVM NATVRA DOCET. Nam ei

ſtudium & exercitatio in naturam verterant, vt eſſet vigil.

Sfortia Palauicinus, contra Turcas pro Regno Hungariæ dimicaturus, pinxit muſtelam, cum rutæ ramuſculo, & cum Epigraphe, CAVTIVS PV-

GNAT. Eo quippe amuleto munita, congredi audet vel cum hoſte venenato.

Polyda-

Polydamas Maynus ranæ Ægyptiæ, quæ transuersum calamum in ore habeat, adſcripſit; VIRTVTE, NON VI. hoc enim pacto ſerpens hy-

drus impeditur, quò minùs eam voret. Decreuerat porrò ipſe ſemet potiùs virtute ſolâ tueri, quàm vi alios lædere.

Scipio

Scipio Bargalius accipitri adiecit Epigraphen hanc; RECTA SVRSVM. Non enim obliquè

aut per anfractus, ſed recto alarum agmine, ſurſum fertur: & ea ſapientis via eſt, cùm ad ſumma nititur.

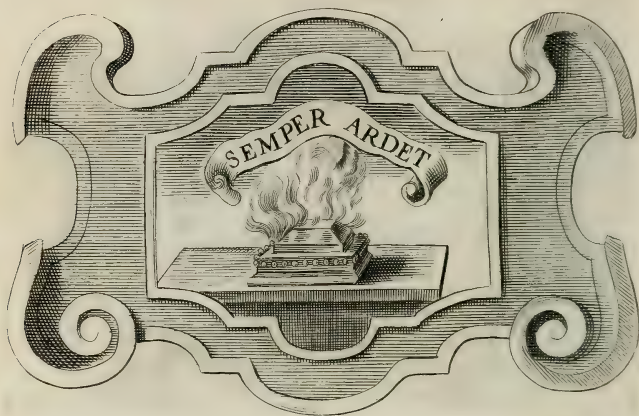
Fran-

Franciſcus Mandolus, gallo aui adſcripſit, NON DECIPIT SOMNVS. profeſſus per-

æquè vigilem ſe futurum ad prælia, & ad victo-rias.

Plin.l.37 cap.10. Curtius Burghesius asbestum lapidem, qui vbi ignem conceperit, numquam solet deflagrare, inscripsit hac Epigraphe, SEMPER ARDET.

Semel placita, semper prosequi; & sectari veram gloriam, statuerat.

Fran-

Franciſcus Lancius habuit pro Symbolo anſerem, ouis incubantem, cum hac Inſcriptione, NON ALIENA. Anſer ſua ſemper fouet; ita ipſe ſuis

ſemper intentus rebus, miſcere aliena numquam voluerat.

Antonij Mariæ Maraſſij ſchema ſpeculum fuit, cum eâ Epigraphe, CVNCTIS AEQVE FIDVM. Erat quippe oſtenſurus veros vnicuique

vultus, ſi qui cenſuram aut conſilium rogarent. Vtinam ad eiuſmodi ſpeculum ſuos vultus comerent Aula & viri potentes.

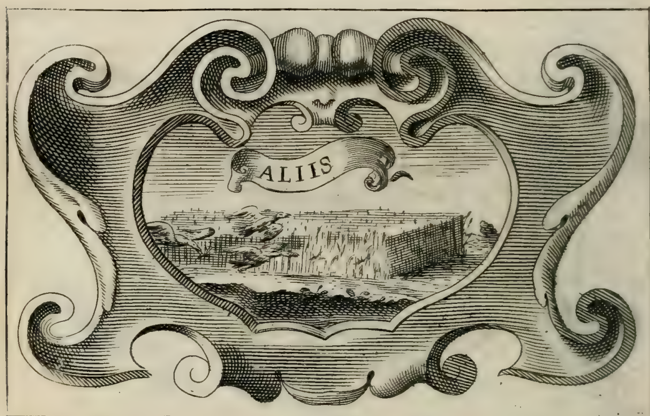
Ioannes Baptiſta Trincherius gruibus, volantibus cum iniecto in os lapillo, Epigraphen hanc addidit, TVTA SILENTIA. Aues illæ ita peruolant

infeſta aquilis loca, ne gruendo ad prædam eas proritent. Vbique, ſed præſertim in Principum & Regum aulis, eſt conſilium optimum, SILERE.

Ioannes Cephalus pinxit aues ſeleucides, cum hoc lemmate, ALIIS. Nempe in Caſpiis montibus hæ aues inueniuntur, vt locuſtas abigant à ſe-

Plin.l.10 cap.27.

gete; quam ceteroqui abederent, cum detrimento regionis. Porrò ſignificauit, nihil gratius ſibi poſſe accidere, quàm vt queat prodeſſe aliis.

Ioannes

Ioannes Baptiſta Brembatius figurauit trochilum, ſeu regulum, qui ſuper alas aquilarum ſublimis fertur: & lemma fuit, NON VSITATA,

NEC TENVI FERAR. Vſurus enim erat ipſe etiam aquilæ, hoc eſt Imperatoris, patrocinio; vt ad magna proueheretur.

Petrus

Petrus Franciſcus Tortolus, mappæ ex lino Indico, iniectæ in ignem, adſcripſit hoc lemma, TERGET, NON VRET. Nam à maculis ſordibusq́ue menſæ non vritur igne, ſed purgatur.

Plin.l.19 cap.1.

Atque id cauſæ fuit, cur ex eo lino contexuerint olim ſacculos, ad ſeruandos in ſepulchrali pyrâ Imperatorum cineres. Ceterùm indicare voluit Auctor Symboli, ærumnis vitæ huius purgari, non vri animum ſuum.

Eſt

Eſt qui ſpicam figurauit, & flauam & pronam, cum eâ Inſcriptione, QVIA PLENA. Quantò quis

eſt dotibus egregiis cumulatior, tantò ſit animus eius modeſtior atque demiſſior.

Alius igni adſcripſit, NEC PROPE, NEC PROCVL. Principis gratiam, nec promereri nimiam, nec nullam, ſed aliquam, tutiſſimum eſt.

Neque diſſimile admodum videtur illud vetus Adagium, *Procul à Ioue, procul à fulmine.*

Flamma,

Flamma, quam ros aquæ perſpergit, vt magis accendatur, cum Epigraphe, EXTINGVERE

SVETA, oſtendit, ſtudio ardenti honeſtæ rei, parua impedimenta prodeſſe veriùs, quàm obeſſe.

Roſa ſpinis ſepta, ſed propter odorem tamen & colorem amabilis, cum hoc lemmate, ABIGIT-

QVE TRAHITQVE, eſt Symbolum idoneum voluptatis.

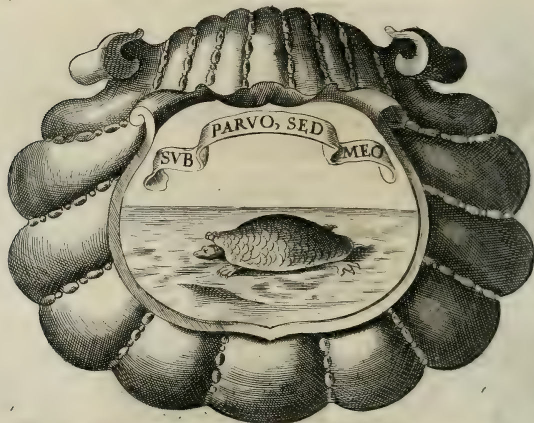
Equus,

Equus, quem lupus mordicùs læſerit, cum eâ Epigraphe, MORSV PRAESTANTIOR, perſuadet, capi etiam ab hoſtibus poſſe vtilitatem.

Lupus certè morſu ſuo equos generoſiores efficit, ac valetudine proſperiores.

Vltima, properans tardo gradu, accedit demum teſtudo, quæ cum eo lemmate, SVB PARVO, SED MEO, Symbolum eſt modeſti ac ſecuri animi.

Hæ ſimilitudines, ex naturæ dotibus & facultatibus acceptæ, prærogatiuam quamdam ſingularis excellentiæ, vti optimæ ac laudatiſſimæ omnium, promerentur. Eſt verò in eis tota vis ac pulchritudo Symboli Heroïci, poteſtas nimirum delectandi ac perſuadendi.

CAPVT

CAPVT XVII.

Cur ſimilitudo, præ aliis Comparationibus, delectet, ac perſuadeat.

Libet hoc expendere ſeorſim, & tædium vitare Capitis prolixioris: promam autem ſimilitudinem ſeu metaphoram vnam aut alteram; & mox vtriuſque neruum ac robur exprimere conabor.

Veſpaſianus recenter vocatus ad Imperium, dum luſtraret Ægyptum, dixit ibi pro concione: HAVRITE EX ME TAMQVAM EX NILO. Quænam oratio potuiſſet in aures animosque influere blandiùs, aut cor & venas irrigare benigniùs? Cælum non reſpiciunt Ægyptij, ſed Nilum ſpem annonæ, prodromum, imò parentem vbertatis. *Philoſtr. l. 5. c. 10. in Vitâ Apollon.*

Atqui ex Principe haurire poſſe omnem benignitatis modum, quanta erat futura felicitas? Quantò etiam Veſpaſianus hoc promiſit efficaciùs, promiſit delectabiliùs, dum vſus eſt ſimilitudine Nili, cuius eſt proprium, Ægyptiis aduehere ſimul vberes riuos, atque vberem annum; quàm ſi comparationem, aut ex inundatione aliquâ fortuitâ, quæ dediſſet aliquando alibi fertilitatem, aut ex alterius benigni

benigni Principis exemplo, aut ex Parabolâ, aut ex Apologo ſumere voluiſſet?

Mentem peræquè exaſperat ac vulnerat conuitium, ſi cum hoc apparatu ſimilitudinis aut metaphoræ vibretur. Vt oſtendam id in tranſlatione petitâ ex arte factis, velim ſubeat animum recordatio Narſetis illius, qui audiuit Italiæ oppreſſæ Vindex & Liberator; quoniam vniuerſam gentem Gothorum ſuperauit, cum Rege Totilâ, victoriis claro, fortunaque diu propitiâ ebrio tantoperè, vt ſecurus & ludibundus venerit ad prælium vltimum ac decretorium; interque ambas acies, ante conflictum, phalerato equo & auratis armis conſpicuus, obequitauerit, ſæpiùs mittens in aërem iaculum, ac id rurſus accipiens, dum relaberetur.

Dux ille igitur, qui Totilam & Gothos vicerat, feminæ vnius imbellis amarulento & ſalſo dicterio victus ac proſtratus fuit. Quando nimirum, ex muliebri liuore, monuit eum Sophia Auguſta, deſineret tandem regnare in Italiâ, & rediret Byzantium, ad colum & fuſum, in Gynæceo, inter lucubrantes ancillas, tractandum æquiùs, quàm Romæ ſceptrum.

Nullum tam acutum telum, nec tam venenatum antehac hoſtes barbari contorſerant in Narſetem:

pupugit

pupugit animum translatio petita ex lanificio muliebri;nec fuit ferendæ huic ignominiæ homo conditione quidem seruus & eunuchus,sed victoriarum & gloriæ compos. Respondit verò,nere ac texere in Regiâ domo se olim quidem didicisse ; at licio iam præparato,breuî orditurum se eiusmodi telam, quam nec ipsa Augusta , nec Iustinianus Vxorius Imperator vmquam retexerent : & tum Alboïnum Regem Longobardorum ex Pannoniâ,vt vno auulso bellicosissimæ gentis Duce,alter succederet,in intima Imperij Romani viscera accersiuit.

Atque ita vnus Eunuchus , aduersus viros plus quàm vir , aduersus feminam minùs quàm femina fuit. Non tulit conuitium , quod illa armauerat metaphorâ seu similitudine artis ignauæ; & in quo exprobrationem emasculati animi, tamquam fulmen, vibrauerat. Perstrinxisset & pupugisset leuiter alia quæuis comparatio : hæc patefecit locum vulneri magno, hæc animum totum exhausit.

Sed age ; vnde-nam oritur in similitudine aut metaphorâ , seu vis tam liquida ad delectandum, seu vis tam vehemens ad persuadendum ? Vt rem expediam, sic equidem existimo : quando veniunt sententiæ cum eo instructu collationis aut meta-

phoræ,tunc illæ proprios vultus poſuerunt, & quodammodò laruam habent ; ideò ſeu honoris, ſeu contumeliæ, ſeu boni, ſeu mali nuntiæ fuerint, vehementiùs aut delectant, aut perturbant.

Quod ſpectat ad delectationem ; dixi eam percipi maiorem, quando animus ac mens plura diſcunt; & euenire hoc in omni comparatione,in quâ vtrumque ſimile, & vtriuſque conuenientiam, & ingenium præſtans illius qui nouit res tam diſpares conferre, conſideramus. Quin & comparamus ea nos etiam ; & dum hoc fit, noua emergit voluptas, quam animus capit, dum ipſe pariter iudicat Protaſim cum Apodoſi conuenire.

Hæc omnia experimur perinde in metaphorâ ; quæ cùm ſit comparatio ad vnum verbum contracta, adhuc delectat liquidiùs & iucundiùs. Eodem modo cùm placeat Pictura explicatior, in tabulâ vniuersâ; placet ea magis, quando in arctum cogitur, & nihilominùs exiguo in loco nihil de ſe ab oculo patitur deſiderari ; præferens vtique ſymmetriam eamdem, tantùm eo diſcrimine, quòd hîc pulchrè contrahitur, pulchrè ibi explicatur.

Iam cùm hæc ſint omni comparationi & tranſlationi communia, eoque ſimplici locutioni generatim

ratim collatio ſeu tranſlatio præſtet; adhuc excellit ſimilitudo inter comparationes alias, quia quò magis vera eſt, eò conciliandæ voluptati aptior cenſetur. Quid enim? trahit ſua voluptas vnamquamque facultatem animæ; & vim nobis inditam ad intelligendum, trahit VERITAS. Illam ideò odoratur, veſtigat, ac perquirit ſemper, iuxta Horatij verſiculum:

Atque inter ſiluas Academi quærere VERVM.

Placet Apologus, placet Parabola, placent Hieroglyphica, & alia ingenioſa id genus hominum commenta; quia iis veritatis imitatio quædam ineſt. Etenim

Ficta, voluptatis causâ, ſunt proxima veris.

Item placet adhuc magis Hiſtoria; ſeu fortuita euenta, ſeu res geſtas enuntiet: nam in his reperitur verum, ſed mixtum, aut libertate, aut caſu; & ne multis, verum contingens.

Sedenim eſt cur placeat maximè ſimilitudo quæ ſumitur ex naturâ, vel arte factis; quia in his continetur verum ſtabile, conſtans, ac perpetuum, citra metum, ne potiùs contrà ſit: fundat verò aſſenſus noſtros: & quod inde oritur, ſicut in iis eſt maior veritas, ita maior eſt voluptas.

Quoad vim ipſam perſuadendi; videtur locutio ſimplex & propria venire ſola, & ſine comite ad aciem; locutio autem tranſlata ſuos adducere auxiliares, ac proinde adeſſe fortior, & potentior: etenim vnum ſimile in collatione ſeu metaphorâ, adiutorium eſt, & veluti ſuppetiæ ſimilis alterius. Diſcrimen tamen eſt, quia Protaſis, quæ ex Apologo, Chimærâ, fabulâ, Parabolâ, aut ex Hieroglyphicis hauritur, dumtaxat vim vmbratilem & commentitiam habet; eſt veritatis larua, non veritas: neque in eâ aliter contingit, quàm ſi ſtramineum commilitonem ad certamen quis adduceret.

Protaſis etiam, quæ ſumitur ex re fortuitâ, vel ab exemplo, in gradu ſuo ægrè conſiſtet, nec diu obtinebit ordinem; quia ineſt ei veritas quædam infirma, ex quâ tenue auxilium percipi aut ſperari poſſit.

Ne multis; hæ argumentationes habent tantummodò impetum ac vim inſtar grandinis, quæ nimirum fortis non eſt, niſi quando denſa vineam verberat, aut ſegetem flagellat. At nos dumtaxat argumentatione vnâ in his Heroïcis Symbolis impreſſionem in animos facturi, enimuerò debemus talem eligere, quæ habeat impetum ac vim inſtar

fulminis:

fulminis: atque hanc ſuppeditat ſimilitudo, cuius Protaſis eſt manens, conſtans, ac perpetua veritas.

Nimirum Apodoſis, cui comes illa fuerit, mentem ferit potentiùs; quoniam ſecum vnà adducit ad perſuadendum, non laruam militis, neque gregarium aliquem, ſed Achillem. Adeò vt affirmare ſit, in ſimilitudine eſſe efficacitatem maiorem ad perſuadendum, quia in eâ maior eſt veritas.

Arctari fateor noſtra Symbola, dum ſolas admittimus proprietates artis, aut naturæ; vt delectent quàm maximè, & quàm maximè perſuadeant. Sed vitio id vertat, quiſquis vitium credit ſcientiarum etiam, vt dumtaxat neceſſarium opus naturæ eæ contemplentur. Nos prætereà etiam opus artis admittimus; ex quâ eruere liceat multa, eáque non incurioſa; præter diuitem ceteroqui naturæ theſaurum, quem poſſis adire in Hiſtoriâ naturali Ariſtotelis, Plinij, Æliani, Geſneri, Aldrouandi; aut in iis, quę Nicolaus Cauſſinus, & Antonius de Balinghem Scriptores noſtræ Societatis, ille in Symbolis Polyhiſtoricis, hic in Zoopædiâ ediderunt.

Certè Symbola noſtra iis limitibus circumſcripta, à nemine reprehendi, quin imò laudari & anteferri aliis ſolent. Quæ verò fiunt ex Apologis,

Parabolis, Chimęris, Exemplis, aut Euentis fortuitis, aut Hieroglyphicis, ea paſſim traduci, expungi, damnari, aut ſaltem ſubiici cenſuræ conſueuerunt. Cur autem videns ac probans meliora, ſectari deteriora velim, vt Patronis poſteà indigeam, in Apollinis Curiâ, & in Senatu Litteratorum, qui ea defendere (ſi quâ tamen ratione aut ope valeant) enitantur?

Vna argumentatio, non plures, in vno Symbolo efferri poteſt, vt delectet ſimul & perſuadeat; ſicut vna in eo eſt comparatio: eligatur ea igitur, quę optima & efficaciſſima ſit, & quæ feriat inſtar fulminis: atque Arti Oratoriæ permittantur argumentationes aliæ, quæ infirmiores cùm ſint, feriunt inſtar grandinis; & quod ſingulæ nequeant, id vniuerſæ conficiunt. Alioqui ſicut vna grandinis pars in agris non facit tempeſtatem; ita vna alterius generis argumentatio, in Symbolis Heroïcis, nec faciet perſuaſionem maximam, pariter nec maximam voluptatem.

DE

DE SYMBOLIS HEROICIS LIBER SEPTIMVS,

ET IN EO

DE FIGVRA SYMBOLI HEROICI.

QVID in figurâ reprehendi, quid laudari soleat; aut quæ vitia sint, quæ illius dotes; iam seorsim considerabimus. Conferet verò id inprimis ad delectum habendum : vt figuræ nimirum eæ tantùm prodeant, quibus ab aliorum censurâ magnoperè Auctor metuere non debeat.

CAPVT I.

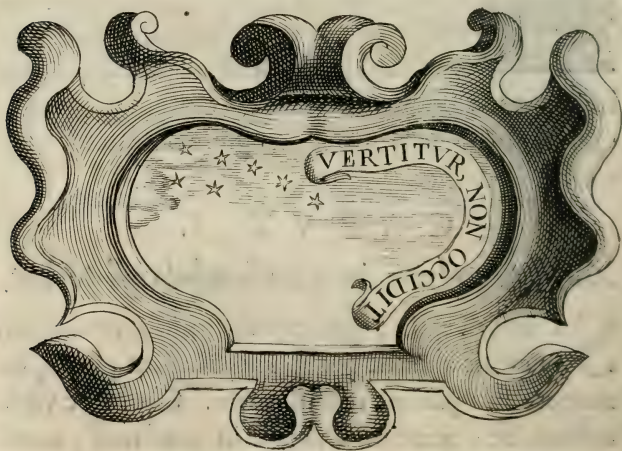
An figuræ plures in vno Symbolo esse possint.

SI figura ea sit, quæ exprimere sola consilium Auctoris abundè possit; frustrà erunt plures, & numero suo parient confusionem. Cùm hoc verò certum sit; quærimus potiùs in præsentiâ, num quando schemate vnius figuræ nequit omnino exponi

poni Auctoris mens, adiicere tum alias, & quo numero, liceat.

Hieronymus Ruſcellius plures quàm duas non admittit. Paulò eſt liberalior Lucas Contile: ſed ſupra tres adpingi non probat: aut ſi prodeant aliquando plures, oportere ait, vt ad ſcopum eumdem vniuerſæ collineent.

Exiſtimauerim ego primùm; figuras plures, quæ ſolo diſcrepant numero, & poſſe interdum admitti, & debere laudari in Symbolis Heroïcis. Ex quo genere fuit ſchema Reginæ Hiſpaniarum, & in eo ſe-

ptena

ptena Vrſæ cæleſtis ſidera, cum lemmate, VERTITVR, NON OCCIDIT. Quaſi moriens Regina illa non caderet, ſed orbem ſuum dumtaxat commutaret : manſura vtique in ſeptem liberis ſuis ; ad quos alludere totidem Vrſæ cæleſtis inoccidua ſidera videbantur.

Exiſtimo deinde, figuras naturâ & genere plures, atque diſſimiles, poſſe conſtare in vno atque eodem ſymbolo ; modò vni ſeruiant ſententiæ : præſertim ſi earum aliqua præ alijs habeatur præcipua. Quemadmodum eſt Roſa, quam hinc apis

 depaſci-

depaſcitur, & ex cuius fragrantiâ illinc ſcarabæus exanimatur, cum hac Epigraphe: VNI SALVS, ALTERI PERNICIES. Quod Symbolum ei accommodatur, qui de rore cæli, quaſi flos campi, natus dicitur *in ruinam, & reſurrectionem multorum*; & qui, vti panis diuinus ac cæleſtis, *mors eſt malis, vita bonis.*

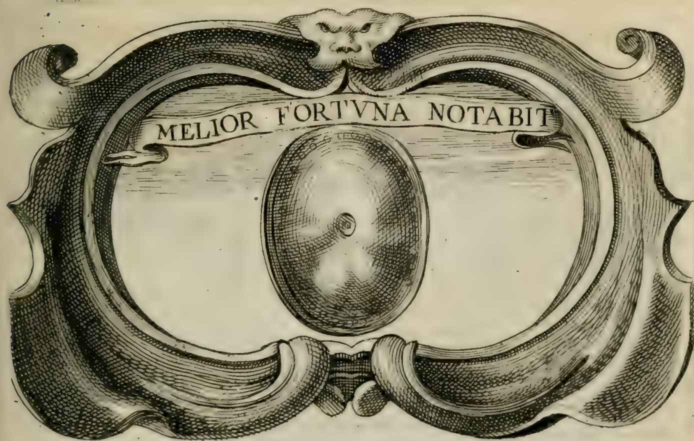
Ceterùm ſatis ſuperq́ue notum eſt, quando figuræ ſunt plures, non debere præter naturæ ſeu artis ordinem ac modum eas collocari; quod monuit Scipio Bargalius; vt ſi boui aptaret quis frenum equi, & viciſſim equo iugum bouis.

CAPVT II.

An ex figuris, quæ non appareant, poßint fieri Symbola Heroica.

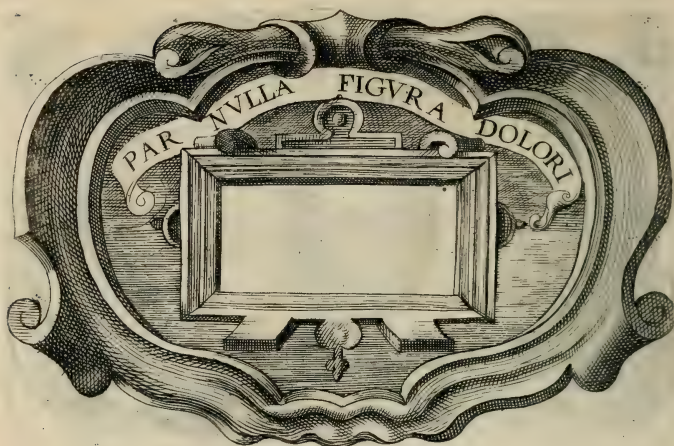
PAradoxum videar in medium adferre, aut ſtruere Lectori præſtigias; quaſi velim figuras non apparere, ac eas tamen exponere conſilium Auctoris. Vt quæſtiunculæ huius ſenſum explicem, non id quæritur iam, an figuræ loco eſſe poſſit aliquid quod ſit expers omnis picturæ, vel cælaturæ; quan-

quando illud ipſum ſententiam Auctoris exponit. Ex quo genere fuerunt, tum Ludouici Cardinalis

Borbonij tabula picturæ aptata, cum hac Epigraphe, MELIOR FORTVNA NOTABIT.

Tum parmula alba, qualis olim Tyronum erat, & quâ vſus eſt Comes Eſſexiæ, occaſione mœro-

ris neſcio cuius, cum hoc lemmate, PAR NVLLA FIGVRA DOLORI.

Quæ-

Quæritur potiùs, an idonea ſit figura illa, quæ nullatenus formatur in Symbolo, & ex quâ ſimilitudo nihilominùs hauritur. Cuiuſmodi ſunt ſidera; quæ, dum Sol interdiu micat, NON CERNVNTVR, ET ADSVNT. Quod fuit

Symbolum Philippi Cardinalis Spinolæ; vt eo ſignificaret, virtutem animi futuram in ſe adeò lucidam, præ cuius nimirum ſplendore dotes aliæ

generis ac fortunæ magnæ, tametſi claræ admodum, non deberent propemodum apparere.

A figurâ eiuſmodi, quæ nullatenus ex ſe patet, tametſi per Epigraphen indicari poſſit, abſtinendum ſuadeo: quia obſcuritas Symboli numquam ſatis in eâ vitabitur: quis enim abſque interprete conijceret, in ſchemate propoſito ſidera conſiderari?

Dein, quia oſtendimus, Protaſim nec debere totam figurari, ita vt ſit expers lemmatis, nec debere totam narrari, ita vt ſit expers figuræ; ex eo manifeſtè oritur, debere etiam ſemper figuram aliquam pingi, atque adeò per epigraphen, quæ loco ſermonis eſt, proprietatem figuræ indicari. At in antedicto Symbolo non pinguntur ſidera, ſed exprimitur ſolùm eorum proprietas: nempe inſinuatur, eadem ſidera non cerni, & adeſſe tamen dum micant Sol & dies.

Excuſari figura poteſt, quæ cùm non appareat, in re ſaltem eâ proponitur, in quâ vtique ſolet eſſe. Ita bombycem, intra clauſtri ſui officinulam, inter
Pag. 53. alia Symbola Prooemij recenſuimus.

Rurſus Quæſtiuncula hæc agitari poteſt de figurâ, quæ formatur quidem, verùm tota non oſten-

oſtendit ſe, niſi proprij colores eam ornent. Quod eſt perinde, atque alijs vocabulis diſputare; num idonea ſit figura illa, quæ à coloribus ſuis dumtaxat hoc habet, vt agnoſcatur. Eiuſmodi eſſent ſpecilla vel rubra vel praſina; ſi quis vellet ſignificare, pro ſuo quemque affectu res alienas ſæpenumerò æſtimare.

Paulus Areſius iubet figuras huius generis faceſſere à Symbolis Heroicis; quia ære incidi, quia fundi, quia cerâ fingi, quia marmore ſculpi non queunt.

Hieronymus Ruſcellius admittit eas tantùm figuras, quæ vt noſcantur, colore nigro aut albo egent: ceteras cum Areſio ablegat.

Hercules Taſſus exiſtimat hoc pertinere ſolùm ad perfectionem Symboli Heroici; nempe vt figura ſit, quæ incidi, fundi, fingi, aut ſculpi poſſit.

Contrà Scipio Bargalius figuras coloribus ita obnoxias, non admittit modò, ſed laudat etiam: ac videri poſſet ſuffragari ei Paulus Iouius, dum refert, ac probat Symbolum Laurentij Medicei: hoc eſt, annulum aureum cum adamante, ac ternis plumis, albâ, viridi & rubenti, adiectâ Epigraphe, SEMPER.

Quo

Quo ille Symbolo conſtantiam ſuam in Dei cultu patefecit; tamquam is, qui florere ſemper in Fide,Spe, & Charitate propoſuerat.

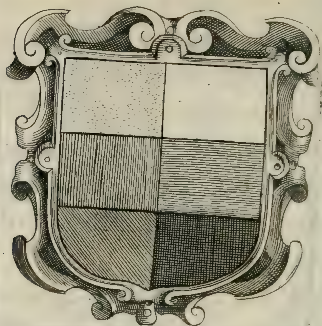
In horum verò ſententiam equidem eundum cenſeo: ſi enim ſigna Gentilitia familiarum (etiam ipſa coloribus tam obnoxia, vt ab eis dumtaxat ſæpenumerò diſcrimen accipiant) ære nihilominùs, cerâ & marmore prodeunt; cur figuras coloribus peræquè amicas velimus à Symbolis Heroïcis ablegare?

legare? quandoquidem figuræ in his numquam ſolæ conſpiciuntur, ſicut in ſignis Gentilitiis; ſed oratorem, hoc eſt lemma, ponè adhibent; cuius beneficio fiunt diſertæ, & ſupplent quod coloribus alioqui exprimi oportuerat.

Itaque colorum inſtar erunt verba; & in ære, cerâ, marmore, noſtris Symbolis erit conſultum meliùs, quàm ſigillis aut ſignis Gentilitiis, quæ colorum lumine carent, & tamen ſurdo opere prodeunt in lucem.

Sed quid? ars Encauſtica aurum, ſicuti libuerit, colorat: ex cerâ imagines fiunt tam pictæ, quàm in Pictorum officinis: marmore etiam inſititio & verſicolore formantur regionum, vrbium, hominum, ferarum imagines. Non igitur colores deerunt in marmore, cerâ vel ære, pro figuris illis, quæ coloribus propriis egent vt agnoſcantur.

Prætereà, quæ in æreâ laminâ incídes, ea referent colores proprios ſaltem, certo ductu linearum, ſi figura ex arte fiat. Schema oculis ſubiicio: Pars punctim inciſa, colorem aureum ſeu croceum; pars ſcalpro intacta, colorem argenteum, ſeu album; pars quæ exaratur lineolis erectis, rubeum;

pars quæ ſinditur lineolis tranſuerſis,cyaneum;pars quæ lineolis obliquis ſeu pronis aſperatur , praſinum; & quæ mutuis lineolis , quaſi clathris inumbratur, atrum ſeu nigrum repræſentat.

Siue autem hoc exigat natura colorum , qui diuersâ quâdam lege vibrent iubar luminis ſui , ſiue ſculptoribus pōnere hoc diſcrimen lubuerit; dicuntur Pictores periti ſemper in æreâ laminâ proprios colores rerum agnoſcere , dummodò ſculptor ab artis ſuæ legibus non deſciuerit.

Quæ

Quæ cùm ita ſint, tantò minùs erit neceſſe, figuras, quantumuis colorum indigas, ab Heroïcis Symbolis propterea ſubmouere.

CAPVT III.

An idoneæ ſint ad Symbola Heroïca figuræ, quarum proprietas eſt obſcurior.

QVoniam obſcuritatem quamdam amant religioſæ res, ac venerabiles; ideò Scipio Ammiratus eas figuras probat in Symbolis Heroïcis, quæ videntur obſcuræ, propterea quòd careant propriâ determinatione. Vt ſi causâ exprimendi Nilum, fluuius quiuis pingatur: nam ait tunc apponi debere Crocodilum, & Nilus erit.

At Paulus Areſius infert, euenire poſſe, vt potiùs de Crocodilo, quàm de Nilo Symbolum eſſe credatur.

Hieronymus Ruſcellius, quando Symbola futura ſunt perpetua, exigit figuras in eis, velut medio lumine temperatas; hoc eſt, non tam dixerim reconditas, quàm verecundas. Clariſſimas tamen vult eſſe in theatris & ludis publicis; vt dum videntur, agnoſcantur ſtatim, & placeant.

Paulus Iouius nec admodum claras nec admodum obſcuras eas deſiderat: alioquin quiuis è vulgo Heroïca Symbola percipiet, ſi nimiùm clara ſint; ſi autem ſint nimiùm obſcura, oportebit interpretem Sibyllam accerſire.

Scipio Bargalius arbitratur, obſcuritatem Symbolis Heroïcis ſemper inimicam eſſe; & ideò reiicit figuras, quibus Auctoris conſilium liquidiùs & clariùs non inſinuatur. Sint huius generis epiſtolæ in ignem coniectæ, cum hac Epigraphe, ARDORIS ROGVS.

Quis

Quis definiet, amatoriȩ fuerint, an felicitatis nuntiæ, ſeu quæ gaudio fungerentur, ob rem benè geſtam, vel ob ſucceſſum aliquem lætum? Certè aliquando ſancti viri litteras ſuorum affinium, etiam officioſas & honeſtas, ſigillo intacto, & non reſeratas, igni dederunt; vt expediti à curis & à beneuolentiâ domeſticorum, agerent liberiùs cum Superis, ac Deo. Proinde incertus animi hæreat Lector, vtri ardori, nempe amori prauo an honeſto, Symbolum accommodet.

Sic igitur ſtatuendum opinor; ſolùm figuras illas idoneas non eſſe, ſi quæ obſcuræ adeò ſunt, vt ſatis mentem Auctoris non exprimant: quia enim in his deeſt ſignificatio, idcircò Symbola cenſeri non poſſunt.

Suaſerim proinde, vt dotes ac proprietates minùs notæ, gemmarum, germinum ac ſtirpium, quæ ſunt præſertim apud Indos repertæ, relinquantur Indis ipſiſmet; nec in Regionibus noſtris transferantur ad Symbola, niſi poſtquam fuerint nobis tam notæ, quàm ſi apud nos naſcerentur.

Imò figuras rerum etiam quæ in Europâ repeꝛiuntur, ſi habeant occultas dotes ac facultates, & ſi eruditis ſaltem viris notæ vt plurimùm non cen-

ſeantur, nolim equidem admitti; niſi admodum circumſpectè, & niſi ſpes ſuperſit, fore vt eis tantum lucis lemma tribuat, quantum ſit neceſſe ad obſcuritatem tollendam penitus vel minuendam.

Porrò iudicent alij, num in hoc cenſu habere Taxum herbam oporteat, cum hac Epigraphe, ITALA SVM, QVIESCE. Quæ nimirum her-

ba in Italiâ vapore maligno neminem afficit; cùm in Hiſpaniâ tamen dicatur venenum afflare, adeò vt inchoënt longum ſomnum & perpetuum, quotquot

Plin. l. 16. c. 10.

quot ſtrati ſub eâ ſoporantur. Vt propterea Hercules Taſſus, homo Italus, eam pro Symbolo ſuo elegerit, vt ſe nociturum nemini profiteretur.

At ſi quæ fortè Symbola ſenſus duos præ ſe ferant, ego ea cum Paulo Iouio laudauerim: non enim ineſt ipſis obſcuritas, ſed potiùs gemina ſignificatio: & fecunda ideò fetu gemello iudicabuntur potiùs, quàm monſtro ſimilia; quod aliquis videtur exprobrare. Niſi fortè id eueniat, vt in ſenſum vnum, ſicuti portenta in vnum animal, ambæ ſignificationes perperàm & confusè agglutinentur.

CAPVT IV.

An ſpecioſæ figuræ requirantur ſemper ad Symbola Heroïca.

AVctores nonnulli noſtra hæc Symbola ſtudioſiùs, quàm ſponſam domi ancillulæ, ornare & comere videntur; cùm tamen maſculam ſectari pulchritudinem in re Heroïcâ, reſpuere verò delicatam ac mollem oporteret.

Lucas Contile Centauros, Satyros, Faunos reiicit. At Plato Socratem ſuum ſimilem Silenis fecit: qui *In Conuiuio.*
foris

foris rudes, intus continebant imagines Deorum.

Excludit quoque Dracones,Regulos, Hydras,Vrſos,Lupos, Crocodilos, Chamæleontes. At coronæ Deorum è ſpiris ſerpentum olim concinnabantur: & Tiberio Principi in deliciis fuit ſerpens draco, quem propterea diu aluit, & quem peremptum à formicis, interpretati ſunt aruſpices, admonere, vt Tiberius vitaret multitudinem; quaſi eſſet ſimulacrum Principis draco. Conſecrati etiam immortali gloriæ GREGORII XIII. à Principio Fabricio Teramenſi fuerunt libri VI. in quibus forma Optimi Principis trahitur ex ſolâ Draconis contemplatione, qui Draco eſt ſignum Gentilitium familiæ Boncompagnæ.

Hor. Apol. in Hierogl.

Sueton. in Tiber.

Fortaſſe murem etiam, ſordidum, etſi domeſticum animal; & muſcam, quæ impudentiæ Symbolum eſt, quia ſępiùs abacta, ſemper nihilominùs accedit; & ſcarabæum, cùm oriatur in fimo, moriatur in roſâ, excluderet Lucas Contile. At mus fuit Hieroglyphicum iudicij: quia ſi in panes varios incidat, optimum eligit: & inter Thraſones, Leonum ac Draconum picturis conſpicuos horribileſque, figurauit muſcam in clypeo ſuo Spartanus miles; potuitque exprobranti dein hoſti, quaſi ſtudio latendi id egiſſet,

Æl. l. 4. c. 18.

Hor. Apol. in Hierogl.

Plutarch. in Lacon.

ſet, reſpondere, ſe in acie dimicare tam prope, vt vel exiguum illud animal redderet hoſti conſpicuum.

Scarabæum verò in veneratione ſummâ, tamquam imaginem Solis, Ægyptij habuerunt: quia globulus, quem fingit ex fimo bouis, eſt mundi imago: & dum ab ortu in occaſum eum voluit auerſis pedibus, dum ab occaſu in ortum reuoluit, dum eumdem humi recondit ad dies XXVIII. quot Luna diebus Zodiaci ſigna duodena peruagatur; dum altero die eum extrahit, & mergit in aquam, quo die Luna cum Sole eſt, ac fit mundi generatio; dum prolem gignit habentem tricenos digitos, quot ſunt in menſe dies; dum, inquam, hæc agit, Solem videtur repræſentare. *Porphyr. l. de Abſtinent. ab animatis.*

Ad hæc vnigena, mas, & vir eſt; ideoque ſymbolum fuit olim viri fortis: quod cauſæ etiam erat, cur in Ægypto lex iuberet, vt milites in annuli gemmâ, vel in clypeo, geſtarent imaginem ſcarabæi: *ſignificante*, vt loquitur Ælianus, *Legiſlatore, oportere vt omnes eſſent maſculi, quicumque pro Patriâ dimicarent.* *Lib. 10. de Anim. c. 25.*

Reor itaque, ſignificationem figuræ potiùs, quàm eius ſpeciem, in Symbolis Heroïcis ſpectari

 debere:

debere: & illuſtrem hanc fore, ſi ea illuſtris fuerit. Alioqui ſatis intelligo, poſſe tranſlationi fœdæ ac minùs honeſtæ animalia eadem ſubſeruire. Ita præfationem ineptam vnius, qui theſes Philoſophicas publicè propoſuerat, & qui in fine rogauerat, vt ſi fortaſſe ſcarabæi aliqui eſſe in theſibus propoſitis viderentur, eos ingenij acumine Auditores expungerent; ita, inquam, eam præfationem excepit hoc ioco alius, qui primus erat diſceptaturus: *Scarabæus, quem ego ingenij mei acumine expungam, iacet in ſterquilinio* XIV. nam eius numeri theſim ſtatuerat oppugnare.

Ceteroquin ſcarabæi annulos, thoraces, clypeos, galeas, vexilla Ducum & militum implere poſſunt heroïcâ pulchritudine ac dignitate. Contrà vel Paridis lyram Alexander Magnus oblatam recuſauit; & iudicauit donum minimè offerendum ſtrenuo Duci eſſe amatorias fides.

Plutarch. in Alex.

Etſi verò iſthæc animalia ſunt aſpectu horrida, tamen in picturâ delectant; & hoc facit lenocinium artis, ſeu imitationis: quæ monſtris quoque aſpectum nobilem ac lætam faciem tribuere ſolet.

Quod in rem noſtram facit: quemadmodum in ſignis Gentilitiis familiarum leones aut erecti ſunt,

&

& quaſi pugnant, aut hoſtem perpauefaciunt intuitu minaci, aut contra eum procurrere videntur; ita in Symbolis Heroïcis animalia & feræ debent eo motu exprimi, in quo meliùs præ ſe ferant ſuam alacritatem. Sic laudatur à Paulo Areſio aries re-

trocedens, & veluti artus ac vires colligens, cum hac Epigraphe, VT VALIDIVS.

Ita ex pictoribus antiquis nonnemo (quia pingere iubebatur equum peruoluentem ſe in puluere humi) *Ælian. lib. 14.*

humi) potiùs currentem pinxit, ſed conſperſum tamen pulubereâ nube; ratus magis conſentaneum arti eſſe, repræſentare imaginem decorè actuoſam. Interim quoniam alter id iniquiùs ferebat; monuit pictor vt tabulam inuerteret, & affirmauit tum fore, vt volutaretur equus, qui currere videbatur.

CAPVT V.

De figuræ alluſione variâ & ingenioſâ in Symbolis Heroïcis.

SVnt grata inprimis ea Symbola, quorum figuræ referuntur vel ad Auctores ipſos, vel ad illos ad quos ea ſpectant: ita vt quaſi ex propriis rebus
Pag. 62. & 63. nata eſſe videantur. Huius generis multa recenſuimus initio, vti fuerunt tum vnio gemma, tum concha eius mater, alludens ad nomen Margaritæ Au-
Pag. 18. ſtriacæ Hiſpaniarum Reginæ. Vrſa item alludens ad cognomentum familiæ Vrſinæ, & pariter Taxus herba Symbolum Herculis Taſſi.

Laudem eamdem habet Iris, ſeu cæleſtis arcus in nubibus à Sole pictus; & qui eò maior ſolet formari, quò fuerit Sol in cælo altior & ſublimior, cum hac

Epi-

Epigraphe, A MAGNO MAXIMA. quod fuit Schema Comitis Ioannis Baptiſtæ ab Arcu; vt ſpem faceret, tantò futurum ſe famaque & factis clario-

rem, quantò excelſior eſſet Princeps ille, ſub quo in bello mereret: militabat autem Regi Romanorum.

Neque diſſimile eſt Symbolum cuiuſdam ex familiâ Campanâ, qui extra patriam genitus, atque

educatus, vt gratum animum profiteretur erga illos quorum hauſerat môres, nolulam figurauit, & adſcripſit ei hoc lemma, COMMIXTIONE CLA-

RIOR: nam ea ſtrepitu dulciori reſonat, quando conflatur ex metallis diuerſis.

Pulchrum eſt etiam, ſi figuræ ad ſigna Gentilitia alludant: ex quo genere fuit globus cryſtallinus Pag. 12. CLEMENTIS VII. atque adeò ſchema Hieronymi Columnæ Ducis Paliani, ac Præfecti copiarum

piarum Regis Ferdinandi. Figurauit enim Sirenem, vetus familię ad apicem galeę ornamentum; & lemma eius fuit, CONTEMNIT TVTA PROCELLAS. Quippe agebat ipſe etiam ſecurus & ſerenus,

in re ſeu tranquillâ ſeu turbatâ, tamquam Siren: quæ, vel placidum ſit mare, vel iratum, in eo tamquam in domicilio quieſcit.

Ingeniosè pariter, ſupra fores Rhetorices, in Collegio Romano, Alexander Donatus noſtræ Societatis, *De Arte Poët. l. 3. cap. 32.*

tis, dum ipſe ibi Antiſtes Eloquentiæ FRANCISCVM CARDINALEM BARBERINVM, EX CAROLO FRATRE VRBANI PONTIFICIS natum, ſalutaturus eum in purpurâ, expectaret, propoſuit hortum floriferum atque roriferum, cum hoc adiecto Epigrammate; EXPECTAT APES. Secum enim Apes Gentilitias, & in

moribus prorſus omnem earum dulcedinem ac ſuauitatem, Hoſpes maximus & humaniſſimus cò inferebat.

Ad

Ad insignia dignitatis Imperatoriæ allusit ille, qui vt Cæsaris ope ac patrocinio se grandia, quæ moliebatur, effecturum polliceretur, Aquilâ vsus est lapides ad nidum ferente, cum lemmate, MATVRABITVR PARTVS. Plinius enim tradit, fe-

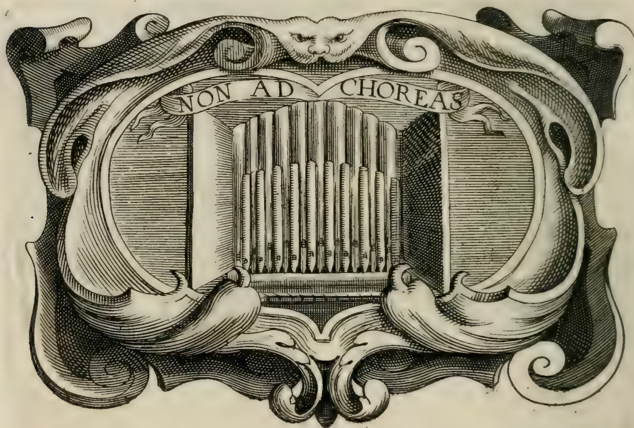

lix & prosperum reddi puerperium per eiusmodi lapides, quos in nidum suum aquilæ importauerint.

Si demum pertineant vel ad rei alicuius gestæ cum gloriâ commemorationem, vti sunt calcaria Pag. 9. in Symbolo B. Aloysij Gonzagæ, vel ad professio-

Pag. 6. nem vitæ anteactæ, vti galea in Symbolo alio S. Ignatij Loyolæ Societatis noſtræ conditoris, commendari ea quoque plurimùm ſolent.

Sic è Clero aliquis dum tranſcriberetur inter Academicos Philharmonicos, Muſicum organum, vt vocant, quo in Templis dumtaxat ad harmoniam ſacram vtimur, figurauit, & ſcripſit lemmatis loco,

NON AD CHOREAS: etiam ipſe Academiæ Poëticos modos tantummodò ad argumentum ſacrum temperaturus.

DE

DE SYMBOLIS HEROICIS LIBER OCTAVVS,

ET IN EO DE SYMBOLI HEROICI EPIGRAPHE.

AGEMVS seorsim iam de adiectâ eâ inscriptiunculâ, quâ ipsi figuræ conferre loquelam & sonum Scriptor Symboli Heroïci videtur, ac Theonem Pictorem imitari, dum is armatum virum, quem pinxerat, ex vrbe obsessâ in hostium cuneos prodeuntem, non priùs reducto velo ostendit, quàm iuxta tabulam ipsam tubicinem adhibuerit. Tunc enim classico audito, ac patefactâ simul picturâ, miles ille pictus non hærere in tabulâ ipsâ, verùm exciri sono, egredi, & pugnare propemodum visus est. Nec minùs viuidam, ex adiectâ epigraphe, habent figuræ Symboli Heroïci emissionem. *Aelian. l. 2. Var. Histor.*

CAPVT I.

De lemmatis breuitate in Symbolis Heroïcis.

CVm vnam ſententiam conflare ſimul debeant figura & lemma; & cùm Protaſis nec tota coloribus, nec tota verbis exprimi debeat in Symbolis Heroïcis; hinc lemmatis loco in eis requiritur inciſa oratio, & veluti mutila, tamquam Echo. Quæ videlicet dumtaxat figuræ ſilentio medeatur, atque proprietatem illam, ex quâ ſimilitudo hauritur, quàm breuiſſimè attingat.

Ideò Auctores paſſim reſpuunt integram ſententiam: admittunt verò aut duas tantùm voces, vt Lucas Contile; aut etiam tres, vt Paulus Iouius.

Certum eſt, lemmata illa vſurpari non poſſe, quæ carminis vnius menſuram excedunt. Propterеà dicenda erit ad aliud genus Emblematis pertinere Franciſci Regis Galliarum Salamandra, cum hoc diſticho:

Vrſus atrox, Aquilæq; truces, & tortilis anguis
Ceſſerunt flammæ iam, Salamandra, tuæ.

Imò, ſicut ab integrâ ſententiâ, ita etiam ab integro verſu abſtinendum ſuaderem; ſi præſertim Heroïcus,

roïcus, Elegiacus, vel Hendecaſyllabus fuerit. Non me latet tamen, ſècùs exiſtimaſſe Paulum Iouium; atque adeò Scipionem Bargalium alioſque, Italico verſu Hendecaſyllabo, interdum pro lemmate vſos eſſe: qualis eſt Epigraphe, adſcripta ſerpenti, conſtitutæ inter ſaxa duo anguſta.

Cangio la vecchia, è noua ſpoglia prendo.

id eſt,

Commuto exuuias veteres, ac ſumo recentes.

Porrò Hemiſtichium videtur eſſe iuſta lemmatis menſura, vel magnitudo.

CAPVT II.

Quandónam lemma cenſeri debeat omnino vel ex parte otioſum.

TVnc lemma omnino eſt otioſum, quando exprimit tantùm ea, quæ cunctis nota & perſpecta ſunt. Ex quo capite laborat Laurus prope riuulum, cum Epigraphe, DEO COADIVVANTE. quod fuit Symbolum Hieronymi Ruſcellij. Quis enim ignorat perpetuum Dei fetum naturam eſſe?

Item lemma omnino eſt otioſum, quando id ipſum ſonat, quod ſatis ceteroqui figura exprimit. atq; ex hoc genere fuit Symbolum Nicolai Antonij Marchionis de Vico: qui vt profiteretur conſtantiam, figurauit in igne & inter malleos adamantem, & pro lemmate adſcripſit, SEMPER ADAMAS.

Perinde otioſa aliquo modo cenſentur lemmata, cùm ea partes figuræ nominant, quæ alioqui ſatis produnt ſe. Quam cenſuram mereantur fortaſſe, Aſpis coluber, caudæ in iectuaurem occludens, cum Epigraphe, MENTEM NE LAEDERET AVRIS; & Columna dum à ſole illuſtratur, cum hac alterâ Epigraphe, TANTVM VOLVITVR VMBRA. Indicant enim ſe affatim auris & vmbra ſolius picturæ beneficio.

Poſſe nominari tamen partes figuræ tum reor, quando etſi coloribus expreſſæ videntur, indigent nihilominùs lemmatis determinatione.

Vt putem ideò eſſe paulò ſeueriorem cenſuram Herculis Taſſi, quâ paluſtres arundines cum Epigraphe, FLECTIMVR, NON FRANGIMVR VNDIS, reprehendit, in Symbolo familiæ Aquauiuæ. Etſi enim apparent aquæ, in quibus alluditur ad Gentis Aquauiuæ cognomentum: attamen, niſi

niſi nominentur vndæ, quis Lectorem determinabit, vt de illis potiùs, quàm de ventis loqui arundines arbitretur?

Peræquè vindicari poſſunt ab eiuſdem Herculis Taſſi cenſurâ grues quæ mare tranſuolant, cum lemmate, VEL CVM PONDERE. De quo Symbolo generali Academiæ *Inſenſatorum*, in poſtremo Libro agemus. Lemma enim otioſum non eſt, quod figuræ ſignificationem determinat, efficitque, vt comparatio à volatu & pondere ſumatur potiùs, quàm ex eo quòd grues vel abuolent gregatim, vel mutent prouido conſilio regionem cæli afficientis, vel illis tantum animi ſuperſit, vt ſpatia maris ingentia, abſque omni ſpe quieſcendi, à littore ad littus peruadere non vereantur.

Sed Hercules Taſſus ab hac parte religioſior, quàm par eſt, videtur: ideoque reprehendit etiam lemma illud, SAVCIAT, ET DEFENDIT; quod *Pag.*41. Nicolaus Vrſinus Pitiliani Comes millo circumſcripſit; & aliud lemma Pilæ pugillari adſcriptum, nempe PERCVSSVS ELEVOR: & lemma hoc *Pag.* 42. item adiunctum Monoceroti, VENENA PELLO.

Nimirum hæc adeò non ſunt otioſa, vt potiùs figuræ proprietatem proponant pulchrè atque determinent:

terminent : qualis determinatio eſt,ſi adſcribas,vel frondibus ex arbore deciduis , FACILIS IACTVRA ; vel Accipitri dimittenti ex falculis auiculam , NON FVGA, SED CONTEMPTVS. Inſtruetur enim Lector, ac reddetur conſcius proprietatis , quam vnam de multis Auctor Symboli elegit , vt animi ſententiam patefaciat.

Ita memini ego , non diſplicuiſſe Romæ Symbolum, quod propoſui in funere Hieronymi Neri nobilis Genuenſis; cùm is obijſſet in ipſo ætatis atque indolis flore. Erat verò ſolare Horologium , cum hac Epigraphe, Ex NIGRO DISCES : & vmbra, quæ in eo atra ſeu nigra eſt , potuit nominari; vt conſtaret, quænam è multis ſignificatio eſſet potior habenda, inſinuareturque , ſicut ex vmbrâ Horologij quantum nobis ſuperſit diei agnoſcimus, ita ex morte Hieronymi Neri conijci poſſe , quantum nobis ſupereſſet vitæ. In quam ſententiam ſolari Horologio aliquando ſubſcripſi :

Si neſcis, Hoſpes, ſunt hîc Oracula Phœbi.

Conſule; reſpondent hoc tibi , DISCE MORI.

In horâ enim, nulla eſt mora; incipit, deſinit; oritur, moritur: nos quoque ad momenta & ſpatia quæuis horaria incipimus , deſinimus; orimur, & morimur.

Præ-

Prætereà cauendum eſt, ne vel in ſolis particulis otioſum lemma videatur: idcircò reijciuntur particulæ omnes demonſtratiuæ, quas appellant, ſeu quæ figuram, quantumuis pictam, adhuc Lectori demonſtrant. Vt ſi figuraret quiſpiam clypeum, cum eo Spartanæ matris celebri admonitu, AVT CVM HOC, AVT IN HOC. eamdemque promeretur cenſuram Ceruus conſauciatus cum dictamno, & cum adſcriptâ Hiſpanicâ Epigraphe, ESTO TIEN SV REMEDIO, NO IO. Id eſt, Habet hic remedium ſuum, ego illud non habeo.

Multò magis debent excludi, tamquam otioſæ, omnes particulæ comparatiuæ, SIC, ITA, HAVD ALITER. Non ſolùm enim redundant; cùm omnes ſciant, Symboli figuram debere Auctori ſuo accommodari: ſed inſuper hæ particulæ ad ipſum lemma non ſpectant. Cuius vtique lemmatis munus eſt, vt ſit pars Protaſis, ſeu aſſumptionis dumtaxat; abſtineat verò ab Apodoſi, ſeu collatione, nec eam vllatenus tangat. atque hoc vtroque modo peccat Epigraphe illa Cerui cum dictamno.

Cenſetur etiam geminũ hoc vitium eſſe in Symbolo Vincentij Gonzagæ Ducis Mantuæ, in quo Luna, quæ ſurſum cornua exſerit, hos tres characteres, SIC, in medio adſcriptos habet. Aliqui tamen

men in eis agnoſcunt potiùs trium vocum initia, quæ hoc lemma conficiant, SIC ILLVSTRIOR CRESCAM. Quaſi Luna ipſa glorietur, ſe paulatim augeri, ac ſenſim creſcere; atque adeò inſinuet non aliter res magnas prouenire: nam alioqui ea, quæ citò fiunt, citò etiam pereunt.

CAPVT III.

An Reticentiæ ſit locus in lemmate Symboli Heroïci.

QVoniam in lemmate placet breuitas, adhuc placebit magis in eo Reticentia. Ita enim omnes

nes comparati ſumus, vt amemus ea, quæ veluti noſtra eſſe opinamur: & ideò Symbola illa amabimus etiam, tamquam propria, in quibus partem lemmatis, velut ex ingenio noſtro, ſubſtituemus. Quod fit beneficio Reticentiæ, dum ipſa nimirum relinquit aliquid de induſtriâ, quod à Lectore dein ſuppleatur.

Exemplo ſint, Scipionis Bargalij Symbolum illud, in quo ſclopeti rotula cum ſilice igniario inſcribitur, hac Epigraphe, SI TANGAR.

& Cometa, cum Horatij hemistichio, MICAT INTER OMNES.

& nauis, quæ tempestate agitatur, cum inchoatâ eâ Virgilianâ parænesi, DVRATE. Inuitat enim Reticentia, grato quodam lenocinio, Lectorem, vt statim addat,

—— & vosmet rebus seruate secundis.

Curan-

Curandum eſt tamen, vt ea quæ debent ſubſtitui, obuia ſint & nota; ſecùs Reticentia erit potiùs oneri ac labori quàm voluptati, ſi Lectorem oporteat diu ac nimiùm veſtigare, quidnam innuere Auctor Symboli voluerit. Et fortaſſe hoc vitio laborat Turtur vidua, cùm eâ Epigraphe, ILLE MEOS. neque enim occurret cuiuis, & tam citò, ex Virgilio,

—— *primus, qui me ſibi iunxit, amores*
Suſtulit. ——

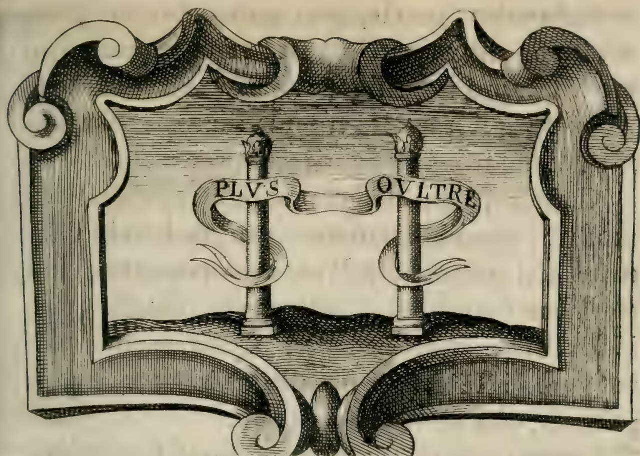
Alioqui Reticentia erit ſemper lemmatis decus, & ornamentum.

CAPVT IV.

An poſsit lemma ea continere, quæ ſint figuræ contraria, vel diſsimilia.

ETſi debere eſſe conſentanea figuris lemmata, citra omne dubium videtur: quis enim probet aut Veſpertilionem cum hoc lemmate, LVMINE GAVDET; aut Arcum & Iacula perfracta cum Epigraphe, FRACTA MAGIS FERIVNT? quo poſteriori Symbolo quidam vſus eſt, poſt vxoris obitum, in mœſtiſſimo eius deſiderio. Nihilominùs lemmata, quæ ſumuntur à contrarijs & diſſimilibus, velut ſuffragio triumuirali probantur ab Hercule Taſſo, à Paulo Areſio, & à Scipione Ammirato.

Sed & ſuffragatur eis CAROLI V. tanti nominis auctoritas, & teſſera eius pluſquam Herculea; columnæ videlicet duæ, cum Gallicâ Epigraphe, PLVS OVLTRE.

At Paulus Iouius, Scipio Bargalius, & Auctores alij ea reijciunt; cùm ſimilitudine careant, quæ eſt anima Symboli Heroïci; cùm ad Apodoſim potiùs pertineant, quàm ad Protaſim; cùm inter locos argumentorum, infirmiſſimum obtineant probationis genus. Quæ omnia ſunt adeò clara & perſpecta, vt neceſſe non ſit ea prolixiùs exponere.

At enim, Symbola Heroïca affinitatem quámdam cum Poëſi habent; aliquid proinde in eis fingi poteſt: ſicut interdum fingimus in eis figuras loqui.

Reſpon-

Reſpondeo, non licere vt quis naturam figuræ conſtituat aliter, ac reipsâ eſt: vti eſſet, ouiculam pro leone, pro veſpertilione aquilam vendere; quod ij agunt, qui lemmate vtuntur minimè conſentaneo, & qui tribuunt figuris proprietates alienas.

Ceterùm, aliud eſt figuræ alicui ſermonem commodare, quod in Oratione etiam, nedum in Poëmate, fieri congruè poteſt per Proſopopœiam; aliud eſt figuræ ſermonem eumdem velle tribuere, perinde ac ſi proprius illius foret. Quod cùm non fiat in Symbolis Heroïcis, nec debent in eis fingi proprietates, quæ illi non conueniant.

Lemma igitur contineat ea, quæ ipſi figuræ ſemper & vbique conueniant; abſtineat verò ab ijs, quæ numquam aut rarò de eâ poſſunt affirmari. Ita Scipio Bargalius reprehendit meritò triremem, quæ ventorum flabris reluctantibus in portum nititur, cum hac Epigraphe; MORANTVR, NON ARCENT. Sæpè enim venti eam à portu reijciunt: & cùm eiuſmodi proprietas perpetua non ſit, poterit lemma verum ex æquo & falſum eſſe, idcque Symbolis Heroïcis aptum non cenſetur.

oribuere verò id figuræ alicui determinatæ, hoc eſt naui, quæ reipsâ, Euris obnitentibus & oppugnantibus

gnantibus portum tenuerit, eſſet Symbolum deſumere ab re fortuitâ & contingenti : ac deberet pati eamdem cenſuram, quam patitur apud primarios Auctores Nauis VICTORIA, cum eâ Epigraphe, ÆMVLA SOLIS, de quâ diſſerüimus alibi. Tametſi aliter ſentiat Paulus Areſius; & aſſumat, ſemper de illâ poſſe narrari, Orbem terrarum vniuerſum eam circumnauigaſſe.

Quod ſpectat ad ipſas figuræ proprietates, rectè admonet Scipio Bargalius; haud videri neceſſe, vt ſeueros iudices conſulamus, & ſciſcitemur, num prorſus ita ſe habeat, quemadmodum paſſim omnes tradunt : vti à Remorâ ſiſti ingentes naues; referri à Chamæleonte colores varios;digeri & confici ferrum à Struthio-camelo, ab eoq́ue oua ſolo intuitu foueri : Phœnicem eſſe, & ex funere proprio renaſci; pullos à Pelicano ſanguine pectoris, leunculos à leone rugitu exſuſcitari.

Nimirum in noſtro theatro agitur benigniùs, quàm in Philoſophiæ Lyceis : accipitur communis fama; & creditur, quemadmodum ſcribunt Auctores plurimi, ita rem haberi.

Porrò inter proprietates, accenſeas quoque illa, quæ interdum fiunt ex naturæ quidem inſtinctu,

ſed accedente induſtriâ & inſtitutione; vti pſittacum canere modulatè, vel imitari humanas voces: à cane per vrbis compita duci hominem cæcum, & abſque errore domum reduci. Natura enim ad hæc idonea & apta in pſittacis & canibus ſemper fuit, & ſemper etiam erit.

Quod deinde aiebam, proprietates eius generis eſſe debere, vt ſemper & vbique figuris ſuis conueniant: ita id velim accipi, ſicut Philoſophi etiam accipiunt; hoc eſt, vel in quocumque ſtatu, vel, vt ipſi loquuntur, in determinatis circumſtantijs: nempe in Autumno ſemper arborum folia decidere; Pyramidem in meridie vmbram non iacere; galeam militarem, quando eſt loco foculi, calefacere.

Poſtremò & illud inſinuauerim, Symbola ea mereri ſingularem laudem, in quibus proprietas figuræ conſideratur, non ea quidem quam omnes paſſim norunt, vti ex flore, id quod dulce fuerit hauriri ab Ape, relinqui quod fuerit amarum, vel Roſam inter flores ſuauiſſimè olere; ſed alia dignior,
Pag. 50. & quæ minùs frequenter obuerſetur animis, vti A-
Pag. 49. pem legere mel ex flore ſine eius damno, & Roſam inter allia vel cœpas florere adhuc amœniùs.

Ita

Ita ſi conſiderem in formicâ prouidum eius laborem, & curam œconomicam; id non adeò placeat, ac ſi potiùs referam, illi eſſe curæ ſepulturam ſodalium ſuarum. Nimirum intra parua caſtra ſeu tabernacula formicarum ſunt cellæ tres, in quarum vnâ communis vita ab eis agitur; in alterâ horreum ſeu penuarium eſt, in tertiâ mortuæ ſorores ac ſociæ tumulantur. Hoc autem illæ tantoperè ſeruant, vt vna, quæ eundo peregrè obierat, aliquando viſa fuerit ad manſiunculæ propriæ oſtiolum reportari: quò videlicet vnà cum tribu ſuâ ibi ſepeliretur. Et tum habuerunt externæ formicæ geminæ, quæ illam retulerant, granum tritici, atque aridum vermiculum: crederes, panem & pernam data eſſe fatigatis, vt ientarent, vel vt cum eo præmiolo ad domeſticum epulum redirent.

Plutarch. de Induſtriâ animalium.

CAPVT V.

Quonam pacto eſſe debeat morata Epigraphe Symboli Heroïci.

LEmma mores tribuit ipſi figuræ; quæ alioquin, ſi vox non accederet, ita innocens maneret, vti ſponte eſt, & ab ingenio ſuo.

Offerent ſe interdum Symbola, quæ aut ſuperbiam, aut ambitionem, aut contumeliam aliorum, aut obſcœnum amorem, aut alia perturbati animi argumenta continent: & ex his nonnulla, ſed ſine icone, iam referam: nam quæ ſine virtute, imò cum vitio fiunt, ea ornare non debeo.

Terminus cum Epigraphe, NEMINI CEDO, ſchema fuit Eraſmi: quamquam is vt faſtum ſuum tegeret, de morte à ſe agi affirmauit, quoniam hæc nemini parcit. Haud videtur tamen omnino extra ſuperbiæ notam eſſe, quia mors cedit Deo, & Ioui terminus cedere recuſauit.

Camelus humi procumbens, ac merces iuxta ſe habens, cum lemmate, DONEC ACCIPIAT, Symbolum hominis qui honores falſis obſequijs ambiebat.

Camelus etiam perturbans pede aquas, quas bibiturus eſt, cum Gallicâ eâ inſcriptione, LE TROVBLE ME PLAIST. hoc eſt, Turbas ciere, eſt mea voluptas.

Ignis magnus cum nube fumi, & cum lemmate Italico, DOVE E GRAN FVOCO, E GRAN FVMO. id eſt, Ibi magnus fumus eſt, vbi eſt magnus ignis. quo ſchemate vir aliquis prima-

primarius excuſauit arrogantiam, cuius inſimulabatur.

Tubus papyraceus fartus puluere incendiario, cum hac adiectâ Epigraphe, TANTVM CREPITVS, eſt de homine ſuperbo.

Sepia quæ occultatur nigrore diffuſo, & piſcatorum ſæpenumerò induſtriam eludit, cum lemmate Hiſpanico, MAS SE BVSCA, MAS S'ASCONDE. id eſt, Eò latet magis, quò magis quæritur. atque hoc Symbolo deſcribuntur effugia hominis callidi ac veteratoris.

Arbor Perſica cum inſcripto lemmate, TRANSLATA PROFVIT. Notatur alius, quaſi ingenij praui & viroſi aliquando fuerit.

Platanus cum Epigraphe, VMBRA TANTVM. Carpitur in alio faſtus & luxus: nam ea olim arbor, propter ſolas vmbræ delicias in hortis nutriebatur tam lautè, vt interdum vino irrigaretur. Peculiariter Xerxis amentiam quis ignoret? qui platanum ornatam donarijs & armillis ſibi deſponſauit, eâdem ſapientiâ, quâ & mare propter hauſtam claſſem iuſſerat flagellari.

Sus dum occiditur, cum hoc lemmate, TANTVM FRVGI, eſt de homine ingenij ſordidi ac deparci.

Crocodilus cum Epigraphe, PLORAT ET DEVORAT, eſt quoque in dedecus alterius; nec ignoratur vetus parœmia de Lacrymis crocodili.

Formica, quæ ſuccollat & ſuſtentat humerulis ſuis orbem terrarum, cum hac Italicâ Epigraphe, D'ALTRI HOMERI SOMA, CHE DE TVOI. hoc eſt, Onus hoc alios exigit humeros, quàm tuos. quod ſchema etiam hominem perſtringit, ardua nimiùm, & quæ ſupra vires ſunt, molientem.

Candela, quæ ab emunctorio extinguitur, cum Epigraphe item Italicâ, D'ONDE SPERAR DOVEA LVCE MAGGIORE; id eſt, Ex quo ſperare ipſa debuerat lucem clariorem; & cedit pariter in alterius vituperium.

Pila pugillaris, cum inſcriptione Hiſpanicâ, TODO ES VIENTO. id eſt, Nil niſi ventus es.

Luna inter ſtellas, cum lemmate, PROPIOR, NON MAIOR: & hoc fuit Symbolum Equitis, cui Iudex in ludis publicis præripuit palmam; vt eam alteri, affini ac propinquo adiudicaret. Luna enim, quia eſt vltima cælo, citima terris, ideò maior aſtris alijs iudicatur.

Fax Hymenæi, ita vt olim parabatur, ex ſpineo ramali, cum Epigraphe, PVNGIT ET ARDET, exprimit

exprimit ſponſi genium, qui pungebatur zelotypiâ, & amore ſimul vrebatur.

Symbola hæc à Paulo Iouio, à Torquato Taſſo, à Scipione Ammirato, ab Hieronymo Ruſcellio, à Luca Contile, ab Andreâ Palatio, alijſque non admittuntur: imò Satyræ, Diræ, & famoſi libelli ab Hercule Taſſo appellantur.

Probat ea nihilominùs Paulus Areſius propter laudem ingenij, tametſi deſit illis laus virtutis & honeſtatis: nam ait, etiam poſſe quempiam eſſe bonum Oratorem ſimul, & malum ciuem.

In quâ re videtur ei ſuffragari Scipio Bargalius; dum Symbola, in quibus exprimuntur aliorum vitia, arbitratur conferre poſſe, ad perſuadendum, vt quod exprobratur, id ſectari deſinant. Verùm cùm idem Scipio Bargalius in Symbolis Heroïcis exigat ſpecimen modeſtiæ coniunctum cum ingenio ſublimi; ſaltem quæcumque continent ſpecimen ingenij iracundi, ferocis ac temerarij, non iudicat eſſe perfecta Symbola, & qualia nos tantùm in præſentiâ explicamus.

Profectò ipſa dignitas Italici huius nominis IMPRESA, & conſilium ſuſcipiendæ rei arduæ, laudabilis & glorioſæ, oſtendunt clarè admodum,

faceſſere

faceſſere debere quamcumque expreſſionem animi amentis, aut minùs verecundi, aut quouis modo ægri, vel perturbati.

Adhæc propria vel alterius vitia complecti ſchemate aliquo, eſt vitia eadem profiteri: atqui hoc videri Heroïcum non poteſt. Nimirum, quæ aliquando Symbola de alijs comminiſcimur, aut quæ alijs aptamus, eadem ita ſumuntur, ac ſi illi ipſimet profiterentur id de quo in Symbolis agitur. Suſceptio autem vel profeſſio rei indignæ numquam laudabitur, & numquam merebitur honoratiſſimum hoc nomen IMPRESA.

Hîc obiter notare ſit; Symbola, quæ poſt obitum Sanctorum, vel in funere Virorũ illuſtrium proponuntur, debere concipi perinde, quaſi, dum viuerent illi ac ſpirarent, profiterentur virtutem, cuius ſit ſignificatio in eiſdem Symbolis. At cùm non aliter concipi debeant Symbola, quæ vibrantur in alterius contemptum aut vituperium, ſeu alij, ſeu nos ipſi profiteamur ægrum ac perturbatum animum erga alios, ac eos dedecore velimus aſpergere, id non poteſt Heroïcum cenſeri.

Sed etiam illud monuerim, inſimulari ſuperbiæ aut iactantiæ Symbola illa non poſſe, quæ magna

pro-

promittunt, quando Auctoris fortunæ, aut gloriæ, aut dignitati sunt consentanea. Ita ea quæ spondent intereà heroïco animo Reges potentes, mensuram eorum non excedunt. Proximum tamen insaniæ videretur, si priuatæ sortis quispiam eadem iactaret, aut polliceretur.

CAPVT VI.

Quænam sint præcipuè curanda in ipsâ constructione lemmatis.

SVadet rectè Scipio Bargalius, vt vel in primâ, vel in tertiâ personâ, numquam autem in secundâ efferantur Epigraphæ. Si enim ad millum, seu collare molossi adscriberes SAVCIAS ET DEFENDIS; hoc ægrè, aut non nisi longâ verborum circuitione, Protasi accommodaretur. *Pag.* 41.

Attamen excipi velim lemmata, quibus figura ipsa loqui videtur; vti est in versatili lucernâ, VERTE, NON EXTINGVES. prouocare enim videtur, ac dicere cuiuis: Verte in omnem partem, non ideò lucem adimes. venustatemque suam habet; vti Capite proximè consequenti fiet manifestum. *Pag.* 7.

Quod ſpectat ad diuerſa tempora verborum, vel ad eorum diuerſos modos: Primò, cùm lemma ſignificet proprietatem figuræ neceſſariæ, perpetuæ, atque habentis immutabilem ſtatum, ideò ſeu præſentis, ſeu præteriti etiam temporis notam habuerit, numquam id officiet, aut aduerſabitur propoſito rei futuræ, quam Auctor Symboli pollicetur: lemma enim ad Apodoſim non ſpectat, quæ ſemper eſt de re futurâ; ſed pars Protaſis ſolius eſt, quæ ſumitur ex re neceſſariâ, ſeu ex re quæ ſemper modum eumdem retinet.

Scipio Bargalius, & Lucas Contile, dum aiunt, tempus futurum eſſe omnino in ijs Symbolis neceſſarium; ſicut etiam Hercules Taſſus, dum tempus præſens admittit, tempus præteritum excludit; non videntur hæc duo ſatis diſtinguere, hoc eſt, lemma Symboli, & Symboli Auctorem.

Certè Sol in nube roridâ imprimens imaginem
Pag.4. ſui, cum Epigraphe, QVIA RESPEXIT; Bom-
Pag. 52. byx è ſuo ergaſtulo egrediens cum lemmate, ET
Pag. 62. FECI, ET FREGI; Margarita, quam DE-
Pag. 64. SERVISSE IVVAT MARE; Stella quæ CECIDISSE VIDETVR; perfecta Symbola ſunt: & tametſi notam inuoluant præteriti temporis, nihilominùs

lominùs ad rei futuræ promiſſionem explicationemq́ue iuuare poſſunt.

Præterea lemma modos temporis admittit omnes. Modus indicatiuus paſſim occurret; vt in Horologio ex horti delicijs conſito, DOCET ET DE-

LECTAT. quo Symbolo vim Oratoriæ facultatis expreſſit ingeniosè Famianus Strada magiſter meus.

Imperatiuus modus rarior quidem eſt, ſed exemplis non caret; nec aliter, quàm in ſecundâ perſonâ: vt ignis in ſummâ turri, cum eo Virgilij He-

miſtichio, FERTE CITI FERRVM. quo altero Symbolo idem Famianus Strada expreſſit cæleſtem virtutem S. IGNATII, homines deuocantis ad conſilia ſalutis. Et imperatiui modi eſt etiam
Pag. 7. lemma in verſatili lampade, Auctoris eiuſdem, de ſancto item IGNATIO, Ordinis noſtri Parente & conditore.

Modus

Modus optatiuus habet pariter ſuam energiam: vti cùm Romæ, quando non ferebant Iulij Cæſaris dominationem, ſubſcripſerunt ſtatuæ Bruti (eius, qui exactis Regibus vindex fuit libertatis) VTINAM VIVERES! Huius verò modi lemma, vrſæ partus habet in hæc verba, VTINAM PER-

POLIATVR! Naſcitur quippe informis ac rudis caro, ſine oculis ac villis; & expectat linguam officioſam parentis, vt paulatim ab eâ formetur.

Modus ſubiunctiuus eſt in ſchemate facis accenſæ intra vitreum globulum, cum Epigraphe, VT

LATIVS ILLVSTRET; & S. IGNATIO eiuſq; virtuti accommodatur; quæ vtique religioſis legibus circumſcripta, latiùs coruſcauit.

Denique

Denique infinitus modus eſt in naui, quæ conatur in portum peruadere, cum eâ inſcriptione, AVT INGREDI, AVT PERIRE.

Ceterùm poſſe vſurpari in lemmate Symboli Heroïci, aliquando ſola verba, aliquando ſola nomina, aliquando ſola aduerbia, aliquando verba, nomina, & aduerbia promiſcuè, ſatis conſtat; & qui exempla deſiderat, adeat Operis huius noſtri Procœmium.

CAPVT VII.

De Dictione figuratâ, quam potest admittere lemma Symboli Heroïci.

VT in ſcriptore Symboli Heroïci locum non habeat exprobratio illa Martialis,

Viuida componis Epigrammata, mortua ponis
Lemmata; ——

id euitabitur inprimis, ſi figura, quando licuerit, per proſopopœiam loquetur: cuius locutionis exempla ſuppetūt plurima in Operis huius Procemio. Vti eſt etiam dum Lotos, germen ſatis notum, pro-

dit

dit, cum hac inſcriptâ Epigraphe Italicâ, PER TE M'ERGO, ET IMMERGO. id eſt, Propter te egomet erigo me, ac dein mergo. Sole enim oriente, adulto, & cadente, Lotos exurgere, conſiſtere, ac reclinari conſueuit.

Aut dum Camelus, accepto onere ſarcinario ſurgit de genu, cum adſcriptâ Epigraphe Hiſpani-

câ, NO SVFRO MAS, DE LO QVE PVEDO. id eſt, Nil ſupra vires perfero. quod eſt Sym-

bolum animi prudentis ac circumſpecti, in publicis muniis acceptandis.

Miror verò, ſolum Herculem Taſſum id non probare: non enim fundamentum Symboli eſt, figuram loqui; neque ex re fictâ & commentitiâ ducitur ſimilitudo: ſed ad ornatum dictionis ipſi figuræ ſermo tribuitur. Atque hoc vel in Orationis contextu, in quo fingere non adeò licet, admitti & vſurpari cum laude ſolet.

Ad hæc Antitheſis ſeu contrapoſitio placet plu-

rimùm

rimùm in Epigraphe Symboli Heroïci. Vti eſt Cancer cum hoc lemmate, RETROCEDENS ACCEDIT.

Vel ſi obicem clathratum ante camínum figures,

qui paruis foraminibus admittit vaporem ignis, eíque adſcribas, COMMODVM SINE INCOMMODO. Et hoc eſt Symbolum animi, qui ſtudeat, tantùm id quod vtile fuerit, ſine damno ſuo, ab homine ſubdolo & nequam exprimere.

Fuerunt verò ex hoc genere lemmata ea, Tantali ſitientis in fluuio, INOPEM ME COPIA FECIT; Teſtudinis cum explicato velo incedentis, FESTI-
Pag.26. NA LENTE; Hiſtricis, EMINVS ET COMINVS; Ignis, NEC PROPE NEC PROCVL; Roſæ ſpinis circumſeptæ, ABIGITQVE TRAHITQVE.

Venuſtatem etiam habent in lemmate Symboli Heroïci Annominatio, Traductio, & quæcumque in verbo aut nomine ingenioſa mutatio. Ita Soli ad-
Pag.13. ſcripſit pulchrè Aloyſius Cardinalis Eſtenſis, NON EXORATVS EXORIOR; & Rotæ molendini, vel ſub-
Pag.25. terlabentibus aquis, Clotarius Rex, CONVERTVNT, NON EVERTVNT; & ſupra congeriem armorum in armamentario, Emmanuel Philibertus Sabaudiæ
Pag.32. Regulus, CONDVNTVR, NON CONTVNDVNTVR;
Pag.47. & Marchio Vaſtius Anſeri ſuo, DEFICIAM, AVT
Pag.52. EFFICIAM; & Ioannes Baptiſta Porta Bombyci, ET
Pag.53. FECI ET FREGI; & eidem vermiculo alius, OPERITVR, DVM OPERATVR; & Antonius Abundantius
Pag.55. Circino, DIRIGOR ET DIRIGO; & Auroræ in Symbolo Margaritæ Auſtriacæ Hiſpaniarum Reginæ,
Pag.65. DVM PARIO PEREO.

Quibus vt accenſeam adhuc alia, Comes Bernardinus De la Guardâ, hederâ vſus, quæ arborem quercum

quercum circumplectitur, ei adſcripſit, NEC RECISA RECEDET. manſurus etiam ipſe obſtrictus perpetuò Magno Duci Ferdinando, tametſi inter No-

biles eius cataphractos, vti iam emeritus, eſſe deſierat.

Vrſus linguam exſerens, & apibus eam præbens, cum hac Epigraphe, ACIEM ACVENT ACVLEI, eamdem in lemmate laudem præ ſe fert:

& eſt Symbolum viri, qui vtilitatem capiat ex rebus aduerſis.

Sic

Sic Hamo adſcripſit alius, NON CAPIO, NISI CAPIOR. fortaſſe quia propoſuerat nemini

moleſtus eſſe, niſi ei à quo priùs moleſtiâ afficeretur.

Sic

Sic Vincentius Mediceus cani, qui lambendo proprium ſanet vulnus, adſcripſit, NI LINGAT, LANGVET. Cùm verò eſſet Academicus Philar-

monicus, ſimul alluſit ad nomen Familiæ, ſimul Academiæ vim expreſſit; cuius videlicet harmoniâ in ipſo mœror animi, qui eſt cordis ægritudo, ſanabatur.

Sic

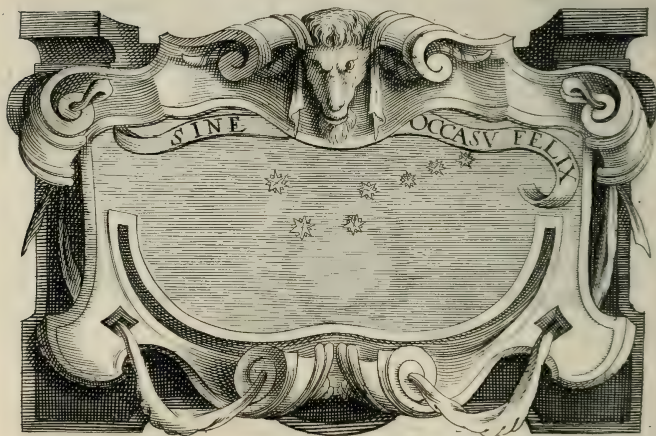
Sic Hortus, qui multiplici flore, quaſi ore, ita Solem alloquitur, ASPICE VT ASPICIAR, Symbolum fuit, quo vſi ſunt in Collegio Anglorum Socie-

tatis IESV Leodij, vt Sereniſſimo Maximiliano Bauaro, S. R. Imperij Septemuiro, & fundatori ſuo teſtificarentur, debere eius munificentiæ acceptum referri, quòd vigeant ibi, & fiant conſpicui, velut in alienum ſolum tranſlati, & peregrini flores.

Sed grata cumprimis eſt etiam in Epigraphe alluſio, quæ vel ad nomen, vel ad ſigna gentilitia, vel ad dignitatem, vel ad res geſtas, vel ad ſententiam aliquam eorum referatur, ad quos Symbolum ſpectauerit. Ex quo genere fuerunt,

Vrſa maior, cum eo lemmate, SINE OCCA-

SV FELIX. quod fuit Symbolum Felicis Vrſinæ Principis Matronæ.

Arboris

Arboris truncus, cum inſito ei ramuſculo arboris alterius, & cum lemmate, ET PEREGRINVM

ALO. quo ſchemate vſus eſt Mutius Peregrinus, conſcriptus inter Philharmonicos Academicos; vt ſignificaret, ſe perinde nomine ac re hominem peregrinum id promeruiſſe, vt in eorum Academiam inſereretur.

Enſis diſtrictus cum Epigraphe, VICE VALLI ERO, Symbolum Vincentij Valieri, continens ali-

quo modo nomen & cognomen eius, atque adeò ſententiam plenam fortitudine militari. Quaſi Auctor Symboli polliceretur, non à muro, nec à vallo, nec ab vllis caſtris, ſed à ſolo gladio ſibi in acie munimentum fore.

Luna

Luna cum inſcriptione Italicâ, CRESCE IN BENE. id eſt, Creſcit atque prouehitur in melius.

atque hoc Symbolum eſt Nobilis Matronæ ex familiâ Creſceinbene. in cuius etiam familiæ ſigno gentilitio lunulæ ſplendent; vt eò ingenioſior adhuc fuerit alluſio.

Quemadmodum eſt pariter in Roſâ, quæ riuulo iugi ſubluitur, cum hac Epigraphe, VER

ALO. cuius Symboli figura, eſt inſigne gentilitium, lemma verò cognomen eſt Cardinalis Veralli; átque ingenioſæ huius alluſionis laus debetur VValtero Paullo è Societate noſtrâ, Viro elegantiæ magnæ, ac ſingularis eruditionis.

Idem

Idem fermè etiam eſt in equâ, quæ hiante ore figuretur, cum hac Epigraphe, AVSTRO SPIRANTE CONCIPIAM. Cuius Symboli figurâ nonnemo ad

nomen Philippi, quod ſonat amatorem equorum, lemmate autem ad cognomen Auſtriaci alludens, ſpem fecit fore, vt conciperet, & aliquando ederet partus ingenij egregios, dummodò Philippi Regis aura & fauor aſpiraret benigniùs, iuxta conſilium Poëtæ,

Sint Mæcenates, non deerunt Flacce Marones.

Porrò

Var. lib. 2. de Re rusticâ. Plin. lib. 8. c. 42. Virgil. lib. 3. Georg.

Porrò equas ex Austro interdum concipere, & Varro & Plinius & Virgilius affirmarunt.

Persimiles allusiones, vel ad Imperatoris dignitatem, vt in Iulij Cæsaris equo cum lemmate, SOLI CAESARI; vel ad cognomentum familiæ, vt in Solari horologio cum Epigraphe, EX NIGRO DISCES; vel ad partum Virginis, in ferulâ ex inscriptis & volubilibus circulis compactâ, cum inscriptione, VNI PATET VERBO; vel ad sententiam animi demississimi, in Sole picto intra nubem roridam, cum eiusdem fecundæ Virginis aureis illis verbis, QVIA RESPEXIT, alibi recensuimus.

Pag. 3. *Pag. 4.*

Hæ verò allusiones nescio quâ præter solitum suauitate illabuntur in animos: fortasse quia dum eisdem vtimur, quodammodò nitimur in vetitum; & attingendo dissimulanter Apodosim, ad eam Lectorem veluti manu ducimus, iuuamusque, vt consilium Auctoris statim comprehendat.

Ita (quod solent Parthi ac Scythæ) dum fugimus Apodosim, eam vel in ipsâ fugâ ingeniosè nihilominùs prosequimur. Nec Lectori voluptas, sed labor dumtaxat adimitur: nam quod verbulo indicamus in lemmate, hoc ille confestim arripit, & suo Marte mox indagat omnia.

Ceterùm

Ceterùm adhuc ſtare cum Protaſi lemma videtur, atque abſtinere ſe ab Apodoſi. Quod alioqui debet ſeruari, vt Lector gaudeat magis, dum ipſe veſtigat ſententiam Auctoris. Sic enim maior voluptas erit, & Symbolum complectetur, quaſi rem ſuam; fauebitq́ue, & fidem præbebit, captus lenocinio illo, quo erga ea, quæ amamus, afficimur propenſiùs.

Id verò cauſæ eſt obiter, cur Poëtæ, qui ſtudent præ aliis delectare, frequentiſſimas comparationes habeant, & plerumque ſolam Protaſim earum efferant; Lectori autem permittant, vt ſuo ipſe ingenio Apodoſim ſeu redditionem excogitet.

CAPVT VIII.

An lemma Symboli Heroïci poßit eſſe tranſlatum, ſeu Metaphoricum.

LIcere exiſtimat Paulus Areſius, ſi quis velit nouâ vti Metaphorâ in Epigraphe Symboli Heroïci: ideoq́ue proponit ac laudat mare, dum in littus placidè illabitur, cum hac inſcriptione, OSCVLATVR LIMITES. Quod ſchema per-

tinere ait ad hominem, qui clathros ſui carceris exoſculetur, ac æquo animo infortunium patiatur.

Scipio Bargalius & alij hoc nullatenus probant; cum quibus equidem puto ſentiendum eſſe. Quid enim? *Multi*, vt Quintilianus loquitur, *cùm initium à tempeſtate ſumpſerint, incendio aut ruinâ finiunt; quæ eſt inconſequentia rerum fœdiſsima.*

Libro 8. cap. 6.

Videlicet Hector Troiæ murus appellatur, & dum obit, dicitur extingui: at labi & ruere potiùs dicendus erat, quia hoc muri proprium eſt; extingui verò, proprium eſt ignis.

Iam quod in rem noſtram facit, quoniam figura Symboli Heroïci inchoat vnam comparationem, cenſetur etiam vnam tranſlationem ſeu metaphoram inchoare: nam hæc dicitur ad vnum verbum contracta ſimilitudo, vel comparatio. Oportet igitur, vt lemma ſit figuræ conſentaneum, & vt à quo initium ſumitur, eo etiam finiatur. Alioquin duæ metaphoræ, prior in figurâ, poſterior in lemmate, Protaſes duas conſtituent, alteramque altera confundet, imò ſæpenumerò etiam deſtruet.

Ita ſi pro Symbolo CHRISTI Domini, reſurgentis virtute atque imperio Patris Æterni, leonem & coram eo leunculum exanimatum figurauerim; rectè

rectè adſcribam , RVGITV EXSVSCITAT. eritque vnà ſimilitudo, vnà tranſlatio. Secùs ſi lemma eſſet, MVGITV, vel BARRITV EXSVSCITAT , ex leone tranſgrederetur oratio ad taurum, vel ad elephantem : quorum neuter oris ſono , & quaſi gemitu prolem exſuſcitat.

Peculiariter in Symbolo , quod à Paulo Areſio inſtar exempli proponitur , ex mari fit Protaſis ſeu tranſlatio : debet idcircò lemma tranſlationem

aliam quamcumque, etiamſi amicum oſculum fuerit, vel quid blandius, repudiare.

Neque aſſumas; mare, quando tranquillum eſt, rectè dici lambere littus, atque illud exoſculari: tunc enim metaphoræ metaphora non additur: nam mare eſt dictio propria, & iungitur congruè dictioni tranſlatæ. At in eo Symbolo, cùm ſit mare Protaſis, eſt loco dictionis tranſlatæ; ideoq́ue ſi eo cœperis, neceſſe eſt pariter eo finias.

Ita Hector congruè diceretur in obitu extingui: ſed ſi appelletur anteà Troiæ murus, abit in ſignificationem rei, quæ ſolet ruere ac labi, quoniam ſtructura eſt & ædificium; non autem rei quæ ſolet extingui, cuiuſmodi eſt fax, lampas, vel incendium.

Debent porrò hæc notari ſedulò, quia in nullâ re magis, quàm in recto vſu metaphoræ, ingenia ſe produnt. Sit igitur ſemper in lemmate dictio figuræ propria; vel certè ſit quaſi propria, ea nimirum quæ ex frequenti vſu illi tribuatur. Atque hoc idcircò addo, ne cui ab hac parte nimia ſit religio. Ita ſi fomitem ſeu funem incendiarium propoſueris, vti Symbolum conſtantiæ in beneuolentiâ inter amicos vel coniuges, lemmatis loco autem adſcribas,

ſcribas, VIVIT AD EXTREMVM (vbi enim ſemel fomes ignem conceperit, ſemper ardet) ea locutio videbitur quaſi propria; nec ab igne ſignifi-

cationem admodum transferet in rem aliam, quia ſæpè ignis viuere dicitur, dum accenſus perſeuerat.

Ita etiam laudem promeretur ſchema ingenioſum Nobilis Typographiæ Plantinianæ : Circinus videlicet , altero pede inſiſtens , altero circulum deſcribens ; hoc eſt , figuram quæ eſt ſimulacrum

perfectionis , cum hac Epigraphe , LABORE ET CONSTANTIA. quæ duo ad opus perfectum inprimis conferunt. Etenim tam labor , quàm conſtantia , quaſi propriâ locutione de Protaſi & de ipſo

ipſo circino intelligi poſſunt ; neque in Apodoſim neceſſariò tranſgrediuntur.

CAPVT IX.

De Poëticis numeris, ſeu de illorum vſu, in lemmate Symboli Heroïci.

QVia voces in modum carminis concinnatæ ſuauiùs ad aures veniunt ; cùm ſuauiùs fluat oratio temperata ad numeros Poëticos, quàm alia ſolutior, aut minùs ſonora : ideò erit gratius lemma Symboli Heroïci, ſi habuerit numerum aliquem, aut ſonum. Delectabit enim plurimùm ſchema, in quo fuerint ſimul vincta oratio, quæ eſt dulce pabulum aurium, ſimul pictura, quæ eſt dulcis oculorum cibus.

Peculiariter ad maiorem venuſtatem faciet, ſi lemma ex Vate aliquo celebri ſumatur : & hoc ſuadent Auctores omnes, præter vnum Herculem Taſſum : ſed neque hic Hercules metuendus eſt contra duos, imò contra omnes. Quid verò ? ait ipſe, laudabilius videri, Praxitelem ſtatuæ à ſe inchoatæ,

choatæ, arte propriâ, caput etiam affingere, quàm caput aliud, Phidiæ opus, ei agglutinare.

Quid tum? ſuademus nos, vt quod lemma numquam fuit, hoc in Symbolis noſtris lemma primùm fiat: non autem, vt lemma vni Symbolo ſurripiatur, & illud Symbolo noſtro aptetur. Hoc ſi fieret, tum enimuerò caput è ſtatuâ Phidiæ transferri in ſtatuam Praxitelis videretur.

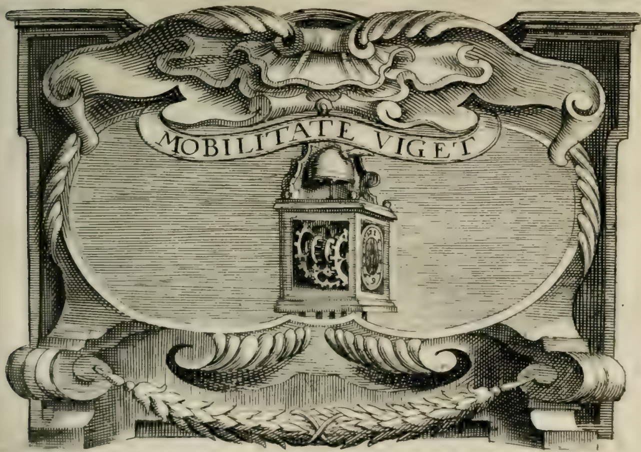
Ceterùm dum illud prius agimus, laudem induſtriæ promeremur; quia ingenioſum quid videtur, verba & ſententias Auctorum ad rem aliam ducere. Nec aliam ob cauſam adagia & parœmiæ plurimùm placent; ſed & laudem inſuper modeſtiæ conſequimur, quia quæ domi noſtræ, etſi fortaſſis præclara, naſcuntur, aut naſci poſſunt, nos aliorum antiquis dictis ea poſtputamus.

Interim, cùm liceat in eamdem ſententiam Auctorum verba vſurpare; videtur laudabilius eſſe, ac plus induſtriæ præ ſe ferre, ſi ad res diuerſas ea inclinentur. Ita congruè Virgilij verſus ille de famâ,

Mobilitate viget, vireſque acquirit eundo,

partim

partim horologio rotato accommodatur, quod pariter MOBILITATE VIGET.

partim aptatur flumini; nam & hoc si longiorem alueum habuerit, augetur accessu plurium riuulorum, & perinde VIRES ACQVIRIT EVNDO.

Quod poſterius Symbolum eſt Scipionis Bargalij, ad commendationem Præſulis Piccolominei ; qui nimirum quò viuebat diutiùs, eò euadebat virtute ac ſapientiâ cumulatior.

Eodem modo Virgilianum Hemiſtichium illud,

—— *Exſudat inutilis humor,*

in rem diſſimilem abit, dum lemmatis loco pateræ adſcribitur, tornatæ ex ligno hederæ: quod ita vinum retinet, vt aquam infuſam per meatus tenuiſ-

ſimos

ſimos tranſmittat: & fortaſſe ideò Baccho, & Poëtis olim hedera dicabatur.

Occurrent plura eiuſmodi Hemiſtichia Poëtarum, vel lemmata numeris adſtricta, in Symbolis, quæ in Opere hoc toto percenſuimus: vt neceſſe iam non ſit ea repetere. Tantùm addo, eadem poſſe paululùm immutari; quando ita exiget ratio figuræ & comparationis: ceteroqui erunt gratiora, ſi illibata & ſine vllâ mutatione prodierint.

CAPVT X.

Quænam obſcuritas vitanda ſit in lemmate Symboli Heroïci.

TRia potiſſimùm ea videntur eſſe, ex quibus obſcura cum vitio reddi ſignificatio lemmatis poteſt.

Primò, ſi lemma ſit commune, vt ſi loco Epigraphæ adſcribatur Arbori, ADIVVANTE DEO, vel etiam, HAVD ALITER: hoc enim vtrumque tam eſt generale, vt Symbolo cuiuis aptari queat.

Quò id verò certiùs vitetur, curandum erit, vt lemma ſemper propriam aliquam exprimat figuræ facultatem: & hoc quidem Scipio Bargalius exigit tam ſeuerè, vt non laudet propterea in arundinibus
Pag. 40. paluſtribus Epigraphen illam, FLECTIMVR, NON FRANGIMVR. quam vtique ait adæquè conuenire poſſe viminibus, ſalicibus, & ſtirpibus quibuſcumque mollioribus.

Sedenim durum nimiùm iudicem ab hac parte agere videtur; & ideò prouocare ſit à ſententiâ

eius.

eius. Alioquin etiam lemmata illa duo tantoperè ab ipſo Scipione Bargalio laudata, hoc eſt, SAVCIAT ET DEFENDIT, ad collare moloſſi clauulis cuſpidatum, atque EMINVS ET COMINVS, ad hiſtricem pharetratum animal, eodem vitio laborarent, cùm ea poſſint perinde in alia transferri. Pag. 41. Pag. 26.

Pingam clypeum, & ſclopetum aptabo in vmbonis medio. Quale clypeum Florentiæ aliquando vidi in ſecretiore Principum Hetruriæ armamenta-

rio. An non illi congruè adſcripſero, SAVCIAT ET DEFENDIT?

Gladium figurabo etiam, & pariter ſclopetum inſeram manubrio eius: nónne idoneum erit lem-

ma, EMINVS ET COMINVS? nam hic vnus atque idem gladius hoſtem diſtantem glande plumbeâ traiiciet, propinquum cæſim punctim conſauciabit.

Reor proinde, cauendum eſſe dumtaxat, ne illa perfectio, quæ indicatur lemmate, communis adeò

eò videatur, vt in rebus multis paſſim obuerſetur. Et quod ad rem præſentem facit, ego generatim vniuerſeque exigerem tantummodò, vt OMNI, & SEMPER, non autem SOLI proprietas figuræ conueniat: quæ enim interdum videtur aliquantulum vaga eiuſdem figuræ proprietas, dum nihilominùs conſtans manet, apta eſt adhuc ad perſuadendum. Ita in arundinibus paluſtribus, in viminibus ſalicibuſque ſemper lemma illud, FLECTIMVR, NON FRANGIMVR, infracti animi Symbolum erit. Quamquam haud inficior, perfectiora eſſe lemmata, quæ figuræ dotem ac facultatem, OMNI, SEMPER, & SOLI conuenientem exprimunt.

Obſcura inſuper redderetur ſignificatio lemmatis, ſi aliquando ineſſet ei tranſlata longiùs dictio, tametſi perſiſteret in eodem genere metaphoræ: quia tunc potiùs fieret ſcrupus ſeu ænigma; cuiuſmodi ſunt,

LAPIS.

Littera decedat, volucris tunc nomen habebo.

PORCVS.

Nomine numen habet, ſi littera prima periret.

TESTV-

TESTVDO.

Viua nihil dixit, quæ ſic modò mortua cantat.

SOMNVS.

Et me nemo videt, niſi qui ſua lumina claudit.

PISCIS IN FLVVIO.

Ipſa domus reſonat; tacitus ſed non ſonat hoſpes:
Ambo tamen currunt; hoſpes ſimul & domus vnà.

Plato 5. de Repub. & illud de Eunucho, ac Veſpertilione percuſſo, *Vir non vir, videns non videns, percuſſit non percuſſit, lapide non lapide, auem non auem, ſuper arbore non arbore.* Id eſt, Eunuchus, luſcus, perſtrinxit, pumicis ictu, alam veſpertilionis, ſambuco inſidentis.

Hæ dictiones obſcuræ ac perplexæ cenſentur meritò non congruere Symbolis Heroïcis; nam delectare iis, non fatigare animos ſtudemus. Proinde minùs rectè præcipit Lucas Contile, vt obſcurius lemma tunc adſcribatur, cùm figuræ proprietas nimio fuerit clarior; obſcuritate ſiquidem ac tenebris pars Symboli Heroïci tam præcipua inquinari non debet.

Poſtremò erit obſcurum lemma, quando idiomate admodum peregrino, ac minùs noto efferetur. Exigit quidem Paulus Iouius in eo ſermonem alienum: ſed id nec Scipio Bargalius probat, nec Lucas Contile;

Contile; qui arbitratur, potiùs debere illud concipi linguâ vſitatâ in Regionibus, in quibus Symbolum proponitur.

Exiſtimem ego, in Europâ Latinè, Græcè, Italicè, Gallicè, Hiſpanicè lemmata poſſe conſcribi; cùm has linguas calleant plerumque homines ingenui atque eruditi. Exempla recenſuimus, excepto idiomate Græco.

Claudius Paradinus refert ipſe Symbolum Comeſtabilis Regni Galliarum, nempe armatũ brachium cum Epigraphe, ΑΠΛΑΝΟΣ, vti ſinceritatis ac fidei teſſeram: ac Symbolum Catharinæ Reginæ Galliarum, Iridem nimirum cum lemmate, ΦΩΣ ΦΕΡΟΙ ΗΔΕ ΓΑΛΗΝΗΝ. Iris enim veluti ſpondet, fore vt denique poſt imbrem conſerenet.

Pro Arabum, Thracum, Indorum, ac Iaponum locutione, vbinam inueniretur interpres? Eâ nihilominùs, ac multò magis Germanicâ, Britannicâ, Polonicâ, vel Belgicâ vti licebit; ſi Regio earum aliqua, patria ſit Scriptoris Symboli Heroïci, & ſi ibi ſuum ille Symbolum expoſuerit. Alioquin dignus videretur, quem exilio patria mulctaret, quicumque ſermonem patrium vellet à Symbolis Heroïcis omnino exulare.

DE SYMBOLIS HEROICIS LIBER NONVS,

ET IN EO DE SYMBOLIS GENERALIBVS.

HActenus argumenta priuatæ virtutis, & promiſſiones illuſtres atque ingenioſas hominis vnius recenſuimus. Teſſeræ iam ſuperſunt, quas plures ſociati vno ſacramento vel inſtituto interdum proponunt, vt commune decus omnes, communi conatu, moliantur.

CAPVT I.

De generalibus Symbolis Ordinum Equeſtrium.

DE horum Ordinum inſtitutione, aut Crucis geſtamine, aut torque, deque ipſorum vete-

ri

ri aut recenti gloriâ, non hîc agam; nam hæc potiùs erunt commemoranda in altero volumine De ſignis gentilitiis Familiarum. Satis habuero in præſentiâ, ſi dumtaxat inſinuauerim, eſſe nonnullos iſtiuſmodi Ordines, qui Symbola figurata ſimul ac diſerta, veluti communes teſſeras, compoſuerunt: vt exprimeretur in eis vna & eadem omnium illuſtris profeſſio, atque vt militiæ ſuſceptæ, aut certè ſacramenti eius iugis ac perpetua eſſet admonitio.

Ita Siderei Equites, quos inſtituit Galliarum Rex Ioannes, trium ſanctiſſimorum Regum, qui

cunas Infantis Dei adorarunt, ſtellam vibrantem auratos radios, pro galeri ornamento tulerunt, & lemma hoc ei circumſcripſere; MONSTRANT REGIBVS ASTRA VIAM. Quo illi ſchemate altam Numinis prouidentiam, regentem in terris omnia, ſectari propoſuerunt.

Equites Cardui in Scotiæ Regno, Carduis, quibus inſignia ſua muniunt, adiecerunt hanc Epigraphen; NEMO ME IMPVNE LACESSIT. &

eo Symbolo ſunt profeſſi moderatum laudatumque in armis tutamen, aduerſus omnes qui appetere ipſos iniuriis auderent.

Ad chalybem & ſilices igniarios Equitum Velleris Aurei, adſcripſit nonnemo, Epigraphæ loco;

ANTE FERIT, QVAM FLAMMA MICET. & ea inſcriptio adprobari atque admitti videtur. Significat verò, & ſpondet fore, vt perinde ipſi Equites tacti à Deo, & cælitus afflati, micare in

 flam-

flammas Religionis vindices, & in lucem Heroïcam militaris gloriæ, videantur.

Sed & ad aureum vellus Equitum eorumdem adpoſitum fuit hoc aliud lemma, PRETIVM NON VILE LABORIS: ac videntur ipſi Equites eâ

teſſerâ polliceri, futurum vt priſcos Heroës æmulentur famaque & factis, atque vt mereantur illorum etiam faſtis accenſeri.

Nihil hoc loco attinet rurſus memorare; quæ de

Alâ

Alâ Nobilium Equitum vrbis Senensis alibi expo- Pag. 35.
suimus, hoc est de Apibus expedientibus arma, acuentibusque ad cotem spicula; aptè omnino ad argumentum Principis, qui Apum Regem inermem pro Symbolo elegerat.

CAPVT II.

De Symbolis generalibus, quibus vtuntur Parthenia sodalitia.

QVi in Magnæ Deiparæ, Tutelaris Diuæ, recepti fidem, de veneratione, pietate ac pulcherrimis erga eam obsequiis gloriantur; ij quoque insignia sua, in Italiâ præsertim, explicant, & veluti communia sacri auctoramenti Symbola circumferunt.

Celebre in primis est Symbolum, quod Parthenij sodales, Collegij Romani nostræ Societatis, pridem susceperunt; catena videlicet à superstante lapide magnete composita ex annulis, non inuicem innexis, sed secreto complexu & veluti quodam amore, cum hoc lemmate, ARCANIS NODIS.

Libet

Libet referre, vt catena hæc explicetur, verba ipſa, quibus eam deſcribit ingenioſiſſimè diuus Auguſtinus. *Magnetem lapidem*, inquit, *nouimus mirabilem ferri eſſe raptorem: quod cùm primùm vidi, vehementer inhorrui. Quippe cernebam, à lapide ferreum annulum raptum, atque ſuſpenſum. Deinde tamquam ferro, quod rapuerat, vim dediſſet ſuam, communemque feciſſet; idem annulus admotus eſt alteri, eumque ſuſpendit: atque vt ille prior lapidi, ſic alter annulus priori lapidi cohærebat.*

Lib. 21. de Ciuit. cap. 4.

Acceſſit

Accessit eodem modo tertius, acceßit & quartus: iamque sibi per mutua connexis circulis, non implicatorum intrinsecùs, sed extrinsecùs adhærentium, quasi catena perpenderat annulorum. Quis istam vim lapidis non stuperet? quæ illi non solùm inerat, verùm etiam per tot suspensa transibat, & inuisibilibus ea vinculis subligabat.

Quemadmodum igitur eos annulos, inuisibilibus vinculis, vt loquitur sanctus Augustinus, trahit ligatq́ue magnes lapis: ita Romanam illam iuuentutem, arcana vis quædam cæli, & veneratio erga Deiparam Virginem pertrahit mirè, atque inuicem in vnum veluti nexum pietatis, non sanctè minùs quàm pulchrè ligat.

Pertinet ad eosdem Sodales columbula odoribus perfusa, cuius fragrantiam sequuntur gregatim aliæ, cum adscriptâ eâ Epigraphe; IN ODOREM. Emissa enim vna odorifera, ad columbarium plurimas adducit: ideoq́ue columbarij fenestras & parietes olim perungebant opobalsami oleo, vt quæ aduenerant, retinerentur. Sic Parthenij iuuenes Romani Sodalitij trahuntur, & currunt in odorem vnguentorum illius, quam cælestis sponsus Amicam, & Columbam suam appellauit. *S. Basilius in Epistolis.*

 Radij

Radij etiam lucis, quos videmus in ſpeculo cauo ſiue vſtorio ita reciprocari, vt in quo aëris puncto ſimul fulſerint, ſtatim in eo flammulam quatiant, transferuntur ad eoſdem Sodales, cum hoc lemmate; QVIA NEC SINGVLI, NEC DIVERSI. Videlicet Sodales plures cùm ſint, attamen erga profeſſionem eamdem pietatis vniuerſi feruntur: excitantque ideò calorem, lucemque religionis ac ſanctitatis. Porrò huius

&

& alterius Symboli Leo Sanctius è Societate noſtrâ, vir ingenij eruditi atque amœni, auctor fuit.

Prolixior videar, ſi omnia commemorem, quæ ad pios eiuſmodi Parthenios conuentus pertinent, ceteroqui varia, & ingenioſa admodum Symbola. Solùm quia Leodij Vrbe nobili, & cui à ciuium frequentiâ, ab opibus, à religionis auitæ conſtantiâ, à Cleri gloriâ eſt inter Belgas illuſtris & magna commendatio, quia inquam Leodij hæc

ſcribo; eſt cur laudem pietatem in frequentandis piis Ædium noſtrarum Sodalitiis: quam pietatem Primores è Clero, celebres Iureconſulti, ac litterati Viri, honeſtiſſimi Patresfamilias, Iuuenes modeſtiſſimi præ ſe ferunt; diſtributi in plures cœtus, & titulis variis Virginalia complexi omnia, quæ celebritate anniuerſariâ veneramur. Propugnaculum videlicet firmiſſimum eſt, aduerſus caſtra hæreſum finitima oræ Septemtrionariæ, Virginem ſimul & Matrem illam colere, quæ ſola cunctas hæreſes interemiſſe in vniuerſo mundo, ab Eccleſiâ claro & perueteri elogio perhibetur.

Ad hos Parthenios Sodales, quoniam velut balſami arbuſculæ afflant odorem vitæ, meritò Nicolaus Cauſſinus, è Societate noſtrâ Scriptor clariſſimus, exiſtimauit pertinere poſſe Symbolum fontis illius in Ægypto, in quo fertur Virgo Deipara IESVM, paruulum exulem, aliquoties abluiſſe; & qui dicitur eius virtutis eſſe, vt hortus balſami ei propinquus, ſit fertilis dumtaxat, ſi perennitate illius irrigetur. Huic etenim fonti adſcribens lemmatis loco, CRESCIT QVODCVMQVE RIGAT; exprimere ſibi viſus eſt Sodalium Partheniorum

In Symb. Polyhiſt. lib.1.

Burchar. c. pænult. Bozius de Signis Eccleſ. l.2. c.7.

theniorum fragrantiam, & irrigatam feliciſſimè à Virgine Deiparâ eorum pietatem.

Imò quia eadem cæleſtis Virgo dicitur ſicut balſamum odorem dediſſe; & quia legi aliquando, ad balſami arbuſculas viperam repere, libenterque ibi etiam nidulari; atque adeò virus, ope illius odorati germinis, vel minuere magnâ ex parte, vel ponere vniuerſum; idcircò Gulielmo Coëlmontio Parthenio ſodali, Iureconſulto, & Amico, Symbo-

Pauſan. in Bœotiis. Theophr. lib.4.c.6. de Hiſt. plant.

lum obtuli, & in eo viperam, ad germen balſami euntem, cum hac Epigraphe; VENIO POSITV-

RA VENENVM. A ſerpente videlicet id veneficij habuimus omnes, vt naſcamur *filij iræ*, & *genimina viperarum*. Sed congruè etiam accepimus illud cæleſte conſilium: *Eſtote prudentes, ſicut ſerpentes*. Hanc ſe prudentiam ſectari, propoſito eo Symbolo, & ad Virginis Deiparæ odoriferam, vel vmbram, vel auram accedere profiteatur is, qui in Sodalitatis

dalitatis album tranſcribitur ; & poterit venenum, quod ex naturâ hauſerat, ponere, ſolamque & innoxiam ſerpentis prudentiam, vtique laudatiſſimam, retinere. Quæ prudentia ceteroqui ab homine Chriſtiano ſeruatur maximè, dum corpus & fortunas ſuas exponit: quò ita deinde caput, qui Chriſtus eſt, eiuſque fides conſeruentur. Obiter inſinuauerim, cùm in icone Virginis Conceptæ abſque originis noſtræ maculâ, ſerpens pingatur, inſidians calcaneo eius, non omnino incongruè Viro, qui eſt è peculiari Sodalitio eiuſdem Virginis ita Conceptæ, pro Symbolo ſerpentem dari: ſed venientem tamen, vt venenum ponat; non autem, vt Virgini, aut ſemini eius inſidietur.

Ad hæc Bernardo Candido, item Amico, Sodali Parthenio, Iureconſulto, & qui Leodij eſt ex ſupremæ Iuſtitiæ tribunali, cùm ſit è Sodalitio Deiparæ in cælum Aſſumptæ, obtuli hoc aliud Symbolum; nempe Regaliolum, ſeu Regem auium, qui ad Aquilam eat, dum alas illa expedit, ſupra nubes, volatu ſecundiſſimo, itura; cum hoc adſcripto lemmate, VT ASSVMAR. Virginis nimirum ope ad Deum, & ad Superos ſperet ſe perinde, velut Aquilæ alis, prouolaturum.

Etiam

Etiam Francifco Orano, Præpofito Mafekenfi, fancti Lamberti Canonico, & Amicorum præcipuo, cùm fit è Sodalitio Virginis, cui nuntiatus eft Deus, de Virginis eiufdem finu nafciturus, obtuli fchematis loco hirundinem, quæ recenti extructo nidulo circumuolitet, cum hac Epigraphe; NVNTIA VERIS. Itaque teffera eius, in huius auiculæ fimilitudine, aut fit Ales ille fidereus, qui quafi Tabellarius Verbi Æterni, fcribenfque alteram

ram generationem eius inenarrabilem, in vtero Virginis, poſt exactam culpæ frigidam & diu ſterilem ætatem, quodammodò nuntiauit illud: *Iam hiems tranſiit, imber abiit, & receſſit: flores* Veris prodromi *apparuerunt in terrâ noſtrâ.* Aut certè teſſera eius ſit Sapientia Æterna; quæ admirabilem ſibi domum ædificauit in vtero Mariæ, ac ſalutis Ver mundo nuntiauit. Quemadmodum Ver temporarium nuntiat hirundo: quæ auis eiuſdem Sapien- Cant. 2.

In Hexamer. cap.17. tiæ ædificantis typus diuo Ambroſio viſa eſt; dum de illâ, *Pretioſiores*, inquit, *auro nidos ſtruit, quia ſapienter nidificat: nidus enim ſapientiæ pretioſior eſt auro.*

Hortor interim, ſua vt pariter inueniant aut pangant Symbola è Sodalibus alij; quò ita, dum teſſeras habuerint tam pulchræ pietatis, ad eam conſectandam quotidie plurimos alios exſtimulent.

Sed & ſuaſerim quoque, vt quoniam ingenia Leodij ſunt tam perſpicacia, & tam exculta, proprij Sodalitij generalia Symbola expromant, ſuæque militiæ Partheniæ vexillum explicent.

Nonnulla in hoc Capite ſpectanda propoſuimus; atque adeò à ternis Partheniis Symbolis auſpicati ſumus Prooemium huius Operis: quæ nimirum Virgini Salutatæ à ſidereo Internuntio, & eidem in cælum Aſſumptæ, accommodantur. Iam coronidis loco vnum adhuc alterúmve addam, dicatum item Virgini purè ac ſine noxâ Conceptæ. hoc eſt, Pyramidem, ſupra quam directè Sol ſplendeat, cum adſcripto lemmate, VMBRAE NESCIA. Etenim Sol Æternus hanc pulcherrimam Virginem ab omni parte illuſtrauit; & effecit, vt abſque

que humanæ originis vel maculâ, vel næuo, vel vmbrâ conciperetur.

Deinde Alcyonem auem mihi videor ad argumentum idem poſſe transferre, cum Epigraphe; CAELO CONCEPTA SERENO. Sic ipſa Virgo concepta eſt cælo propitio, & non irato; agebatq́ue mens eius etiam tunc alcedonia placidiſſimæ ſerenitatis.

CAPVT III.

De Symbolis generalibus Academicorum.

ACademicos in Italiâ appellamus eos, qui in omni vitâ excolunt ſtudia artium humaniorum mitiorumq́ue; quibus ex ingenio agreſti ac rudi expoliti ad humanitatem, & mitigati ſumus. Viros loquor emeritæ litteraturæ, & qui idemtidem redeunt

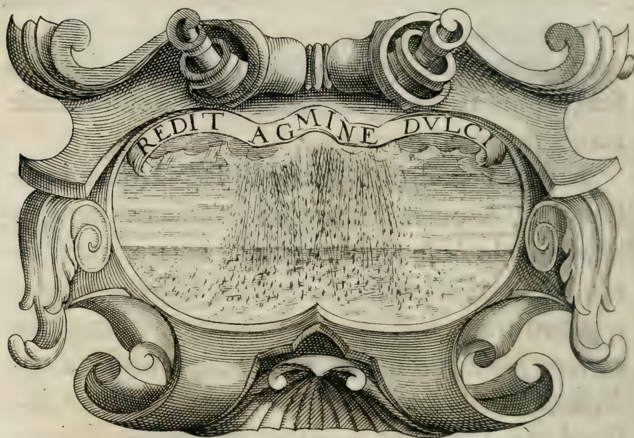
redeunt ad Musarum dulce otium; ac subinde animi causâ, intermissis curis grauioribus, citharam Apollinis repercutiunt. Nimirum nobiles ac præstantes animæ, cœtus ineunt eruditos; & nunc Orationes suauissimas, nunc mollissima Poëmata recitant, nunc stylo eleganti tractant Quæstiones amœnas, genio tam felici, vt admirationem eorum, qui ad consessus eiusmodi veniunt, sæpenumerò fatigent.

Romæ in primis digna res Purpuratorum & Procerum auribus videtur, hos conuentus Academicorum cohonestare præsentiâ, atque ætatis ingenia fouere; in quâ ætate, tam studiosè vnà cum litteris mores mansueti quæruntur.

Memini etiam, in Quirinali Regiâ (quando æstas erat, & quando à negotiis consuetis semel in hebdomade Aula feriabatur) ad horas pomeridianas cœptos haberi similes cœtus. Quæ verò ibi à præstantissimis ingeniis dicebantur, ea plerumque ex veræ Sapientiæ fontibus, & Scripturæ sacræ codicibus hausta, ad gubernationem optimam instruebant. Dicebant Præsules, aut Viri eruditione summi; audiebant Cardinales, & quidquid erat in Vrbe Româ ingenij, ac maiestatis. Nam ipsemet

Gregorius XV. Pontifex Maximus, ex Gente Ludouisiâ, secretò aderat; perque conclauis vnius speculam, paruis clathri foraminibus perspicuam, fruebatur eo genere honestissimi laxamenti.

Hi ergo, quos dixi, Academici conuentus suum generale Symbolum, quasi litterariæ legionis vexillum habent. Ita in Vrbe Româ Humoristæ Academici, quos appellant, pingunt sublatam è mari nubem, eamque rorantem ac pluentem; &

aquæ,

aquæ, quæ anteà fuerat amarior, circumſcribunt hoc hemiſtichium; REDIT AGMINE DVLCI. Sic ipſi è communi ſorte hominum, tamquam è mari, Academiæ beneficio, elati, mutant inſcitiæ priorem amaritiem in ſapientiæ dulcedinem quamdam, ac liquidò animis dulceſcunt.

Senæ vrbe celebri in Etruriâ, Intronati Academici, pro Symbolo habent cucurbitam, oblongi ventris, Sole ſiccatam, & foramine adapertam; cui eximunt ilia ruſtici, vt ſuas intra humiles ca-

ſas,

ſas, pro ſalis conditorio eâ vtantur. Epigraphen hanc verò eidem cucurbitæ adſcripſerunt, MELIORA LATENT. Quaſi conditorium ſapientiæ futura eſſet ipſorum Academia, non ſine vi quadam, & poteſtate ingenia condiendi ad immortalitatem.

Florentiæ pulcherrimâ & principe totius Etruriæ vrbe, Academici Furfurarij figurarunt pro ſchemate ſuo cribrum farinarium, ſeu vas quo frumentum iam tritum incernere ſolent piſtores, vt à furfure florem ac delicias repurgent. Lemma Sym-

boli

boli eſt, IL PIV BEL FIOR NE COGLIE. id eſt, florem tritici meliorem ſecernit. Nec agit aliter Academia, quæ Academicorum ingenia Floridiſſima ſecernit à vulgo, & quidquid rude fuerat in eis anteà, repurgat.

Auguſtæ Peruſiæ, Inſenſati Academici, grues expreſſerunt, quæ pontum tranſuolaturæ, & migraturæ in regionem commodioris cæli, arenam deuorant, ac lapillos falculis gerunt: atque admirabili eo naturæ conſilio, ad moderatam grauitatem

ſaburrantur. Lemma eſt, VEL CVM PONDERE. Sic Academici ſtudio eruditionis, quaſi pondere impoſito, aut ſponte ſuſcepto, faciliùs ad amœna & animis ſalubria feruntur.

Firmi Picenâ vrbe vetuſtâ & nobili, Auuiuati Academici Apes ex boue mortuo emicantes prodeunteſque pro Symbolo elegerunt, cum hac adiectâ Epigraphe; ALIENO FVNERE VITAM. Cùm autem alludant ad extinctam ibi Academiam

Solu-

Solutorum, profitentur, prodire ſe Apum inſtar; vt quaſi animæ melleæ, nouam inſtituant Rempublicam litterariæ ſuauitatis.

Ferrariæ vrbe primariâ, in Padi regione, Academici Intrepidi, prælo, quo à Typographis exarantur codices, adiunxerunt hoc epigramma, PREMAT, DVM IMPRIMAT. Quaſi etiam ipſi dicerent: Quantumuis premamur litterariis Academiæ exercitationibus; imprimimur interim veræ ſapientiæ typis, ad nominis famam æternam.

Mediolani maximâ & honoratiſſimâ Inſubriæ ciuitate, Academici Intenti, ad tympanum verſatile inſtar rotæ, quod dum intus calcatur, circumagitur, ſituliſque plurimis catenatis fontem ac pu-

teum haurit, adſcripſerunt hoc lemma, VNA OMNES. Peræquè ipſi videntur in id vnicè intenti, vt animos ſuos irrigent ſapientiæ quadam perennitate.

Ticini,

Ticini, olim vrbe Regiâ, Affidati Academici ſtellinum ſeu ſtellarem auem delinearunt; quæ dum volat verſus Mercurij ſidus, & inuitatur pulchritudine eius, ex vnguibus interim ouum emittit, eóque humi alliſo, pullum excludit. Lemma eſt,

VTRAQVE FELICITAS. Et par Academicorum felicitas videtur profiteri, ac poſſe diſciplinas, ſimul rerum Diuinarum, ſimul rerum naturalium, conſectari.

Plura obuenirent, niſi hæc iam extra Italiam ſcriberem; tantùm addo Iuuenes etiam Academicos, eoſque Parthenios, virtutem eamdem in Viris æmulari, & ſimiles cœtus habere. Sic Mediolani Animoſi Academici ceruos figurant, qui lon-

gâ ſerie fretum aut vadum tranſnare ita ſolent, vt mutent vices; & primus, qui ductare alios inceperat, loco vltimi ſuccedat, ſupraque eius dorſum cornua, onus capitis, proclinet. Epigraphe Symboli eſt,

eſt, DANT ANIMOS VICES. Et ipſi Academici perinde, dum in commune iuuant, dum obeunt in vices munia litteraria, demum euadunt ad littora felicium.

Vt relegam iter, & Romam ex Inſubriâ repetam, ibi Seminarij Romani Iuuentus, quæ eſt ex primâ Italiæ nobilitate, puberum ſtirpium nemuſculo ſeu plantario vtitur pro Symbolo. Ei verò adſcripſit Auctor Famianus Strada Magiſter meus hoc

lemma,

lemma, POMIS SVA NOMINA SERVANT. Nullâ frondium, nullâ florum, aut fructuum gloriâ conſpicuæ ſunt arbuſculæ, dum primum hauriunt ſuccum in plantario. Sic Adoleſcentes ingenui, etſi pænè ignoti hærent in eo veluti ſolo plantationis; vbi ex virtutis ſucco tamen adoleuerint, honorem nominis adepti, famam ſuam nobilitabunt, & referent laudem immortalem.

Commendari aliquoties, atque in Patriâ deſiderari has artes, & exercitationes non ignobilis otij, audiui ab iis qui Italiam viderunt; ſed & fateri etiam, non minùs hæc ſtudia, in adultis & honeſtis Viris, ibi admirationi fuiſſe, quàm quæ perquiruntur vetuſtatis illuſtria monumenta. Vtinam ſint, qui & ipſi ſtudeant ita vtiliter tempus fallere, cœtuſque ad captandam veram cum eruditione prudentiam perinde ineant.

Symboli argumenta non deerunt: poſſent enim pro generali teſſerâ montem Heliconem pingere, cum hac aut ſimili Epigraphe; ADIMVNT MEA PASCVA VIRVS, cùm collis Heliconis paſcua dicantur in colubris venenum mitigare: vt ſperare ſit etiam, fore Academiæ vim eamdem, ad mentium

Pauſan. in Bœoticis.

tium vitia litteris perſananda, & ad permotiones prauas animi ſedandas.

Poſſent palumbulos proponere, lauri folia in nidulum referentes, cum lemmate, VT SANEMVR. Sunt enim qui affirment, palumbum, quando æger eſt, lauri folium roſtro ad nidum aſportare, atque ex eo conualeſcere. Id verò fortaſſe cauſæ fuerit, cur olim, aduerſus morbos & veneficia, laurus cenſeretur eſſe præſentiſſimum amu- *Cauſsinus in Hor. Apol. Hierogl. lib. 2.*

Hhh letum:

letum : ex quo lauream virgam gestare is dicebatur, qui probè aduersus insidias munitus haberetur. Et profectò, ne artes animi oblanguescant, vnicè impediet studium & exercitium iuge litterarum illarum, propter quas donandi lauro Apollinari iudicamur.

Possent Clitoris fluuij pisces figurare, quos vocales esse ait Athenæus, cum adscriptâ Epigraphe, MVTVM ALIBI GENVS. & liceret vtique ipsis

Lib. 8.

ipſis Academiam ſuam compellare verſibus illis Horatianis:

O mutis quoque piſcibus *Libro 4. Od. 3.*
Donatura cygni, ſi libeat, ſonum.

Poſſent (ne multis) piſce lucernâ pro Symbolo vti, cum hoc lemmate, NOMEN LINGVA DEDIT. nam vt piſcis ille, ex linguâ igneâ, quâ per os exsertâ tranquillis noctibus relucet; ita ipſi Academici ex linguâ, quæ ardeat, & alios ad virtutis amo- *Plin. l. 9. cap. 27.*

 rem

rem incendat, ſperare lucidum nomen, Academiæ beneficio, viderentur.

Atque hæc obiter ſuggerere libuit, vt ſi minùs placeant, ſaltem ingenia exſtimulent deſiderio excogitandi meliora.

Ceterùm ad generalia hæc Symbola Scipio Bargalius ſpectare inſuper leges duas omnino exiſtimauit: nempe, vt ea tendant ad virtutem ſemper, atque vt contineant rem, quam ex rudi atque imperfectâ expoliri ac perfici oporteat: deinde vt tam figura

gura Symboli, quàm lemma eius, ſint conſentanea nomini Academicorum.

Adiecit Paulus Areſius tertiam legem : videlicet vt exprimant coniunctionem plurium, qui adſpirent ad finem proſequendum; quem, propoſitâ eâ communi teſſerâ, ſibi præſcripſerunt.

Prima ex his legibus mihi neceſſaria prorſus videtur : haud enim quiſpiam Academicos laudaret, qui olores contemptui haberent, mallent verò anſeres, obſtreperas aues, & quas Poëtæ improbas vocant, quia laurum Apollini ac Muſis amicam oderunt, imitari. *Ælian. l.5.c.29.*

Aliæ leges duæ pertinent dumtaxat ad Symbolorum generalium perfectionem.

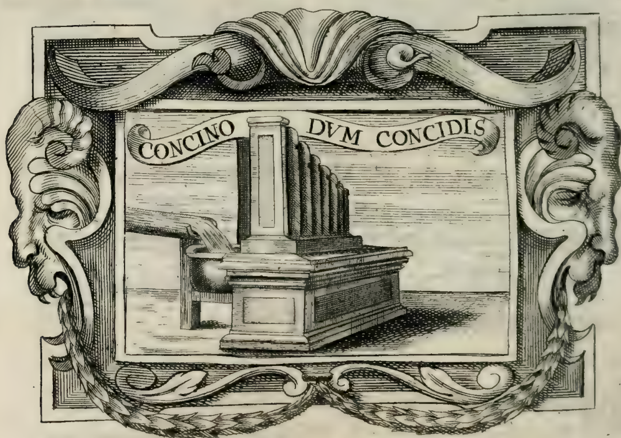
CAPVT IV.

Quonam pacto ad hæc generalia Symbola referre Academici ſua priuata Symbola ſæpè conſueuerint.

HAbent ſinguli etiam Academici peculiaria Symbola : & ineſſe illis perfectio magna creditur, quando vel ad figuram, vel ad Epigraphen

Symboli generalis, vel ad ipſum nomen Academiæ alludunt.

Placent ideò inter Symbola plura, quæ Academici Humoriſtæ propoſuerunt, Muſicum opus, quod Organum aqueum vulgò appellamus; & quod non digitis peritè micantibus, ſed ſolius fontis miniſterio canit; quale in hortis Principum frequenter miſcet harmoniam amœnitati. Epigraphe Symboli huius eſt, CONCINO, DVM CON-

CIDIS.

CIDIS. eoque Auctor fassus est, vni Academiæ, cuius generale Symbolum est aqua, ab se acceptum referri, quòd Poëseos cantu suaui, & animi harmoniâ præditus haberetur.

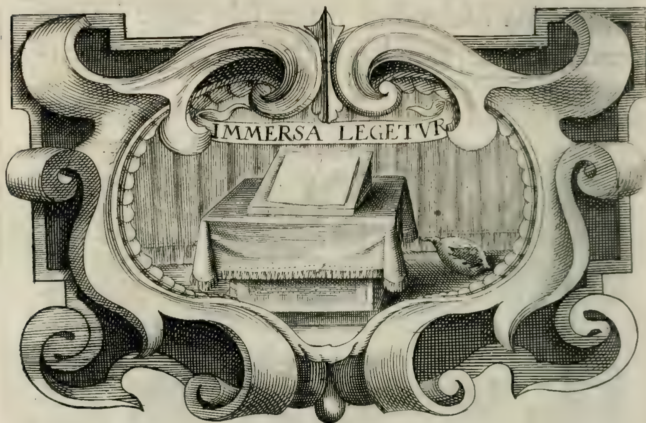
Machina Molendini, quæ solo aquæ impetu circumuoluitur, cum lemmate, AGIT, DVM AGITVR.

quo nimirum schemate significauit Auctor, solius Academiæ beneficio se hoc habere, vt possit animo res præclaras & magnas agitare.

Papyrus

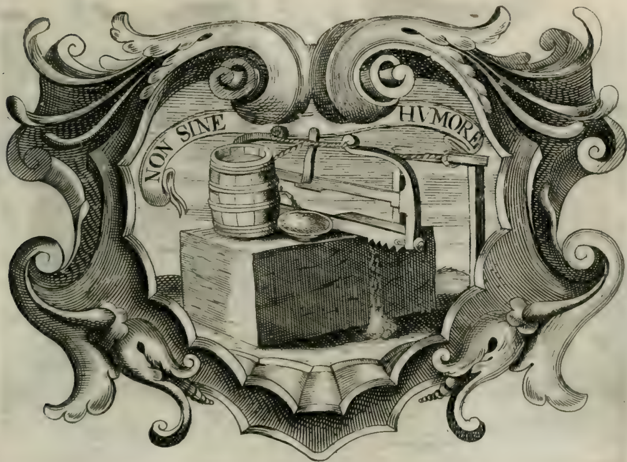
Papyrus ſucco citrei pomi exarata, & in quâ litterarum apices nulli apparent, quamdiu aquis non maduerit. Inſcriptio eſt, IMMERSA LEGETVR.

Perinde Auctor Symboli, tametſi politioris litteraturæ characteribus & notis inſcriptus eſſet, Academiam ideò frequentabat, vt famâ & celebritate nominis manifeſtior ab eâ redderetur.

Lapis,

Lapis, qui dum ſecatur, latice infuſo remolleſcit, cum eâ inſcriptiunculâ, NON SINE HVMORE.

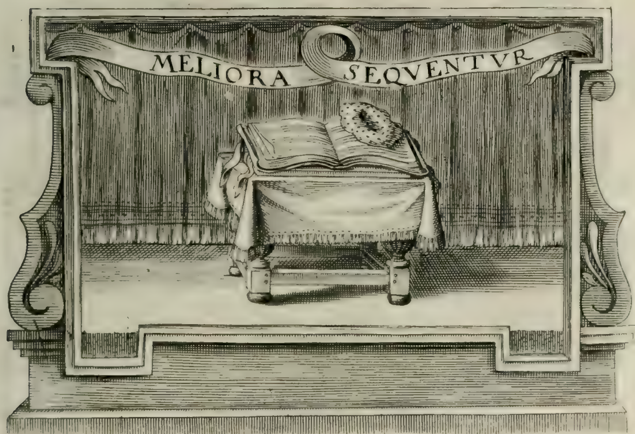
quo Symbolo etiam ſignificauit Auctor, abſque ope Academiæ, nihil ſe operis elaborati moliri poſſe.

Spongia cum hoc lemmate, PONDVS AB VN-

DIS. ſic Auctor Symboli, ſuum pondus, ſuamque exiſtimationem ab Academiâ ſperabat.

Spongia item humore perfuſa, & ſcriptas in membranâ muſicæ artis notulas delens, cum hac Epigraphe, MELIORA SEQVENTVR; expo-

nit Auctoris conſilium, qui eo ſchemate innuere voluit, ex Academiæ magiſterio atque cenſurâ ſe id conſecuturum, vt eſſet vitâ virtuti conſentaneâ, & moribus modulatis.

Crater fontis, & in medio eius aqua, per siphonem ita emicans, vt in summo fastigio globulum habeat; cum adiectâ Epigraphe, EXTVLIT, ET

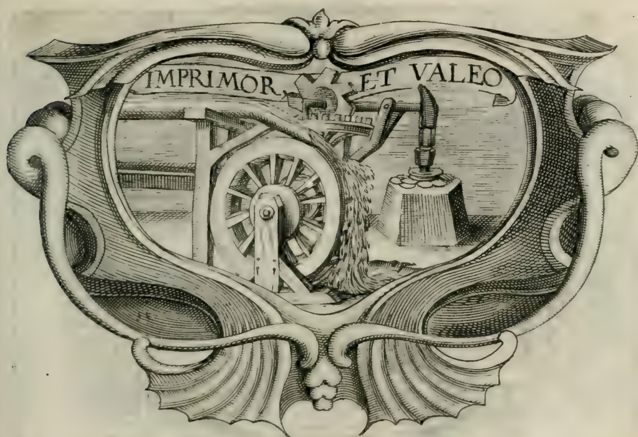
SVSTINET. nec enim globulus ille excidit, quantumuis aquæ refluant. Sic Auctor Symboli, vni Academiæ hoc tribuebat; vt sui exaltatio futura perennior videretur: ne transscribi deberet inter nomina eorum, qui ex Poëtæ admonitu

Claudian.

—— tolluntur in altum,
Vt lapsu grauiore ruant.

Rota,

Rota, quæ (dum aquis circumagitur) motis adiunctis machinis, & malleo ſublato, demiſſoque, monetam ſignat, cum circumſcripto lemmate, IM-

PRIMOR, ET VALEO, Symbolum eſt pariter, quo pretium & exiſtimationem omnem ſuam, in Academiam ipſam, Auctor referebat.

Inter Symbola etiam, quæ Academici Furfurarij excogitarunt, laudauimus alibi enſem in furfuris aceruo, ne rubigine inquinetur, ſed vt retineat imò

 ſplen-

ſplendorem ſuum. Laudari etiam debet nix, intra excuſſa è tritico putamina, cum lemmate Italico, IN LEI M' ATTEMPO. hoc eſt, Intra eiuſmodi

putamina ſeruari ſoleo ad diuturnum tempus. Sicut enim ibi nix conſeruatur adeò, vt ne in æſtate quidem ſentiat tabem, aut diffluat; ita Symboli Auctor, Academiæ beneficio nomen æternum, ac diu manſuram famam ſibi pollicebatur.

Item

Item quia luſciniam nutriunt vermiculi qui intra furfures generantur; ei Auctor Symboli adſcripſit Italico idiomate, CON QVEST' ALZATO.

co nimirum elatus: quaſi perinde ipſe diceret: Nutri-mentis iis atque deliciis Academicis elatus ego ſum ad ſonum illum numeroſum & ſuauem, quo Philomelas Poëtæ ſolent æmulari.

Ad hæc inter teſſeras peculiares, quas Inſenſati Academici Peruſiæ conſcripſerunt, alludunt ingeniosè,

niosè, vel ad figuram, vel ad lemma Symboli generalis, vel ad Academicorum nomen, hæc tria Symbola, quæ iam de multis recenſeo: nempe Hirundo auicula, quæ inſtructa bacillo traiicit mare,

cum hoc adſcripto epigrammate, DEFESSA, NON DIFFISA.

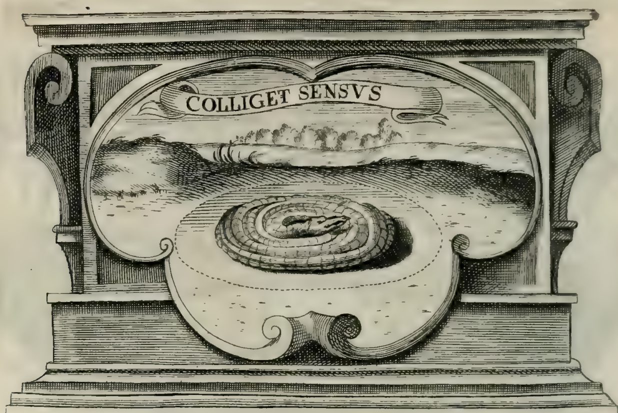
Lignum

Lignum teres & volubile, inſtar cylindri magni, quo lapis, quantumuis mole ingens, ſolet faci-

liùs adduci, cum Epigraphe, SVB PONDERE LEVIS, id exprimit; nempe onus exercitationum Academicarum, impoſitum animis, onus non videri, ſed potiùs motum & alacritatem conferre.

Et ſerpens intra circulos, ſopitus carmine incantantium, cum eâ inſcriptione, COLLIGET SEN-

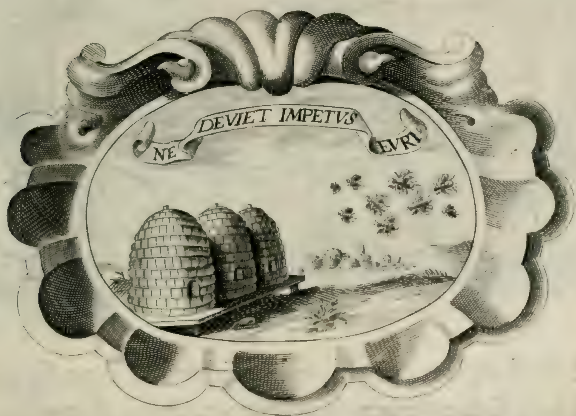

SVS. ſic mens & animus Academici, etſi videtur dulcedine carminum & Muſarum torpere, ac eſſe veluti ſoporatus; colliget nihilominùs in eo otio pulcherrimo ſenſus, & famâ æternabitur.

His

His adiungere Symbolum suum Ioannes Baptista de Ninis Perusinus (de quo alibi memini) & Patriæ ornatissimæ decora imitari volens, Apem figurauit, semet aduersus ventorum flabra munientem, lapilli in humeros iniecti paruo, sed vtili tamen libramento; eique loco lemmatis adscripsit, NE DE-

Pag.100. *Plin. lib. 11. c. 12.*

VIET IMPETVS EVRI. ratus, aduersus animi permotiones vehementes, pondus decorum simul & pertinens admodum esse Academiæ eruditas exercitationes.

Ad generale Symbolum insuper Academiæ Auiuatorum spectat tum Apis, quæ Antecursoris mu-

nere fungitur, præitque buccinando, cum Epigraphe, EXCITAT AD OPVS. dum aliæ velut acie instructâ, & composito agmine, ad florum prædam innocentem, & grata Hortorum spolia progrediuntur.

Vide paginâ 50.

Tum

Tum Apes aliæ, quæ ante oſtiolum Apiarij excubias agunt, vt fucos abigant, cum lemmate, CVSTODIA SERVAT.

Demum ad generale Symbolum Academiæ Intrepidæ alluſit modeſtè, atque ingenioſè, qui pro ſchemate ſuo figurauit eum characterem, quo aſpirationis loco vtimur. Epigraphen hanc verò ei adſcripſit, SI CETERIS ADDAR. Nulla enim eſt poteſtas huius characteris, ſi ſolitariè illo vtamur;

adſpirat verò afficitque dictionem, ſi litteris ceteris addatur. Sic Auctor Symboli exiſtimauit, habiturum ſe, inter Viros eximiæ litteraturæ, aliquando

nomen, ſi Academicis Intrepidis (nam hi pro Symbolo prælum & typos litterarios aſſumpſerant) aggregaretur.

Ceterùm etſi hactenus laudaui Academicorum Symbola, quæ ingenioſam quamdam affinitatem præ ſe ferunt, vel cum propriæ Academiæ vniuerſali Symbolo, vel cum eorum appellatione; haud proinde

proinde inficier, honorem & commendationem deberi Symbolis aliis item Academicorum. dum præsertim aut nobilem animorum consensionem, studiorumque & morum quamdam harmoniam exprimunt: quod fit in schemate illo, in quo cheles duæ pinguntur, cum eo lemmate, ALIIS PVL-

SIS RESONABVNT. dicuntur enim consonare ambæ, si Brumæ tempore propinquæ fuerint, tametsi earum altera solùm tangatur. *Tull. & Aul. Gell.*

Aut

Aut inſinuent, ab Academiâ virtutem & præſtantiam afflari: quod egregiè fit Aſpalatho herbâ, iuxta Iridem pictâ, cum Epigraphe, A TE VIR-

TVS MAIOR. Sicut enim Iris Aſpalatho, ſi herbam eam attigerit, miras virtutes ac peregrinos odores affundit; ſic euenit prorſus mentibus atque animis eorum felicium, qui Academiæ cæleſtem afflatum conſectari conſueuerunt.

CAPVT

CAPVT V.

Auctoris definitio, quæ conueniat Symbolis Heroicis tam generalibus quàm particularibus.

ET si haud ita promptum est, inuenire breuem & circumscriptam quamdam explicationem, quæ aperiat vel omnes vel præcipuas notiones Symboli Heroici : id mihi videor iam conari posse faciliùs in fine Operis; quia notitia rei plurima, quæ antecessit, conferet iuuabitque, vt quæcumque tecta sunt atque inuoluta, definiendo ea possint euolui.

Non repeto, quæ initio è Scriptoribus aliis ideò proposui, ne rem semper opertam & complicatam prosequerer (gnarus videlicet, ante præcepta, vniuscuiusque formæ cognitionem enodatione aliquâ indigere:) sed tantùm priùs refero descriptionem, quam in Tractatu suo de Origine & vsu Symbolorum Gentilitiorum habet Philibertus Monetius, vir admodum eruditus ex nostrâ Societate, cùm seriùs ad manus meas Liber eius peruenerit.

A pag. 171 *vsque ad pag.* 176.

Lll Existi-

Parte 2. Exiſtimat *Typum Ethologicum* (ſic enim appellat Symbolum Heroicum) *myſticam quamdam eſſe allegoriam ; quæ militaris , politici , amatorij , aut alterius cuiuſpiam argumenti breuem & ſenſu pleniorem gnomen complectitur , tecta veluti inuolucro , vel iconis nudæ à cognatâ Epigraphe , qui ſit typus , vt corporis inanimi: vel Epigraphes ab ſuâ icone deſtitutæ , qui ſit typus vt animi ſuo defecti corpore : vel iconis ſimul , & adſcriptæ Epigraphes ; qui ſit typus vt animati corporis , & animi ſuo induti corpore. Quorum omnium typorum , & icon, & gnome , cuiuſuis materiæ ſolo inducantur : idque aut coloribus , aut ſine coloribus ; ac eis non certis & ſtatis, ſed promiſcuis & arbitrariis.* Sic ipſe. Paulò pòſt: *Tria* , inquit , *veluti genera typorum noſtrâ deſcriptione propoſuimus : quorum alij conſtant quodam corpore inanimo , alij animo experte corporis , alij corpore animato , ſeu animo corporeis membris induto. Quorum primi ſunt omnium deterrimi , ſecundi primis paulò meliores , tertij extra controuerſiam omnium optimi.*

Vt hæc omnia expendam quàm breuiſſimè : appellatio illa Typi Ethologici placet vel ideò , quia ego etiam exiſtimo , Symbola noſtra Heroica ad diſciplinam illam , quæ eſt de Moribus, pertinere. Communior tamen videtur ; cùm Apologos , Parabolas,

rabolas, Hieroglyphica vel Emblemata complectatur: quæ omnia Typi Ethologici peræquè appellari possent.

Deinde mysticam allegoriam reor, in eo sensu dumtaxat, nostra hæc Symbola censeri; quo M.Tullius ait, allegorias, cùm à Græcis ita nomine quidem appellentur, genere meliùs translationes vocari. *De Orat.* Alioqui, quoniam vna dumtaxat in vno Symbolo esse debet translatio, excusari velim, si non admisero, generis loco, in eius descriptione, allegoriam collocari: quæ nimirum fit, quando fluunt continuæ plures translationes.

Imò quia diximus, in nostris Symbolis consilia mentis grato inuolucro tum figuræ, tum lemmatis, decenter proponi, sed non obscurari; ex eo etiam excluditur allegoria: cuius vtique semper comes est aliqua obscuritas. Vt propterea M.Tullius *2.Att.20* ad Atticum scripserit: *Si erunt mihi plura ad te scribenda, allegoriis obscurabo.*

Ad hæc, vt daretur locus argumento etiam amatorio; suaserint, opinor, Symbola, eius vesaniæ nimis multa, quæ circumferuntur, & plausum inueniunt: etsi desciscunt planè ab Heroicâ honestate pariter ac dignitate. Decent ea Paridem aliquem capillatum,

cincinnatum, & molliter pulchrum; non galeatum, criſtatum, & fortiter decorum aliquem, vel Hecto-rem, vel Achillem, vel Agamemnonem. Exemplo ſit Aquila, cui ſerpens maculoſa, Dipſas nomine, pectus admordet, cum hoc lemmate; SEMPER

ARDENTIVS. Tribuitur Viro Principi, ac Duci ſupremo militiæ Venetorum: quaſi Aquilæ icone ſemet figurauerit, & colubro mulierculam; quam deperibat, eò ſemper ardentiùs, quò frequentiùs ſibi pectus remordebat illius recordatio. Scilicet hæc

vnius

vnius Imperatoris cura eſt; & non potiùs ordinare caſtra, inſtruere aciem, ſigna conferre, debellare hoſtem, legere ſpolia opima; &, quod ſemper fuit glorioſiſſimum, triumphare.

Profectò nec excelſa eſt, nec morata ea cogitatio; atque ideò typi Ethologici nomen haud meretur. Non eſt etiam Aquilæ virtus, ſed virus colubri, Aquilæ verò morbus & veneficium; quòd ſoleat eò ſemper ardentiùs ſitire, quò vberiùs bibit. Idcircò virus eſt etiam, non virtus, ita mulierculam deperire.

Quod ſpectat ad partitionem illam, in Symbolum, aut expers animæ, aut expers corporis, aut corporatum ſimul & animatum, quemadmodum id accipi debeat; conſtare poterit ex his quæ diſſerüi, in Quæſtiunculâ de figurâ, an ſit corpus, & de *Pag.193.*
lemmate, an ſit anima Symboli Heroici. Ex aliis quæ tractaui deinceps, licebit etiam iudicium ferre, an verum ſit, omnium Typorum & iconem & gnomen, cuiuſuis materiæ ſolo induci poſſe.

Sed amplector equidem eam quam facit poteſtatem, coloribus, aut ſine coloribus, noſtra Heroica Symbola figurandi. Vir enim peritus maximè rei teſſerariæ iudicat ſapienter, non ita indigere adiu-

mentis colorum, illa quæ debent animis magis quàm oculis consignari.

Duo iam huius generis inseram, quæ Pater Ioannes Stephanus Campianus, hoc anno Leodij, in Collegio Anglorum Societatis IESV, excogitauit felicissimè, & obtulit publicè Illmo ac Reu^{mo} Petro Aloysio Carafæ Episcopo & Legato; vt nobilissimos colores, album & puniceum, quibus lemniscatum est Gentilitium Carafensium schema, ad Heroicam significationem transferret.

Alterum est Balsamum, ex arbusculâ suâ ma-

nans,

nans, venâ bicolori, cum hac Epigraphe; ORIGINE AB VNA. Erat verò hæc eiusdem Auctoris explicatio. *Pretiosus hic Naturæ fetus id quoque præ ceteris eximij habet; vt ex vnâ stirpe, vno eodemque partu fusus, lacteo primùm candore conspicuus, in germanum deinde se ruborem induat. In raro nempe germine, raram illam candidæ integritatis, cum illustri sanguine, atque honorum fulgore conspirationem, adumbratam cernimus. Principum verò illa fecunda Parens, Regumque affinis Gens* CARAFAEA, *tum concolori stemmate, tum laudis vtriusque hereditario iure, per ætatum seriem transmisso, hoc sibi, tamquam peculiare Symbolum, adsciscat; geminumque decus, in vno cumprimis* PETRO ALOYSIO, *haustum ex vnâ stirpe, hoc adscripto lemmate, testetur,* ORIGINE AB VNA.

Plinius l.12.c.25. Strabo libro 16. Geogr.

In Altero est Purpura, rubens eò nitidiùs, quò fuerit concha eius candidior, cum lemmate, DAT PRETIVM CANDOR. Explicatio hæc fuit. *Regalis conchylij succus, augustæ Maiestatis insigne, cui vrbani Fasces & castrenses Aquilæ parebant; cuiusque luce omnis Imperij splendor illustriùs enitescit;* flore nobiliori fulget, vbi candidâ è conchâ, adnato etiam vnione, tamquam pretij notâ, progignitur: fidemque faciunt lecti sub propinquo Sole Murices, in sinu præsertim Indico, hoc genere*

**Aristot. Histor. anim. l.5.c.15. Plin.lib.9 cap.36. Vitruuius lib. 7.cap.13. Dioscor. l.2.c.10. Aelianus, Maiolus, Oueta-nus, Gesnerus, & alij.*

nere compendij nobilitato. Gentilitia CARAFENSIVM *Purpura , Regali Pannoniæ Aragoniæque sanguine bis tincta ; eoque nomine , inter illustres Regni Parthenopæi Dibaphas , spectatissima ; præcipuum tamen floridiusque præ reliquis lumen ex natiuo Virtutis Fideique candore trahit (vnde &* CARAFIS *inuentum nomen) patrio vt iure , elegantioris hoc Naturæ cimelium , tamquam laudis auitæ pignus , suæque testem* PETRVS ALOYSIVS *vsurpare possit , cum hac Epigraphe ;* DAT PRETIVM CANDOR.

Hæc

Hæc gemina Virtutis cum Honore coniunctæ Symbola, ex natiuâ rerum indole petita, & argumento tam consentanea, enimuerò Auctori suo, Viro ingeniosissimo, præmium doctarum frontium; hoc est eam, quam ipse circumfert in suomet nomine, CORONAM promerentur.

Sed redeo, vnde fuit volupe digredi, commemorando eos tam benè coniunctos virtutis ac nobilitatis colores: hanc verò definitionem Symboli Heroici constituo; vt sit, Contracta ad solam Protasim, partim figurâ partim lemmate comprehensam, similitudo, vim habens exponendi perfectè, ac persuadendi consilium de re arduâ & laudabili moliendâ.

Existimo in hac Definitione, neque abesse quidquam, neque redundare: atque adeò vnam in omnia, tam generalia quàm particularia, Symbola valere; breuiterque ac dilucidè, tum id quod est veluti genus, tum id quod est veluti forma, & proprium, declarare.

Sic à M. Tullio Metaphora definitur esse *contracta ad vnum verbum similitudo*; & perinde à me Symbolum Heroicum definitur esse, contracta ad solam Protasim similitudo: nec enim ad Apodosim in eo

transſgredi oportet. Dum verò eadem Protaſis dicitur, partim icone, partim Epigraphe comprehendi; excluduntur tum ſolæ icones, tum ſolæ Epigraphæ. Cetera vim Italici nominis, IMPRESA, quod ſemper eſt de re arduâ & laudabili, exprimunt; ac declarant poteſtatem geminam exponendi perſuadendique; cui vtrique poteſtati reor maximè inſiſtendum eſſe.

Quid enim? ingenioſè aliquis vt explicaret ſanctiſſimæ Euchariſtiæ Diuinam inſtitutionem, Cererem dum rapitur figurauit, relinquentem poſt ſe pe-

plum

plum ſeu velum, quo amiciebatur. Sic nimirum abit panis, ſolæque illius ſpecies permanent; vt panem Diuinum, hoc eſt abſconditum Deum, inſtar Cœli celent. Quod Symbolum etſi feliciſſimè vim habet exponendi, & ideò Auctori laudem promeruit, viro ex noſtrâ Societate; ex quo expectare ſit propediem iuſtum Volumen Symbolorum Heroicorum: attamen deſtituitur alterâ poteſtate perſuadendi: neque enim eſſe poteſt argumentum efficax futuræ rei Diuinæ, prc ına res & fabuloſa.

Id ſuaderet potiùs relicta, ante veprium & ſpina-

rum anguſtias, ſerpentis vnius pellis; quæ tametſi ſerpens videatur, atque oculis illudat; nihilominùs eſt COGNATI CORPORIS EXPERS: ſicut panis corporati ſunt omnino expertes eæ ſpecies in Sacramento Euchariſtiæ.

Onuphrius Panuinus etiam, vt ſuaderet ſe ad obeunda pia Ordinis Religioſi Sacerdotiique munia, ſimul & ad codices exarandos, ſtudiorumque laborem ſuperandum, ſemper fore promptum ex æquo; pinxit bouem inter Aram & Aratrum, cum

Epigraphe,

Epigraphe, IN VTRVMQVE PARATVS: bos tamen ſæpè vtrumque refugit, atque adeò vtrumque videtur eſſe hominum inſtitutio.

Aptiùs multò eam Epigraphen Marchio Sanctacrucius, Archithalaſſus Philippi Regis, adſcripſit Porphirioni. Quæ auis eſt ſimul aquatica, ſimul terre-

ſtris; alterumq́ue pedem, inſtar anſeris, patulum & latum ad remigandum, alterum inſtar auium ceterarum ſectum, & cum falculis habet, vt terrâ etiam ingredi poſſit. Quo ille Symbolo profeſſus eſt, fo-

re ſe adæquè paratum ad belligerandum & terrâ & mari.

Quæ item petuntur ex Diuinâ Hiſtoriâ; vti columna nubis & columna ignis, cum eâ inſcriptiunculâ, ESTE DVCES, ſi nihil ſupra vim exempli con-

tineant; implent ea quidem ſpe hominum pectora, ſed certitudinem non præbent, rurſus ita futurum.

Petantur igitur vel à naturâ, vel ab arte factis: ſint Heroica, ſint honeſta; addo etiam, ſint modeſta, ne ſuperbiæ debeant inſimulari. Vt ne ſub-

trahaim

traham exempla huius etiam virtutis pulcherrimæ, quædam etiam eius notæ commemoro.

Francifco Abbati Puteobonello, ingenuo & modeſtiſſimo adoleſcenti; cùm Theſes Philoſophiæ publicas, abſque Auguſtorum Patrum conſeſſu (qui Romæ præſentiâ ſuâ illuſtrant & fouent ingenia litteratorum) ſtatuiſſet proponere diſcutiendas; obtuli pro Symbolo galeam, clathris omnino clauſam,

& cetera ornatam ſuo plumarum faſtigio. Lemma fuit, LVCEM ADIMO, ET VVLNERA.

Cæſar

Cæſar Laurentius ex noſtrâ Societate, alteri eum honorem declinanti pariter, dedit pro teſſerâ pyxidem, quibuſdam intus gemmis inſtructam, quæ lucem in Sole hauriunt, & ſeruant, egeruntque; ſi pyxis eadem, vbi clauſa fuerit, recludatur in tenebris. Erat verò Epigraphe; AMAT OBSCVRVM.

Nimirum etiam ipſe lucem animi faciliùs erat explicaturus in priuato, & minùs celebri conſeſſu.

Non

Non diſſimile argumentum fuit noctua, in tenebris videns, cum hoc lemmate, NIL INDIGA

LVCIS. Quam teſſeram Philoſopho perinde diſputaturo, in ſolâ litteratorum coronâ, & exiſtimanti hoc fore ſatis ad promerendam famam, compoſuit Tarquinius Gallucius, ex noſtrâ Societate, vir eruditionis & facundiæ perelegantis, ac Magiſter meüs.

In re magis Heroicâ Rodulpho Baptorpo, Equiti Aurato, Parenti ſuo (quòd profeſſione Religionis Catholicæ, in Regno Britanniæ, vel inter dura

imperia, & exilij neceſſitatem, manſerit gloriosè in eo idem animus) Lunam dedicauit pro Symbolo P. Thomas Baptorpus è noſtrâ Societate eius filius, & vir ingenioſiſſimus: Lunam, inquam, deſumptam ex Gentilitio familiæ ſchemate, cum hac Epigraphe; LATEO, NON MINVOR. Dum enim

Luna ſeu videatur creſcere, ſeu ſeneſcere, orbe vniuerſo tota non lucet; pars eius obſcurior latet quidem, at non ideò minuitur, ſed retinet magnitudinem ſuam.

Alius

Alius anteà Oxonij in Academiâ celebris, mox Londini in Aulâ, inter honores ac plausus, modestiæ perfusus purpurâ, pro se loco Symboli germen corallij, rubens extra mare, proposuit cum hac Epigraphe; ANTE VIREBAM. inter Lycea videlicet

Sapientium, & in Theatro Litteratorum; tametsi erubesceret ad eos Aulæ honores. Sed traxit me nimia voluptas in contemplationem eius nobilissimæ virtutis, quam animi Modestiam appellamus.

Vnum adhuc ſuadeo, vt ſemper promittantur in Symbolis ea, quibus animus excolitur, ac euadit melior, imperfectione ſuperatâ. Ex quo genere ſit oleaſter, cui ramus oleæ inſeritur, cum adſcriptâ Epigraphe, SVCCOS OBLITE PRIORES. Hinc

verò eſt, cur Academiæ, & Academici, de quibus memini, habeant vt plurimùm nomina, quæ imperfectionem ſonant quidem, ſed repurgandam, ſanandamque beneficio Sapientiæ, ac iugi exercitatione litterarum.

Quòd

Quòd ſi contineatur in Symbolis profeſſio alicuius magis illuſtris & prorſus Heroicæ virtutis, tunc enimuerò tanti nominis menſura impletur, quantam eſſe diximus in vocabulo Italico IMPRESA. Sit in hoc cenſu ſchema Reinperti Comitis Habſ-

burgenſis; globus nimirum ferreus intus vacuus, qui poſitus in igne, vaporem efflat, eoq́ue ignem eumdem, à quo læditur, è regione accendit, & veluti iuuat; cum hac Epigraphe, LAESVS IVVO. Cicero dixit de Viro qui iniurias condonet: Hunc non cum

 ho-

hominibus comparo, ſed ſimillimum Deo iudico. ac multò eſt auguſtius, beneficium & gratiam reponere pro malefactis.

Hæc de Symbolis Heroicis, ad Amicorum nutum ſcripſi; neſcio an ad eorum etiam votum. Ipſi quidem æqui boni conſulent; & quæ ſum conatus, aut laudabunt, aut excuſabunt. Alij perſuadeant ſibi, præcepta & leges à me non iuberi, ſed ex veteri formulâ, me potiùs Rogatione vti, atque vſurpare illud; VELITIS IVBEATIS, ita Heroica Symbola prodire, vt ſummopere delectent ſimul ac ſuadeant, & vt ob eam vtramque laudem etiam ſummopere placeant, nec vllam cenſuram in Apollinis ac Muſarum Curiâ, vel in Litteratorum Senatu, vereantur.

Ea, quæ ſcripſi hactenus fusè, coëgit in arctum, & in compendium miſit Vir harum rerum ſtudioſiſſimus: quò vniuerſa ſimul animum ſubeant abſque faſtidio vel tædio prolixioris diſſertationis. Appendicem hanc labori meo parem iudico; & adiungo vel ideò; vt dum eâ finio, hic ſaltem, Finis coronet Opus, quandoquidem eſt à Viro, quem dixi
Pag. 454 457. alibi, geſtare in animi laudibus peræquè atque in ſui ſignificatione nominis CORONAM.

DISPV-

DISPVTATIONVM ACADEMICARVM DE SYMBOLIS HEROICIS PERIOCHA.

PAr Symbolis Heroicis argumentum ſuppeditant inprimis Cælites; mortales deinde infulis ſceptróve inſignes: belli rurſus aut pacis artibus nobilitati; virtute denique ac genere illuſtres feminæ. Libri I. Cap. I. II. III. IV. V.

Nummi (quorum prima origo, nomen formáque impreſſa, à permutatione rerum, pecoriſque præcipuè, fluxit) olim, tamquam famæ pignora, illuſtrium virorum memoriæ conſecrabantur: iiſdemque veteres, futuræ felicitatis auguria polliceri ſoliti. Libri II. Cap. I. II. III.

Manumiſſis ſeruis, tamquam fortunæ inſigne, tributi primò annuli, Romanis deinde Regibus, Ducibuſque, ferrei; aurei tandem Equeſtri etiam Ordini, Tribunis, Centurionibus, poſtremò Medicis conceſſi. Libri III. Cap. I. II.

Nuptiis quoque dicati annuli apiri, ſcalptique cælatique. Sigillares, victimis, armariis, reliquoque inſtrumento, Cap. V. VIII. X. IX.

litteris

litteris denique signandis, tamquam arcani fideique indi-
VII. *ces, adhibebantur: adumbratas verò semper virtutis notas referebant.*

Libri IV. Cap. I. *Mutis quibusdam tesseris ad latentes animi sensus explicandos vsa Antiquitas.*

II. *Eâdem arte non caruere ætates posteræ.*

III. *Signis nonnumquam characteres, vocesque integræ, adiunctæ; musicoque concentui mysteria credita.*

IV. V. *Innumeri clandestinæ scriptionis modi, Laconicæ scytalæ, variis succis characteres illiti, inuersus litterarum ordo, intercisa linearum spatia, &c.*

VI. VII. *Non pauciores arcana consilia indicandi viæ, omni ad socios, belli tempore, intercluso aditu.*

Libri V. Cap. I. *Emblema, à Græco ἐμβάλλω, vocabulum Latinis quoque vsitatum, vermiculatum quodcumque opus, sigillaque aureis argenteisque inserta vasis significat.*

II. *Emblema verò, vt Poëticæ quoddam genus denotat (cuius Princeps Andreas Alciatus) est suauis expositio rei veræ vel fictæ, constans picturâ ac metro, vim habens admonendi.*

III. *Emblematis admonitio modò aperta, modò tacita.*

II. *Picturâ & carmine admonitionis seueritas conditur.*

Picturâ & carmine, tamquam partibus, Emblema constat: aduentitium lemma.

Picturæ

Picturæ vocabulo subiicitur figura vel vnica, in tabulâ, ære aut marmore expressa.

Emblemati materiam præbent, Historiæ, Poëtica commenta, Apologi, Hieroglyphica, natiua rerum indoles.

De carminis genere cuique integrum, modò vt picturam breuiter concinneque explicet.

Jtalica vox IMPRESA, *à verbo* IMPRENDERE *(id est, aliquid cum laude aggredi, aut moliri) deducta, argumento est, Symbola Heroica in Italiâ nata.* Libri VI. Cap. I.

Impresa *Latinè redditur Symbolum* Heroicum : Symbolum *enim figuram aut lemma, aut vtrumque*; Heroicum, *honoris appellationem indicat.* II.

Symbolorum Heroicorum *originem sibi vendicat ætas nostra.* III.

Symbolum Heroicum *est explicatio consilij de re laudabili, & censetur publica professio, & quasi chirographum exstimulans ad ea gerenda, quæ Auctor aggredi statuerit.* IV.

Solo lemmate exprimenda Symbola non sunt, siue illud numerorum characteribus, seu litterarum elementis, seu sententiâ ambiguâ seu apertâ constet. A Pythagoricis enim Symbolis, Ænigmatis, Gryphisque, figurâ tamquam vitâ ac motu distinguenda sunt. V. VI.

Figuræ in Symbolis Heroicis *Epigraphe adiicienda, ne in-*

incerta, confuſa, & obſcura, ab Hieroglyphicis, inſignibus Gentilitiis, ſigillis, clandeſtinis notis, aliiſque mutis teſſeris non diſcrepent.

VII. *Symboli Heroici Anima, ſimilitudo ſeu comparatio eſt, non lemma ſeu Epigraphe, quæ indicat, non conſtituit animam, vt nec vox in homine; non in muſicis deſcriptæ notæ, ſed harmonia; non in fabulis verſus, ſed imitatio; non in horologiis nola aut index, ſed machinarum impulſio certis legibus temperata, &c.*

VIII. *Appoſitè nonnulli ſtipulationis, fideiuſſionis, promiſſionis publicæ, ſigilli teſtiſque iurati nomine Heroica Symbola deſignant, cùm ad ea præſtanda, quæ figurâ ac lemmate proponuntur, obligetur fides.*

IX. *Comparatio, ſiue ex Protaſi conflata Apodoſique oratio ſit, ſeu verbi vnius tranſlatio, Symbolis Heroicis indiuidua comes eſt, cùm delectandi tum perſuadendi causâ.*

X. *Petita ab Apologis ac fabellis comparatio, Symbolis Heroicis indigna: à fictâ enim incredibilique Protaſi Apodoſis nihilo firmior ſit, planeque langueat argumentatio, neceſſe eſt.*

XI. *Parabola itidem, rei fictæ narratio licet probabilis, excludenda: ſimulque Hieroglyphica, commenta nempe hu-*

XII. *mana, plerumque vero plus nimio abſtruſa. Naturæ tamen*

vis

vis in Hieroglyphicis non raro elucens, vt ſtabilis, hominumque arbitrio nequaquam obnoxia, non reiicienda.

Exemplum (Protaſis licet vera ſit) vt rarum tamen, liberum, fortuitum, non conſtans, & immutabile, Suadelæ neruis caret. Singulare verò factum ſi memoretur, lux deerit Symbolo; ſi quid deinde mortalibus commune, naturæ proprietas non ſimilitudo erit, nihilque eximij habet, id præ ſe ferre, ad quod nemo non natus ſit. XIII.

Figura humana, licet Symbolis Heroicis aliena ſit, in ſpeculo tamen, aquâ, tabulâ, in ſole vmbra, perſona denique, vt artis opus, non refutanda. Nec manus flore telóve ornata videatur inſolens, cùm non Symboli cenſenda pars, nec mutila, latente, non corpore truncato, ſit.

Fortuita quæcumque à Symbolis Heroicis ableganda. XIV.

Effecta ab arte iuſtam ſtabilitatem habent; naturæ enim neceſſitatem æmulantur, eaque ſemper ad eamdem normam lex certa dirigit: ſuadent proinde maximeque oblectant. XV.

Similitudo à naturâ ducta, cùm perſuadendi, tum delectandi vi palmaris eſt. XVI.

Vehementiùs perſuadet ſimilitudo, aduentitiis quaſi opibus instructa. Voluptatem verò maximam parit conſtans Naturæ Artiſque veritas; iucunditatem demum cumulat cognitio multiplex, totaque ſimul pulchritudo à metaphorâ XVII.

quasi oculis subiecta. In Symbolis Heroicis similitudo tamquam fulmen feriat, necesse est; neque alienum videatur, vt his Naturæ Artísve finibus Ars nostra se circumscribat, cùm scientiæ vniuersæ arctiores sibi necessitatis terminos circumdent.

Libri VII. Cap. I. *Plures figuræ, eæque dispares (præsertim vna si princeps sit) modò vt idem in argumentum conspirent, ordinéque non præpostero componantur, à Symboli Heroici legibus non abhorrent.*

II. *Non ita figuranda Protasis, vt careat lemmate; neque ita adhibenda Epigraphe, vt figura planè lateat: vtrobique enim officiunt tenebræ. Natiuis tamen inuolucris res abdita non improbatur.*

Figuras coloribus obnoxias Heroica non magis Symbola, quàm insignia Gentilitia respuunt, cùm & Epigraphe lucem afferat, adscitíque coloris æs, marmor, ceráque capax sit, certo denique linearum ductu colorum discrimen periti artifices in ære exprimant.

III. *Peregrina planéque exotica, quæque mentem auctoris non assequuntur, Symbolicas figuras vitiant. Fecunditatis verò laudem referunt, geminus quibus sensus, dilucido accedente lemmate, subiicitur.*

IV. *Significatio, non species figuram illustrat; resque etiam aspectu horridas Ars imitatrix gratas exhibet.*

Quæ

Quæ ad Auctorem, signáue Gentilitia, aut rei præclarè gestæ, aut vitæ anteactæ memoriam attinent, venustissimæ figuræ sunt. V.

Hemistichio circiter definiri lemma par est: nam nec figurâ solùm, nec tota, dumtaxat Epigraphe, complectenda Protasis. Libri VIII. Cap. I.

Superuacaneum lemma est, quod vel omnibus nota, vel quæ ex figurâ patent, exprimit.

Demonstrandi comparandiq́ue voces, sic, ita, haud aliter, *&c. redundant: Apodosis enim à lemmate non attingenda.* II.

Epigraphen reticentia exornat; Lectoriq́ue periucundum accidit, sibi vt aliquid, modò non abstrusum, substituendum videat. III.

Quæ figuræ semper & vbique vel adiuncta, vel habentur propria, lemmati edisserenda: cui peruagata opinio fidem abundè facit, reiq́ue notæ vis rarior, & infrequens Symbolo pretium addit. IV.

Vitia seu propria siue aliena Symbolo adumbrare, Heroicum non esse, & res ipsa, voxq́ue princeps IMPRESA *monet. Quidquid enim aut nostro aut alieno nomine hunc* V. *in modum proponitur, videmur ipsi non obscurè profiteri.*

Modestiæ fines non transilit, qui magna, conditione tamen suâ fortunaq́ue non maiora, de se spondet.

VI. *Prima, tertiáve persona, nisi figuræ tribuatur sermo, plerumque in Symbolis vsurpanda. Tempora, modiq́ue omnes, cùm stabiles proprietates denotare possint, pro re natâ lemmatis idonei.*

Epigraphen tamquam lumina exornant schemata, vt Antithesis, Traductio, Annominatio, &c. Ornatum enim Oratorium Symbolis adsciscere fas est. Ceterùm non illo tamquam fundamento innituntur, neque ex re fictâ similitudo ducitur. VII. *Allusio verò ad Auctoris nomen, Gentilitium stemma, res gestas, dignitatem, animi denique sensum, multò iucundissima est: ad Apodosin enim tacitè quasi digitum intendit; Lectoris autem industriæ relinquit penitus inuestigandam.*

VIII. *Lemmatis verba aut propria, aut peruulgato vsu celebratæ metaphoræ sint; ne cùm in Protasi figura, translationis instar habeatur, geminæ nascantur Protases, vnaq́ue aut aliam euertat, aut ambæ permisceantur.*

IX. *Vt Poëtici numeri Epigraphen apprimè illuminant, ita ex veterum monumentis lemma mutuò transscribere, modestiæ industriæq́ue meretur laudem.*

X. *Tritum pluribusq́ue commune lemma, dictio pariter altiùs translata, offundit tenebras. Barbaræ quoque linguæ, aut politioris litteraturæ hominibus planè incognitæ, debitam figuræ lucem adimunt.*

Heroica

Heroica non rarò Symbola publicam præ ſe fidem ferunt : modò Equeſtrium Ordinum : modò Sodalitatum Partheniarum : Academicorum modò cœtuum : qui, vt virtutis ſtudium animique cultum ſpectant, ita rudia plerumque inchoataque proponunt ſibi excolenda. Libri IX. Cap. I. II. III.

In generalibus Symbolis eluceat oportet ſociale nomen, conſpiratioque plurium, ad ſtatutum vſque decus perſequendum.

Peculiaria Symbola, vbi ad Sodalitij nomen communémve teſſeram collimant, conſortem ſibi laudem vendicant. IV.

Morum ſtudiorumque coniunctionem, vimque cultricem Academiæ innuere, Symbolis Academicis non alienum eſt.

Apologi, Hieroglyphica, Emblemata, non Symbola dumtaxat Heroica, cum morali diſciplinâ cognationem habent. V.

Tranſlationes plures vno in Symbolo non adhibendæ, ne multiplex oriatur Protaſis, remque plus nimio inuoluat.

A Symbolis Heroicis amatoria leuitas faceſſat, vt ab honeſtatis laude, omnique decore abhorrens.

Symbolum Heroicum eſt, contracta ad ſolam Protaſim, partim figurâ partim lemmate comprehenſam, ſimilitudo, vim habens exponendi perfectè ac perſuadendi conſilium de re arduâ & laudabili moliendâ.

Apodoſis

Apodoſis à ſimilitudine intacta lateat.

In Symbolis Heroicis eniteat ſplendor, modeſtiæque ſociata amplitudo: animique cultus & expolitio præferatur.

Exponendi ac perſuadendi vis, ſpectanda maximè: ab vnis adeò Naturâ & Arte, petendum Symbolis Heroicis inſtrumentum. Id quod in Operis veſtibulo, ſummi artificis penicillo deſcripta effigies eleganter monet. Cæleſte enim illud vitæ humanæ lumen, mentiſque diuinæ ſoboles, Ingenium, eximij muneris conſortes Naturam Artemque adſciſcit, mutuaſque opes ad veræ nobilitatis decus, factorumque illuſtrium ornamenta, confert. Et verò ſi diſciplinarum omnium inuentorumque princeps Ingenium ſit; hîc planè regnat, vbi geminæ illæ ſuauiſſimæque oculorum mentiſque illecebræ Pictura ac Poëſis, vnam in laudem venuſtiſſimè conſpirant; eoque natales ſuos Symbola Heroica non obſcurè ferunt, ac patriam innuunt, gentem Urbemque illam, quæ ſummi ſemper Imperij atque Ingenij ſedes, & magna gerere, geſtaque præclarè ſolemne habuit propriis gloriæ inſignibus decorare.

INDEX

INDEX

SYMBOLORVM HEROICORVM

QVÆ IN HOC OPERE SCVLPTA.

Ppp 28.

64. Maſſa

200.

231. La-

INDEX
SYMBOLORVM HEROICORVM
QVÆ NON SCVLPTA.

Qqq 27.

INDEX

FIGVRARVM SINE LEMMATIS.

LEMMATVM SINE FIGVRIS.

24. QVOD

INDEX
DIVERSARVM ICONVM
QVÆ IN HOC OPERE SPECTANTVR.

INDEX RERVM MEMORABILIVM.

A.

Allegoria

Camelus

G.

I.

L.

Litte-

M.

N.

O.

R.

T.

Tubus

V.

X.

Z.

ERRATA.

Pag. 23. *lin.* 12. Pater, Filius, Nepos, *lege* Pater & Filij.
Pag. 124. *lin.* pænult. Buchardus, *lege* Burchardus.
Pag. 216. *lin.* 8. orationem, *lege* narrationem.
Pag. 458. *lin.* 9. Cererem, *lege* Cereris filiam.

SVMMA PRIVILEGII CÆSAREI.

FERDINANDI II. Diuinâ fauente clementiâ electi Romanorum Imperatoris ſemper Auguſti Diplomate cautum eſt, nequis intra Romani Imperij & Regnorum ac Dominiorum hereditariorum fines, Societatis IESV Patrum Opera citra conſenſum eorumdem Patrum & Auctorum deſuper obtentum imprimere, vel recudere, vel alibi recuſa inferre aut vendere præſumat. Qui ſecùs faxit, præter Librorum omnium confiſcationem, viginti marcharum auri puri pœnâ mulctabitur, vti latiùs patet ex Diplomate dato Viennæ die IV. Auguſti, M. DC. XXVI.

Signat.

FERDINANDVS.

Petrus Henricus à Stralendorff.

Ad mandatum Sac. Cæſ. Maieſtatis proprium

Hermannus à Queſtenbergh.

FACVLTAS R. P. PROVINCIALIS.

EGo infraſcriptus Soc. IESV in Prouinciâ Gallo-Belgicâ Prouincialis, ex commiſſione Reuerendi admodum Patris noſtri Mutij Vitelleſci Præpoſiti Generalis, concedo, vt R. P. Silueſtri Petraſanctæ è Societate noſtrâ de Symbolis Heroicis Libri nouem typis mandentur; & iuxta Priuilegium Cæſareum Societati noſtræ conceſſum, ſoli Balthaſari Moreto Typographo Antuerpienſi eos cudere ac recudere ex Auctoris voluntate liceat. In cuius rei fidem has manu propriâ ſubſcriptas, & officij noſtri ſigillo munitas, dedi Duaci, VI. Februarij M. DC. XXXIII.

Ioannes Lobbetius.

SVM-

SVMMA PRIVILEGII REGIS CATHOLICI.

PHILIPPVS IV. Hiſpaniarum & Indiarum Rex Catholicus ac Potentiſſimus Belgarum & Burgundionum Princeps, Diplomate ſuo ſanxit, nequis *De Symbolis Heroicis Libros nouem, Auctore R. P. Silueſtro Petraſanctâ Romano è Societate* IESV, præter Balthaſaris Moreti voluntatem vllo modo intra nouennium imprimat, aut alibi terrarum impreſſos in Inferioris Germaniæ ditiones importet, venaléſve habeat. Qui ſecùs faxit, confiſcatione Librorum & alia graui pœnâ mulctabitur, vti latiùs patet in litteris datis Bruxellæ XXIV. Martij, M. DC. XXXIII.

Signat.

Steenhuyſe.

APPROBATIO CENSORIS.

SYMBOLA HEROICA, tum ſacra tum profana, cum variis obſeruationibus rerum eò ſpectantium, quæ in Libros nouem magnâ & vtili curâ digeſſit R. P. Silueſter Petraſancta Romanus è Societate IESV, vidi, examinaui, & iudicaui in lucem edenda publico doctorum virorum bono; cùm nil contineant ſanæ doctrinæ aut bonis moribus aduerſum, imò abundent præclaris valdè inſtructionibus, cuiuis hominum ordini iucundum ac commodum vſum fructumque allaturis. Ita cenſeo

Gaſpar Eſtrix S. Theol. Licent. Canonicus & Plebanus Antuerpienſis ac Librorum Cenſor.

LABORE ET CONSTANTIA.

ANTVERPIÆ,
EX OFFICINA PLANTINIANA
BALTHASARIS MORETI.
M. DC. XXXIV.

Melville.